

UNIVERSAL
LIBRARY

OU 198200

UNIVERSAL
LIBRARY

ಕುಸುಮ ೧.

ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ

ಹೂ ದೋಟಿ , (ಭಾಗ ೧)

ಟಿ. ಶ್ರೀಪತಿ

“ಕೃಷ್ಣ ವಿಹಾರ”

ಕದ್ರಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ರಸ್ತೆ,
ಬಿಜಯಿ, ಮಂಗಳೂರು

ಬೆಲೆ ರೂ. ೩-೫-೦.

ಸಂಪಾದಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕ:

ಟಿ. ಶ್ರೀಪತಿ

“ಕೃಷ್ಣ ನಿಹಾರ”

ಕದ್ರಿ, ಟೆಂಪಲ್ ರೋಡ್

ಬೀ ಯಿ, ಮಂಗಳೂರು

ಹೂದೋಟಿ ಭಾಗ ೨

ಶ್ರೀಗಳಾದ ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ
ಅಯ್ಯಂಗಾರು, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್,
ವರಗಿರಿಮಾರ್ತಂಡರಾವ್, ಬಿ. ಎಚ್ ಶ್ರೀಧರ,
ಜಿ. ವರದರಾಜರಾವ್, ಎಸ್. ಕೆ. ಐರಣಿ, ಅರ್ಚಿಕ
ನೆಂಕಟೇಶ, ಶ್ರೀಮತಿ ಸರಸ್ವತಿ ಬಾಯಿ ರಾಜವಾಡೆ,
ನೊದಲಾದವರ ಕತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಸದ್ಯದಲ್ಲೇ
ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿದೆ.

ಮುದ್ರಕರು:

ಕೆನರಾ ಛಾಪಖಾನೆ, ಮಂಗಳೂರು
PIC No. 37-24-1-48-100R

for Sn T Sripathi,
T P No 558-25-9-47

ಮುಮ್ಮಾತು

ನಮ್ಮ ಜನರ ಚಿತ್ತವಿಕಸನ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕರಣಕಾರ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದರೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆದುಬರಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ನಾಡಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು ಎಂದು ನಂಕಲ್ಪಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಕಾಗದದ ತೀವ್ರವಾದ ಅಭಾವ, ಸರಕಾರದವರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಇವುಗಳ ಗೊಂದಲ ನಮ್ಮ ಆಸೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವುದರಿಂದ, ಬಯಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು—ಬಯಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ—ಬಯಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಈ ಪುಸ್ತಕವೂ ಕೊಂಚ ವಿಲಂಬವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

೧೯೪೭ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಕಥಾತಂತ್ರದ ಮಾನದಂಡವಾಗುವಂತೆ ಕನ್ನಡದ ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಾರರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಬಯಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಒಂದು ವಿ.ತಿಯ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಕಾಗದ ದೊರೆತುದರಿಂದ, ಕೆಲವೇ ಕತೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿ, ಒಂದನೆಯ ಭಾಗವೆಂದು ಸಂಕೇತಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಬೇಕಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಉಳಿದ ಇತರ ಕತೆಗಳನ್ನು ಇದರ ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಗವೆಂದು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಲಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರನೇಕರು ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ನನ್ನಾನ್ಯ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಇತ್ತು ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ಕನ್ನಡಿಗರು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಡುವರೆಂದು ನಂಬಿಕೆ.

“ಕೃಷ್ಣ ವಿಹಾರ”
ಮಂಗಳೂರು,
೨೫-೧-೪೮.

ಟಿ. ಶ್ರೀಪತಿ,
ಸಂಪಾದಕ — ಪ್ರಕಾಶಕ.

ಸೂಚಿ

೧.	ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೂಸು	ಪುಟ
	—ಶ್ರೀ ಸದಾನಂದ ನಾಯಕ್, ಎಂ. ಎ, ಬಿ. ಟಿ.	೧
೨.	ಸುನೀತಿ	
	—ಶ್ರೀ ಲೋಕೇಶ ಮದಭಾವಿ	೧೮
೩.	ಕಲಾವಿದ	
	—ಶ್ರೀ ಎಸ್ ಅನಂತನಾರಾಯಣ, ಬಿ. ಎ. (ಆನರ್ಸ್)	೩೭
೪.	ಆ ಕಣ್ಣೀರು	
	—ಶ್ರೀ ಮಿರ್ಜಿ ಆಣ್ಣಾರಾಯರು	೫೩
೫.	ಗುರಿ	
	—ಶ್ರೀ ಪಿ ವೆಂಕೋಬಾಚಾರ್ಯ, ಬಿ. ಎ, ಬಿ. ಟಿ	೬೦
೬.	ಆಯ್ಕೆ	
	—ಶ್ರೀಮತಿ “ನಾಣಿ”	೭೫
೭.	ವಿಜಯನಗರ	
	—ಪ್ರೊ. ಕೆ ಎಸ್. ಸವಣೂರ, ಎಮ್. ಎಸ್ ಸಿ	೯೧
೮.	ಮಾತೃ-ಹೃದಯ	
	—ಶ್ರೀ ವಿ ಚ ಹಿತ್ತಲಮನೆ	೧೦೩
೯.	ಗತಕಾಲದ ಗುರುತು	
	—ಶ್ರೀ ಎಚ್ ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ, ಎಮ್. ಎ, ಬಿ. ಕಾಮತ್.	೧೨೬
೧೦.	ಚೂರಿಯ ಕಥೆ	
	—ಶ್ರೀ ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು ಶಂಕರ ಭಟ್ಟ	೧೩೪
೧೧.	ತೂರಿ ಬಂದ ತಾರೆ	
	—ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ, ಬಿ.ಎ, (ಆನರ್ಸ್) ಬಿ. ಟಿ.	೧೬೬
೧೨.	ಕಥೆಗಳ ಕಥೆ	
	—ಪ್ರೊ ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಎಮ್ ಎ.	೧೮೮
೧೩.	ಚಿತ್ರದ ಬೆಲೆ	
	—ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಾವ್, ಬಿ ಎ, (ಆನರ್ಸ್)	೧೯೧
೧೪.	ತಿಳಿಯದ ಸಾವು	
	—ಶ್ರೀ ಬನ್ನಂಜೆ ರಾಮಾಚಾರ್ಯ, ವಿದ್ವಾನ್	೨೦೨
೧೫.	ಭಂಗಾರಿ	
	—ಶ್ರೀ ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ, ಎಮ್. ಎ	೨೧೩
೧೬.	ದೈವೇಕ್ಷೆ	
	—ಶ್ರೀಮತಿ ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ	೨೨೨
೧೭.	ರಕವು ಬಂಧನ	
	—ಶ್ರೀ ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರ ಈಶ್ವರನ್, ಎಂ. ಎ.	೨೩೨
೧೮.	ಓ ಆ ದಿನಗಳು	
	—ಶ್ರೀ ರಾ ಶ್ರೀ. ಕಸ್ತೂರಿ	೨೪೨

ಹೂದೋಟ

ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೂಸು

[ಶ್ರೀ! ಸದಾನಂದ ನಾಯಕ್, ಎಂ ಎ., ಬಿ ಟಿ, ಸೋಲಾಪುರ]

ನಾಡಹಬ್ಬದ ವಿವಿಧ-ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಈ ಸಲ ಬಹಳೇ ಸೋಗಸಾಗಿ ಸಾಗಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಮಹಿಲಾವಿಭಾಗವೊಂದು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಉರೋಳಗಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೊಸ ಹುರುಪು ನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುದು. ಮಹಿಲಾವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಿಕೆಯರಾದ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯವರೇ ಅದರ ಸೂತ್ರಧಾರಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಇಂದು ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಹಬ್ಬ. ಮಹಿಲಾವಿಭಾಗದ ಪ್ರದರ್ಶನಶಾಖೆಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಕೂಟವೊಂದನ್ನು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಹೆಂಗಸರೂ, ಹುಡುಗಿಯರೂ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಪ್ರದರ್ಶನದ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯವರನ್ನೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು.

ಪ್ರದರ್ಶನದ ಪೂರ್ವರಂಗವಾಗಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಆಮಂತ್ರಿತರಾಗಿ ಬಂದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಿಕೆಯೊಬ್ಬರು 'ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೊಡುವವರಿದ್ದರು. ಆ ಸಭೆಗೂ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯವರೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷಿಣಿಯರು. ಅಂದವೇಲೆ ಕೇಳುವುದೇನು? ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಗೆ ವೈಸೋತ ಸ್ತೀಸಮೂಹವು ಅಂದು ಸಭಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಎಡೆಗೊಡದಂತೆ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

“ಸುಲೋಚನಾದೇವಿ, ಎಷ್ಟು ಜಾಣ್ಮಾಳು ಆಕೆ! ಎಷ್ಟು ಕಲಿತಾಳೋ . . . ?” ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು ಒಬ್ಬಳು.

“ಯುರೋಪ—ಅಮೇರಿಕಾ ಎಲ್ಲಾನೂ ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಳ! ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ದಂಗುಬಡಿಸ್ತಾಳ ಆಕೆ!!” ಮಾರುತ್ಸರವಿತ್ತಳು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು.

ಹೂಡೋಟ

“ಸ್ತ್ರೀಯರ ಉನ್ನತಿಯೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೆಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ! ಅವಳಿಂದಲೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕು ನೋಡವ್ವಾ” ಬಳಿಯ ಪದವೀಧರಳೊಬ್ಬಳು ಆಸ್ತೆಯಿಂದ ಉಸುರಿದಳು.

ಇಂಥ ಅನೇಕ ಹೇಳಿಕೆ-ಕೇಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಭಾಗೃಹವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಂತೆಯಂತಾಗಿತ್ತು. ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯವರು ಅಂದಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೆಯರೊಡನೆ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸುಲೋಚನಾದೇವಿ ವ್ಯಾಸಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೊಡನೆ, ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಸಭೆಯು ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಕರತಾಡನಮಾಡುವುದನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿತು. ದೇವಿಯವರು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಸಭೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೆಯರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹಾಗೂ ತಾವು ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕೃತರಾದರು.

X

X

X

ಎರಡು ತಾಸುಗಳ ವರೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೆಯರು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಆದರ್ಶ, ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮದ ಮಹತ್ವ, ಆರ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಭಾಷಣಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಸಭಿಕರಿಗೆ ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ತಾಳ್ಮೆಯಲ್ಲಿ? ಕೆಲವರು ಏಕಾಗ್ರತೆ ನಿಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರೆ, ಕೆಲವರಂತೂ ಮಕ್ಕಳಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹೊತ್ತುಹೋಗದೆ, ಮನೆಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಆ ಗೊಡ್ಡವುರಾಣ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷಭಾಷಣವನ್ನು ಆಲಿಸುವ ವೇಳೆ ಬಂದಾಗ, ನೋಡೋಣವೆಂದು ತಮ್ಮ ಆಲಾಪಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಮೈಮರೆತಿದ್ದರು.

“ಸುಳ್ಳು, ಗೊಡ್ಡ, ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ದಾಸ್ಯತ್ವದ ಪರಮಾವಧಿ” ಎಂದು ಅರಚಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಕ್ಷಣಿಯು ತನ್ನ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದಾಗ ಸಭಿಕರೆಲ್ಲ ಗಕ್ಕನೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಕುಳಿತರು.

“ಗಂಡಸರೆಂದರೆ ಅಧಮರು, ಧೂರ್ತರು, ಕಾರ್ಯಸಾಧಕರು; ಧರ್ಮನೆಂಬುದೊಂದು ಮೋಸ; ಈ ಮೋಸದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅರಿಯದ ಅಬಲೆಯರನ್ನು ಸಿಲುಕಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವರು. ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ

ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೂಸು

ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಉಪಾಯವಿದು . . . ಇಲ್ಲ, ಪಾತಿವೃತ್ತವೇ ದೊಂದು ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ. ಆಧುನಿಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯರು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾರರ ಪುರುಷರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮಾರಿಬಿಟ್ಟು, ಅವರ ಕೈಗೊಂಡಿಗಲಾ ಲಾರರು. ಅವರ ಗುಲಾಮರೆಂದು ಮೆರೆಯಲಾರರು. ಈ ಅಥೋಗ ಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಅವರ ನೋಸ, ಅಧಿಕಾರ, ಪ್ರಾಬಲ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾ ಪ್ರೀತಮಾಜವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸ್ವಕಾರ್ಯನಾಥ ರಾದ ಪುರುಷನರ್ಗದ ಯಾವ ಸಂಸರ್ಗವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇರಕೂಡದು. . .

“ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮಾತೆಯಾಗುವ ಅಧಿಕಾರವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾ ಬೇಕು?” ಒತ್ತರದಿಂದ ಸಾಗಿದ ಅಧ್ಯಕ್ಷಿಣಿಯ ಭಾಷಣವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸಭಾಗೃಹದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬ ಗರ್ಭಿಣಿಯು ಗರ್ಜಿಸಿದಳು.

“ಹೌದು, ಅಂಥ ಅಧಿಕಾರ ಬೇಕಾದವರು ಗುಲಾಮರಾಗಿ ಬಾಕಲಿ . . . ವ್ಯಭಿಚಾರಿಗಳಾಗಲಿ; ನಮಗದರ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದ ಕಾರಖಾನೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೊಂದೊಂದು ಹೆರಿಗೆಯ ಯಂತ್ರಗಳಾಗಿ ಬಾಳಬಹುದು ಮಾತೆ ಹೌದು, ಮಾತೆಯಾಗುವುದೊಂದು ನಾಚಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣ ನಾಚಿಕೆಗೇಡಿಗಳೇ ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಮಾತೆಯರಾಗಬೇಕು”

“ಅಧ್ಯಕ್ಷಿಣಿಯರೇ, ಇದೀಗಲೇ ನೀವು ಮಕ್ಕಳಕೂಟದ ಪ್ರಾರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಲಿರುವಿರಿ. ಉತ್ತಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ವಾಗಿ ಸುವರ್ಣವದಕಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿರುವಿರಿ. ಆ ಮಾತೆಯರೇನು ನಾಚಿಕೆ ಗೇಡಿತನದ ಶಿಖರವೆಂದೋ, ವ್ಯಭಿಚಾರದ ಶಿಖಾಮಣಿಗಳೆಂದೋ” ನಡುವೇ ಒಂದು ಧ್ವನಿ ಗುಡುಗಿತು.

“ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೃದಯ, ಮಾತೆಯ ಮಮತೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರ್ಯ ಇವುಗಳ ಸ್ಥಾನವಾದರೂ ಯಾವುದು ಸ್ತ್ರೀಜೀವನದಲ್ಲಿ?” ಮತ್ತೊಂದು ಧ್ವನಿ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಮಿಂಚಿತು.

ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಸುಲೋ ಚನಾದೇವಿ ಏನೇನೋ ಉತ್ತರಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಸಭಿಕರ ಕೋಲಾಹಲದಿಂದ ಸಭೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋಯಿತು. ಅವಮಾನಿತಳಾಗಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು.

x

x

x

x

“ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೃದಯ, ಮಾತೆಯ ಮಮತೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರ್ಯ...”

ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಗೆ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ ರಾತ್ರಿ ಯೆಲ್ಲ ಅದೇ ವಿಚಾರ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ; ತಾನು ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಿದಂತೆ ಹೊಸದೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು; ಪುರ.ಪರ ಸಂವರ್ಕವು ಆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬರಕೂಡದು

ಆಕೆಯ ಹೆಣ್ಣುಹೃದಯದ ಸೆಳವು ಎಂದೋ ಹರಿಗಡಿದಿತ್ತು ಅದರ ತೇವು ಯಾರ ನೀರಡಿಕೆಗೂ ನಿಲುಕದಂತಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೆಂದರೆ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸಂಪನ್ನತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾರ ಕಣ್ಣನ್ನೂ ಕುಕ್ಕದೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಯಾವನದ ಅರುಣೋದಯದ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಅವಳು ಕೊಲೇಜು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ವಿದ್ಯಾವಿಭೂಷಿತಳಾಗುವುದು ಅದರ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದರೆ, ಸಂಪನ್ನನಾದ ಗಂಡನನ್ನು ದೊರಕಿಸುವುದೂ ಅದರ ಮತ್ತೊಂದು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತ್ತು. ಅವಳ ತಂದೆ ಅದನ್ನೇ ಎಣಿಸಿದ್ದ. ಅವಳಿಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಾತಾವರಣ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಯಿತು. ಹಲವರು ಅವಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದರು; ಆರಾಧಿಸಿದರು. ಅವಳೊಂದು ಆಗ ಮೂರ್ತಿಮಂತ ಪ್ರೇಮದೇವತೆಯಾದಳು ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಳ್ಳಿ ಕಡಿವರಿದು ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಬ್ಬಿತು. ಆದರೆ . . . ಸಮಾಜದ ವಿಷಮತೆ— ಜಾತಿ, ಮತ, ಹಕ್ಕು, ಅಹಂಕಾರಗಳ ದುರಭಿಮಾನ . . . ಒಂದೇ, ಎರಡೇ?— ಆ ಬಳ್ಳಿ ಎಷ್ಟು ಹಬ್ಬಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಹೂಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆರಾಧಕರಾರೂ ಆಕೆಯ ಕೈಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಾದ ಆಘಾತಗಳಿಂದ ಅದೆಂದು ವೈರಾಗ್ಯದ ತವರುಮನೆಯಾಯಿತು. ಬಾಳು ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೇಗ ನೆರವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದುದು ಅರಿಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾಗಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೊಂದೇ !

ತಂದೆ ಆರಿಸಿದ ಯಾವ ವರನೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮವು ಅವಳ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಆಘಾತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಅವಳ ನೊಂದ ಮನಸ್ಸು ಆ ಕೋಮಲವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೃದಯದಿಂದ ಎಂದೋ ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಡಿತು. ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾನ ಹಕ್ಕಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಊದಿದಾಗಂತೂ ಅವಳ ಧೈರ್ಯ ಬಲಿಯಿತು. ಎದೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಪ್ರೇಮದ ಕೊರಡು ಕೊಸರಿ ಈಗ ದ್ವೇಷದ ಹೂ

ಬಿಟ್ಟಿತು. ಪುರುಷರೆಂದರೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರವುಂಟಾಯಿತು. ಅವರ ಕಣ್ಣೊಳಗಿನ ಕಾರುಣ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹುಬ್ಬಿನೊಳಗಿನ ಭೀಕರತೆಯು ಅವಳೆದೆಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿನಿಂತಿತು. ಅವರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡುವುದೂ ಕೂಡ ಅವಳಿಗಿಗ ಬೇಡವಾಯಿತು.

ತಂದೆಗೆ ಅಸಳೋಬ್ಬಳೇ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗ; ಅವನ ಸಿರಿಸಂವತ್ತಿನ ಸ್ವಾಮಿನಿ. ಅವಳೇನು ಹಟತೊಟ್ಟರೂ ಅವನೆಂದೂ ಅಡ್ಡಬರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಆಗಲೇ ಅವಳು ಸಂವಾದಿಸಿದ್ದಳು.

ವದವೀಧರಳಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದೆರಡು ವರುಷ ಸಾಗಿದುವು. ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದೆಂದರೆ ಬೇಸರ. ಯಾರ ನೇವೆ ಮಾಡುವುದೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು . . . ? ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣ—ಯುರೋಪಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೆಳೆಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯವಾಯಿತು. ಸ್ತ್ರೀ ವಾದದ (Feminism) ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿದಳು. ಕೂನೆಗೆ ಅದರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿನಿಯಾಗಿ ಯುರೋಪು—ಅಮೇರಿಕೆಯ ದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಆ ವಾದದ ಸ್ಪರ್ಧಿವಾದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬೀರಿದಳು. ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಈ ಆಂದೋಲನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನು-ಮನಗಳನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಾಷಣ-ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ಏತಿಯಾ ಖಂಡದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಬೇಕೆಂದು ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿದಳು. ಅದೊಂದೇ ಅವಳ ಹಂಬಲ, ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿಯುವ ಉದ್ಯೋಗ. ಹಲವಾರು ಮಹಿಳಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳು. ಎಷ್ಟೋ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷಳಾದಳು. ತರಣ ಪೀಳಿಗೆಯವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತತ್ವಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ತರುಣಿಯರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲೆಂದು ಮಹಿಳಾ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಿಕೆಯ ವದವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಳು.

ಅದೊಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ತಳಮಳ; ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಅವಳ ಉನ್ನತಿ; ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದಿಂದಂಟಾಗುವ ಅವರ ಅಧಃಪಾತವನ್ನು ತಡೆಯುವುದು; ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರಮಾಡುವುದು. ಅಂತು, ನವಯುಗದ ನವೀನ ವಿಚಾರಗಳಿಗಾಗಿ

ಎಡೆಕೊಟ್ಟ ಸುಧಾರಕ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದೇ ಅವಳ ಧ್ಯೇಯ ವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳ ನಿರರ್ಗಳವಾದ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯೂ, ದೇಶ ದೇಶಾಂತರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಬಂದ ಅನುಭವವೂ, ಅವುಗಳ ವ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಅವಳು ನಿರಂತರ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಚಾರವೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವೂ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಚೈತನ್ಯ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅವಳ ಈ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯು, ಧ್ಯೇಯದ ಹಿಂದೆ ವುರುಷ ವರ್ಗದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವಾರವಾದ ದ್ವೇಷವು ಅವಳ ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕು ತ್ತಿತ್ತು. ಹರೆಯದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಾದ ಪರಿಣಾಮ ಗಳಂತೂ ಸರಿಯೇ. ಯುರೋಪ ಅಮೇರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಜೀವನವು ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಪರಿಕ್ಷಣದ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಯೋಗದಂತೆ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಈಗಲಾದರೂ ವಯಸ್ಸು ನಾಲ್ವತ್ತಕ್ಕೆ ಮೀರಿದರೂ ಅವಳನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ ಪ್ರೇಮಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಲು ಬರುವ ಕಾದಲರೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಊರೊಳಗಿನ ಕ್ಲಬ್ಬುಗಳೆಷ್ಟೋ ಅವಳನ್ನು ಸುಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ವುರುಷರ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸಹವಾಸವೂ ಅವಳಿಗಿಗ ಬೇಕೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಹಿಲಾ ಸಮಾಜಗಳ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಮುಂದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಅವಳಿಗೆ ವೇಳೆಯೂ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಅವಳ ಹೆಣ್ಣು ಹೃದಯ ತೀರ ಬತ್ತಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು ಎನ್ನುವಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನೋಡುವಷ್ಟು ಪಾರ್ದವವು ಅದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಲಯದೊಳಗಿನ ವಿದ್ಯಾ ರ್ಥಿನಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಮಾತೆಯ ಮಮತೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಗೆ ಅನ್ನಬೇಕು?

ಅವಳಿಗೂ ಇಂದು ಅದೇ ವಿಚಾರ: ಇಂದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಡಿಸುವುದಾಗದೆ ಅವಮಾನಿತನಾದೆನಲ್ಲಾ! ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಆಗದೇ ಹೋದರೆ, ಸ್ತ್ರೀ ವರ್ಗದ ಮುಂದಾಳು ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು? ಹಾಗು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬೆಂಬಲವೇ ದೊರಕದೇ ಹೋದರೆ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ತನ್ನ ಧ್ಯೇಯ ನೆರವೇರುವುದೆಂತು?

ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆ: ಮಾತೆಯಾಗುವ ಅಧಿಕಾರ ಮಾತೆಯ ಮಮತೆ! ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರ ಸಹಕಾರ ದಿಂದಲೇ ಸಾಗುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಮಾಜದ ಸದ ಸ್ಯರು ಮಗುವಿನ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಗಂಡಸರ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವುದು ಉಚಿತವಾದೀತೆ? ಹಾಗಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆನ್ನುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ವಿಚಾರದ ತೊಳಲಾಟದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಅವಳ ನಿದ್ರೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ತೇಲಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಭಾವ, ಮಕ್ಕಳ ಮಮತೆ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೋಹ, ಇವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಭಾವನೆಯ ಉತ್ಕಟತೆಯು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ತಾನೇ ಮಾತೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಅವಳಿಗೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪುರುಷ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಮಾತೃಪದವನ್ನು ಸಂವಾದಿಸಬಹುದಾದರಂತೂ ಅವಳ ಧೈಯ ಸಾಧನೆಯು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾದಂತಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?

X X X X

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಳುವಾಗ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬದಲಿಸುವುದು ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ತಾಯಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು ಅವಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ನರನರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನಳಿಗೆಯ ಪಿಳ್ಳೆಗಳನ್ನು (tube babies) ಅವಳು ನೋಡಿದ್ದಳು. ಈ ವಿಜ್ಞಾನದ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ಯಾವುದು? ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಹೊಸ ಮದ್ದಿನ ಚುಚ್ಚುವ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೂ ಅದು ಕೈಗೊಡುವುದೆಂದು ಅವಳು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಓದಿದ್ದಳು. ತಮ್ಮೂರಿನ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕೊಲೇಜಿನ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಥ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವುದು ಅವಳ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದವಳೇ ಕಾರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಕೊಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳಿದಳು.

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ಹೊರಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಅವಳು ಅವರ ಹೆಂಡ ತಿಯ ಕಿರುಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರೂ ಅವರ

ಹೆಂಡತಿಯೂ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಗುವಿಗೆ ನೆಗಡಿ, ಜ್ವರ, ಮೈಮೇಲಿನ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲ; ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿದೆ. ಮುದ್ದು ಮೂಗ, ಮೋಹಕವಾದ ಅವಯವಗಳು; ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಮುದ್ದಿಡಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು ಅವಳಿಗೆ. ಅವಳ ಜಾಗೃತವಾದ ಮಾತೃಭಾವನೆಯ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಯಿತು.

ಮಗುವಿಗೆ ತುಸು ವಾಸಿಯಾದೊಡನೆ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್‌ರು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅವಳು ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅವಳು ತನ್ನ ಮನೋಗತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣಳಾದ ಸ್ತ್ರೀ ವೈದ್ಯಕ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಉಪಮತ್ತಿಯನ್ನು ಅವರೇ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಗುಂಡಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷ. ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಅವಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ದಾಯಕವಾಗುವುದೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿ ಅವಳನ್ನು ಮನಸಾ ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ಅವರ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಉಮಾಕಾಂತರು ಅಂಥ ಸಂಶೋಧನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯು ಡಾಕ್ಟರಳೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನೇ ಕಾಣಲು ಪ್ರಿ. ಗುಂಡಾಚಾರ್ಯರು ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಗೆ ಸಲಹೆಯನ್ನಿತ್ತರು.

ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯು ಡಾ. ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದಳು. ಶಶಿಮೋಹಿನಿ ತುಂಬ ಬಸುರಿ, ಆದರೂ ಬೇನೆ ಬಿದ್ದವರ ಆರೈಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ತತ್ಪರಳಾಗಿದ್ದಳು. ಬಳಿಗೆ ಗಂಡನ ಬೆಂಬಲವೂ ಇದ್ದಿತು. ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಔಷಧಗಳ ಶೋಧದಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಿಯೇ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಗೆ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಂಟುಮಾಡಿತು. ಶಶಿಮೋಹಿನಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀಸಮಾಜದ ಮಂದಾಳುವಾದ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಆದರ, ಗೌರವವಿದ್ದಿತು. ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗುವುದಂತು ಅವಳ ಮುಂದಾಳುತನಕ್ಕೆ ಮುಡಿಗಟ್ಟಿದಂತೆಯೇ. ಅವಳ ದೇಹ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಇನ್ನೆರಡು ವಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರವಂತೆ ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯು ಅವಳಿಗೆ

ಉಸುರಿದಳು. ಗರ್ಭವತಿಯಾದ ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ, ಅವಳ ಮಂದವೂ ಮಧುರವೂ ಆದ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯ ಹೃದಯವು ತುಂಬಿ ಬಂದಿದ್ದು ಅವಳು ಭಾವವರವಶಳಾಗಿದ್ದಳು. ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅದೇ ವರವಶತೆಯಿಂದ ಅಮೃತಮಯವೆನ್ನವಂತೆ ಆಲಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೂರಟು ಬಂದಳು.

ಪ್ರಾ. ಉಮಾಕಾಂತರೊಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿ. ಅನೇಕ ವರುಷಗಳಿಂದ ಈ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲಿ, ಮೊಲ, ಮಂಗಗಳನ್ನು ನಾಕಿ ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಯಶಸ್ವಿತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಮನುಷ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಅವರ ಹೊಸ ಶೋಧ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರಥಮ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಸುಲೋಚನಾ ದೇವಿಯುಂಥ ವಿದುಷಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ಮುಂದೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯಿಂದಲೇ ಈ ಪ್ರಯೋಗವಾಗ ಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಸುಲೋಚನಾದೇವಿ ಬರಲಿರುವ ಮುನ್ನಾದಿನ ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ದವಾಖಾನೆಗೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದರು. ಅದ ಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಕೋಣೆಯನ್ನೇ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಉಪಕರಣ ಗಳನ್ನು, ಔಷಧಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಇಡಿಸಿದರು. ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಿಗೂ ಏನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಹೇಳಿದರು. ಶಶಿಮೋಹಿನಿಗೂ ಅಂದು ಉತ್ಸಾಹ. ತಮ್ಮ ಭಾವೀ ಪ್ರಯೋಗದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಲೇ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

ಮರುದಿನ ಪೇಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯು ಆ ಔಷಧಾಲ ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು ಒಳ್ಳೆಯ ಆದರದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದ ಕೋಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಡಾ. ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯು ಇನ್ನೂ ಯಾಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೇ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿ ಕಿವಿತಂತಿ (telephone) ಯಿಂದ ಶಶಿಮೋಹಿನಿಗೆ ತಾನು ಬಂದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಶಶಿಮೋಹಿನಿ

ಅಂದು ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಸವ ವೇದನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ತಾವು ಮುನ್ನಾದಿನ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಪ್ರಯೋಗವಾಗದೆ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಬಾರದೆಂದು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಅವಳು ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿದಳು. ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾ. ಉಮಾಕಾಂತರು ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟರು. ಈಗ ಬೇಡವೆಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಗಂಭೀರವಾದ ಮುಖಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಯಂತ್ರದಂತೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಆ ಕೋಣೆಯೊಳಗಿನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದುದು ಅವಳ ಜ್ಞಾನಕದಲ್ಲಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ವರಿಚಾರಿಕೆಯರು ಆ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಒಂದರೆ ತಾನಿನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತಿಳಿಯದೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಈಗ ತಾವು ತೆರಳಬಹುದು ಎಂದು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಕೈಕುಲುಕುವಾಗಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಂಟಾದುದು.

X

X

X

X

ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಈಗೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ವಿಶೇಷ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದ್ದುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಂಡುಬರುವಂತಿದ್ದಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಮಗುವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆಕೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೃದುತ್ವವೂ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಲಿಯಹತ್ತಿದುವು. ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಂತೂ ಅದು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಅಪಾರವಾದ ಮಮತೆಯು ಅವಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ತಾನು ನಿರ್ಮಿಸಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ವಿಚಾರಗಳೇ ಆಕೆಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಮೇಲಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವಳು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೌತುಕಗಳು ಓದುಬರಹ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಜನ ಎಷ್ಟು? ಆದುದರಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶೋಧಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ

ಬಾಷಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಅವಳು ಅದನ್ನೇ ಬೋಧಿಸಹತ್ತಿದಳು. ವಿಜ್ಞಾನದ ನೆರವಿನಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಸಮಾಜವು ಪ್ರೋಕ್ಷಿತವಾಗಬೇಕೆಂದೂ, ಮಕ್ಕಳಾಗುವಂಥ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವೂ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತು ಅಂಥ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಮುಂದಡಿಯಿಟ್ಟಿರುವೆನೆಂದೂ ಸಾರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅವಳ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ: ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು, “ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯೋ ಆಫೀಸೋ?” ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಸಭೆಗೆ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯನ್ನೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷಳಾಗಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಚರ್ಚೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತ: “ . . . ಆಧುನಿಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯರು ಆಫೀಸನ್ನು ಸೇರಬೇಕು, ಆಫೀಸರರೂ ಆಗಬೇಕು; ಅದೇಕೆ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದಡಿಯಿಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪುರಷರ ಆಧೀನರಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ರೀತಿಗಳನ್ನೂ ತಡೆಯಬೇಕು. ಅಂಥದೊಂದು ಹೊಸ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದೇ ನನ್ನ ಗುರಿ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಮಾತೃವದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನದ ಹೊಸ ಶೋಧಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂಥ ಒಂದು ಶೋಧವನ್ನು ನಾನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಬಹುಶಃ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೇ ಅಂಥ ಒಬ್ಬ ನೊಡಲನೆಯ ಮಾತೆಯಾಗಬಹುದು ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಮುಗಿಸಿದಳು.

ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ತನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸೇವಿಕೆಯೊಬ್ಬಳು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನೊಳಗೇ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟಳು. ವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ ಕೈಕಿಂಕಣಿಯಿಂದ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯು ಸೇವಿಕೆಯನ್ನು ಕರೆದಾಗ ದಿನದಂತೆ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತಟ್ಟನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಏನನ್ನೋ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಸುಲೋಚನಾದೇವಿ, “ಏನು?” ಎಂದು ಹುಬ್ಬು ಮೇಲೇರಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳಿದಳು: “ತಾಯಿ, ನಿಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನಗಿಜ್ಞಾನ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು; ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಆ ಮಗುವಿನ ತಂದೆ ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಾಳೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ”

ಆಕೆ ಇನ್ನೇನೋ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿ “ಉಃ” ಎಂದು ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಗೆ ನಕ್ಕು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಳು.

ಮನೆಯ ಹಾದಿಯ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಡತಾಕಿದುವು. ಆ ನೇವಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಆಃ, ಅವಳೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚಿ! ಆದರೆ ಅವಳ ವಶ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೇ? ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಂತೆಲ್ಲ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೂರಲಗಿನಂತೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚುಚ್ಚತೊಡಗಿತು. ತಂದೆ ಯಾರು? ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಹಿಂದೆ ಗಂಡಸಿನ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಹೆಂಗಸು ಬಾಳಲಾರಳು, ಎಂಬ ಅವಳ ಅಬಲತೆಯ ಚಿತ್ರವಿಲ್ಲವೇ?

ಹೌದು, ಅಬಲತೆಯ ದ್ರೋತಕವೇ ಅದು! ಆ ನೇವಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಸಂತಾಪವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ವಾವ, ಅವಳದೇನು ತಪ್ಪು? ಅದು ಅವಳೊಬ್ಬಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಅಲ್ಲ; ಅವಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದ ಸಮಾಜದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಫಲ ಗಂಡಸಿನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹಂಗನು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಎಂದೂ ಮಾರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ವರಂವರಾಗತ ವಾಗಿ ಅವನ ಗುಲಾಮಳಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅವನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದ ಯಾವ ಕಲಸವೂ ಆಗಲಾರದು ಎನ್ನುವಷ್ಟು ನಿಸ್ಸಹಾಯಕಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. . . . ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳು ಅವಳ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದುವು. ಅವಳ ಸುಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪುರುಷ ದ್ವೇಷವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಜ್ವಲವಾಯಿತು.

ನಡುವೇ ಅವಳಿಗೆ ಧನ್ಸೆನಿಸಿತು. ತನಗೆ ಔಷಧ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ ದಿನದ ನೆನಪು ಅಂದು ತಟ್ಟನೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಂದ ಹೊಳೆಯಿತು. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇಡೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾ ಉಮಾಕಾಂತರಿಗೆ ಆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇಕೆ? ಶಶಿಮೋಹನಿಯು ಶಕ್ತಿಗೊಂಡು ತಾನಾಗಿಯೇ ಆ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವಷ್ಟು ದಿನ ತಡೆಯ ಬಾರದಾಗಿತ್ತೇ? ಅಂತು ತಾನೂ ಅಬಲೆಯಂತೆ ಪುರುಷರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿದ್ದೆನಲ್ಲ . . . !

ಮತ್ತು ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಔಷಧ—? ಅದು ಯಾವ ಪಾಪಿಷ್ಠನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದುದೋ—ಎಂಥ ರೋಗಿಯೋ, ಹೊಲೆಯನೋ, ನೀಚನೋ! ಆ ಮಂಗಳನಮೂತಿಯವನು ಬಳಿಯಿಂದ ಹಾಡು ಹೋದರೆ

ಅವನ ನೆರಳನ್ನೂ ತಾನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಏನಿದು ದುರ್ಭಾಗ್ಯ— ಅವನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ತನಗೆ ಯಾವುದೂ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಪ್ರೋಷಿಸಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ! ಇದು ಎಂತಹ ದುರ್ದೈವವನ್ನೇ ಬೇಕು?

ಈ ವಿಚಾರದ ಆಘಾತದಿಂದ ಅವಳ ತಲೆಯು ಎರಡು ಹೋಳಾಗು ವಂತಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಗೋಡೆಗೆ ಹಾಯ್ದು ತಲೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಕೊಳ್ಳಲೋ ಎಂದೆನಿಸಿತು ಅವಳಿಗೆ. ತನ್ನ ಬಾಳಿನ ಹೇಸಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆತ್ಮಹತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸರಿ ಎಂದು ಅನಿಸಿತು ಒಮ್ಮೆ. ಆದರೆ... ಭ್ರೂಣಹತ್ಯವು ಮಹಾವಾತಕವಲ್ಲವೇ? ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಹೋದರೂ ಸರಿಯೇ; ಆದರೆ, ತನ್ನೊಡಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪುಟ್ಟ ಜೀವ? ಅದನ್ನೂ ಕೊಲೆಗೊಡುವುದಾದರೆ ಹೇಗೆ? ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದವಳು ತಾನೇ ಅಲ್ಲವೇ... ?

ಅಂತು, ಈ ವಿರುದ್ಧ ವಿಚಾರಗಳ ತಾಕಲಾಟದಿಂದ ಅವಳೆಂದು ಬದು ಕಿದಳು. ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ದುಡುಕು, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಯಲ್ಲಿಯ ಮಗುವಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಸ್ತೆ... ಯಾರು ಯಾರೋ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಎಸೆದ ಅನಾಥ ಮಗುವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕಿ ಸಲಹುವೆವು. ಅಂದ ಮೇಲೆ, ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನಾಥ ತಾಳುವುದೆಂತು? ಅಂತು ನಾವಿನ ದುಡುಕು ಹಾಗೂ ಮಗುವಿನ ಮಮತೆ ಇವುಗಳ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಮಮತೆಯೇ ಗೆದ್ದಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆ ಹೋರಾಟದಿಂದಾದ ಮನಃಕ್ಲೋಭೆಯು ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಅವಳಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹತ್ತಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ವರೆಗೆ ತನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕರವಾದ ಉತ್ತರವೂ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ.

ಬೆಳಗಾದೊಡನೆ ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯ ಮನೆಗೆ ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಿಂದ ಧಾವಿ ಸಿದಳು. ತನ್ನ ವಿಚಾರದ ತೊಡಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದಳು. ಅಂದು ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಿಂದ ಅವಳು ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ದಿನ ಅವಳ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ದೂಷಿಸಿದಳು. ತಾನೇಕೆ ಒಪ್ಪಿದೆನೋ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಈ ಸಂಕಟದಿಂದ ತಾನು ಬದುಕುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳು.

ಶಶಿಮೋಹಿನಿಗೆ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯ ಸಂಕಟದ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಮಾನಸೋಪಚಾರವು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಅವಳು ಮನಗಂಡಳು. ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗದ್ದವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಮಗುವಿಗಿಂತಲೂ ಕೋಮಲವಾಗಿ ನಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಉದ್ವೇಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿದಳು.

ಮತ್ತು ಅವಳ “ತಂದೆಯ ನಮಸ್ಕೈ...?” ಸ್ತೋತ್ರದ ಅಂದೋಲನವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳ ಗಂಡನಿಗೆ ಅದು ಎಂದೋ ಹೊಳೆದಿತ್ತು. ಪುರುಷ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸದೆ ಕೇವಲ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವಾಣು (Chromosomes)ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದ್ರವವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ಔಷಧವನ್ನು ಅವರು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದಿದ್ದರು. ಇಲಿ, ಮಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಆ ಪ್ರಯೋಗ ತುಂಬ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯರ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಅಂಥ ಔಷಧವನ್ನು ಅವರು ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು. ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ನೋಬಲ ಪ್ರಾಯಿಜ್ಜಿಗಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಗೂ ಕಳಿಸಿದ್ದರು.

“ತಂಗೀ, ಸುಲೋಚನಾದೇವಿ, ನನ್ನಿಂದಾದ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಇದೆ. ನಿನೊಡನೆ ಈಗ ಕ್ಷಮೆ ಯಾಚನೆ ಮಾಡುವ ಕಾರಣವೇನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿನ್ನ ಒಳಿತಿಗಾಗಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪತಿಯು, ವೀರ್ಯದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಔಷಧವನ್ನೇ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಸಿಗದಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ನಾನು ಬೇರೊಂದೆಡೆಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ವ್ರತವೇದನೆಯ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ನಾನದನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟೆ. ಪತಿಯು ದವಾಖಾನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅದು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ನೂತನ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೇ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತಂತೆ. ನೀನೀಗ ಅಸಮಾಧಾನ ಪಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ?” ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯು ಅವಳ ಗದ್ದವನ್ನಲುಗಿಸುತ್ತ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಉಸುರಿದಳು.

ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಗಾದ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಅಂತಪಾರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆನಂದ ಪರವಶಳಾಗಿ ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳ ವ್ರವಾಹವನ್ನೇ ಹರಿಯಿಸಿದಳು.

ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಶಶಿಮೋಹಿನಿಯು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಉಸುರಿದಳು: “ನಿನ್ನ ಮಗುವಿನ ತಂದೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಹೊಸಯುಗದ ಜೀವ — ವಿಜ್ಞಾನ!”

ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಗುವಿನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಿಂತ ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ ಎಡೆಯಿರಲಿಲ್ಲ!

X X X X

ಪ್ರಸೂತಿ ಗೃಹವು ಮಹಿಲಾ ಸಮಾಜದ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಬಿಡುವುದು ಅಲ್ಲಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾವಕರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಇಷ್ಟವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸುಲೋಚನಾದೇವಿ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಿಂದ ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬಹಳೇ ಆಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಸೂತಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ಒವರೇಶನದ ಮೂಲಕ ಮಗುವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆಯ ಬೇಕಾಯಿತು. ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು ಕೂಡಲೇ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಅದರ ಆರೈಕೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ್ದರು.

ಕೆಲಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಗೆ ತಿಳಿವು ಉಂಟಾಗಿ ಎಚ್ಚತ್ತಾಗ “ನನ್ನ ಮಗು ಎಲ್ಲಿದೆ?” ಎಂದು ಅವಳು ಹಂಬಲಿಸಿದಳು. ಲೇಡೀ ಡಾಕ್ಟರರು “ಅದು ಬೇರೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಅವಳ ಆತುರತೆಯ ವೇಗವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿದರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಿಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ವಾಸಿಯಾಗುವ ವರೆಗೆ ಮಗುವನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದವರೂ ಪಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತಾಡಬಾರದೆಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ವಿಧಿಸಿದರು.

ಪ್ರಸೂತಿಗೃಹವು ಈಗೊಂದು ವ್ರದರ್ಶನ ಶಾಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಅದ್ವಿತೀಯ ಮಗು—ಔಷದಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೂಸು— ಅದರ ಆ ರೂಪು—ಅಮಾನುಷವೋ, ಅತಿಮಾನುಷವೋ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿತ್ತು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆರಳಿಸಿತು. ಅದು ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಬಂದು ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯ

ಗೆಳತಿಯರು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರ ಸ್ಪೀಶಲ್ ಅವುಣಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ದೂರದಿಂದಲೇ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಮಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೇ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಷ್ಟು ಜನ ಬಂದು ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ರಲ್ಲಾ? ತಾನು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ನೋಡಬಾರದೇ? ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಿನಾಲೂ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ತೋರಿಸಿರೆಂದು ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಿಗೆ ಅವಳು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಲೇಡೀ ಡಾಕ್ಟರರ ಅವುಣಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಮೀರುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಲೇಡೀ ಡಾಕ್ಟರರು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು: ನೀವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವ ದಿನ ನಿಮ್ಮ ಮಗು ನಿಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗುವುದು, ಎಂದು.

ಆಕೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ದಿನಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದೊಂದು ದಿನ ವೆಂಬುದು ಒಂದು ವರ್ಷದಂತೆ ಅನಿಸಹತ್ತಿತು ಆಕೆಗೆ. ಒವರೇಶನದ ಗಾಯಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಗುಣವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದವು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ದಿನವೂ ಬಂದಿತು—

ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯು ಮಾತೆಗೊಪ್ಪುವ ಸೌಮ್ಯ ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ವರಿ ಧಾನಮಾಡಿ ಪ್ರಸೂತಿಗೃಹದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಲೇಡೀ ಡಾಕ್ಟರರು ಅವಳಿಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಬಾಗಿಲ ವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ತಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರೇಶಿಮೆಯ ಅರಿವೆಗಳಿಂದ ಹೊದೆದು ಶಿಶುವನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮೋಹಕ ವಾದ ದೃಶ್ಯವು, ಪೂರ್ವದಿಗಂಗನೆಯರು ಬಾಲಚಂದ್ರನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತರುತ್ತಿರುವರೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಬಂಗಾರದ ತಳಿಗೆಯು, ಅವಳು ಮಾತೃವದವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ ಶುಭ ವ್ರಸಂಗದ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜ ದಿಂದ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು.

ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು ಬಂದು ಆ ತಳಿಗೆಯನ್ನು ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತರು. ಅವಳ ಉತ್ಸುಕತೆಗೆ ಮೇರೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ಒಬ್ಬ ಪರಿಚಾರಿಕೆಗೆ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ, ತನ್ನದರದ ಮಾಣಿಕವಾದ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಮುದ್ದಿಡಬೇಕೆಂದು ಬಾಗಿ, ಅದರ ಮೇಲಿನ ಸೆರಗನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿದಳು. ಆದರೆ

. . . . ಮುದ್ದಿಡಲು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿದ ಅವಳ ಮೋರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆಘಾತದಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆಬಿದ್ದಂತಾಗಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವಳು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದಳು. “ಇದು ನನ್ನ ಮಗುವೇ?” ಚೇಷ್ಟೆ ನನ್ನ ಮಗುವಲ್ಲ ಇದು.” ಅವಳು ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಒದರಿದಳು!

ಯಾರಿಗೂ ಮಾತನಾಡುವ ಧೈರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಲೇಡೀ ಡಾಕ್ಟರರು ತಾವೇ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದರು “ಇದರ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯನದೇ; ತಲೆ ಮಾತ್ರ ಮಂಗನದ ತಾವು ಅದರ ತಾಯಿ”

ಸುಲೋಚನಾದೇವಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ ತನ್ನ ಹಣೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದಂತಾಗಿ ಅವಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಲೇಡೀ ಡಾಕ್ಟರರು ಅವಳ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಂತೈಸುತ್ತಿದ್ದರು: “ವಿಜ್ಞಾನದ ಆಧುನಿಕ ಯುಗವಿದು ಇದು ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೂಸು !”

ಸುನೀತಿ

(ಶ್ರೀ ಬೋಕೇಶ ಮದಭುಃಃ, ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜ್, ಧಾರವಾಡ)

(೧)

ರೂಪ, ವಿದ್ಯೆ, ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯುಳ್ಳ ನೋನೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ವಿನಯನ ತಂದೆ ತಾನು ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಂಧ ಹುಡುಗಿ ಯನ್ನೂರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಂದೆ ಮುದುಕನಾದರೂ ಅನುರೂಪಳಾದವಳನ್ನೇ ಆರಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ವಿನಯ ಈಡುಮಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಪಾವ, ಆ ಮುದುಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಕೌಶಲ್ಯ ತನಗೇ ಮುಳುವಾಯಿತೇನೋ, ನೋಸೆಯು ಬಂದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಧಾರವಾಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಊಗನ್ನೇ ನೇರುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆ ಮನೆಗೆ ಸೊಸೆಯು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ವಿನಯನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಸಲಿಗೆಯಿಂದ, ಸ್ತೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದಕೊಂಡರೂ ತಾನು ಹೆಚ್ಚಿನವಳೇ ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಸುನೀತಿಯ ನಡತೆ ಅವರನ್ನು ದುಃಖಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿತು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಾಗಿ ಅರಿತ ವಿನಯ ಸುನೀತಿಯನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿದರೂ, ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಏನಾದರೂ, ಒಂದು 'ಫಿರ್ಯಾದಿ' ಯನ್ನು ಗರ್ಜಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಾರುವ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೆಂಗಣ್ಣಿನ ನೋಟ ದಲ್ಲಿಯೇ ನಡುಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳ ಕರೋರ ಮನುಷ್ಯ ಶಾಂತತೆ ಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ವರ್ತಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಶಾಂತಮನುಷ್ಯ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡು ಕರೋರವುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕಾದರೆ ತಿಂಗಳು, ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆಯುವವೇನೋ? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರೂಪದ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ್ಗೆ, ಅಸಹನೆ ಮೀರುತ್ತಿ ತ್ರೇನೋ ಸಹಜ; ಆದರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಗದರಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಅವನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ 'ಪೀಕಲಾಟ' ವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೊಲಗಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವನ ವಿಚಾರ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಒಳಿತೋ, ಕೆಡುಕೋ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದ್ದ ಬಡತನ ನೋಸಿ, ಮಗನಿಗೆ ಕಲಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ನವಕರಿ ಹತ್ತಿದಾಗ್ಗೆ,

ಆನಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿರಬೇಕೆನ್ನುವ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಮನವು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಒಪ್ಪದು. ಒಂದು ದಿವಸ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ. ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ವಿಚಾರ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸುಳ್ಳೇ ದಿನಗಳೆದು ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಅವನ ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ. “ಅಪ್ಪಾ, ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಆಕೆಗೂ ನಿಮಗೂ ಬಗೆ ಹರಿಯದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುವದರಿಂದ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸುಖವಾಗಲಾರದು. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಪಗಾರದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹುತ್ತೇನೆ. ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡಿರಿ” ಎಂದು ಮುಖ ಸಣ್ಣಮಾಡಿದ

ಮುದುಕ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ.

ಮರುದಿನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಟಾಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಾಗ, ಅವನ ತಂದೆ ಹೇಳಿದ “ತಮ್ಮಾ ದೇವರು ನಿನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಖಮಯ ಮಾಡಲಿ. ನೀನು ಸುಖದಿಂದ ಇರುವದನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಸಿರಿವಂತರ ಹುಡುಗೆ. ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳು ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಹೀಗಾಗುವುದು ಸಹಜವೇ. ಮಗೂ ಸುನೀತಿಯನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ”.

ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರಸಿಕೊಂಡು ವಿನಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಿಳ್ಳೊಟ್ಟ. ಅಫೀಸಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಗುವದೆಂದು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಸುನೀತಿ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದರೂ ಏಕೆ ಎಂದೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಯ್ಕಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟ.

(೨)

ವಿನಯನಿಗೆ ತಿಂಗಳೊಂದಕ್ಕೆ ನೂರೈವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ಬರುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನೇನೂ ಬಡವನಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸುವದು ಆದರೆ ಅವನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನ ತೀರ ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದದ್ದರಿಂದ ಅಷ್ಟು ಆಡಂಬರದಿಂದ ಖರ್ಚುಮಾಡುವುದನ್ನು ನೌಕರಿ ಹತ್ತಿ ಒಂದು ವರ್ಷವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದರೂ ಕಲಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸು; ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಗೊಂದಲ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನಾದರನ್ನು

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಜನರಿಗೆ ಹಾನಿಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದವನೂ ಅಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನೇ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವವನೂ ಅಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವವನಂತೂ ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ನೂಕಿರಬೇಕೆನ್ನುವ ತೀರ ಸಾದಾಮನುಷ್ಯ ಇಂಥ ಮನುಷ್ಯನಿಗೇನೂ ದೇವರು ಕಡಿಮೆಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನು ನೀರಿಕ್ಷಿಸಿದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯೇ ದೊರಕಿದ್ದಳು, ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ, ರೂಪದ ಗರ್ವ ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು

ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕಳುಹಿ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದ. ದಿವಸಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಸುನೀತಿಯ ಕೂಡ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಅದೆಷ್ಟೋ ಪ್ರೀತಿ ಸಲುಗೆಯಿಂದ ಒಂದೂ ದಿವಸ ಮಾತಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾವ ಅತ್ತೆಯವರನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕಳುಹಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಆಕೆ ತಿಳಿದಳು. ಆದರೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾತನಾಡಬಾರದೇತಕ್ಕೆ? ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತೀರ ಇಷ್ಟು ಕೋಪವೇ ಎಂದೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಯಾವಾಗಾದರೊಮ್ಮೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಿನಯ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಾಗೇನೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಳು.

ಸಂಜೆಯ ಆರು ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರು ವಿನಯನಿನ್ನೂ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುನೀತಿ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯುವದಕ್ಕೂ ವಿನಯ ಕಂಪೌಡಿನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಸಾಯ್ಕಲ ಇಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಯಿತು. ವಿನಯನೊಮ್ಮೆ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಆಕಾಶನೀಲ ಬಣ್ಣದ ರೇಶಿಮೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಅಚ್ಚು ಬಿಳಿಯ ಕುಪ್ಪಸ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅಂದವಾಗಿ ಹಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಬಿಡಿ ಮುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮುಡಿದಿದ್ದಳು. ವಿನಯ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದವನೇ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕ. ಸುನೀತಿ ನಸುನಾಚಿ ಒಳ ಓಡಿದಳು.

ವಿನಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲಂತೂ ಅತಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾದ. ಮೇಜು ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಓರಣದಿಂದ ಹೊಂದಿಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸುನೀತಿಯ ವಿದ್ಯೆಯು

ಪ್ರಭಾವದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಗಳಿದ. ಸುನೀತಿ ಚಹ ಕೈಂದು ಒಲೆಗೆ 'ಎಸರಿ'ಟ್ಟಿದ್ದಳು. ವಿನಯ ಮಾತ್ರ ಬಂದವನೇ ಅಟ್ಟಿದ ಮೇಲಿನ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಬದಲಾವಣೆ. ತೆಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿಟ್ಟ ವುಸ್ತುಕಗಳು, ಬೇಬಲ ಮೇಲಿನ ವಸ್ತುಗಳು, ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಫೋಟೋಗಳು ಕೂಡ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ತನವನ್ನು ವಡೆದಿದ್ದವು. ಒಳಗೆ ಬಂದವನೇ ಕೋಟನ್ನು ಕಳೆದಿಟ್ಟು ಬಾಗಿಲಿಗೆದುರಾದ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖನೋಡಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ತೆಗೆಯಿಸಿದ ಫೋಟೋ ಇದ್ದಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ತೆಗೆಯಿಸಿದ ಫೋಟೋವದು. ತಾನೇನೋ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಸುನೀತಿಯು ಅವನ ಹಿಂದೆ, ಜರದ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಮುಗುಳು ನಗೆ ಯಿಂದ ಮಿನುಗುವ ನಸುನಾಚಿದ ಆ ಮುಗ್ಧ ಮುಖವನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಅರ್ಧಪೂರಿತ ನೋಟದಿಂದ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವಳೇನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ನೋಡ ಬೇಕನ್ನಿಸಿತು. ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಸರಿಜೋಡಿ. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗಿದ್ದರೆ ಆದರ್ಶ ಸತಿಯೇ ಸರಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುನೀತಿ ಚಹ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ವಿನಯ ಫೋಟೋ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿದಳು. ಆಕೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಅವ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ. ಆಕೆಯ ಮುಖ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಅನಿಸಿತವನಿಗೆ "ಈಗೇನಾಗಿದೆ ಆದರ್ಶ ವತ್ತಿಯೇ ಇದ್ದಾಳಲ್ಲ" ಎಂದು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ.

‘ಚಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ’ ಆಕೆ ಕೇಳಿದಳು.

‘ಏಕೆ? ನೀನು ಕುಡಿಯದಿರುವಾಗ ನನಗೊಬ್ಬನಿಗೆ ಚಹ ಮಾಡುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೇಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ನಾನೇನೋ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕುಡಿದು ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ.’

‘ಚಹ ಎಷ್ಟು ಸಾರಿಯಾದರೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆಯೆಂದು ನೀವೇ ಹೇಳುತ್ತಿ ರಲಿಲ್ಲವೇ? ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಕುಡಿಯುವದೇನೂ ದೂಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ’.

‘ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನೂ ದಿನಾಲು ಕುಡಿಯ ಹತ್ತಬೇಕು.’

‘ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ’

‘ನೀನೂ ಕುಡಿಯಲೇಬೇಕು.’

‘ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವದೇನು ನನಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾಗದು ಯಾರಾದರೂ ಜೋಡಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಕುಡಿಯುವ ಹಾಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನೀನು ಸುರುಮಾಡು ನನ್ನ ಕೂಡ ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೇ ಬಿಡೋಣ ಅಂದರೆ ಜೋಡಿಯಾಗುವದು’ ಎಂದು ಸುನೀತೆ ನಕ್ಕಳು.

‘ಇಲ್ಲ, ನೀನು ಕುಡಿಯು ಹತ್ತುವದಕ್ಕಿಂತ ನ-ನು ಬಿಡುವುದು ಒಹಳ ಕಠಿಣ. ಸ್ವಲ್ಪ ಚಹಕ್ಕೇನೂ ಆಗಲಾರದು’ ಎಂದು ಆಕೆಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡ. ‘ಏಕೆ ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೇ’

‘ಹುಂ’ ಎಂದಳು.

ಅವನಿಗೆ ತೀರಾ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ದಿನಾಲು ತನ್ನಂತೆಯೇ ನ್ಯಾಯ ವಾಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಹೆಂಡತಿ ಇಂದು ತನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಹು ಎಂದ ದ್ದಕ್ಕೂ. ಅದಕ್ಕೆ ಆದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ವಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನು ವಲ್ಲಂಗದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿರ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಆಕೆ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಎಣ್ಣೆಯ ವಾಸನೆಯೂ ಮುಡಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಳ ಮಾಲೆಯ ವಾಸನೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ತೀರ ಮೋಹಕ ವೆನಿಸಿದವು. ಆಕೆಯ ಮೋಗವನ್ನೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಗದ್ದವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿದ ಆಕೆಯ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಪತಿಭಕ್ತಿಯ, ಆತುರತೆಯ ಭಾವ ವಿದ್ದಿತು. ವಿನಯನೊಮ್ಮೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಭರನೆಳೆದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಸುನೀ ತಿಯ ಕೆನ್ನೆ ಮೂಗು ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮುದ್ದಿನ ಮಳೆಗರೆದ. ಆತನ ತೋಳ ತೆಕ್ಕೆಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸರವಿಲ್ಲವೆನಿಸಿತವಳಿಗೆ.

‘ಸುನು, ಲಗ್ನವಾದಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕೂಡ ಅಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುವದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆಯೇ.’

‘ಇಲ್ಲ.’

‘ಮತ್ತೆ ದಿನಾಲು ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಯೇ.’

‘ನೀವೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನೇನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ವಿಪರೀತ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡೀಯೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಮೂಗಿನ

ಮೇಲೆಯೇ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಿರ ಬಹುದಲ್ಲವೇ' ಎಂದು ನಕ್ಕ. ಸುನೀತಿ ಅಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳೆದಿಲ್ಲ.

‘ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇಂದು ಅಡ್ಡಾಡಲು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದೆ.’

‘ಒಹೋ ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಇಷ್ಟು ಸಿಂಗಾರ.’

‘ಏಕೆ, ನಿಮಗದು ನೇರುವದಿಲ್ಲವೇ.’

‘ನನಗೆ ಅಂಥ ತೋರಿಕೆಯೇ ನೇರುವದಿಲ್ಲ’

ಬೆಳಗಾಂವಿಯಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡಾಡಿ ರೂಢವಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಕನಸ್ಸು ಕಂಡಿದ್ದಳಾಕೆ. ಲಗ್ನವಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನಿನಯನ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಅಡ್ಡಾಡಬೇಕೆಂದು. ಅಂಥವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿರಾಸೆಯೇ ಆಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ನುಡಿದಳು.

‘ನಾವೇನೂ ಬಜಾರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ.’

‘ಎಷ್ಟು ಲಗು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳುತ್ತಿಯೇ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಸಿಟ್ಟು ಒಳ್ಳೇ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆಯೇ ನಿನಗೆ ಅಲ್ಲವೇ’ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಆಲಂಗಿಸಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು.

ಸುನೀತಿಯೇ ಸುರುಮಾಡಿದಳು “ಇದೊಂದು ಉಲನ ಕೋಟು ಆಗಿದೆ. ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಲಿಸಿರಿ.”

‘ಅಂದರೆ.’

‘ಅಂದರೇನು, ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಲಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮವಲ್ಲವೇ,’

‘ನಿನಗೇನೋ ಬೇಕಾಗಿದೆಯಂತ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸೀರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಶೆ ಇದ್ದಿಯೇನು.’

‘ನನಗೇನೂ ಬೇಡ. ನಮ್ಮಪ್ಪನೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.’

‘ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ನಿನಗೆ’ ಎನ್ನಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಈ ಸುಖ ತಪ್ಪೇತೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನಿಗೆ ‘ಈ ತಿಂಗಳು ಬೇಡ. ಮುಂದೆ ನೋಡಿದರಾಯಿತು. ರೂಪಾಯಿಗಳು ಉಳಿಯುವದೇ ಇಲ್ಲ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.’

‘ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಕಳುಹಿಸಿದರಾಯಿತು.’

‘ನಿನಗೇನಾದರೂ ಬೇಕಾಗಿರಲು ನಾಕು, ಹೇಳಿಬಿಡು.’

‘ಏನೂ ಇಲ್ಲ ನಿಜ. ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಬೇಕಾದರೆ ನೋಡಿದ ರಾಯಿತು’ ಎಂದು ನಕ್ಕಳು.

‘ಹಾಂ ಚಹಾ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.’

‘ಎಲ್ಲಿ, ನೋಡೋಣ ಬೆಚ್ಚಗಿದೆ ’

‘ಛ. ನಾನೊಲ್ಲೆ ಚಲ್ಲಿಬಿಡು ’

‘ಅಂತೂ ನೀನೇ ಚಹಾಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಜೋಡಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು. ಆದಂತಾಯಿತು.’

‘ಅವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಚಾ ಚಲ್ಲುವಷ್ಟು ತಣ್ಣಗಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕುಡಿಯ ಬೇಕು ನೀನೂ’ ಎಂದು ತಾನರ್ಧ ಆಕೆಯರ್ಧ ಕುಡಿದು ಮುಗಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟಾಡಲಿಕ್ಕೇನೂ ಹೋಗದೆ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ಪ್ರೇಮದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಸಂಜೆ ಕಳೆಯಿತು.

(೩)

ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಎರಡನೆಯವರು ನಡೆದರೆ ತನ್ನ ಬದಿಯನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರುವವರು ಹುಷಾರಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವರೆದುರು ನಿಜವಾದ ದ್ವಂದ್ವೇ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೇ ನುಡಿಯ ಹತ್ತಿದರೆ ಅವರೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಬದಿಯನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ರೂಪ, ಸಿರಿವಂತಿಕೆ, ವಿದ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಸುನೀತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗರ್ವವಿದ್ದವಳಿಂದ ಬಳಿಕ ಆಕೆಯದೂ ಅವವಾದವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುನೀತಿಯು ಒಂದು ತರದ ಆರಾಮೀ ಜೀವನವನ್ನೇನೂ ಕಳೆದಿದ್ದಳು. ಸಿಟ್ಟು ಸಿಡುಕು, ಸ್ವಲ್ಪ ಗರ್ವ ಆಕೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟ ಗುಣಗಳೇ. ಆದರೂ ಸುನೀತಿಯನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರುವುದು ದುಸ್ತರವಾದ ಮಾತೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಂಚಿಕೆಯೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ವಿನಯನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ. ನಾಲ್ಕು ಐದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದರೂ ತಂದೆಗೆ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಆಸ್ಪದವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯದ ಅತ್ತೆ ಮಾನಂದಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಲಿತ ತಾನೇ ಬುದ್ಧಿವಂತಳೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ಇನ್ನೂ. ನನಕರಿ ಹಿಡಿದು ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಾಗದ ದೊಡ್ಡ ಪಗಾರದ

ತರುಣನ ಹೆಂಡತಿ. ಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ತನ್ನವರು ಯಾರು, ಹೆರವರ ಕೂಡ ಹೇಗೇನಡೆಯಬೇಕು ಎಂಬುದು ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದೇ ಸುನೀತಿಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬದಕ್ಕೆ ಆತಂಕ. ತಿಳಿಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವ ವಿನಯನಿಗೂ ದೊಡ್ಡ ಅಡ್ಡಿ. ಅಂತೆಲೆ ಹಾಗೆ ದಿವಸಕಳೆದಿದ್ದವು. ಸುನೀತಿ ತಿಂಗಳ ವಗಾರವಾದೊಡನೆ ಅದನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇದನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದವು. ವಿನಯನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ತಾನು ಎಂಥ ಕ್ರೂರ, ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ರೂಪಾಯಿ ಕಳಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲವೆಂದು. ಆದರೆ ಆ ಕಳವಳದ ಶಕ್ತಿಯೇನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಮುಖ ನೋಡಿ ದಾಗಲೇ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬಂದ ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಯನ್ನು ಧಳಿಸಿ ಬಿಡಲೇ ಎಂಬ ರಭಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ದಾರಿಗೆ ಹತ್ತು ತಿರುಕಾಕಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಿನಿಂದ ಹಿಂದೂಡಿಸುವದಂತೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನೆಂಥ ಕಟುಕ, ಮರುಳ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಬರೀ.

ಅಂದು ಆಫೀಸಿನ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ವೇಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧೋತರ ಜೋಡನ್ನು ಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಆ ನಾಜೂಕಿನ ಸುಂದರ ದಡಿಯುಳ್ಳ (ಅಂಚು) ಧೋತರ ನೋಡಿ ಅತಿಶಯ ಹೊಗಳಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬನಂದಿದ್ದ, ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವು ನಿಮಗೆ ಈ ಜೋಡಿ ಚಲೋ ಹೊಡೆದಿರೈವಾ. ಧಡಿನೋಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ Sense of Beauty and fashions appreciate ಮಾಡು ಹಾಂಗಿ ಆಗ್ತದ ಮುಂತಾಗಿ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲೇಜದ ದಿವಸಗಳು ನೆನಪಾದವು. ತನ್ನ ಅತಿ ಪ್ರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತ ಶಂಕರ ತಾನೊಮ್ಮೆ ಅಂಥ ಧೋತರ ಜೋಡನ್ನು ಕೊಂಡಾಗ ನುಡಿದಿದ್ದ. “ಧೋತರ ಜೋಡಿನೋ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಇಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡಬಾರದಾಗಿದ್ದಿತು.”

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯವರಂತೂ ‘ಲೆಕ್ಕರ’ ಮೊಡೆದಿದ್ದರು. “ತಮ್ಮಾ ನೀವೇನೋ ಕಾಲೇಜದ ಶ್ರೀಮಂತ ಹುಡುಗರನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರಿ. ಅವರಂತೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಬರಿದೋತರ ತಗದುಕೊಂಡರೆ ಹೇಗೆ? ನಾವು ಹೇಗಿದ್ದೇವೆಯೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ. ಹರೆಯದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಐಷರಾಮಿ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವದು ನಾವೇನೂ

ಬೇಡನೆನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ದುಡಿಯುವಾಗ ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ” ಮುಂತಾಗಿ. ಅಷ್ಟು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನಸಿ ಕೊಂಡಾಗ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆಂದಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಂಕರನು ಬೆಟ್ಟಿಯಾದ ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳ ನ್ನಾಡಿ ಮನೆಗೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟ. ಆ ಸುಂದರ, ಶಾಂತ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ಸಂಜೆಯನ್ನು ಅವನು ಅನುಭವಿಸದೇ ಹೋದ. ವಿನಯ ರಾತ್ರಿಯೂಟ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಲಗುವ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಂಗದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದಿದ್ದ. ಊರಿನ ಕಡ್ಡಿಯ ವಾಸನೆಯೆಲ್ಲ ಕೋಣೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಿತು. ತೆರದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ತಂಗಾಳಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯುದ್ದೀವದ ಪ್ರಕಾಶವೆಲ್ಲ ಹರಡಿದ್ದರೂ, ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ಸವಿಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಊಟ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಸುನೀತಿಯೂ ಬಂದಳು.

‘ಎಷ್ಟು ಸುವಾಸಿಕ ಇವೆ ಈ ಕಡ್ಡಿಗಳು. ಇಂದು ತಂದೀರೆನು’ ವಿನಯ ಸುಮ್ಮನೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಸುನೀತಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೇಳಿದಳು. ‘ಧೋತರ ಜೊತೆಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದೀರಾ. ಏನು ಕೊಟ್ಟೀರಿ. ಆದರೂ ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಬಂದ ಸುನೀತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಏನೇನು ರಂಜಾಟದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಏನೋ. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದಳು.

‘ಏಕೆ ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆಯಾಸ ಬಹಳವಾಗಿದೆಯೇ’ ಮತ್ತೆ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಕೂತು ಅವನ ಮುಂದಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸಿದಳು.

‘ಅದೇನೂ ಇಲ್ಲ’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತನಾಡುವದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ’

‘ಏನು ಮಾತನಾಡಲಿ’

‘ಹಾ ದಿನಾಲು ಕಾಳಿದಾಸ ಶೆಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಕಾವ್ಯ ಹೀಗೆ, ಶಾನಮಾತಿನ ಚಾಕಚಕ್ಯ ಹೀಗೆ ಎಂದು ತಾಸು ತಾಸು ಮಾತನಾಡುವವರು ಇಂದು ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದೀರಿ’.

‘ದಿನಾಲು ಕಾಳಿದಾಸ ಶಾರವಿಚಾರವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ವಿಚಾರ ಬೇಡವೇ’

‘ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಷ್ಟು ಚಿಂತೆಗೀಡುಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ವಿಚಾರ ವಾವದು’

‘ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಸುವ್ಮನೇ’

‘ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳದಷ್ಟು ಗೂಢವೇ ಹಾಗಾದರೆ’

‘ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳದ ಸಂಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಅಂಥದೇನದು’. ಎಂದು ತಟ್ಟನೆ ಕೇಳಿ ಸುವ್ಮನಾದಳು. ಆಕೆಗೆ ಮರುಕ್ಷಣ ವಿಚಾರವೇ ಬೇರೆ. ‘ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಸಂಗತಿ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲವೇ. ನನ್ನೆದುರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂದು ಕೊಂಡು ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಆದಹೋದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಳಾಕೆ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದಳು.

‘ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ನಂಬಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳೇ’ ಎಂದು ಕಿರುನಗೆಯ ಮೊಗದ ಓರೆಗಳೊಂದಿಗೂ ನೋಡಿದಳು.

ವಿನಯ ಎದ್ದು ದಿಂಬಿಗಾತ ಕೂತ. ಸುನೀತಿ ಅವನ ಎಡದೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅಡ್ಡಾದಳು.

‘ಸುನೂ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿತೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನಷ್ಟು ತೀರ ಸವಿವಾದವರು ಯಾರು ನನಗೆ. ಮನೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವವಳು ನೀನೇ ಅಲ್ಲವೇ. ಅಂಥವಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸದ ಕೊರತೆ ತೋರಿಸಲೇ’ ಎಂದು ಧೈರ್ಯತೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೇ ನುಡಿದ. ಸುನೀತಿಗೆ ಹೃದಯವೇ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ತನ್ನ ಪತಿ ಎಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ. ಆಗ ಅನ್ನಿಸಹತ್ತಿತವಳಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ. ಅಷ್ಟು ಇಷ್ಟು ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಾಗ್ಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಗಂಭೀರ ಭಾವವನ್ನೇ ತಳೆದಿದ್ದ ವಿನಯನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡು ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುನೀತಿ ಏನನ್ನೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಿನಯನೊಮ್ಮೆ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆ ಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಆಕೆಯ ಮೊಗವನ್ನೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಆರುಭಿಸಿದ ‘ನನ್ನ ತಂದೆ ಮೊದಲು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ನಾನು

ಕೇಳಿದುದು ಹುಡುಗ ಕಲಿತವಳಿದ್ದಾಳೆಯೇ ಎಂದು. ಸಿರಿವಂತ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಸುರೂಪಿಯೇ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿತವಳಿದ್ದರೆ ಬಾಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಗುವ ದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ನನಗೆ. ಅಷ್ಟು ಸುಸೂತ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನವಳೇ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕಲಿತವಳೆಂದು ಭರವಸೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರಾಸೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿ. ಸುನೀತೆ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು ಮಾತ್ರ. ಅಂತಃಕರಣ ಭಾವದವನಾಗಿ ವಿನಯನೇ ಕೇಳಿದ. “ನುನಾ, ನಿನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತೇ” ವಿನಯನ ಮುಖವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳು ವಿನಯನ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ವಿಶಾಲ ನೇತ್ರಗಳ ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳೇನೋ.

ಹಾಗೆಯೇ ಅವನದೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕಿಡಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಅರಳಿಗಿಡದ ಎಲೆಗಳು ವಳವಳನೇ ಸವಳ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಕೆಗೆ ಅನಿಸಿತು ಆ ಎಲೆಗಳು ಕಿಲಕಿಲನೇ ಸವಳ ಮಾಡುವವೇನೋ, ಆನಂದದಿಂದ ಆಟವಾಡುವವೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವಕ್ಕಿರುವ ಗಿಡವು ಆಸರವಲ್ಲವೇ. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ? ಆ ಗಿಡವು ಕೂಡ ಬೇರಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಆಸರ ಹಿಡಿದಿಲ್ಲವೇ. ಈ ಭೂಮಿಯೂ ಶೇಷನ ಹೆಡೆಯ ಆಸರ ವಡದಿದೆಯಂತೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಆಸರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ? ಒಗೆದ ಒಂದು ಚುಡಿನಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪುಟಿಯುತ್ತ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಗತಿಗಾಣುತ್ತಿತ್ತೋ? ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಕೆ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರದ ಆಸರ ವಡೆದ, ವಡೆಯುವ ಒಲವೇ ಕಂಡುಬರುವಂತಿದೆಯೆಂದು ಕೂಂಡಳು. ವಿನಯನ ವಿಶಾಲ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ತಾನು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಬದಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಆಸರವಲ್ಲವೇ ಆಕೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಹಿತಕರ, ಸುಖಕರ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಲ್ಲವೇ. ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರಾರಿದ್ದನ್ನು ವಿನಯ ನೋಡಿದ.

‘ನಾನೇನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀವು ತಿಳಿಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ’ ಎಂದು ಅವಳು ಅವನದೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಗಳಿಯಿತು.

ವಿನಯನೇ ಆರಂಭಿಸಿದ. ‘ಐದಾರು ತಿಂಗಳಾಯಿತು ತಂದೆಯವರಿಗೆ ರೂಪಾಯಿ ಕೂಡ ಕಳುಹಿಸಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಅವರು

ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದರೆಯೇ. ಮಗನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಾನು ಮರೆಯಬೇಕೇ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೇ. ನೋಡು ಈಗ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಖರ್ಚಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಸುಳ್ಳೆ ಅದಕ್ಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ. ಕಳುಹಬೇಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಖರ್ಚಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ.'

‘ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಬೇಕು.’

‘ಕನಿಷ್ಠ ೫೦—೬೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಾದರೂ ಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಕಳುಹಿದರಾಯಿತು.’

‘ನಾಳೆಯೇ ಕಳುಹಿಸಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿವೆ.’

‘ಈಗೇನು ಅಷ್ಟು ಬಿಡು. ಇನ್ನು ೧೫ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಗಾರವಾದೊಡನೆ ಕಳಿಸಿದರಾಯಿತು.’

‘ಏಕೆ ನಾನು ಕೊಟ್ಟರೇನಾಗುತ್ತದೆ. ಅವೂ ನಿಮ್ಮವಲ್ಲವೇ.’

ವಿನಯನಿಗೆ ಆನಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳೆರಡೂ ಆಕೆಯ ಮುಖಸ್ಥಿತಿ ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ ‘ತಿರುಗಿ ಕೊಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ರಂಬಾಟ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತೆ’ ಸಿಟ್ಟಾಗ ಬಹುದಾದ ಮಾತನ್ನು ನಕ್ಕು ಕೇಳಿದಾಗ ಆಕೆಗೂ ನಗು ಬಂದಿತು.—ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿದ್ದರೂ ಕೂಡ.

‘ತವರ್ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಹಾಗಾದರೆ’

‘ಇಲ್ಲಿಯಕ್ಕಿಂತ ಸುಖವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲವೇ.’

‘ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಖಿಯಾಗಿರ ಬಲ್ಲೆನೆಂದು ನಿಮಗನಿಸುವದೇ’

‘ಅದರಲ್ಲೇನು. ಇಲ್ಲಿಯ ಈ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿದರೆ . . . ಇರಬಹುದು.’

‘ಶಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ಗೋಣು ಹಾಕಿದಳು. ಆ ರಂಬಾಟದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಮಾಧುರ್ಯ ತವರ್ಮನೆಯ ಹಾಯಾದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಕೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು

‘ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳಿದ್ದೆಯೇ.’

‘ಆದರೇನಾಯಿತು. ನೀವಿರುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಕಳೆಯಲಾರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನಗಲಿ.’

‘ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವಳೇ ನೀನು. ಸುನು’ ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಭರದಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

(೪)

ಬಹಳ ದಿವಸಕ್ಕೇಂದು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋದ ಸುನೀತಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತಿರುಗಿ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿದ ಆತುರತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ತಾಯಿಯವರು ನಕ್ಕುನುಡಿದರು. ಎಷ್ಟೆ ಅವ್ವಾ ನಿನ್ನದು. ನಿನ್ನ ವಿನಯನೇನು ಹೋಗಿಬಿಡುವನೇ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ. ಎಷ್ಟು ಲಗು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸುನೀತೆ ನಸುನಾಚಿ ಮುಗುಳುನಗೆ ನಕ್ಕಳು.

‘ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ ಬಿಡಮ್ಮಾ, ಒಳ್ಳೆ ಗಂಡನನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದಿ. ಸೌಖ್ಯ ವಂತಳಾಗು ತಾಯಿ’ ಎಂದು ಅವಳ ತಾಯಿ ಹರಸುವ ಮುಂಚಿತವೇ ಆಕೆ ‘ಅಮ್ಮಾ ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೆಂಬದು ತಿಳಿದೀತು. ಅವರ ಪ್ರೇಮಗೌರವ ಕಾಯು ವದು ನನ್ನದಲ್ಲವೇ ಮತ್ತೆ’ ಎಂದು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಸಾಮಾನು ಕಟ್ಟಿದಳು.

ಬೆಳಗಾಂವಿಯಿಂದ ಲೋಕಲ್ ಟ್ರೇನ್ ಸಂಜೆಯ ಆರೂವರೆಗೆ ಧಾರ ವಾಡವನ್ನು ತಲ ಪಿತು ಸುನೀತಿ ಸಾಮಾನಾಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿರಿಸಿ ತನ್ನ ವಿನಯನ ನಿರೀಕ್ಷಣಮಾಡುವದೊರಳಗಾಗಿ ಶಂಕರ ಬಂದು ಕೇಳಿದ. ‘ಈಗ ಬಂದಿರೇನು’ ‘ಹೌದು ಅವರು ಸ್ವೇಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೇ?’

‘ಬಂದಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಅವಸರಮಾಡಿ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಬಂದೆ, ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರು ಬರುವವರಿದ್ದರು. ಅವರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ’.

ಸುನೀತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಳು. ಶಂಕರನೇ ‘ಕೂಲಿಯವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ ತಡೆಯಿರಿ’ ಎಂದು ಕೂಲಿ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಸಾಮಾನ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು, ಏನೋ ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ನಗುತ್ತ ಬರುವದಕ್ಕೂ (ಸ್ವೇಶನ ಹೊರಗೆ) ವಿನಯ ಸಾಯ್ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಇಳಿದ. ಸುನೀತಿಯ ಕೂಡ ಶಂಕರನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ಮುಂಗಾರ ಮಿಂಚೊಂದು ಹೊಡೆದು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆಯೇ ಶಂಕರನನ್ನು ಕೇಳಿದ. ‘ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯವರು ಬರಲಿಲ್ಲವೇನೋ’.

‘ಬರಲಿಲ್ಲ ಬಹಳನಾಡಿ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬರಬಹುದು’

ವಿನಯ ಬರದಿದ್ದರೆ ಟಾಂಗಿಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಶಂಕರ ಅನ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅವರ ಕೂಡ ವಿನಯನ ಮನೆಗೇ ನಡೆದ. ಅಲ್ಲಿ ಸುನೀತಿ ಅವನಿಗೆ ಫುಹಾರಮಾಡಿ ಹೋಗಿರೆಂದು ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದರೂ ಕೇಳದ

ಶಂಕರನಿಗೆ ವಿನಯ ಬಿಗುವಿನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ. 'ಏನೋ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನಿಟ್ಟಿರಿ'?

‘ಇಲ್ಲೋ ಅವು ಇಲ್ಲ ಆಕೆಯೂ ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಾಳೆ’.

ವಿನಯ ಏನು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೋನೋ. ಶಂಕರ ಫಲಹಾರ ತೀರಿಸಿ ಹೋದಮೇಲೆ ಸುನೀತಿ 'ನೀವೇಕೆ ಕೂಡಲೇ ನ್ವೇಶನ್ನಕ್ಕೆ ಬರಲ್ಲಿ? ಅವರೇ ಕೂಲಿಗೆ ರೊಕ್ಕ ಕೊಟ್ಟರು ನಾನು ಬೇಡವೆಂದರೂ. ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ್ಗೆ ನೀವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ' ಎಂದು ಆಡಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿ ಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಚಹವನ್ನಷ್ಟು ಮುಗಿಯಿಸಿ ಎದ್ದುಬಿಟ್ಟ.

ಶಂಕರನಂಥ ವಿನಯನ ಗೆಳೆಯನ ಕೂಡ ಸುನೀತಿ ಸಲ. ಗೆಯಿಂದ ಮಾತ ನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೇನೋ ಸಹಜ. ಆದರೂ ವಿನಯ ತವ್ವು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲ್ಲಿ. ಶಂಕರನ ತಾಯಿ ಮುಂದೆ ಏನೋ ಕಾರಣದಿಂದ ೮-೧೦ ದಿವಸಗಳಾದರೂ ಬಂದಿರಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಯನ ಸಂಶಯ ಬಲವಾಯಿತು. ಶಂಕರನ ಕೂಡ ವಿನಯನ ಸಲಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಸುನೀತಿಯ ಹರಟೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲ್ಲಿ. ಇದುವಾತ್ರ ವಿನಯನ ತಲೆಯನ್ನೇ ತಿರುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಶಂಕರನ ಕೂಡ ತಾನು ಹೀಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಗಂಡ ತವ್ವು ತಿಳಿಯಬಹುದೇ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಸುನೀತಿ ಮಾಡಿರ ದಿದ್ದರೂ ಅದೇನೂ ಆಕೆಯ ತವ್ವಲ್ಲ ಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೇಮವಿರು ವಾಗ ಆಕೆ ಅಂಥ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ತರಲಾರಳು ಆದರೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಕೂಡಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಗೊಂದಲಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ವಿನಯ ಎಷ್ಟೋ ಶಾಂತಮನುಷ್ಯನಿದ್ದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಮೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಬರಲ್ಲಿ. ಏನಾದ ರೊಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಏನಾದರೊಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ದಿನ ಕಳೆದಹಾಗೆ ಅವನ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಲ್ಲಿ.

ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಗೆ ತನ್ನ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ವಿನಯ ಹೇಳಿದ, 'ನೋಡು ಇಂದು ಸಾಹೇಬನ ಕೂಡ ಹಳ್ಳಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿಬರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ನಾನು ಬರಲು ರಾತ್ರಿ ೯-೧೦ ಆಗಬಹುದು. ನೀನು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಹಾದಿನೋಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಉಟಮಾಡಿಬಿಡು. ನಾನೇನಾದರೂ ಹೊಡೆದೇ ಇರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಉಲ್ಟಾಸಿತ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸುನೀತಿಗೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸಣ್ಣ ಬ್ಯಾಗ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟ. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ವಿನಯನ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿ ಹೃದಯ ನಡುಗಿದ ಸುನೀತಿ ಇಂದು

ವಿನಯನ ಮುಗಳ-ನಗೆಯ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಆನಂದ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿ ತೇನೋ. ‘ತಡೆಯಿರಿ ಸ್ವಲ್ಪ’ ಎಂದು ಎದ್ದು ಬಂದು ಹೇಳಿದಳು. ‘ಆದಷ್ಟು ಕೂಡಲೇ ಬನ್ನಿರಿ. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.’

‘ಹುಂ, ನೋಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ವಿಚಾರಮಾಡಿದ. “ಹಂ, ನಾನು ತಡವಾಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದರೂ ಕೂಡಲೇ ಬನ್ನಿರಿ ಅಂತೆ. ಸುಳ್ಳೇನೆವ. ಅಷ್ಟು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೇ” ಮತ್ತೆ ಏನೇನೋ.

ಊರ ಹೊರಗಿನ ಮನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ತೀರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇತರ ಮನೆಗಳೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದೇ ಸಂಜೆಯ ಸುಮಾರು, ಗಾಳಿ ಬಲವಾಗಿ ಒಂದೇ ಸಮನೇ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ದೂರದ ಬಳಗದವರ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡಿ ಅವರು ಹೊರಟುಹೋದ ಅನಂತರ ದೇವರಿಗೆ ದೀವಿಗೆ ಹಚ್ಚು ಬೇಕೆಂದು ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಮಬ್ಬಗತ್ತಲವಾಗಿದ್ದರೂ ದೀವಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ದೀವಿ ಹಚ್ಚಿ ನಡುಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಕ್ಕೆ ಬರುವದಕ್ಕೂ ತಲೆಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಸೂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಸಂಶಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದಳು, ‘ಯಾರವರು?’ ಉತ್ತರವೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಡುಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಬರುವದಾಗಲಿಲ್ಲ ಆಕೆಗೆ. ಆಕೆ ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೆಲ್ಲನೇ ಒಳಬರಹತ್ತಿದ. ಸುನೀತಿ ತಿಳಿದಳು ಶಂಕರರಾಯರಿರಬೇಕೆಂದು. ಆದರೂ ತಲೆಕೆಳಗೆಮಾಡಿ ನಿಂತ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸರಿಯಲೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರೆಂಬುದು ಪೂರ್ಣ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ದೀವಿಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದರೆ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲ ಸ್ಪಿಚ್ ಇದ್ದಿತು.

‘ಶಂಕರರಾಯರೇನು? ಇಂದು ತಡವಾಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಬನ್ನಿರಲ್ಲ’. ಎಂದರೂ ಉತ್ತರಬಾರದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ಧೈರ್ಯವೆಲ್ಲ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ನಡುಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಳು. ಇಲ್ಲದ ಸಂಶಯ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಶಂಕರನೇನೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಏಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಯೋ ಉದ್ದೇಶವೇನು ಕೆಟ್ಟದ್ದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ. ತಾನಿಷ್ಟು ಸ್ವತಂತ್ರತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದ ತಪ್ಪುತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆಯೇ ಮತ್ತೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾನೀರೀತಿ ಶಂಕರನ ಕೂಡ ವರ್ತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿನಯ ಸಿಟ್ಟಾಗಿರಬಹುದೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಮಾತೂ ಬಂದು ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ

ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಹಳಹೊತ್ತು ನಿಧಾನಿಸಲಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮುಂಚಿನ ಬಾಗಿಲ ಹಾಕಿದ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿತು. ದೀವಹಚ್ಚಿದುದು ಬಾಗಿಲ ಸಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸುನೀತಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಿವಿಹಚ್ಚಿ ನಿಂತಳು. ಹಾಳೆ ಮಗುಚಿಹಾಕುವ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿತಾಕೆಗೆ. 'ಶಂಕರರಾಯ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಏನೋ ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಕೆಲಸವಿರಬೇಕು' ಎಂದು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲವೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇರೆ. ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಿಯೇ ಬಿಡೋಣವೆಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಳು. ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ತ ಮುಖನಾಡಿ ಕುಳಿತವರಾರೆಂಬದೂ ಇಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬರಿಹಾಳಿ ತಿರುವಿಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದಳು ಮಾತ್ರ. ಪೂರ್ಣ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದ ಅನಂತರ 'ಸುನೂ' ಎಂದು ಮುಖತಿರಿವಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆನಂದ ಗಳೆರಡೂ. 'ನೀವೇನು' ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡವಳಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು. 'ಎವ್ವು ಬೇಗನೇ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ, ನಾನು ಶಂಕರರಾಯರಿರಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಏನು ಕೇಳಿದರೂ ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಡಬೇಕೇ'?

ವಿನಯನಿಗೆ ಏನುಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಾರದೇ ಹೋಯಿತು 'ನೀನೇನು ಕೇಳಿದೆಯೆಂಬುದೇ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ನೋಡು. ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಬೇರೆಕಡೆ' ಎಂದು ಏನನ್ನೂ ಗೊಳ್ಳುಗುಚ್ಚಿದ

ವಿಷಮ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಆಕೆಯ ಹೃದಯ ಈಗ ಶಾಂತ ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹಿಂದೆ ತಾನೊಬ್ಬಳೆ ತನ್ನ ಓದುವ ಖೋರಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಾಗ್ಗೆ ಹುಳಗಳ ಸವಳವಾದರೂ ಕೂಡ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೆನೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನು ಬಹು ಅಳ್ಳಿದೆಯವಳೆಂದು ನಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ.

ತನ್ನ ಗುಟ್ಟು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ನಕ್ಕಳೇನೋ ಎಂದು 'ಏಕೆ ನಕ್ಕೆ' ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೇಳಿದ.

'ಏಕಿಲ್ಲ, ನೀವು ಈ ಸೂಟಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಏನನ್ನೂ ಒಯ್ದಿರಲಿಲ್ಲವೇ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಿ'?

'ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಅವನೂ ಸೂಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟ ಮಹಾರಾಯ. ಅಂತಲೇ ನಾನೂ ಹಾಕುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತು. ಇಷ್ಟು ಕೂಡಲೇ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ಕೆಲವು ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ

ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗದ್ದರಿಂದ ಅವನೂ ಒದರಾಡಿಬಿಟ್ಟ. ನಾನೂ ರೇಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಗಳವೇ ಆಯಿತು’.

‘ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೇಕೆ ತಂದುಕೊಂಡಿರಿ ಅವನದೇ ತಪ್ಪಿದ್ದರೂ ಸಂದುಬಿಟ್ಟರಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ.

‘ಹೀಗೇ ಬಿಟ್ಟರೆ ತೀರಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಮತ್ತಿಷ್ಟು ನೊಕ್ಕಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ’ ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಜೋರಿನಿಂದ ಒದರಾಡಿಬಿಟ್ಟ. ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ‘ಇರಲಿ. ತಲೆತಿಕ್ಕಿ ಹೋಯಿತು ಅವನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ನಡೆ ಅಡುಗೆಯಾಗಿದೆಯೇ’, ಎಂದು ಅರಿವೆ ಬದಲಾಯಿಸಲು ಎದ್ದ

‘ಎಲ್ಲಿಯ ಅಡುಗೆ?’ ನೀವು ತಡವಾಗಿ ಬರುವರೆಂದು ನಾನಿನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ದೂರದ ಆಪ್ತರೊಬ್ಬರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗಲೇ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು’.

‘ಕೂಡಲೇ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಬಿಡ.. ಬಹಳ ದಣಿದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಅಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ. ಸುನೀತಿಯೂ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು.

ತಾನು ಮಾಡಿದದು ಸರಿಯೇ ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯೇ ವಿನಯನಿಗೆ. ಸಂಶಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೇ ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನುವದು ತವ್ವಾಗಲಾರದಿದ್ದರೂ, ತಾನು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದುದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಿಯೇ ಎಂದು ಕೊಂಡ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುನೀತಿಯು ಅವನಿಗೆ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ದೃಢವಾದ ಕಾರಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನಷ್ಟು ಹಳಿದುಕೊಂಡ. ಸಂಶಯ ಸ್ವಭಾವಾನುಗುಣವಾಗಿ ಸುನೀತಿಯ ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಂಟಾದ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣೆಯಾದ ಬಳಿಕಾದರೂ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಹುಳು ಹುಳು ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅವಳು ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು—ಕೂಡಲೇ ಬನ್ನಿರೆಂದು. ಅದಕ್ಕವನು ಎಷ್ಟು ಅಪಾರ್ಥಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ! ಅವಳಿಗಿದ್ದೆಲ್ಲ ತಿಳಿದರೆ ಸುನೀತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಬಹುದುವೆಂಬುದರ ಸಂಶಯ ಕೂಡಾ ಬಂದು ಹೋಗದಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು ‘ಸುನೀತಿ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿರಿಸಬಲ್ಲ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೇನು ಕಡೆಮೆಯೇ’. ನೊದಲು ಸುನೀತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಒಳ್ಳೇ ದರ್ಪದ

ಹುಡುಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ. ಆದರೆ ಎಂಥ ಗರ್ವದ ಜ್ಞಾನದರೂ ವಿನಯನಂಥ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಶಾಂತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಮೊದಲಿನ ದರ್ವವಿಡು ವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

‘ಕೆಳಗೆ ಬನ್ನಿರಿ’ ಎಂದು ಸುನೀತಿ ಕೂಗಿದಳು.

ವಿನಯ ಅಡುಗೆಯಾಗಿದರೇಕೆಂದು ಬಂದ. ಆದರಿನ್ನೂ ಅನ್ನ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ‘ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲಕೂಡ, ಕರೆದುಬಿಟ್ಟೆಯೇ’

‘ನನಗೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಬೇಜಾರು ಬರುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆಯಮೇಲೆ ಕೂಡಿರಿ. ಮಾತನಾಡಲು ಯಾರೂ ಇರುವದೇ ಇಲ್ಲ’.

‘ನನಗೂ ಬೇಜಾರವಾಗಿದೆ. ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣವೇ ಇಂದ’
೨-೧೦ ದಿವಸಗಳಿಂದ ಮುಖ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಪತಿ ಇಂದು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಜಾಡ್ಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ಉಲ್ಪಾಸಿತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಳಿದಳು, ‘ಮುಂದಿನ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಆಟಕ್ಕೆ ಹೋದರಾಯಿತು. ಈಗೇತಕ್ಕೆ ಸುಳ್ಳು ಅವಸರ ಮಾಡಿ’ ಅಲ್ಲದೆ ಆಕೆಗೆ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸುಕತೆ ಅಂದು ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಿನಯ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟು ಆಕೆಯೇ ಸುರುಮಾಡಿದಳು. ‘ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣವಂತೆ. ರಜಕ್ಕೆ ಬರೆದು ಕೇಳಿರಿ’ ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ‘ಈಗೇಕೆ?’ ‘ಸುಮ್ಮನೆ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಾಗಿನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅತ್ತೆಮಾವಂದಿರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಬಿಡಿರಿ. ಹತ್ತಿರ ಮನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಇರಲು ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿದ್ದರೆ ಮನೆ ನೋಗಸಲ್ಲವೇ’ ಎಂದು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿದಳು. ಒಲೆಯ ಉರಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಸುಳಿಯುವ ನಾಚಿಕೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

‘ದೇವರು ಒಳ್ಳೇ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಯಾಕೋ’ ಎಂದು ವಿನಯ ಮೊಳ್ಳಿನೇ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟು.

‘ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜೀವಕೊಟ್ಟು ಹೋದರೂ ನೀನು ಕಾಪಾಡಬಲ್ಲಿಯೆಂಬ ಭರವಸೆ ಇದೆ ನನಗೆ. ಸುನೂ ಆದರೆ ನೋಡು. ತಿಂಗಳ ಸರಿಯಾಗಿ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ ಅವರೇನು

ದುಃಖಿತರಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅನರು ಬಂದರೆ ಸರಿಯಾಗುವದೇನೋ ನೋಡಿಕೋ, ನನ್ನದೇನು'

“ಅವೇಕೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಆನಂದವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ” ಎಂದು ಗೊಣಗುಟ್ಟಿದಳು.

‘ನಿನ್ನ ಕೂಡ ತೀರಿಯೇ ಹೋಯಿತು, ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದೀತು, ಬೇಡ.’

“ಅದರ ಕಾಳಜಿ ನಿಮಗೇತಕ್ಕೇ ಇರಲಿ, ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂದು ಗೊಣಗನ್ನು ಕೊಂಕಿಸಿದಳು. ಅತಿ ಹರ್ಷದ ಮೊಗದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ‘ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸು-ನೀತಿಯಾಗಿರುವೆ ನೋಡು ಈಗ’ ಅವಳೂ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕ ಲಾ ವಿ ದ

[ಶ್ರೀ ಎಸ್ ಅನಂತನಾರಾಯಣ, ಬಿ ಎ. (ಆನರ್ಸ್), ಮೈಸೂರು.]

“ನನಗದು ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಬೇಕಿಲ್ಲ! ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ಗೋಳು ಹುಯ್ಯುತ್ತೀ
ಯಮ್ಮಾ?”

“ಹೀಗೇ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿರುವೆ, ಮಗು?”

“ಇಷ್ಟು ದಿನವಿರಲಿಲ್ಲವೇನಮ್ಮ—ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ, ಹೊರಗಿನ
ಪ್ರವಂಚಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ವಾಸಿ ನನ್ನನ್ನ ನೋಡಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸು
ವವರು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ.”

“ನಿನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವರೇ ಮಗು? ಇಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವೆ.
ಈಗಾಗಲೇ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಕಲಾವಿದನೆಂದು
ಜನ ನಿನ್ನನ್ನ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಒರೆದುದನ್ನ
ನೀನೇ ನನಗೆ ತೋರಿಸಿದೆ. ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಕಾರವೆಲ್ಲಿಯದು ಮಗು?”

“ಅಮ್ಮ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ,
ಪ್ರವಂಚದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲ್ಲ. ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಗು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಚೆನ್ನೇ!
ಆದರೆ ಪ್ರವಂಚದ ಕಣ್ಣಿಗೆ—ನಾನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು
ನೋಡಿ ನಗುವವರೆಷ್ಟು ಮಂದಿ ಗೊತ್ತೇ? ಎದೆ ಕಿವಿಚಿಹೋಗುತ್ತದಮ್ಮ,
ಅವರ ನಗು ಕೇಳಿ. ಮಕ್ಕಳು ದೂರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡೇ ಕಿರಿಚಿ ಓಡಿ
ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹೂವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಹೂವು ಕೂಡ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡು
ಮುಳ್ಳಾಗುವುದೋ ಏನೋ! ಅಮ್ಮಾ—”

“ಇಲ್ಲ ಮಗು, ನೀನು ಹಾಗೆಲ್ಲ ಅನ್ನಬಾರದು. ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟಾಗಿ ಏನಾ
ಗಿರುವುದು—”

“ಅಮ್ಮ ಈ ಸುಟ್ಟ ಮುಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಲಮ್ಮ? ಯಾರಿಗೂ
ತೋರಿಸಲು ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವುದಮ್ಮ. ನೀನು ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ, ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ
ಬರಲೂ ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕುತ್ತದೆ. ನಾನೇಕೆ ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿ
ದೆನೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.”

“ಹಾಗನ್ನಬೇಡ, ಮಗು—”

“ಅಮ್ಮ, ನಾನು ಸತ್ತರೇ ವಾಸಿಯಲ್ಲವೇನಮ್ಮ?”

“ಛೇ! ಕೆಟ್ಟಮಾತಾಡಬೇಡ”—

ತಾಯಿ ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಂಡರು. ಎದುರಿಗೆ ಮಗ. ವಿಖ್ಯಾತ ಕಲಾಪಿದ. ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಹಸರು ವಡೆದವನು. ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಲ್ಲೂ ಅವನ ಹೆಸರೇ. ಸಾವಿರಮಂದಿ ಅವನಿಂದ ಚಿತ್ರಬರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾ ಸಮರು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ—ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ—ಹುದುಗಿದ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣ—ಅವನ ಮುಖ. ಆಳೇನೂ ಸಣ್ಣವನಲ್ಲ. ಪುಷ್ಪಪುಷ್ಪವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದವನು. ಕಟ್ಟಿಮನುಷ್ಯದ ದೀಪಕ ಬುಧಾಗದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಸುಂದರನಾಗಿಯೇ ತೋರುವನು. ಮೈಯಿನ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವೂ ಅಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮಾಡಿ ಕೂಡಿಸಿದಂತೆ ಇತ್ತು. ಸಮರೂಪ. ಆದರೆ ಮುಖ ಮಾತ್ರ ವಿಕಾರ. ಅಗಲವಾಗಿ ಕಾಂತಿಯುತ ವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ—ಕನ್ನೆಯಮೇಲೆ ನೋಡಲಾಗದಂತೆ ವಿಕಾರ ಗೆರೆಗಳು—ನಕ್ಕು ನುಕ್ಕು ಚರ್ಮವನ್ನ ಕಿತ್ತು ದಿಣ್ಣೆ ಕಟ್ಟಿ ನಡುವೆ ಕತ್ತಿದಂತೆ, ಉತ್ತಂತ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮುಖದ ಬಗೆಯಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ದುಃಖ. ಎಳೆತನ ದಿಂದಲೂ ಸುಯವರಿಂದ ಬೈಗಳು, ಕುಹಕ, ವ್ಯಂಗ್ಯಹಾಸ್ಯ. ಅದು ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಏನಾದರೂ ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟನೆಂದರೆ ಸರಿ, ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣೂ ಅವನ ಮೇಲೆಯೇ! ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು, ತನ್ನನ್ನ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನೋಡುವರೆನ್ನವ ವಿಚಾರ ಅವನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಮುಳ್ಳು ಹತ್ತಿದ ಕೈ ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮನಗ ಓಪ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಾಯಿತು, ಚಿತ್ರರಚನೆ ಯಾಯಿತು. ಯಾರನ್ನೂ ಕರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಮನೆಗೂ ಹೋಗು ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೂರದ ಹಳೆಯ ಸ್ನೇಹಿತನೊಬ್ಬ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದ. ಬಂದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಸಮಧಾನವಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಗೂ ಸಮ ಧಾನವಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ವಿರೂಪದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿದ ಹೃದಯ. ತಾಯಿಗೆ ಅವನ

ನೋವಿನಿಂದಾದ ನೋವು. ಜತೆಗೆ ಅವನನ್ನ ಸುಖಗೊಳಿಸಲು ಸೋಸೆ ತರುವ ಆಸೆಯ ಹೃದಯ.

“ಹಾಗನ್ನಬಾರದು ಮಗು, ಆಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದೆ ನಾಳೆ ಬರುವರು”

“ಯಾರು? ಅಯ್ಯೋ ಬೇಡಮ್ಮ. ಅವರೂ ನನ್ನ ಮುಖ ಕಂಡು ಉಗಿಯಲಿ ಎಂದೇನಮ್ಮ?”

“ಇಲ್ಲ ಮಗು, ಅವರು ಅಂತಹವರಲ್ಲ. ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೀನು ನೋಡು. ಒಪ್ಪಿದರೆ—”

“ಅಮ್ಮ—ನಾನು—ಹುಡುಗಿಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು—ಇಲ್ಲ! ಇಲ್ಲ! ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ!”

“ಬೇಡ ಮಗು, ನೀನು ನಿನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗಿಂದಲೇ ನೋಡು.”

“ಕಳ್ಳತನದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಬೇಡಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾಗಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಿದರೂ ಹುಡುಗಿಗೆ ನಾನೊಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಬೇಡವೇ? ನೀನೇ ಹೇಳಮ್ಮ. ಈ ಮುಖ ಕಂಡು ಯಾವ ಹುಡುಗಿಯಾದರೂ ಒಪ್ಪುವಳೇ? ನಿಜ, ನನಗೆನೋ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ನೀಡುವ ಹೃದಯ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸುಖದ ಅಮೃತದ ಹೊಳೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹರಿಸುವವರೂ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕು ನೀಡುವವರೂ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅಮೃತ ಕೊಟ್ಟು ವಿಷ ಕುಡಿಯುವವರು ಯಾರಿದ್ದಾರಮ್ಮ?”

ನೋಹನ ತಾಯಿಯಿಂದ ಆ ಕಡೆಗೆ ಸರಿದು ನಿಂತ. ತಾನೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಪರಶಿವನ ಮೂರ್ತಿ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳ ಶಿವನಂತಲ್ಲ ಆ ಚಿತ್ರದ ಶಿವ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಯೇ ಕಾಣದ ಶಿವನಲ್ಲ. ಬರಿಯ ಜಟಾಜೂಟಧಾರಿಯಲ್ಲ. ಇದು ಪರಮ ಮಾನವ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗದ—ಮುಗುಳು ನಗೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಕಾಂತಿ. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ವಿಷ—ಹಾಲಾಹಲ. ಆ ಕೈ ಬಾಯಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕೊಂಚ ಓಲಿದೆ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತದ ಬಟ್ಟಿಲು. ಆ ಕೈ ಮುಂದೆ ನೀಡಿದೆ ದಾನ ಕೊಡುವಂತೆ ಸಾವಿಗೆ ಸಿದ್ಧನಾದ ಪರಮ ತ್ಯಾಗಿ ಶಿವ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಾಲಾಹಲ ಧರಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ.

“ಹಾಲಾಹಲ ಕುಡಿಯುವ ಸಾಹಸ, ತ್ಯಾಗ ಆ ಪರಶಿವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರ” ಎಂದುಕೊಂಡ ನೋಹನ.

“ಹಾಗನ್ನಬೇಡ ಮಗು, ಹೆಂಗಸಿಗೆ ರೂಪ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಗುಣಬೇಕು ಒಪ್ಪ ಬೇಕಾದುದು ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನಲ್ಲ — ನಿನ್ನ ಕಲೆಯನ್ನು —”

“ಕಲೆ, ಕಲೆಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದನಲ್ಲಿ. ತಾನೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿದನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವೆನೆನ್ನುವ ಹೆಮ್ಮೆ ಇರುವುದೇ ಹೊರತು, ಆ ಕಲೆಯ ಹಿರಿಮೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರೂಪ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಬೇಡವ್ವು? — ನೀನೂ ರೂಪವತಿಯಾದ ನೊಸೆಯನ್ನೇ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

“ಹೂಂ—”

“ಅತ್ತಿಗೆ ರೂಪವತಿಯಾದ ನೊಸೆಯ ಬಯಕೆ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ರೂಪವಂತ ಗಂಡನ ಬಯಕೆ, ಗಂಡಿಗೆ ರೂಪವತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಯಕೆ, ಅದು ಸಹಜ. ನನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪುವವರು ಯಾರವ್ವು?”

ಮೋಹನನ ಕಣ್ಣಿನ ತುಂಬ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಮಾತು ಕಂಠದಲ್ಲೇ ಮುಕ್ಕಾಯಿತು. ಹೃದಯದ ನೂರು ಆಸೆ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಎಚ್ಚತ್ತು ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೇನೂ ಆಸೆ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕಲಾವಿದ, ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರೇಮಿ. ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಕಂಡರೂ ಸವಿಯುವ ರಸಿಕ ಮನಸ್ಸಿನವನು. ಆದರೆ, ತನ್ನ ವಿಕಾರತೆಯಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಹೃದಯ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಸ್ಥಿಲವಲ್ಲ ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ಗೋರಿವಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೇನು? — ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಅವನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವನು ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಒಂದು ತೈಲ ಚಿತ್ರ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಸಂಘದ ಉತ್ಸವದಂದು ಚಿತ್ರದ ಅನಾವರಣೋತ್ಸವವಿತ್ತು. ಅವನು ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವನೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲೇಜಿನ ಬಳಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸುವವರೇ — ನಗುವವರೇ! ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕುದಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಆ ದಿನ ಸಂಜೆ ಚಿತ್ರ ಅನಾವರಣವಾದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ಬರೆದವರು ಇವರೇ ಎಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಅವನನ್ನು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕೂಗಿದರು. ಆಗ, ಕೆಳಗಿನಿಂದ ತೀವ್ರ ಬೆಳಕು ಅವನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವಾಗ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದ. ಹೊಗಳಿಕೆ, ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದ ಹಿಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಅರೆ ನಿಮಿಷ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನುರಿತ.

ಬಣ್ಣದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತೇಲಿದ. ಆದರೆ ಮರುನಿಮಿಷವೇ ನಗೆಯೊಂದು ಕಿವಿ ಹೊಕ್ಕು ಎದೆ ಕುದಿತ ಹೆಚ್ಚಿತು. ನನ್ನ ವಿಕಾರತೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಈ ವೇದಿಕೆ ಬೆಳಕು ಎಂದು ಹೃದಯ ಅಂದಿತು. ಮನಸ್ಸು ಹೂಂಗುಟ್ಟಿತು. ಸರಿ ಮೊದಲಿನ ದ್ವೇಷ ಉಕ್ಕಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಂದೇ ಹಾರಿಗೆ ಹಾರಿದ, ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗೆ- ಅಲ್ಲಿಂದ ಮನೆಗೆ ಓಡಿದ. ಆದರೆ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಮೊದಲು ಒಂದು ಸುಂದರ ಮುಖ- ಹೆಣ್ಣಿನ ಮುಖ ಕಂಡಿದ್ದ. ಮುಂದಿನ ಸಂಲಿನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಸುಕ್ಕಳಲೊಬ್ಬಳ ಮುಖ ಮುದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಬಣ್ಣದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಜೀವಕಳೆ ಕೊಟ್ಟಂತಿದ್ದಳು ಆಕೆ. ಆ ಹುಡುಗಿ ಯಾರೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು ಆಕೆಯ ಹೆಸರೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದು. ತಿಳಿದುದಿಷ್ಟೇ- ಅವಳ ಮುಖದ ಸೌಂದರ್ಯ. ಆ ಸೌಂದರ್ಯ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಏನೇ ಮಾಡಿದರೂ ಆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು, ಆ ಮುಖವನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೂವಿನ ಸುಗಂಧದ ನೆನಪಿನಂತೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ವಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಆ ಮುಖದ ಚಿತ್ರ ಬರೆದ. ಅದೂ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ತಾಕಲಾಟದ ಅನಂತರ. ಭಂಗಾರದ ನೂಲಿನಿಂದ ನೇದ ಒಂದು ಜೇಡನ ಬಲೆ. ಜೇಡನ ಬಲೆಯ ಭಂಗಾರದ ಎಳೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ನಡುಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ಆಕೆಯ ಮುಖ. ಕೆಂಪು ನೀಲಿಮೆಗಳು ಬೆಳ್ಳಿ ಬಿಳುವುಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಆ ಮುಖ ಭಂಗಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಹಾಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾತರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೆಲುವೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರೂಪವೆಲ್ಲ ಹೊರಗಿನ ಆಕರ್ಷಕ ರೂಪ. ಆದರೆ ಏನೋ ಕೊರತೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ. ಅದು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೊರತೆ. ಆ ಸೌಂದರ್ಯ ತನಗೆ ಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆ. ಆದರೆ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುವ ನಿರಾಸೆ ಹೀಗಾಗಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಒಳ ಆತ್ಮ ಕೈಮಾರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಆ ಮುಖಕ್ಕಾಗಿ, ಆ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ, ಅವನನ್ನು-ಅವನ ಸುಟ್ಟ ಮೋರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಚ್ಚುವರವರಾದರೂ ಯಾರು? ಈ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಅವನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕೊರತೆ ಬಂದಿತ್ತು.

ಆ ಚಿತ್ರದ ನೆನಪಾಗಿ ಮೋಹನ ತಾಯಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಎದುರಿಗೇ ಆ ಚಿತ್ರ. ಇನ್ನೂ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು.

ಆ ಚಿತ್ರದ ಕುಂದು ಕಲಾವಿದನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಯೊಂದರ ಮುಖ ಇದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನ ಹೃದಯ ಹೇಳಿತು. ಹೌದು, ಕಲಾವಿದನಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿರಬೇಕಾದರೆ ಕಲೆ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಪೂರ್ಣವಾದೀತು ಎಂದುಕೊಂಡ. ಮತ್ತೆ ಆ ಮಾತು—ಆ ದಿನದ ಮಾತು ನೆನಪಾಯಿತು ಆ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಕಾಲೇಜಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂದು ಎಂದಿನಂತೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ, ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹಲವಾರು ಕಂಠಗಳು ಕೇಳಿದವು. ಅವನ ಹೃದಯ ಅಳುಕು ಹೃದಯ. ತನ್ನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರೋ ಏನೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹ. ಏನೆನ್ನುವರೋ ಎಂಬ ಕಾತರ. ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ ತನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವರೆಂಬ ಕಳವಳ. ಇಲ್ಲ ಹಾಗಿರಲಾರದು. ಅವರು ಬಯ್ಯಲಾರರು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆ—ಆಸೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೇ ಸಾಕಷ್ಟು ನಂಬಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ಮಾತು ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ಕೇಳಿಸಿತು.

“ಅಯ್ಯೋ—ಹೆಸರು ಹೇಗಿದ್ದರೇನು?”

“ಸರಿ, ಸರಿ, ಕಣಿಗಲೆಗೆ ಗುಲಾಬಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರಾಯಿತೇ?”

ನೋಹನನ ಎದೆ ಕಿವಿಚಿದಂತಾಯಿತು, ಗುಲಾಬಿ — ಕಣಿಗಲೆ — ತಾನು!

“ಮುಳ್ಳು ಮುಳ್ಳು ಮುಖದ ಆ ಮೆಳ್ಳೆಗಣ್ಣಿ ಇಲ್ಲವೇ— ಅವಳ ಹೆಸರು ಮೀನಾಕ್ಷಿ!”

“ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತೆ. ಕೊಕ್ಕರೆ ಕೊರಳಿನವರೂ ಹಂಸ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?”

ನೋಹನನ ಎದೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ವಿಹ್ವಲವಾಯಿತು. ಸಾಗರದ ಮಹಾ ಅಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಹೆಣಗಾಡುವ ಮರದ ತುಣುಕಿನಂತೆ ಬದ್ಧವಿಟ್ಟಿತ್ತು. ತನ್ನ ರೂಪ! ತನ್ನ ಹೆಸರು! ಎಂತಹ ಕೂಡಿಕೆ! ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ಕೂಡಿಕೆ ಅದು! ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಯಾರಿಟ್ಟರೋ ತನ್ನ ವಿಕಾರಾಕೃತಿಗೆ ಎಂದು ಮರ ಮರ ಮಿಡುಕಿದ. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂತು. ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯಿತು. ಅಂದು ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮನ

ಸ್ನಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಬಂದು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮಿಸುಕಾಡಿದ. ಪರಿಚಿತವ ಹಾವಿನಂತೆ ಒದ್ದಾಡಿದ. ಅಯ್ಯೋ ಹಾಳು ಮುಖ! ಹಾಳು ಹೆಸರು! ನಾನೇಕೆ ಹುಟ್ಟಿದೆನೋ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಳಿದುಕೊಂಡ. ತನಗೆ ಜೀವಕೊಟ್ಟ ತಾಯಿಯನ್ನು ಶಪಿಸಿದ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡಲೇ ಎಂದು ಎದ್ದುನಿಂತ. ಎದುರಿಗೇ ಕಲೆಯ ಅಧಿದೇವತೆ. ತಾನೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಮಹಾಶಕ್ತಿ — ಸರಸ್ವತಿ-ಶಾರದೆ. ಅವನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಶಾರದೆ ಎಂದಿನ ವೀಣಾವಾಣಿ ಶಾರದೆಯಲ್ಲ. ಬಿಳಿಯ ದುಕ್ಕಾಲದ ಚಂದ್ರಮುಖಿಯಲ್ಲ. ನೆಳಲು ಬೆಳಕಿನ ಕಲೆಯ ದೇವತೆ ಶಾರದೆ. ಎರಡು ಪಕ್ಕಕ್ಕೂ ಮೋಡಗಳು. ಬಿಳಿಯ ದೂಂದು ಕರಿಯದೂಂದು ಅವುಗಳ ತಳು ಪರದೆಯೊಳಗಿಂದ ಒಳಗಿನ ಮನೋಹರ ಮೂರ್ತಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖದ ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ನೆಳಲು ಬಿದ್ದು ಕೊಂಚ ಕವೃಛಾಯೆ ಮೂಡಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಕಲೆಯ ಅಧಿ ದೇವತೆಯ ಕಣ್ಣಿನ ಆಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಮೂಲಕ. ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಕ ಪೂರ್ಣ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ನಗೆಯ ಕಾಂತಿ ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. ಶಾರದೆಯ ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅರಳುತ್ತಿರುವ ಹೂಮೊಗ್ಗು. ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಿನ ಮಾಲೆ! ತನ್ನ ಕಲಾದೇವಿಯ ಚಿತ್ರ ಕಂಡು ಎದ್ದು ನಿಂತನು ಮತ್ತೆ ಕೂಳಿತ. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ. ತಾಯಿ! ನನಗೇಕೆ ಈ ಕಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ? ಸೌಂದರ್ಯದ ಸವಿಯನ್ನೇಕೆ ತೋರಿಸಿದ? ನನ್ನನ್ನೂ ಸಾಮಾನ್ಯನನ್ನಾಗಿನಬಾರದಿತ್ತೇ? ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಿಸಿ ಮುಳ್ಳಿನ ಮಾಲೆಯೇ ನನ್ನ ಹಣೆಗೆ, ಹೂಪಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ನಾನು ದುಃಖ ಅನುಭವಿಸಬೇಕೇ? ಸೌಂದರ್ಯ ಕಾಣುವ ಬಯಕೆ ಕೊಟ್ಟೆ, ಶಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟೆ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ವಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಈ ಕಲೆ, ಈ ಶಕ್ತಿ, ಈ ಯಶಸ್ಸು, ಈ ಕಲ್ಪನೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಕೊಡಲಾರೆಯಾ? ಎಂದು ಮೂಕ ವೇದನೆಯಿಂದ ಶಾರದೆಯ ಚಿತ್ರದ ಮುಂಚೆ ಬೇಡಿ ಕೊಂಡ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಆಗಮನದ ಚಿತ್ರ. ಮೂಕರಿಗೂ ಬಾಯಿ ಬರುವಂತೆ ಹೂ ಬಿರಿಯುವ ವಸಂತದ ಚಿತ್ರ. ಬಳುಕುವ ಬಿಳಿ ಮೋಡದ ಮೇಲೆ ನಾಚಿಕೆಯ ಕೆಂಪು ರಂಗು ಚೆಲ್ಲುವ ವಸಂತರಾಜನ ಆಗಮನ ಚಿತ್ರ. ಅದನ್ನು ಹರಿದು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿಬಿಡಲೇ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಕೋಪ ಬಂದಿತ್ತು ಮೋಹನನಿಗೆ. ಆದರೆ ಅದೇಕೋ ಏನೋ ಆ ದಿನಕ್ಕೆ ತಡೆದಿತ್ತು. ತಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ಎಷ್ಟೋ ದೊಡ್ಡ ಚಿತ್ರದ ಮುಂದೆ ಬಾಗಿತ್ತು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ

ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೂ ಕುಂಚ ಹಿಡಿದು ಯಾವುದೋ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಿದ್ದ. ಅದು ತನ್ನ ಚಿತ್ರ. ತನ್ನೆಲ್ಲ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿದ್ದ ಮುಖ, ಚಿತ್ರ! ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಷ್ಟು ದಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ನೋವಿನಲ್ಲೂ ಒಂದು ಸುಖ, ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲಿನ ಸಮಾಧಾನದಲ್ಲೂ ಒಂದು ಅಶಾಂತಿ!

ಇದೆಲ್ಲ ನೆನಪಾಯಿತು ಮೋಹನನಿಗೆ. ಕಣ್ಣೆವೆ ಮಳೆಯಿಂದ ತೊಯ್ದ ಹೂವಿನೆಸಳಿನಂತೆ ತೇವವಾಗಿತ್ತು. ಮುಳ್ಳಿನ ತುದಿಯ ಮಂಜಿನ ಹಸಿಯಂತೆ ಕೆನ್ನೆಯ ಚರ್ಮದ ದಿಣ್ಣೆಯ ವೇಲೆ ಒಂದು ಹಸಿ ನೀರು ನಿಂತು ಕೆಳಗಿಣುಕು ತಿತ್ತು.

ತಾಯಿ ಅವನನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

“ಮೊದಲು ನೀನು ನೋಡು. ನಿನಗೊಪ್ಪಿಗೆಯಾದರೆ ಸರಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಮಾತು. ಸಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತೀ? ನೀನೇ ನನಗೆ ನೂರು ಸಾರಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ? ಒಳಗಿನ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ನಿಜವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿಸಾರಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ,” ಎಂದರು.

ಮೋಹನ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ, ದುಃಖಗಳು ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು.

“ನಾಳೆಯ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದೇನೆ ನೋಡುತ್ತಿರು. ಹುಡುಗಿ ನಿನ್ನ ಕಲೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ. ಖಂಡಿತ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ.”

ತಾಯಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಮೋಹನ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನೂ ಬಿರುಗಾಳಿ. ಹೀಗೋ ಹಾಗೋ ತಿಳಿಯದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ನೂರು ಬಗೆಯ ವಿಣುಕು ಚಿಂತೆಗಳು ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಆಸೆ. ಸುಖದ ಕನಸು. ವಸಂತದ ಮಧುವಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ತಾನೂ ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯೂ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿ ಕುಣಿದಂತೆ. ನೋಡಗಳ ಮರೆಯಿಂದ ಇಣುಕುವ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಮಾರುಪೋದಂತೆ. ಆದರೆ ಮರುನಿಮಿಷವೇ ಏಕಾಕಿತನದ ಭೀಕರ ದುಃಸ್ವಪ್ನ! ಮತ್ತೆ ಕುದುರುವ ಆಸೆ. ಹುಡುಗಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತನ್ನ

ಕಲೆಗಾಗಿರುವುದರೂ ತನ್ನವಳಾಗುವಳು ಎಂಬ ಆಸೆ ನಿರಾಸೆಯ ಮಡಿಲಿಂದ ಇಣುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅದೂ ಒಗ್ಗದು. ಎಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಅದು? ಹೆಣ್ಣು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊರ ರೂಪದ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವಳೇ ಎಂದು ಹೃದಯ ಆಸೆಯ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೋಹನ ಮೆಲ್ಲನೆ ಶಾರದೆಯ ಚಿತ್ರದ ಬಳಿ ಬಂದು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದ. ತಾಯಿ—ಕಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ, ಸೌಂದರ್ಯ ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿ. ಈಗ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿ ಕೊಡು. ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಪೈರ್ಸ್ ನೀಡು ಕಾವಾಡು—ಎಂದು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು.

ಮಾರನೆ ದಿನ ತಾಯಿಗೆಷ್ಟೋ ಹೇಳಿದ. ನನ್ನ ಮದುವೆಯ ಯೋಚನೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ಬೇಡ ಎಂದೆಷ್ಟೋ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಆದರೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಇಬ್ಬರೂ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಳೆದಿದ್ದರು. ಮೋಹನ ತನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳ ಮುಂದೆ, ಹೃದಯದ ಯಾವುದೋ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಕೊರಗನ್ನು, ನೋವನ್ನು ತಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಬೇಡುತ್ತ ಶಾರದೆಯ ಚಿತ್ರದ ಮುಂದೆ, ಬೃಂದಾವನ ವಿಹಾರಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯ ಶಾಂತಿಪ್ರಿಯ ಮೋಹನ ಕೃಷ್ಣನ ಮುಂದೆ, ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಬುದ್ಧನಾಗುವ ನಿಶ್ಚಿತ ಮನಸ್ಸಿನ ಯುವಕ ಗೌತಮನ ಚಿತ್ರದ ಮುಂದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದ ರಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಧಾನ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಸಂತಾಗಮನದ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸುಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಜೇಡನ ಬಲೆಯ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಓಡುತ್ತಿತ್ತು.

ತಾಯಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಾರುಗೊಳಿಸಿ ಬಿಡೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿ, ಮನೆಗೆ ರೂಪವತಿಯಾವ ಸೊಸೆಯೆಬ್ಬಳು—ಬಂದರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಮೋರೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವರ ಮುಂದೆ ನೂರು ಹರಕೆ ಹೊತ್ತರು. ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮೋಹನ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಿರೆಂದು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡರು. ಮೋಹನ—ನನ್ನ ಮಗ—ಅವನ ಮನಸ್ಸೇ ವಿಚಿತ್ರ. ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮದುವೆಯ ಮಾತೆತ್ತಿ ದರೇ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗಲಾದರೂ ಹೇಗಾದರೂ ಅವನು ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತಾಗಲಿ ದೇವರೇ ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರ. ಮೋಹನನ ವಿಚಾರದ ರೀತಿಗೆ ಹರಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹುಡುಗಿ

ತನ್ನನ್ನೊಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೋಹನನ ಯೋಚನೆಯಾದರೆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮೋಹನನೊಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರ ಕಳವಳ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಒಂದೇ ವಿಷಯ!

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮೋಹನನ ಮನಸ್ಸು ದಿಕ್ಕುಗಾಣದಾಗಿತ್ತು. ವಿನಾಶ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಗಾಳದ ದಾರದಂತೆ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಯಾವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಬಂದು ಬಿಡುವಳೋ, ಹೇಗಿರುವಳೋ, ತನ್ನನ್ನೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಬಿಡುವಳೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆ ಕಾತರ. ಜತೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿಬಿಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಸೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಆಸೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಬೇರೂರಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಸುಖಮಯವನ್ನಾಗಿಸುವ ಆಸೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ? ಮೋಹನ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಹಾಕಿಕೊಂಡ. ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೆ ಅರೆ ಭರವಸೆ ಆದರೆ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮುಖ ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಈಟಿ ಇಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟರೂ ಅಷ್ಟೇ ತನ್ನ ಬಾಳು ಎಸಿಸಿತು. ಆದರೂ ತಾಯಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಶ್ವಾಸನೆ. ಸರಿಹೋದರೂ ಹೋಗಬಹುದು ಆ ಹುಡುಗಿ ಒಪ್ಪಿದರೂ ಒಪ್ಪ ಬಹುದು. ತನ್ನನ್ನು ತನಗಾಗಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಕಲೆಗಾಗಿ ಒಪ್ಪ ಬಹುದು. ಕೊಂಚ ಆದರ್ಶವಾದವಿದ್ದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪಬಹುದು. ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂದೇಹ, ತಾಕಲಾಟಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ತುರುಕಿ ತನ್ನ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು ನಂಬುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಹೀಗಾಗಿ ಹುಡುಗಿ ಅವನ ಮನೆಯ ನಡು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹನನ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಲು ಆರಂಭಿಸುವ ವೇಳೆಗೆ ಮೋಹನನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಂಬುಗೆ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿತ್ತು.

ಹುಡುಗಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರೂಪವತಿ. ಮೋಹನ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದ ಕಲಾಧೀವತೆಯ ಪ್ರತಿರೂಪ ಆ ಹುಡುಗಿ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ಆ ನೆಳಲು ಬೆಳಕಿನ ವೈಖರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತುಸು ಕಂದು ಬಿಳುಪು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅಗಲವಾದ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಚಮಕಿಯಿಟ್ಟ ಕುಂಕುಮದ ಬೊಟ್ಟು, ಎಡಕ್ಕೆ ತೆಗೆದ ಬೈತಲೆ, ಬೈತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂಗಾಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕೊಂಚ ಚಂದ್ರ ಸೋಕಿಸಿದ್ದಳು. ಮುಖಕ್ಕೊಪ್ಪುವ ಮೂಗು,

ಮೂಗಿಗೊಪ್ಪುವಂತಹ ನತ್ತು. ಕಿವಿಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ವಜ್ರದ ಓಲೆಗಳು. ತೂಗು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡು ಬಿಲ್ಲಿನಾಕಾರದ ಲೋಲಕ್ಕುಗಳು ಬೈತಲೆಯ ಪಿಡಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತು ಬಂದ ಒಂದೆರಡು ಎಳೆ ಕೂದಲು. ಕಿವಿಯ ಮೇಲುಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಹಾದಿದ್ದವು. ಸಮರೂಪ, ಸಮಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಲೆ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿತ್ತು. ಮೋಹನ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಕದ್ದು ನೋಡಿದ ಎದೆ ಡವಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು- ನೋಡಲು, ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಣ್ಣೆರೆಯ ಲಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದನ ದೃಷ್ಟಿ ಕಲೆಯ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮದುನೆಗಾಗಿ ಬಂದಿರುವವಳು ಈ ಹುಡುಗಿ. ತಾನು ಈ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಒಪ್ಪಬೇಕು. ತಾಯಿ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮಾತಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಹುಡುಗಿ ತನ್ನನ್ನೊಪ್ಪಬೇಕು. ತನ್ನ ಕಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ತನ್ನವಳಾಗಲೊಪ್ಪಬೇಕು. ಅದು ಸಂಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೋ, ಈ ಯೋಚನೆಗಳೊಂದೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿಲ್ಲ. ತಾನಿದುವರೆಗೂ ಯಾವ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದನೋ ಆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಹುಡುಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅವಳು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ವಸೂಲು ಅವನಿಗೆ ಮೈಯಿರಿವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದೊಂದು ಮುಖ ಮಾತ್ರ. ಆ ಮುಖದ ಸೌಂದರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಶಾಂತಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಸಮಾಧಾನ ನೀಡಿತ್ತು.

ಈ ರಸಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಲ್ಪಿತ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೈಮರೆವಿನಿಂದ ಮೋಹನನ ಮನಸ್ಸು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದಾಗ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಕುಳಿತ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಕ್ಷಣವೇ ಮೊದಲಿನ ಅಸಮಾಧಾನ, ಅಶಾಂತಿ, ಕಳವಳ ಕಾತರಗಳು ನೂರುಮಡಿಯಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದವು. ತನ್ನ ತಾಯಿ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಲೆಯು, ತನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ತಕ್ಷಣ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಚಿತ್ರಶಾಲೆಗೆ ಓಡಿತ್ತು. ಕಾಲು ಅವನಿಗಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಒಂದರೆ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗೆ ಒಯ್ದಿತು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅವರು ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅವನಲ್ಲಿರುವುದೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಪುಲಕಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅವರ ಮಾತೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ನಾಳಿನ ಸೊಸೆಯಾಗುವ ಹುಡುಗಿಗೆ ತಾಯಿತನ್ನ ಮಗನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ

ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಒಂದೊಂದು ಚಿತ್ರದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ತಾಯಿ ನಿಂತು ತೋರುವುದನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

“ನೋಡಮ್ಮ, ಇದು ಸಂಜೆಯ ದೃಶ್ಯ” ಎಂದು ತಾಯಿ ಹೇಳಿದುದು ಕೇಳಿಸಿತು. ತಾನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಸಂಜೆಯ ಚಿತ್ರ ಅವನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ದೂರದಲ್ಲಿ ತೆಳು ನೀಲಿಯಾಗಿ ಬೆಟ್ಟದ ಹಿನ್ನೆಲೆ. ಅದರಿಂದೀಚೆಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲು. ಬಯಲಿನ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾಲಹಾದಿ ಆ ಸಣ್ಣ ಕಾಲಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾವಿಧಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಕಾಶದ ವಿಶಾಲವಾದ ನೀಲಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾಗಲು, ಐಕ್ಯವಾಗಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮೂರ್ತಿಯಷ್ಟೇ ನೆರಳಿನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕಿವಿವಿಳಿನಂತಹ ನೋಡದ ಮರೆಯಿಂದ ಕೊಂಚ ಕೊಂಚ ಬಣ್ಣ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ ಹೂಂ! ಆ ಚಿತ್ರ ಅವನು ಬಹಳ ಮೊದಲು ಬರೆದುದು. ಅದು ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಅವನಿಗೇ ಅದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗಿ ಏನೆಂದುಕೊಳ್ಳುವಳೋ ಎಂದುಕೊಂಡ.

“ಬಹಳ ನೋಗಸಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಮಧುರ ದನಿಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಮೋಹನನ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಶ್ರುತಿಯಿಟ್ಟ ವೀಣೆಯಂತಾಯಿತು!

“ಇನ್ನೋ ಈ ಕಡೆ ನೋಡಮ್ಮ— ಇದು ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ ಕೂಲಿಗಾರನ ಚಿತ್ರ” ಎಂದರು ತಾಯಿ. ಮೋಹನನಿಗೆ ತಾನು ಆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಎರಕ ಹುಯ್ಯ ಭಾವನಾಪರಂಪರೆಯೆಲ್ಲ ನೆನಪಾಯಿತು. ಆ ಮುದುಕ ಕೂಲಿಗಾರನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬೇಕಾದ ದೇಹಶಕ್ತಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಯ ಜತೆಗೆ ಬಾಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಕೆಚ್ಚು, ಅನುಭವದ ಸಹನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಸುರು ಕುಸುರಾಗಿ ಬಿಡಿಸಲು ಅವನು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟವೆಲ್ಲ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ನೋವನ್ನು ಅವನು ಊರಿಗೋಲಿನ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವನಿಗೇ ಅದು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹಸಿವು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಇದು—”

ಹೀಗೆಯೇ ತಾಯಿ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಚಿತ್ರ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು

ನಡೆದಂತೆ ನೋಡುವುದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಆ ಚಿತ್ರಗಳು ಸುಳಿದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಯಾರೋ ಕೂಗಿದ ದನಿಯಾಯಿತು.

“ಯಾರೋ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೋಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಒಂದೇ ಕ್ಷಣ” ಎನ್ನುತ್ತ ತಾಯಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಮೋಹನನ ಹೃದಯದ ಆವೇಶ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವುದು, ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗುವುದೋ ಎಂದು ಒದ್ದಾಡಿದ ಆದರೆ ಆ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಲೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಹುಡುಗಿ ಅವಳ ಜತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅವಳ ಅಕ್ಕ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡುವುದು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಅಕ್ಕ, ಈ ಚಿತ್ರ ನೋಡು. ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಆ ಭಂಗಾರದ ಚಿಟ್ಟೆ, ಬಂದು ಹೂವನ್ನು ಮುತ್ತಿಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಹೂವು ತೊಟ್ಟು ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಆ ಚಿಟ್ಟೆಯ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ನೋಡು, ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಖರಿಯಿಂದಿವೆ!” ಎದಳು ಹುಡುಗಿ

“ಆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೇನೋ ಹೆಸರು ಬರೆದಂತಿದೆ. ನೋಡು”

“ವೇಮದ ಬಗೆ ಅಂತ ಚಿಟ್ಟೆ ಕೊನೆಗೆ ಬಂದಿದೆ ಹೂವು ತೊಟ್ಟು ಕಳಚಿ ಬೀಳುವ ವೇಳೆಗೆ! ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಅಕ್ಕ!”

“ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಂತಹ ಕಲಾವಿದನ ಕೈಹಿಡಿಯಲು ವುಣ್ಣು ಮಾಡಿರಬೇಕು ಕಣೆ”

“ಇಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವರಲ್ಲ! ಅವರು ಇನ್ನೆಷ್ಟು-”

ಮೋಹನನ ಎದೆ ಹೊಡೆತ ನಿಂತು ಹೋದಂತಾಯಿತು ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಮಾತನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಕೇಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂತೆ? ತಾನೆಣಿಸಿದಂತೆಯೇ? ಕಲೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವಲ್ಲ. ಕಲಾವಿದನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಬಯಕೆ!

“ಆಗಲೇ ಅವರ ಯೋಚನೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತೇನೇ” ಎಂದು ಅಕ್ಕ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದುದು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರ ಕಿಲ ಕಿಲ ನಗು ಕೇಳಿತು ಮೋಹನನಿಗೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಅದರ ಮಾಧುರ್ಯ ಮಾಧುರ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನನ್ನು

ಹಾಸ್ಯನಾಡಲು ಅವರು ಹೂಡಿದ ಸಂಚು ಎಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಚುಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಬರದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸದಿದ್ದರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಎಂದು ಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಆಗಲೇ ಕೆಲಸ ಮಿಂಚಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಕಲಾಧಿ ದೇವತೆ ಶಾರದೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿಗಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದ್ವೇಷದ ಕೆಂಪು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

“ಅಬ್ಬಾ ಈ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದರೇ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತೆ” ಎಂದು ಹುಡುಗಿ ಹೆದರಿದ ದನಿಯುಲ್ಲದುದು ಕೇಳಿಸಿತು.

“ಎಷ್ಟು ಭೀಕರವಾಗಿದೆ ಆ ಮುಖ — ರಾಹುವನ್ನು ಕತ್ತಲಿನ ಭೂತ ಮಾಡಿರುವರಲ್ಲವೇ?” ಎಂದಳು ಅಕ್ಕ.

ಅದು ರಾಹು ಚಂದ್ರನನ್ನು ನುಂಗುವ ಚಿತ್ರ. ರಾಹು ವಿಕಾರ ಭೂತ, ಹುಂ! ಹೇಗಿದ್ದರೇನು ಎಂದುಕೊಂಡ ಮೋಹನ್.

“ಈ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿದೆಯೇನಮ್ಮ” ಎಂದು ತಾಯಿ ಅಂದುದು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಯಾಕೆ ನೋಡಬೇಕು ಆ ಹುಡುಗಿ? ಯಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನಾದರೂ ಯಾಕೆ ನೋಡಬೇಕು? ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಂದ ಅವರನ್ನು ಓಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಉದ್ರೇಕದಿಂದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕೈಯಿಕ್ಕಿದ. ಮರುನಿಮಿಷವೇ ಅನ್ನಿಸಿತು-ನಾನು ಹೋಗಬಾರದು. ನಾನು ಹೋದರೂ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಕ್ಷಣ ನೋಡುವರು. ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು. ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಂಡ. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಸೆ ಮತ್ತೆ ಎಲೆಯೊಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗೋ ಆದರೂ ಆಗಬಹುದೆಂಬ ಮಿಣುಕು ಆಸೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಆಗಾಗ ಬೆಳಕುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

“ಈ ಚಿತ್ರದ ಹೆಸರು ಕಲೆಯ ಕಣ್ಣು” ಎಂದರು ತಾಯಿ. ಮೋಹನನಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅದೇ ಅವನ ಚಿತ್ರ. ಅವನ ವಿಕಾರಾಕೃತಿಯ ಚಿತ್ರ. ಮುಂದೆ ತೆಳುವಾಗಿ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೆಂಡ ಮುಖದ ನೀಲಿಮೆಯ ಚಿತ್ರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಿಡಿಕಾರುವ ಕಣ್ಣು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಂತೆ ಒಂದು ಭಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಹೃದಯ. ಆ ಹೃದಯದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೂಗೊಂಚಲು. ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಡೆ ಎತ್ತಿದ ಹಾವು. ಮತ್ತೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಿನ

ಮಾಲೆಯ ನಡುವೆ ಒಂದು ಹೊಳೆಯುವ ಮಣಿ. ಅದು ಅವನ ಆದರ್ಶದ ಚಿತ್ರ. ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ನೋವನ್ನೂ ಎರಕ ಹೊಯ್ದು ಚಿತ್ರ.

“ನೋಡು ಮಗು, ಕಲೆಯ ಕಣ್ಣು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾವು ಹೂವು, ಮುಳ್ಳು, ಮಣಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತದೆ ಕಲೆಯ ಕಣ್ಣು. ವೇಲಿನ ಆಕೃತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೃದಯ ಭಂಗಾರ ದ್ವಾಗಿರಬಹುದು” ಎಂದರು ತಾಯಿ ಮೆಲ್ಲನೆ. ಅವರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಅಳುಕಿದ್ದದು ಮೋಹನನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

“ಸರಿ ತಾಯಿಯೇನೋ ತಾನು ಆ ಚಿತ್ರದ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದೋ,” ಎಂದು ಕಳವಳದಿಂದ ಕಾತರಿಸಿದ ಮೋಹನ

“ಹೌದು: ಹೂವಿನಂತಹ ಮುಖವಿದ್ದರೂ ಹಾವಿನಂತಹ ಹೃದಯ ವಿರಬಹುದು ಹೃದಯ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಗುಣ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರಬೇಕು” ಎಂದಳು ಹುಡುಗಿಯ, ಅಕ್ಕ

“ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣುವಂತೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನಿಂದ, ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಒಳಗೆ ಮರೆಯಾಗಿರುವ ಗುಣ ಕಾಣುವುದೇ ಹೊರತು ಹೊರಗಿನ ಹುಳುಕಲ್ಲ” ಎಂದರು ತಾಯಿ ಕೊಂಚ ಗಂಭೀರವಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿ

“ನಿಜ, ಒಂದು ಬಾರಿ ನಿಜವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟರೆ ತಪ್ಪುಗಳು ವಿಕಾರಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಬರಿಯ ಗುಣಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದೇ ನಿಜವಾದ ವಿಶ್ವಾಸ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬೇಕಾದುದೂ ಅದೇ, ಅಂತ ನಮ್ಮ ವುಸ್ತುಕಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದಳು ಹುಡುಗಿ.

ಒಳಗೆ ನಿಂತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೋಹನನ ಹೃದಯದ ಆಸೆಯ ಬಳ್ಳಿ ಹೂಬಿಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಹುಡುಗಿಯೂ ಕಲಿತವಳು. ಆದರ್ಶವನ್ನೇ ನಂಬುವವಳು. ಹೊರರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗುವವಳಲ್ಲ. ತಾನು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಸರಿ ತನ್ನನ್ನು ಒಲಿಯುವಳು. ತನ್ನ ಕಲೆಗಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೆಲ್ಲವಳೆಂದು ಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಮಾತುಗಳು ಬರಿಯ ವುಸ್ತುಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಆದರ್ಶದ ಮಾತುಗಳಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಹ ಇಣುಕಲು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ನೊಟಕುಮಾಡಿದ.

“ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರ ರಚಿಸಿದವರ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ನನ್ನ ತಂಗಿ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಳು.” ಎಂದಳು ಅಕ್ಕ. ಆ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆಯೇ ಕಲಾವಿದ ಸುಂದರ ನೆನ್ನವ ಅವರ ಭ್ರಮೆ ಮೋಹನನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿದಷ್ಟು ಮಾತಿನಿಂದ ಹೃದಯದ ಹಗುವು ಅರಳಿತು. “ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ನೋನೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯೇನಮ್ಮ?” ಎಂದರು ತಾಯಿ ಬಹಳ ಮೃದುವಾಗಿ.

ಮೋಹನನ ಹೃದಯ ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಲೆಯ ದೇವತೆ ಸೌಂದರ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿದ ತನಗಿನ್ನೇನು ಕಲೆಯ ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಆನಂದಪಟ್ಟ.

“ನಿನ್ನ ಅತ್ತೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡು — ಅಶೀರ್ವಾದಮಾಡಿ” ಎಂದಳು ಹುಡುಗಿಯ ಅಕ್ಕ.

“ನೂರುಕಾಲ ಧೀರ್ಘಸುಮಂಗಲಿಯಾಗಿ ಮೋಹನನೊಂದಿಗೆ ಬಾಳು, ಮಗು” ಎಂದು ತಾಯಿ ಮಮತೆಯಿಂದ ಹರಸಿದರು.

ಮೋಹನನಿಗೆ ಸಂತೋಷ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟ. ಆಗಲೇ ಆ ಹುಡುಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಹೋದಳೆನ್ನವ ಹಿಗ್ಗು ಈ ಅಪಾರ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗಿಲ್ಲದೆಯೇ ಬಾಗಿಲುತ್ತೆರೆದು ಚಿತ್ರಶಾಲೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟ. ಅವನು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವ ವೇಳೆಗೂ ಹುಡುಗಿ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಏಳುವ ವೇಳೆಗೂ ಸರಿಸೋಯಿತು. ಹುಡುಗಿಯ ಕಣ್ಣು ಬಿದ್ದು ದು ಮೊದಲು ಅವನ ಮೇಲೆಯೇ. ಹುಡುಗಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಚೀರಿ ಅಕ್ಕನ ಕಡೆಗೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದಳು. ಮೋಹನನ ಬಣ್ಣದ ಸೃಷ್ಟಿ ಚುಕ್ಕುಚೂರಾಯಿತು. ಹೃದಯ ನುಚ್ಚುನೂರಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಕ್ಷಣ ತಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕುಸಿದ ಒಂದರೆ ನಿಮಿಷದಲ್ಲೇ ಮೈಯರಿತು ನೋಡಿದ. ಚಿತ್ರಶಾಲೆ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಎದುರಿಗೆ—ಹಾಲಾಹಲವನ್ನೂ ಬಾಯಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾದ ಪರಶಿವನ ಚಿತ್ರ. ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ ಮೋಹನ. ಆ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಅರ್ಥ ಅವನಿಗೇ ತಿಳಿಯದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಆ ಪರಶಿವನೊಬ್ಬನಿಗೆ!.

ಆ ಕಣ್ಣೀರು

(ಶ್ರೀ ಬಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರು, ಧಾರವಾಡ)

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಆರು ತಾಸಿನ ಸಮಯ. ಬಿಸಿಲು ರಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಕಲ್ಲವ್ವನು ಉರುವಲ ಹೊರೆಯೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು, ಗುಡಿಸಲಿನ ಮುಂದೆ ಒಗೆದು ಬೇವಿನ ಗಿಡದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಉಸ್ರೆಂದು ಉಸುರುಗರೆದಳು.

ಗುಡಿಸಲಿನೊಳಗಿಂದ ನಾಲ್ವಾರು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಹೊರಗೆ ಹಾತೊರೆದು ಬಂದು, “ಅವ್ವಾ! ಅವ್ವಾ! ರೊಟ್ಟೀ ಕೊಡ್; ಹಸಿವಿ ಆಗೇದ” ಎಂದು ಚೀರ ಹತ್ತಿದವು. ಏನೇನೋಧೇನಿಸುತ್ತ ಕಲ್ಲವ್ವ ಕೈಯೂರಿ ಎದ್ದಳು. ಅಂಕ ಮುಖ ದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದು, ಅಂಕಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟು ಆದೇ ಬೀಸುತ್ತಿರುವ ಜಿಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಹೋಯಿತು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿನ ಮೇಲಿನ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನಿಳಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದಿನ ದಾಷ್ಟಿ ನಳತೆಯ ನಾಲ್ಕಾರು ರೊಟ್ಟಿಯ ತಣ್ಣಕುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ತಂದು ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ತಣ್ಣಕು ಕೊಟ್ಟಳು. ಆ ಹುಡುಗರು ಅಂಥ ತಣ್ಣಕುಗಳನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಕಚ್ಚಿ ಕಚ್ಚಿ ತಿನ್ನುಹತ್ತಿದವು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಸವ್ವನು ಕಲಸದಿಂದ ಬಂದ.

“ಬರಲಾಕ ಇಷ್ಟಪ್ಪಾಕ ವಳೆ ಮಾಡ್?”

ಕಲ್ಲವ್ವ ಜಗ್ಗಿದ ದನಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ಹಾಂಗ್ ಗೌಡರ ಮನಿಗೆ ಹೋದ್ವಿ; ಕೂಲಿಯ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ತಗೊಂಡು ಬರಬೇಕಂತ.”

“ಹುಡ್ಗರ ಹಸ್ತಿದಾರ ಮನ್ಯಾಗ ಜೋಳಾನ ಹಾಕ ಅನಬಾರದಿತ್ತ?”

ನಡುವೆಯೇ ಮಾತು ನೇರಿಸಿದಳು ಕಲ್ಲವ್ವ.

“ಹೂಂ! ಜೋಳಾ ಹಾಕಾರ ಇಂಥಾ ಧಾರಣೆಯೊಳಗ. ಈ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ್ರೆ ‘ಜಳಕಾ ಮಾಡಿದ್ದಿ—ಸೆಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟುವ ಹಂಗಿಲ್ಲ.

ಊಟಾ ಮಾಡಿ ಕೊಡತೇನ ಕೂಡ' ಅಂತಾ ತಾಸಾನು ತಾಸ ಕೂಡಿಸಿದ್ದು" ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆರಳಿದ ಕಂಠದಿಂದ ನುಡಿದ ಬಸವ್ವ.

“ಇಲ್ಲಿ; ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆ ತಣ್ಣಗಾಗಲಿ! ಈ ಹೊರಿಯನ್ನರ ಯಾರ ತಗೋತಾರೇನ ಕೇಳ್ವಿ—ಅವ ಇವ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇರ ನೆಜ್ಜಿನಾರ ಬರತ್ತಾವೇನ ನೋಡಲಿಗೂನ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಣ್ಣಿನ ಕೊಡ ತಕ್ಕೊಂಡು ನೀರಿಗೆ ಹೊರಟಳು ಕಲ್ಲವ್ವ.

“ನಿನ್ನಿಂದ ತಿನ್ನಾಕ ತುತ್ತ ರೊಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಬರಿ ಹೊಟ್ಟಿಂದ ಹರಿವತ್ತಿಂದೂ ದುಡಿದ ದುಡಿದ ಕಳ್ಳಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟದ. ಬರೀ ಸಜ್ಜಿಯಿಂದ ನನಗಾದ, ಹುಡುಗ ಒಗೆ ನಮಗ? ಅಜ್ಜೇರ ಬಹಿಮುಕಾಳ ಹಿಂಡೀ ಉಳಿದ ಸಜ್ಜೀ ತರತೇನ ”

ಬಸವ್ವ ಹೊರೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಾ ಒದರಿ ಹೇಳಿದ.

“ಏನಾರ ಮಾಡೊಂಬಾ ಲಗೂನ.”

X X X X

“ಹತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ಬೇಕಾಗ್ವಿ.”

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಕೇಳಿದ ಬಸವ್ವ.

“ಹೊತ್ತಿಲ್ದ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗ ಈಗ್ಯಾಕೋ ಬಸವ್ಯ?”

ಉಂಡು ದಿಂಬಿಗೊರಗಿ ವೀಳೆಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲತ್ತ ಕುಳಿತ ರಾಯರ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದು!

“ನಮ್ಮಾಕಿ ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಂದಲ್ವಿ ಈಗ”. ರಾಯರು ಉಗುಳಲೆಂದು ಹೊರೆಗೆ ಬಂದು, ಹೊರೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ,—

“ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದಳೋ ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತಿನಾಗ? ಕುಲಕರ್ಣೀರ ಊರ ಬಡ್ಡಿ ಹೊಲದಿಂದ ತಂದಳೇನ ಮತ್ತ!” ಎಂದು ಗದರಿಸಿದರು

“ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಿಯಪ್ಪಾ . . . ಹರಿವತ್ತ ಹೋಗಿದ್ದು, ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿನ ಗೊಂಡಿ ಒಡಿಯೋದಕ್ಕಿಂತ ನೊದಲ. ದೂರ ಎಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿತ್ತಿ ತಂದಿರಬೇಕ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ನಿನ್ನಿಂದೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲ; ಇದನ ಮಾರಿ ಏನು ಇಟ್ಟು ತಿನ್ನಾಕ ಆದೀ ತಂತ ತಂದಾಲ್ವಿ . . . ”

“ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೌದೋ. ಕುಲಕರ್ಣೀರ ಹೊಲದಾಗ ಇಂದೇ ಹತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಿತ್ತಿದಾರಂತ, ನನಗೊಂದ ಹತ್ತ ಹೊರಿ ಬೇಕಾದ್ರ ಒಯ್ದ ಒಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ

ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತೇನಿ.” ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ, “ಹೂಂ! ಏನ ಹೇಳಿದಿ ಹೊರಗೆ?”

“ಯವ್ವ ನೀವು ನೋಡಿ ಏನಾದ್ರೂ ಬೇಡ್ತಲ್ಲ!”

“ನನಗೇನ ಈಗ ಉರೋಲ್ವ ಜರೂರಿ ಇಲ್ಲ; ಕುಲಕರ್ಣೀರ ಒಯ್ಯಿರಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದಾರ ಅನಲ್ವ ಈಗ....? ಆದರ ಮನೆ ಮುಟ್ಟು ಬಂದೀದಿ ಅಂದ ಮ್ಯಾಲ ಮೂರ ಆಣೆ ಕೊಡತೇನ ಒಗೆ.”

“ಅಲ್ಲಿ, ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆ ಐತಿ. ನಾಲ್ಕು ಆಣೆಯನ್ನರ ಮಾಡ್ತಿ.”

ರಾಯರು ಹಣೆ ಏರಿಸಿ ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಿಸಿ,—“ಹೂಂ! ಇಲ್ಲಿ ಒಗೆ ಹೋಗ. ನೀನು ಒಂದ ಆಣೆ ತಿಂದ್ರೂ ತಿನ್ನ ನಮ್ಮನನು ಇದ್ದಿದಿ....”

“ಹೌದ್ರಿಯಪ್ಪ. ಬಡವನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಿದ್ರಿ” ಉಪಕೃತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದ ಬಸಪ್ಪ.

ರಾಯರು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ರೊಕ್ಕ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದು,—

“ಏನೋ ಬಸಪ್ಪ, ಕುಲಕರ್ಣೀರ ಹೊಲದಿಂದ ಹೆತ್ತೆಂಟ ಹೊರೆ ಹತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ತಂದ ಒಗಿಯುವಿ ಏನೋ? ಚಹಾಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ದುಡ್ಡ ಕೊಡತೇನಿ” ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ದಾನ ಕೊಡುವವರ ರೀವಿಯಿಂದ ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದರು, ರಾಯರು.

“ಎಲ್ಲಿ ಚಹಾರಿಯಣ್ಣಾ? ಹೊಟ್ಟೆಗೇನಾದ್ರೂ ಕಾಳಗಿಳ ಹಾಕ್ರಿ, ಸಂಜೆನಾಗ ನಾನೂ ನಮ್ಮಾಕಿನೂ ಬಂದ ತಂದ ಒಗಿತೇವರಿ....”

“ಕಾಳ ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಲ್ಯೋ? ರೊಕ್ಕಾನ ಬೇಕಾದರ ಎರಡ ದುಡ್ಡ ಹೆಚ್ಚ ಕೊಡತೇನಂತ.... ಈ ರೊಕ್ಕ ತಗೋ”. ಎಂದು ಮುಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿನ ರೊಕ್ಕವನ್ನು ಬಸಪ್ಪನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಒಗೆದರು. ಬಸಪ್ಪನು ರೊಕ್ಕ ತಕ್ಕೊಂಡು ನೋಡಿ,—

“ಧಣೀರ.... ಮೂರೇ ಆಣೆ ಅವ ಅಲ್ಲಿ?”

ಅಂಜುತ್ತ ಅಂಜುತ್ತ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ.

“ಹಾದೋ ನನಗೂ ಗೊತ್ತದ, ಮೂರ ಆಣೆ ಅವ ಅನ್ನೊಡು....”

ಚಿಲ್ಲರೆ ಇಲ್ಲ ಈಗ. ಸಂಜೆಗೆ ಹೊರೆ ಒಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬರೀ ಅಲ್ಲ? ಆಗ್ತೆ ಇದೂ ಒಂದಾಣೆ ಕೊಡತೇನಂತ”.

ಬಸವ್ವನನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಚಿಲ್ಲರೆಯ ಪುರಾಣವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟರು, ರಾಯರು

“ಇಲ್ಲಿ! ನಿನ್ನಿಂದೂ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಇಲ್ಲ. ಅದೂ ಒಂದ ಆಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಸೇರ ನೆಪ್ಪಿನಾರ ಕೊಂಡ ಕೊಂಡ ಹೋಗತೇನಿ”.

ಎಂದು ಬಸವ್ವ ಅಂಗಲಾಚಬೇಕಾಯಿತು. “ಅದೇ ಮೂರ ಆಣೆ ಸಿಕ್ಕದ್ದ ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಹೋಗ—ಈಗ ಚಿಲ್ಲರದ ತಾವತ್ರಯ ಎಷ್ಟು ಅದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು, ರಾಯರು. ಬಸವ್ವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ರಾಯರು ರೊಕ್ಕ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುವರೇನೋ ಎಂದು ಪಾರಿ ಕಾಯ್ದನು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ರಾಯರು ಬರದಿರಲು ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇಣಕಿನೋಡಿ,—

“ಫಣೀರ”

ಎಂದು ಕರೆದ ಕರಾಣಸ್ವರದಿಂದ

“ಒಗೆ ನಮ್ಮ ರೊಕ್ಕ, ತಗೊಂಡ ಹೋಗ ನಿನ್ನ ಹೊರೆ! ಈಗೇನ ಉರು ನಲ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಿಗತಾವ” ಎಂದು ವರ್ತಮಾನ ವತ್ರದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟೇ ರಾಯರು ಗುಡುಗಿದರು

X X X X

ಬಸವ್ವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏಳಾಣೆ. ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಹತ್ತರ ಇಷ್ಟು ಹಣವೆಂದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಇಂದೇನೋ ಸುದೈವ. ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ— ಅಲ್ಲ—ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹತ್ತುವಷ್ಟು ತಿನ್ನಲು ಸಿಕ್ಕುವದೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಳಿದ ಮುಖ ದಿಂದಲೇ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ.

“ಅಚ್ಚೇರ ಹಿಂಡಿ ಕೊಡ್ತಿ!”

ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅಂಗಡಿಕಾರ ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಹರಟುವದರಲ್ಲಿ ನೈ ಮರೆತಿದ್ದ. ಬಸವ್ವ ಬೇಡಿದುದು ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲವೇನೋ! ಹಾಗೇ ಮಾತು ಮುಂದೊರಿಸಿದ. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಷ್ಟು ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ಬಸವ್ವ ಎರಡನೆಯ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಒಮ್ಮೆ ನಿಚ್ಚರಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಆ

ಅಂಗಡಿಯನ್ನಳಿದರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ನಲಗಡಲೆಯ ಹಿಂಡಿ ಸಿಕ್ಕುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬರೇ ಸಜ್ಜೆಯನ್ನೊಯ್ದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ನಾಲುವಂತಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಅಂಗಡಿಗೆ ಬಂದರು.

“ಉತ್ತತ್ತಿ ಹ್ಯಾಗ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ?”

ಬಂದವರು ಕೇಳಿದರು. ಅಂಗಡಿಕಾರನು ಕೂಡಲೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದವನಂತೆ ಎದ್ದು,—

“ಈಗ್ಯಾಕರೀ ಉತ್ತತ್ತಿ ಗೌಡರ? ಒಂದೂ ಕಾಲು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಸೇರು.”

ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

“ಎರಡು ನೇರ ಕೊಳ್ತೀನಿ, ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಎರಡಾನೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡೋ?”

ಅಂಗಡಿಕಾರನು ಆರಿಸಿ ತೂಕ ಹಾಕುತ್ತ,—

“ಯಾಕರೀ, ಖಾರಿಕ ಬಹಳ ಒಯ್ಯುತ್ತೀರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಏನೋ ನಿನ್ನೆ ತಿರಗಾಡು ಸ್ವೇಶನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಸಹಜ ತೂಕ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೆ. ನೋದಲಿನಕ್ಕಿಂತ ಎರಡು ಪೌಂಡು ಕಡಿಮೆಯಾಯ್ತು! ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನೋದಲಿನಷ್ಟು ತೂಕ ಏರಿನೋದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ.”

ಎಂದು ಮಾತು ಮುಗಿಸಿ, ಬಿಂಕದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತತ್ತಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅಂಗಡಿಕಾರನು ಏನೂ ಕೇಳದೆ ಕೀರ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡ. ಇದೇ ಸಂಧಿಯೆಂದು ಅರಿತು,—

“ಅಚ್ಚೇರ ಹಿಂಡಿ ಕೊಡ್ತೆ!”

ಎಂದು ಬಸಪ್ಪ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದ.

“ಹೂಂ!”

ಎಂದು ಅಂಗಡಿಕಾರನು ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ಎದ್ದು ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ತೂಗಿ ತಂದು,—

“ತಗೋ!” ಎಂದ.

ಬಸವ ಉಟ್ಟದೋತರ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ಚವಲಿಯೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟ.

“ನಿನಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಎರಡ ದುಡ್ಡ ಇಲ್ಲಲೋ? ಮತ್ತೇನಾದರ ತಗೊ!”

ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡದೆ ಅಂಗಡಿಕಾರ ಹೇಳಿದ “ಸಜ್ಜಿ ಬೇಕರಿ”

“ಸಜ್ಜಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬಿಳಿ ಗೋದಿ ಅವ, ತಗೋ ಬೇಕಾದರ, ಸಜ್ಜಿ ಧಾರಣಿ ಗೋದಿ ಧಾರಣಿ ಒಂದೇ ಅದ. ಚಪಾತಿ ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಡಿಯಲ್ಲ!”

“ಒಲ್ಲರಿ! ಹಿಂಡೀ ಹಾಕಿ ಬೀಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರೊದಿಲ್ಲ. ಈ ಆಣೆ ತಗೊಳ್ಳಿರಿ. ಆ ಅಂಗಡೀಲಿ ಸಜ್ಜಿ ತಗೊಂಡ ಬರತಾ ಎರಡ ದುಡ್ಡ ಕೊಟ್ಟ ಹೋಗ್ತೀನಿ” ಎಂದು ಒಂದಾಣೆ ಕೊಟ್ಟ

“ಇಲ್ಲದ ಒಂದ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚತಿ, ಬಿಸಲ ಹೊತ್ತಿನಾಗ. ಸುರವ ಅಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟೀ ಮ್ಯಾಲ, ಬರುವಾಗ ಎರಡ ದುಡ್ಡ ಕೊಟ್ಟ ಒಯ್ಯಂತ.”

ಕೆರಳಿ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಚವಲಿಯನ್ನು ಒಗೆದ ಅಂಗಡಿಕಾರ. ಬಸವು ಸಜ್ಜಿ ಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಚೆಲ್ಲರೆ ಇಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಉಪಾಯಗಾಣದೆ, ಆರಾಣೆಯ ಎಲ್ಲ ಸಜ್ಜಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿ ವೊಡಲಿನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಬಂದು,—

“ಅಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿ” ಎರಡ ದುಡ್ಡಿನ ಹಿಂಡೀನ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿ!”

ಎಂದ ನಮ್ರ ಸ್ವರದಿಂದ.

“ಹೂಂ! ಅದಕ್ಕೂ ಅನಲಿಲ್ಲೇನ ಉಪದ್ರವ ಕೊಡುತ್ತೀ ಅಂತ.”

ಎಂದು ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನೇ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೋದ ಅಂಗಡಿಕಾರ.

“ಹೀಗ್ಯಾಕ್ರಿ, ಅಷ್ಟ್ಯಾಕ ತಗೀತೇರಿ?”

ಎಂಬ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯವನ ಮರುಕ ಕೇಳಿಲ್ಲವೇನೋ ಆವನಿಗೆ!

ಹೊತ್ತು ಹೊರಳಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಸಿದು ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರ ಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಬೀಸಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೂಳುಗಾಣ ಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತಾಸು ಬೇಕು. ಎಂದು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಹಿಂಡಿಯನ್ನು ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ

ಕೊಂಡು, ಬಸವ್ವ ಮನೆಯ ಹಾದೀ ಹಿಡಿದ. ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ,—

“ಕಳ್ಳಸೂ . . . ಮಗ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಾ? ಇಷ್ಟು ಲಗೂನೆ ಮಾರಲಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದಿ? ಯಾರ ಕಿತ್ತಿ ತಾ ಅಂದಿದ್ರೂ ನಮ್ಮ ಹೊಲದಿಂದ. . . ಹುಚ್ಚು ಭೋನ . . . ಈಗೇನ ಮಾಡಲಿನಂಗ ಅಗ್ಗ ಧಾರಣಿ ಆದ?”

ಎಂದು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ರೈತನು ಗುಡಿಸಲಿನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಬೈಗಳ ಮಳೆಗರೆಯುವದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಸವ್ವನ ಕೈ ಕಾಲೇ ತಣ್ಣಗಾದುವು. ಎಳಲಾರದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲನೆ ಗುಡಿಸಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದ. ಬಸವ್ವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ರೈತನ ಕೋವಾಗ್ಗಿಗೆ ಸವುದೆ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯ್ತು.

“ಎಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಪಿ ಮಗನ ಹೋರಿ?”

ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ ಮೈಮೇಲೆ ಏರಿಹೋಗಿ ಧೂತರ ಹಿಡಿದು ಎಳೆದ. ಬಸವ್ವನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡ ಧೂತರವು ತೀರ ಹಳೆಯದೂ ಕೊಳಕೂ ಆದುದರಿಂದ ಕೂಡಲೆ ಹರಿದು ಕಾಳುಗಳೆಲ್ಲ ನಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವು ಬೈಗುಳಿನಿಂದಲೇ ಬೆಂದು ಬೆಂಡಾದ ಬಸವ್ವನ ಮುಖವು ಧೂತರ ಹರಿಯಿತೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಸುಟ್ಟ ಸುಣ್ಣದ ಹರಳಿನಂತಾಯಿತು. ಬಸವ್ವನ ನಡುವಿಗೆ ರೊಕ್ಕವಿರಬೇಕು, ಅವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ರೈತನ ಬಯಕೆಯು ಸಫಲವಾಗದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಗೆ ಕೆಂಡದಂತಾದುವು ಗಿಡದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿತ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗರು—ಬಸವ್ವನ ಮಕ್ಕಳು—ಹಸಿವೆಗಾಗಿ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಬಂದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಹಿಂಡಿಯ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ತಿನ್ನ ಹತ್ತಿದವು. ನೆಚ್ಚಿಯೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣುಪಾಲಾದವೆಂದ ಕಲ್ಲವ್ವನು ಗುಡಿಸಲಿನೊಳ ಗಿಂದ ಹರಕು ಮೊರವೊಂದನ್ನು ತಂದು ಬಳಿದು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಗ ತಮ್ಮ ಅಸಹಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಕೂಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಂದ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಹನಿಗಳು ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದವು. ಅದೇ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಮಂದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಸವ್ವನಿಗೆ ಆ ಕಣ್ಣೀರು ರಕ್ತದ ಹನಿಗಳಂತೆ ಕಂಡವು.

ಗುರಿ

(ಶ್ರೀ ಪಿ. ವೆಂಕೋಬಾಚಾರ್ಯ, ಬಿ. ಎ, ಬಿ. ಟಿ., ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ.)

ನನಗಂಥ ಅನುಕೂಲವಾದ ಅವಕಾಶವೊದಗಿದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಇಂಥ ಅದೃಷ್ಟ ನನ್ನದೆಂದು ನೆನೆಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅವಕಾಶ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಹೊಸ ಒಟ್ಟಿಬರೆ ಧರಿಸಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ಬಂದಂತೆನಿಸಿತು; ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸಾಹ ಕಂಡುಬಂತು. ಸಮಯ ಬಹುವೇಗ ಓಡುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು.

ವಯಸ್ಸಾದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಓದುಹೇಳುವ ಯೋಗ ನನಗೊದಗಿದುದು, ಅದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ. ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟದ ಕೆಲಸವಾದರೂ, ಓರ್ವ ಯುವತಿಗೆ ಹೇಳುವುದೆಂದರೆ ಮೊದಲಿಗೇಕೋ ಅಧ್ಯಯನ ನನ್ನನ್ನವ ರಿಸಿತು. ಆದರೆ ಉತ್ಸಾಹ ಮಾತ್ರ ಕಡಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಿಶ್ಚಿತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇಸಾಯರ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ಅವರ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ವಿಶಾಲವಾದ ತೋಟ, ಭವ್ಯವಾದ ಮಂದಿರ ನೋಡಲು ಬಹುರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದವು. ಅವರ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಮರೆತುಬಿಡುವಂತಾಯಿತು. ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಸೋಫಾಗಳಿಂದಲೂ, ವಿದೇಶದಿಂದ ತರಿಸಿದ ಉತ್ತಮ ನಿಲುವು ಕನ್ನಡಿ ಗಳಿಂದಲೂ, ದೇಶದ ನಾಯಕರ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಈ ಪಡ ಸಾಲೆ ನೋಡಲು ಬಹು ಮನರಂಜಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ನೋಫಾಗಳೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಒಳಗಡೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ನನ್ನಿಂದ ಓದುಕಲಿಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಆ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯ ಆಗಮನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷೆ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆ. ಅವಳು ಬರುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಬಹು ಆಶೆಯಿಂದ ಕಾಯಿ ತೊಡಗಿದೆ. ಆ ಯುವತಿ ಬಂದು ಕುಳಿತರೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡ ಬೇಕೆಂಬುವುದನ್ನು ಮನದಲ್ಲೇ ತರ್ಕಿಸಿ ನಿರ್ಧಾರಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಇಂಥಾ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೆ ಹೊಸಬನಾದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಗೂಂದಲವೆನಿಸಿತು; ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿಮಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯ ಒಳಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ ತೆರೆ ಅಲುಗಾಡಿದಂತೆ ಕಂಡುಬಂತು; ಸ್ವಲ್ಪ ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನನಗೇಕೋ ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಬಾಗಿಲೂ ತೆರೆದಂತೆನಿಸಿತು. ಮುಖವೆಲ್ಲ ಬೆಸರಿತು. ಕೈವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬೆವರನ್ನೊರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಹದಿನಾರು ವಯಸ್ಸಿನ ಯುವತಿಯೋರ್ವಳು ಪುಸ್ತಕದ ಚೀಲದೊಂದಿಗೆ ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ಇವಳ ಕವೃ ಮುಖ ನೋಡಿ ನಿರಾಶೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಈ ಕುರೂಪಿಗೆ ಓದು ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಸಮಯ ನನಗೇಕೆ ಬಂದಿತೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಇಂಥ ಸಂಘಟನೆ ತಂದೊದಗಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ದೇವರನ್ನು ದೂರಿದೆ. ಆ ಹುಡುಗಿ ನನ್ನ ನೋಫಾ ಸವಿಾಪಿಸಿದಾಗ ಏನುಮಾಡುವುದೆಂಬುದು ತೋಚದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆ. ಹೀಗೆಷ್ಟುಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಿತೋ ತಿಳಿಯದಂತಿತ್ತು ಆಗಿನ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ.

“ಅಮ್ಮಾವ್ವು, ಈಗ ಬರುತ್ತಾರೆ”, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಕುರೂಪಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಯವಾದಳು. ಅವಳು ಹೋದಳೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆನಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯಬಂತು. ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣು ಮೆಲ್ಲಗೆ ತೆರೆದೆ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತೆರೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಹದಿನೆಂಟು ವಯಸ್ಸಿನ ಮುಗುಧೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬರುವ ನೋಟ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಏನವಳ ಚೆಲುವು! ಅವಳೆಷ್ಟು ರೂಪವತಿಯಾಗಿದ್ದಳೋ ಅಷ್ಟೇ ನಯವಿನಯ ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಸರಿಯಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಬೇಕು?

ನಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ನೋಫಾ ಬಹುದೊಡ್ಡದು. ಬಂದವಳೇ ನೋಫಾದ ಆ ಕಡೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕುಳಿತಳು. ಈ ಸನ್ನಿವೇಷವು ನನ್ನನ್ನು ಹುಚ್ಚಿಬ್ಬಿಸಿತು. ಮೈಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಅದರೆ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂಬುದರ ಅರಿವೂ ಬಂತು. ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಟೀಬಲದ ಮೇಲಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಠಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು, ಎಲ್ಲ ವಿವರವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, ಅಂದು ಹೇಳಬೇಕೆಂದ: ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ ಪಾಠಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟೆ. ಹೋಗುವಾಗ ನನ್ನ ಹಾದಿ ಹೇಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತೆಂಬ ಅರಿವು ನನಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ನಾನೆಲ್ಲಿರುವುದೆಂಬುದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ನಗುಮುಖದಿಂದ ನನ್ನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನನ್ನ ಅಂದಿನ ವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಾರದಷ್ಟು ಮಾಯೆ ನನ್ನನ್ನೇತಕ್ಕೆ ಆವರಿಸಿತೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆ. ನಾನಿನ್ನೂ

ಮಾರನೆಯ ದಿನದಿಂದ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದು ಕ್ರಮದಂತೆ ನಡೆಯಿತು. ಸರಳ ಬಹು ಜಾಣೆ: ವಾ.ಕ ಕಲಿಯುವುದೆಂದರೆ ಬಹು ಕುತೂಹಲ ಇಂಥವರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದೆಂದರೆ ನನಗೂ ಸಂತೋಷ. ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಹು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಕಲಿಯುವುದಲ್ಲದೆ, ನಾನು ಕೇಳಬಹುದಾದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಊಹಿಸಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಕೊಡದಲೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸರಳವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವಳು ದಿನೇ ದಿನೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆಯ ಬಹುಮಾನವೇನು ದೋಯಬಹುದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸಿದೆ.

ದಿನಗಳು ರೂಢಿದಂತೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸಲಿಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆ ಸಲಿಗೆಯ ನೆನದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕೆ ಅಲ್ಲದ ಅವಳನ್ನು ತಂಗಿಯಂತೆ ಕಾಣ ಬೇಕೇ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಪೇದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಗೊಡುವುದು ಚಿಂತನೇ ಎಂದು ಅನೇಕ ಸಲ ತರ್ಕಿಸತೊಡಗಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿದ ಅವಳ ತಂದೆಗೆ ದ್ರೋಹವೆನಿಸುವುದೇ? ಆದರೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸರಿಯಾದ ಜೋಡಲ್ಲವೆ? ಈ ವಿಧದಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಒಂದು ವರ್ಷದ ವರಿಚಯದಲ್ಲಿ ವರಸ್ಪರ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಮಿಲನವಾದರೆ ತಪ್ಪೆಲ್ಲಿ ಒತ್ತು? ಇಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಈ ಎರಡು ಜೀವಗಳು ಒಂದಾಗುವುದು ವಿಧಿನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆ? ಮಾನವನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂಘಟನೆ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಬಹುದು ಆದರೆ ದೈವನಿರ್ಮಿತವಾದ ನಿಷ್ಕಳಂಕಮಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಇಲ್ಲವೆ? ನನಗವಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಸರಳಳು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು? ಸರಳಳು ಒಂದಾಗ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದು ಒಳಿತಲ್ಲವೆ? ಪ್ರಪಂಚದ ರೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನರಿಯದ ನನ್ನ ಈ ವರ್ತನೆ ನಿಂದಾಸ್ಪದವಾದರೆ, ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಜೀವನವು ಕಳಂಕಮಯವಾದರೆ ಹೇಗೆ?

ಹೀಗೆ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ಮತ್ತೆರಡು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ಸಾಹ ಕಡಮೆಯಾಯಿತು. ಈ ಬದಲಾ ವಣಿ ಸರಳೆಯ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದಿರುವುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ನನ್ನ ಈ ಉಪ್ರೇಕಾಪಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೋರುತ್ತ ಬಂದ ಇವಳ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಯನ್ನು ಕಂಡ, ನನಗಾತ್ಮರ್ಪಣೆನಿಸಿತು. ಅವಳ ಈ ಮೌನವು ನನಗಿನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತೋಚ ದಂತಾಯಿತು. ಇಂಥ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದೊದಗಲು ಕಾರಣರಾರೆಂಬುದು ನನಗೇ ಹೊಳೆಯದಂತಾಯಿತು.

ಸಮಯ ಮುಂದೋಡಿದಂತೆ ನನ್ನ ಮನೋವೇದನೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿತು ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೆಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅನ್ನ ರುಚಿಸದಂತಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ನಿರ್ಬಲತೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿತು. ಮೇಲೆ ಜ್ವರವೂ ಬರತೊಡಗಿತು. ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ನಿಲ್ಲಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ನನಗೆನಿಸಿತು. ನನಗೆ ಜ್ವರಬರುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲಂತೂ ದೇಸಾಯರ ಮನೆ ಡಾಕ್ಟರು ಬಂದು ಉಪಚರಿಸ ಹತ್ತಿದರು. ಅವರಿಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ನನ್ನ ಜ್ವರ ಇಳಿಯುವ ದಾರಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ರಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಡಾಕ್ಟರರು ಬಯಸಿದುದರಿಂದ ಅದೂ ಮಾಡಿದುದಾ ಯಿತು. ಎಕ್ಸ್‌ರೇ ಪೋಟೋ ತೆಗೆದು ನನ್ನದು ಕ್ಷಯರೋಗವೆಂದು ಡಾಕ್ಟರು ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಆರೋಗ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ದೇಸಾಯರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ವಿಶ್ರಮಭಾಗದ ಕ್ಷಯದಾಸ್ಪತ್ರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ದರು ತಾವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆಂದು ಭರವಸೆಯನ್ನಿತ್ತರು.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉದಾರಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಡೆದು, ವಧವೀಧರನಾಗಿದ್ದೆ. ಬಡತನದ ಕಷ್ಟ ಜೀವನದ ಅರಿವು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನರಿತ ದೇಸಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದರು. ಎಂ.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ 'ಟರ್ಮ್' ತುಂಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವರ ಅನುಕೂಲವಾದ ನೆರವು ಬಹಳ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯನೊಂದು ಬಗೆದರೆ ವಿಧಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಿತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮನೋವ್ಯಾಕುಲತೆಗೊಳಗಾದ ನನ್ನ ಶರೀರವು ಕ್ಷೀಣಿಸಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗಿಳಿಯಿತು. ಬಡವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಬಂದ

ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದುಬಂತು. ಅಂದು ನನ್ನನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೊಯ್ಯುವಾಗ ದೇಸಾಯರೂ, ಸರಳೆಯೂ ಅಡಿದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಮಾತುಗಳು ಮರೆಯಲಾರದಂತವು. ಸರಳೆಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಬಂದ ನೀರು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಲಕಿತು. ದೇಸಾಯರ ಇಳಿಮುಖವು ನನ್ನನ್ನು ಅಧೈರ್ಯಗೊಳಿಸಿತು. ಶ್ಯಾನಿಟೋರಿಯಮದವರೆಗೆ ದೇಸಾಯರೇ ಸ್ವತಃ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕರೆತಂದು ನನ್ನ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ವೈವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಹೋದರು. ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಅವರಾಡಿದ ಉತ್ಸಾಹದ ಮಾತುಗಳು ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದವು. ಬೇನೆ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಬೇಗ ಗುಣ ಹೊಂದಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ ಅವರ ಹಿತವಚನಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವು.

ಕ್ಷಯದ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಇರಬೇಕಾಯಿತು. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಪ್ರತಿವಾರವೂ ತವ್ವದೆ ದೇಸಾಯರಿಂದಲೂ ಸರಳೆಯಿಂದಲೂ ಕಾಗದಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ನನಗೆ ಈ ಕಾಗದಗಳೇ ಬೇಕಾದ ಹುರುಪನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟವು. ಸರಳೆಯು ಮಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್ ವರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ನಂಬರು ಪಡೆದು ಪಾಸಾದಳೆಂಬ ವಿಷಯ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸಾಹ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಸ್ವತಃ ನಾನೇ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆನಂದ ನನಗಾಯಿತೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಸಾಯರ ಸಂತೋಷದ ಪತ್ರಗಳೂ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಆದರ ಅಭಿಮಾನಗಳೂ ಸದ್ಯದ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ದೇಸಾಯರ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ನನಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅಕ್ಕರೆ ಮತ್ತು ಉಪಚಾರಗಳಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳು ಕೇವಲ ಎರಡೇ ತಿಂಗಳಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದವು.

ಅಂದು ನಾನು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕಾದ ದಿನ. ದೇಸಾಯರು ಅವರ ಮಗಳು ಸರಳ ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಉತ್ಸಾಹ ಸಂತೋಷ ಅಂದೇಕೋ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಯೋಚನೆ ನನ್ನನ್ನು ಭಾಧಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಸುಖವಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು; ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಜೀವನವೆಂತು ಸಾಗಬೇಕೆಂಬ

ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ದೇಸಾಯರನ್ನೇ ಕೇಳಲು ನನಗೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲಿಲ್ಲ. ಸಮಯವೊದಗಿದಾಗ ಅದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸ ಬಹುದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದ ದೇಸಾಯರು ಬಹು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ “ರಮೇಶರಾಯರೇ, ಇಂದು ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ವದ ದಿನ. ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೇನಾದರೂ ನೆರವು ಆಗಿದ್ದರೆ, ಅದು ದೇವರ ದಯೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ನೀವು ಈ ಕೆಟ್ಟ ಬೇನೆಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ವಾರಾದುದರಿಂದ ಪುನಹ ನೀವು ಜನಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಆತ್ಮಗಳಿಗೆ ಶಾಂತಿದೊರೆತಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಅಭಿವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸ ಬೇಕು.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಕೈ ಕುಲುಕಿದರು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಸರಳ ನಗುತ್ತ ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಆ ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಾವೀನ್ಯತೆ, ಹೊಸತನದ ಕಳೆ, ಪ್ರೇಮದ ಕರೆ ಇದ್ದಂತೆ ನನಗೆನಿಸಿತು. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮತ್ತೆ ಭೇಟಿಯಾದುದರಿಂದ ಹೀಗಾಗಿರ ಬಹುದೇನೋ?

“ದೇಸಾಯರೇ ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯಲಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಈ ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಡಬೇಕೋ ತಿಳಿಯ ದಾಗಿದೆ.”

“ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇನು ಬಂತು ಸಹಾಯ? ಸರಳಳೇ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣಳು. ಅವಳಿಂದಲ್ಲವೆ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದ ವರಿಚಯವಾದುದು. ಅದಿರಲಿ, ಇಂದು ನೀವೇತಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿರುವಿರಿ? ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಂದು ಹುರುವು ಇರಬೇಕಾದುದು ಆವಶ್ಯಕ. ಹೀಗೇಕೆ?”

“ಎನೂ ಇಲ್ಲ ಮುಂದೆ . . .” ಎಂದು ಏನನ್ನೋ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ದೇಸಾಯರು ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಬಂದು, ಅಲ್ಲ ರಮೇಶರಾಯರೆ, ಈಗೇಕೆ ಆ ಯೋಚನೆ; ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ. ಕೆಲವು ದಿನ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಡಿ. ಅಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರಾಯಿತು. ಇಂಥ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ತಲೆ ಈಗ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೇನು? ಎಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ನಿಮಗೆ? ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಆಯಿತು, ಮಾಡುವುದೇನು?” ಎಂದು ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಈ ಹುಚ್ಚು ವರ್ತನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನರಿತ ದೇಸಾಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟರು. ಸರಳಳು ಒಂದು ಬಗೆಯ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮೆಲ್ಲನೆ ಉಸುರ್ಗರೆದಳು. ಸಮಾಧಾನದ ಸೂಚನೆ ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂತು. ನನಗೂ ಸಂತೋಷವೆನಿಸಿತು.

ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟೆವು.

ದೇಸಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳಿಯನಂತೆ ನನಗೆ ಉಪಚಾರಾದಿಗಳು ನಡೆದವು. ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೇಹ ಸ್ಥಿತಿ ಬೇಗ ಸುಧಾರಿಸ ಹತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಸರಳೆಯ ಸಹವಾಸ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗಂತೂ ಓದು ಹೇಳಿಕೊಡುವ ನೆವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನೂ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಸಲ ಮಾತ್ರ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ದೇಸಾಯರ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆದೆ. ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆರು ತಿಂಗಳಾದರೂ ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಯಾವ ಮಾತೂ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಸಾಹಸಮಾಡಿದರೂ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ, ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವಸರ ಪಡಿಸಿದರೆ ಅವರೇನಾದರೂ ನೊಂದು ಕೊಳ್ಳುವರೇ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಿತು.

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯೆನಿಸಿದಾಗ, ಎಂ. ಎ. ಕ್ಕೆ ಓದಬೇಕಾದ ವಾರಗಳನ್ನು ಓದುವ ಕ್ರಮವಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ದೇಸಾಯರೊಂದು ದಿನ ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟಿವ್ವಣಿ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅವರ ಪ್ರೀತಿಯ, ವಿಶ್ವಾಸದ ಬಯಕೆಯಂತೆ ನಡೆಯಲು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿತು. ನನ್ನ ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ ಈ ಪ್ರಾಣದಾತನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಮತ್ತೇನು ಮಾಡುವುದು? ಅವರೇ ನನ್ನ ಸಾಕಿದ ತಂದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟೆ.

ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಸರಳೆ ಎಫ್. ವೈ. ಆರ್ಟ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಕಾಲೇಜಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳೂ ಪಾಸಾದಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂತು. ನನ್ನ

ವ್ಯಾಸಂಗವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾನು ಮೊದಲನೇ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದಿದ್ದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ ದೇಸಾಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷದ ವರೆಗೆ, ಸರಳೆಯ ಇಂಟರು ಮುಗಿಯುವ ವರೆವಿಗೆ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಓದು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ದೇಸಾಯರು ಬಲವಂತಮಾಡಿದರು. ಅದೂ ಆಯಿತು. ಸರಳೆ ಮೊದಲೇ ಜಾಣೆ; ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸು ಮಾಡಿದಳು.

ಮುಂದೇನು? ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ತಿಳಿದ ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದ ಅನಂತರ ದೇಸಾಯರ ಮೇಲಟ್ಟಿದ ವಿಶಾಲವಾದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹರಟೆಗೆಂದು ಕುಳಿತೆವು. ಬಿಸಿಲುಕಾಲ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ; ಹಿಟ್ಟುಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಬೆಳುದಿಂಗಳು; ಮಂದವಾರುತ; ಸಂತೋಷದ ಸಮಯ. ದೇಸಾಯರು ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ರಸಿಕರು ಬೇರೆ. ಇನ್ನೇನು? ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಚರ್ಚಿಸಿದೆವು. ಈ ಗೊಡ್ಡ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಮಾರ್ಗವೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ಇಂಥ ಸಂತೋಷದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬಿಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ; ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಲು ಅಧ್ಯಯನ. ಸುವಾಸನೆಯ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ದೇಸಾಯರು “ರಮೇಶರಾಯರೆ, ಅಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಭಾರ ಇಳಿಸಿಕೊಂಡಿರಿ” ಎಂದರು.

“ಆದರೆ?”

“ಸರಳೆಯನ್ನಂತೂ ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಅಲ್ಲದೆ ನೀವೂ ಚಲೋಕ್ಲಾಸ್ ಹೊಡೆದಿರಿ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಹಸ ನಿಮ್ಮದು ಎರಡು ಮೆಚ್ಚುಗೆ; ಎರಡು ಬಹುಮಾನ.”

ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ದೇಸಾಯರು ಮೆಲುನಗೆಯಿಂದ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಮಾತುಗಳ ಪರಿಣಾಮವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು ನಾವು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟೆವು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆಳು ಗ್ರಾಮಪೋನು ತಂದಿಟ್ಟ; ಚಲೋ ರಿಕಾರ್ಡ್‌ಗಳ ಗಾಯನ ಕೇಳಿ ಆಯಿತು. ಸರಳೆಯು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೀಣಳೆಂದು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಮ್ಮ ಸಂತೋಷ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಅವಳ ಸಂಗೀತ ಕಳೆತರಬಹುದೆಂದು ನನಗನಿಸಿತು.

“ಸರೂ ನಿನ್ನ ಪಿಟೀಲು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಬಹಳ ದಿನವಾಯಿತು. ಅಗಾಗ್ಗೆ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಾನೆ ತಂತೀವಾದ್ಯ ಚಲೋ ಇರೋದು. ಎಲ್ಲಿ, ಬಾರಿಸಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಹೊಸ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಬಾರದೆ? ಎನ್ನೋ ನನಗೂ ಕೇಳೋಣಂತ ಅನಿಸಿ, ಕೇಳಿದೆ ನಿನ್ನಿಷ್ಟು.”

ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮನೆಯ ಆಳು ಸಿದ್ಧವು ಫಿಡಲಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಯನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿದ. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಯಾರೂ ಹೇಳದೆ ಆಳು ಸಹಾ ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದಲೇ ತಂದೊಡಗಿಸಿದ ಈ ಸಾಧನೆಯು ದೈವ ಸಂಕಲ್ಪವೆಂದು ನೆನಪು ಸರಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ವಾದ್ಯವನ್ನು ಶ್ರುತಿಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಅಂದು ದೇಸಾಯರು ಬಹಳ ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಉತ್ಸಾಹ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತು. ನಾನು ಮೌನದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ದೇಸಾಯರಿಗೆ ಈ ಸಮಾಗಮ ಹಿಂದಿನದೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಷವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎರಡು ಹನಿ ಉದುರಿದವು. ಅವುಗಳನ್ನೊರಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಾನು ಸರಳೆ—ಇಬ್ಬರೂ ನೋಡಿದವು. ನಮ್ಮ ಮೂಕ ನೋಟವೇ ಇದರ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನರಿತ ದೇಸಾಯರು.

“ಇಲ್ಲಮ್ಮಾ. ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಕಳೆದ ಮಹತ್ವದ ದಿನವು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಈ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮೇಲಿಂದಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಬಹುದು ಇರಲಿ. ಯಾವ ಕವನವನ್ನು ಹೇಳುವಿ”?

“ಹೊಸ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಲು ಬರುವುದೆ”? ಎಂದು ನಾನು ಹಿಂದುಮುಂದು ಯೋಚಿಸದೇ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಬೆದರಿದ ಜಿಂಕೆಯ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ ಸರಳೆಯ ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟ ನನ್ನ ಕಡೆ ಏನು ಮಾರ್ಮಿಕವದು?

ಇದರಿಗಿತವನ್ನರಿತ ದೇಸಾಯರು “ಸರೂ, ಚಲೋ ಬೆಳದಿಂಗಳದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ‘ಬೆಳದಿಂಗಳ ನೋಡು’, ಬೆಟಗೇರಿಯವರ “ಜಯ, ಜಯ ಪಾಲ್ಕುಣ”, ಹೂಂ ಇವೆರಡಂತೂ ಹೇಳು. ಆಮ್ಯಾಲೆ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡತೀನಿ”.

‘ಸರೂ’ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆಯೆ ನನಗೆ? ನನ್ನೊಳಗೇ

ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ನಾನೇನೋ ಕಳವು ಮಾಡಿದಂತೆನಿಸಿತು. 'ಟೆಂವ್' ಎಂದು ಸ್ವರವನ್ನು ಮೇಳವಿಸಿ ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಸರಳೆಯು ಅಂದು ಬಹಳ ಚೆಲುವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಳು. ಅಮರಕವಿಯಾದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಆ ಕವನದ ಸಾಲುಗಳು ಮುಂದುವರಿದಂತೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಮರೆತೆ. ಆ ಕವನವು ನನ್ನನ್ನು ಮುಗ್ಧ ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು ಇದರೊಳಗಿನ 'ಮದುಮಗಳ ಕಣ್ಣಿನಾ ಬಗೀ' ಮತ್ತು 'ಹೂ ತಡದಾ ಸುಗಂಧೀಜಾಲಿ' ಎಂಬ ಚರಣಗಳನ್ನು ಸರಾಗವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಿರಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವಾಗ ಕವನದ ಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ರಾಗ, ಅದಕ್ಕನುಸರಿಸಿದ ತಾಳ ಲಯ; ಅವಳ ಕೋಮಲ ಕಂಠ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೇಳ ವಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವಳ ಹಾವಭಾವದಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಕವನದ ಸಾಲು ಗಳು ನಮಗೆ 'ಮಾಯಾಕಾರರ ಬೀಡಾ' ಗಿಸಿದ್ದಿತು; ನಮ್ಮ ಆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ.

ನಡು ನಿದ್ದಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದಾಂಗ

ಕನಸು ಬಿದ್ದಾಂಗ

ಕನಸು ಬಿದ್ದಾಂಗ

ಆಗಿದ್ದು ನಾವು 'ಹಾಲು ಗಡಲಿನಸೀಮೆ'ಯಲ್ಲಿಂತೆನಿಸಿತು; ಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆವು. ಆ ಕವನದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲು ಹೇಳಿ ಕವನವನ್ನು ಮುಗಿಯಿಸಿದಾಗ ನಮಗೆಚ್ಚಂವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಡುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ ಮೈಮರೆತ ಸರಳೆಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸಮಾಧಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು.

ದೇಸಾಯರು, "ಸರೂ, ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೀ ತಾಯಿ. ಯಾಕ ಇಷ್ಟು ಚೆನ್ನೋ ಹಾಡಿದೀವು, ಇವತ್ತು" ಎಂದು ನನ್ನ ಕಡೆ ಅವರು ನೋಡಿದರು. ಅವಳು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕದ್ದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ನಾನು ನೋಡಿದೆ. "ಹೂಂ, ಹಾಡಮ್ಮ ಆ ಹುರುಪಿನ 'ಜಯ, ಜಯ ಫಾಲ್ಗುಣ, ಬೆಟಗೇರಿಯ ವರ ವಿರಹಿಣಿಯಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಲಿಯಮ್ಮಾ. ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ನೋಡು."

"ಆಗಲಪ್ಪಾ, ಇನ್ನೇರಡು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೀತೀನಿ." ಎಂದು ಅರಾಣಾ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ 'ಜಯ ಜಯ ಫಾಲ್ಗುಣ'ವು ಬಹು ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ವಾಗಿತ್ತು.

"ಇಲ್ಲೋಡು, ಸರೂ 'ದೋಣಿಸಾಗಲಿ' ಅಂದ ಮ್ಯಾಲೆ ಮಲೆನಾಡನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿದ 'ಕುಣಿಯೋಣು ಬಾರಸ' ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡವ್ವ."

ಸರಳೆ 'ದೋಣಿಸಾಗಲಿ' ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವಾಗ ನಾವು ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕೆಂಬ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನೆರಳೆಂಬ ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೇ ತೇಲಿ ಹೋಗುವಂತೆನಿಸಿತು ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ವಿಶ್ವ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಾದ 'ಕುಣಿಯೋಣ ಬಾರ' ಕವನವನ್ನು ಹಾಡಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡೂವರೆ ಆಗಿದ್ದಿತು.

ಮಾಳಿಗೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೋಗಲು ಎದ್ದುನಿಂತಾಗ ದೇಸಾಯರು,

“ಆತು ಸರು ನಿನ್ನ ಹಡದ ಹೊಟ್ಟೆ ತಣ್ಣಗಿರಲಿ. ಮಲಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ” ಎಂದು ಅವರು ಕೆಳಗಿಳಿದರು. ಸರಳೆ ನಡುವೆ, ನಾನು ಕೊನೆಗೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದೆವು.

ಸರಳೆಯು ರಸಿಕಳೆಂಬ ವಿಷಯ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಾರೆ ಕೇಳಿ ಸುಖಪಡುವ ಸಮಯ ಅಂದೊಡಗಿದ್ದಿತು ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ನನಗೆ ಬೇಗ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯೋಚನಾತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಾಡಿದೆ. ಯಾವಾಗ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮುಂಜಾನೆ ಎಂಟು ಹೊಡೆದಿದ್ದಿತು. ಅಷ್ಟು ತಡವಾಗಿ ಎದ್ದದು ಅದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ; ಅಂಥ ಸುಖ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದೂ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ.

ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವಾಗ ಹಿಂದಿನದಿನ ರಾತ್ರಿ ಸರಳೆಯು ತನ್ನ ಕಡೆ ಸಾರಿದ ಕಳ್ಳನೋಟದ ಅರ್ಥವೇನು? ದೇಸಾಯರ ಮೇಲೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನು? ಅವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನೇನಾದರೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಯೋಚನೆಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದವು. ಅದೇ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ದೇಸಾಯರು ಟೆನಲಿನಿಂದ ಮುಖವನ್ನೊರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮುಂದಿನ ಚಾವಡಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ನನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ನಾನೆದ್ದು ನಿಂತು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡೆ.

“ಮತ್ತೇನು, ರಮೇಶರಾಯರೇ? ನಿನ್ನೇ ನೀವು ಸಮ್ಮನಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ? ಸರೂ, ಕವನ ಛಲೋ ಹೇಳುವಳಲ್ಲವೆ? ಹೆಚ್ಚು ಅಭ್ಯಾಸ ತಪ್ಪಿದೆ”

“ನಿಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸುಖದ ಆಶ್ರಯ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ನಾನು ಬಹಳ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ”

“ಅದೇನು ನಾಟಕಕಾರರಂತೆ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದಿರಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯೇ ಇದಕ್ಕಲ್ಲ ಕಾರಣ. ನಾನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು “ಅಲ್ಲ, ಸರೂನ ನೀವು ಮದುವೆ ಯಾದರೆ ಹೇಗೆ? ನನಗೂ ವಯಸ್ಸಾಯ್ತು. ಇನ್ನೇಕೆ ಹುಡುಕಬೇಕು? ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಚಯವಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನೊಬ್ಬರು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲ ಒಂದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು. ನಿನ್ನೆ ನಿಮ್ಮ ಮೌನ, ವಿನಯದ ಕಾರಣ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗಿದ್ದ ಆದರ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನನ್ನ ಊಹೆ. ನಿಮಗಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ”

“ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವನು. ನಿಮ್ಮ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆಗಳು ನನ್ನ ಆತ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಹಾನಿತರದಂಥವುಗಳಾದರೆ, ನೀವೇನು ಮಾಡಿದರೂ ಸಮ್ಮತವೆ. ಬಡವನೆಂದು”

“ಛೇ! ಹಾಗುಂಟೆ ರವೇಶರಾಯರೆ. ಬಡವರು ಶ್ರೀಮಂತರಿಂಬ ಬೇಧ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರ ನೀವೇ ಈ ಸಂವತ್ಸಿಗಲ್ಲ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಡ್ಡಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೇನು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ವಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಡುವೆನು. ನಿಮಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ತಾನೆ?”

“ಆ ಮಾತಿಗಲ್ಲ, ದೇಸಾಯರ, ನಾನಾವಾಗಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದಿ. ಮನಸ್ಸು ನಲ್ಲೊಂದು ಹೊರಗೊಂದು ನೆನೆಯುವುದು ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ. ಬಡವರ ಜೀವನದ ದುಃಖವನ್ನರಿತ ನನಗೆ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇಕಾದರೆ ನಿಮ್ಮಂಥ ಧನವಂತರಿಂದ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಕೆಡಬಾರದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದೆ.”

“ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಬಲ್ಲೆ. ಜಗತ್ತು ಯಾವ ಕಡೆ ಓಡುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುವುದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ನೀವಿಷ್ಟು ಒಡೆದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೂ ಅನವಶ್ಯಕವಿತ್ತು. ಹೇಳಿದಿರಿ ಒಳಿತಾಯಿತು. ಮತ್ತೇನು ಹೇಳಬೇಕು. ಮುಂದಿನ”

“ಆಗಬಹುದು. ನಾನು ನಿಮ್ಮವ.” ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಸಮೀಪದ ದೇಸಾಯರು ನಗುತ್ತ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು.

ಅಂದು ನಡೆದ ವಿಷಯ ಕನಸೇ, ನಿಜವೇ ಎಂಬುವುದು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಗ ಚೈತನ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ; ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ನಿರ್ಬಲತೆ ಇಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹೂಯ್ದಾಟ ಬಹಳ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ದೇಸಾಯರೊಂದಿಗೆ ನಾನೇನು ಮಾತನಾಡಿದೆನೆಂಬುವುದರ ಲರಿವು ನನಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖವನ್ನೂ ನಿಲುವು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಕಾಸವು ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ದೇಹವು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಗುರತೆಯನ್ನು ವಡೆದಂತೆನಿಸಿತು. ಉತ್ಸಾಹವು ಉಕ್ಕೇರಿತು; ಶರೀರವ್ಯಂತವೂ ಚೈತನ್ಯ ತಲೆದೋರಿತು.

“ಚಿಗರ್ಯಾಗಿ ತಿಗರ್ಯಾಗಿ

ನಿದ್ದಿಯ ಭಗರ್ಯಾಗಿ

ಗಾಳೀಗು ಹಗರಾಗಿ | ಕುಣಿ

ಕೈವೈ ಬೀನಾಡಿ

ಇಳಿಗೂದಲೀನಾಡಿ

ಬೆವರ್ದನಿ ಸೂಸಾಡಿ | ಕುಣಿ”

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಧನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಹಗುರ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದೆ. ನನಗಾದ ಆನಂದವು ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡುದು ಸಹಜವೆನಿಸಿತು.

ಮುಂದೆರಡು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮದುವೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ದೇನಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯೆಂದರೆ ಕೇಳಬೇಕೆ? ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮದೇಶದ ಸಾಮಾನುಗಳು.

ದೇಸಾಯರು ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ತಲೆಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರು ಕಲಿತು ಏನುಮಾಡಿದರೂ ಸಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದಿನವೂ ರಾತ್ರಿ ಊಟನಾಡುವಾಗ, ಆ ದಿನದ ವರದಿಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ಮುಂದಿನದ್ದನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದರಲ್ಲಿಯೇ ಸೂಚಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ರೂಢಿಯಾಗಿತ್ತು.

ದೇಸಾಯರ ಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣಾ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸಿಯಾದ ಹವೆ. ಇದು ತಿಳಿದೇ ನಾವು ಒಂದು ಅನಾಥಾಲಯವನ್ನು, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ರೋಗಗಳಿಗೆ

ಚಿಕಿತ್ಸೆ ದೊರೆಯುವ ವೈದ್ಯಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಯೋಜನೆ ಕೈಕೊಂಡೆವು. ದೇಸಾಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದು ಅನವಶ್ಯಕ.

ನಮ್ಮ ಈ ಎರಡು ಯೋಜನೆಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಎರಡು ವರ್ಷ ಹಿಡಿಯಿತು. ಹಣದ ತೊಂದರೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮತ್ತು ನರಳ ನಾಕಷ್ಟು ಅಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ತಂದಿರಿಸಿದೆವು. ವೈದ್ಯಶಾಲೆಗೆ ಬೇಕಾದವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಇಬ್ಬರು ಡಾಕ್ಟರರ ನೆರವಿನಿಂದ ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ವೈದ್ಯಶಾಲೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆಲ್ಲ ನಾನಾ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಡಾಕ್ಟರುಗಳನ್ನೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇರಿಸಿಕೊಂಡುದಾಯಿತು. ಅನಾಥಾಲಯ ಒಂದು ಕಡೆ, ವೈದ್ಯಶಾಲೆ ಒಂದು ಕಡೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಜನರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಹತ್ತಿದವು. ಊರ ಜನರು, ಹತ್ತಿರದ ಜನರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಯಾವ ಕಟ್ಟು ಕರಾರುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸಾವಿರಾರು ರೂವಾಯಿಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ, ಹೊಣೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆಯೇ ಇತ್ತು.

ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಸುರೇಶನು, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಕುಸುಮ ನಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇಸಾಯರಂತೂ ನಮ್ಮ ಸುಖ ಸಂವಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಮನದಲ್ಲೆಯೇ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಂದು ವೈಶಾಖ ಮಾಸ; ಪೂರ್ಣಿಮೆ: ಸಂಜೆ ಸಮಯ, ಸೂರ್ಯನತ್ತ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವನು; ಇತ್ತ ಚಂದ್ರನುದಯಿಸಿರುವನು. ಈ ಸಂಧಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಮನೆಯ ಮಾಳಿಗೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೂತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಉದಯಿಸುವ ಚಂದ್ರನ ಕಡೆ; ಅವನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಬಡ ಜೀವನದ ನೆನಪಾಗ ಹತ್ತಿತು. ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಅಲೆದು, ಮದ್ರಾಕರಿ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಓದುತ್ತಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಆ ಕಷ್ಟಜೀವನವಲ್ಲ! ಇಂದು ದೇಸಾಯರ ಅಳಿಯನಾಗಿ, ಏಕೆ ಅವರ ಆಸ್ತಿಯ ಯಜಮಾನನಾಗಿ ಸುಖದಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲಿ! ಎಷ್ಟು ಅಂತರ? ನನ್ನ ಇಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರದ ಕುರುಹು ಕಾಣುವುದೆ? ಮುಂದೆ ಎಂದಿಗಾದರೂ ಸೊಕ್ಕು ತನ್ನನ್ನಾವರಿ

ಸುವುದೇ? ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಧೈಯವಾದ ಬಡವರ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಆನಾದರಣೆ ತಲೆದೋರುವುದೇ? ಈ ಬಗೆಯ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ಸುವ್ಮನೇ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಯಾರೋ ಬಂದು ತನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಗ್ರಹಿಸಿದೆ; ಸರಳಿಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರು?

ಬೇಗ ಅವಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು. “ಅಲ್ಲಾ, ಇದೇನು ಸುವ್ಮನೇ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಿರಿ? ನಿಮ್ಮ ಮಾತೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಕೇಳಿದೆ. ಈಗ ಅದೆಲ್ಲಾ ನೆನೆದು ಚಿಂತಿಸಿದರೇನು ಪ್ರಯೋಜನ?”

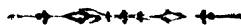
“ಇಲ್ಲ ಸರಳಾ. ನನ್ನ ಯೋಚನೆ ಏಕೋ ಮಸಕಾಗ ಹತ್ತಿತು. ಏನೇನೋ ಪೇಚಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಬಂದೆ; ನನಗೆ ಈಗ ಪೂರ್ಣ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದೆ ನೋಡು. ನನ್ನ ಯೋಚನಾಲಹರಿ ಮಂದವಾದಾಗ ನಿನ್ನ ಬರುವಿಕೆಯಿಂದ ಆ ಆಲಸ್ಯ ಹರಿದು ತಿಳಿಯಾದ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಹಿಂದೆ ಹೀಗೆಷ್ಟೆ ಸಲ ಆಗಿದೆ. ಅದು ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿದೆ ಇರಲಿ, ಸರಳಾ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು, ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವ ಎರಡು ಭವ್ಯ ಮಂದಿರಗಳು; ಜೀವಿತವನ್ನು ಬೆಳಗಲು ದೇವರು ನಮಗೊಂದು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ದಯವಾಲಿಸಿರುವನು. ಇದರರ್ಥವೇನು?

“ಸಾಕುನಾಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಒಗಟಿನ ಮಾತುಗಳು. ನೋಡಿ, ಕಾರಿನ ಹಾರ್ನ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಡೆಯಿರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ.”

“ಬೇಡ ಸರಳಾ. ದೇವಾಯರು, ಹುಡುಗರು ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿ ಬರಲಿ.” ಎಂದು ಮಾಳಿಗೆಯ ಅಂಚಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾರಿನವನಿಗೆ ತಾವು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದೆ.

“ಸರಳಾ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು; ಆ ಎರಡು ಭವ್ಯ ಸೇವಾ ಮಂದಿರಗಳು ಬೆಳು ದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವು. ನಮ್ಮ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಹೊಳೆಯುವ ಪುತ್ಥಳಿಗೊಂಬೆಗಳಲ್ಲವೆ? ಮುಂದೆ. . .”

ಚಂದಿರನು ನೋಡದ ಹಿಂದೆ ಮರೆಯಾದ.

ಆ ಯ್ಯ

(ಶ್ರೀಮತಿ “ವಾಣಿ”, ಮೈಸೂರು)

ಲಲಿತ ಇನ್ನೂ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ ಆಗಲೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಗಡಿ ಬಿಡಿಗೆ ಮೊದಲಾಗಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿಯ ಸಂದಿನಿಂದ ಬೆಳಗಿನ ಎಳೆಯ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ತೂರಿ ಬರಲು ಯಾತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಕಿಟಕಿಯ ಹೊರಗೆ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಗುಲಾಬಿ ಅರ್ಧ ಮಾತ್ರ ಅರಳಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಲಲಿತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಆ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ ದಳು. ಆದರೆ ಪಕ್ಕದ ಹಾಸಿಗೆ ಆಗಲೇ ಬರಿದಾಗಿತ್ತು. ಲೀಲಾ ಯಾವಾಗಲೋ ಎದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದಳು.

ಲಲಿತ ಆಗಲೂ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯು ಈ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಗಲಾಟೆಗೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಮಲಗೇ ಇದ್ದಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ, ರನ್ಯವಾದ ಪ್ರಭಾತದಂತೆ ಶಾಂತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವರ ಮನೆಯಿಂದ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಮಂತ್ರ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಕಾಫಿ ಲೋಟಿಗಳ ಸದ್ದು, ಆಗ ತಾನೇ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಲೀಲಾ ಅಕ್ಕ ಏಳುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈ ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ದಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರೀತವಾಗಿರುವಂತಿದೆ! ಲೀಲಾ ಕೂಡ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ವರಾರಿ! ಒಳಗಡೆ ಏನೋ ಓಡ. ಟಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ದಸಿಯಲ್ಲಿ ಆಳಿಗೆ ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಲೀಲಾ ಒಂದು ಕೈಲಿ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಡಿಯುತ್ತ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಆತುರದಿಂದ ಅವಳು ಹಾರಿ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅಕ್ಕ ಎದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅಗಿಯುತ್ತಲೇ ಹೇಳಿದಳು—

“ಅಕ್ಕ ಈಗ ಮಾವ ಬರ್ಮಾನಂತೆ!”

ಗಲಾಟೆಗೆ ಕಾರಣ ತಿಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು; ಆದರೆ ಅವನೇನು ಮಹಾ ರಾಜನೆ ಇಷ್ಟು ಸಡಗರ ಸಡುವುದಕ್ಕೆ? ಮನೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ನೆಂಟರು

ಬರತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುವ
ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗಿದೆ?

ಲಲಿತ ಲೀಲುವನ್ನು ಎಳೆದು ಹತ್ತಿರ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆದರಿದ
ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಮಾಡುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು—

“ಯಾರು ಹೇಳಿದರು?”

ಹುಡುಗಿಯ ರೊಟ್ಟಿ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ತಡೆಯೇನೂ
ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಮಾತಿನ ನಡುವೆ ತನಗೆ ಅರ್ಥವಾದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ
ಬಂದೇ ಉಸಿರಿಗೆ ಒದರಿದಳು

“ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು, ಮಾವ ಇನ್ನೇಲೆ ಇಲ್ಲೇ ಇರತಾನಂತೆ. ಅದಕ್ಕೇ
ಮಹಡೀ ಮೇಲಿನ ರೂಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಖಾಲಿ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಅವನು ನಂಗೆ
ತುಂಬ ತಿಂಡಿ— ಆಟದ ಸಾಮಾನು ಎಲ್ಲಾ ತರತಾನಂತೆ!”

ಲೀಲಾ ಇನ್ನೂ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇದಳು. ಆದರೆ ಅದು ಲಲಿತನಿಗೆ
ಕೇಳಿಸಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅನುಮಾನ. ಅವಳು ಈಗ ಬರುವ ಮಾವ ಹೇಗಿರ
ಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಎಂದೂ ಮಾವನನ್ನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.
ಅವಳಂತೆಯೇ ಅವಳ ತಾಯಿಗೂ ಒಡ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.
ತಾಯಿ ಇದ್ದಾಗ ಅವಳ ಕಡೆಯವರಾಗಿ ಅವಳ ತಂದೆ ಒಬ್ಬರು ಆಗಾಗ
ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೆಂದರೆ ಲಲಿತನಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಅವರಿಗೂ ಈ ಪುಟ್ಟ
ಮೊಮ್ಮಗಳು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆಗಿನ ಉತ್ಸಾಹ ಹೇಳಬೇಕೆ?
ಅವರ. ಬರುವರೆಂದು ಕಾಗದ ಬಂದರೆ ಲಲಿತ ಬಾಗಿಲು ಬಿಟ್ಟು ಒಳಗೆ
ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ನಿಶ್ರ ಸಹ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನಸಿ
ನಲ್ಲೂ ಅದೇ! ಅವರು ಬಂದರೆ ಹೋಗುವ ವರೆಗೂ ಅವರ ತೊಡೆಯನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಇಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಸಂಚವೇ
ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಅವರಲ್ಲಿ? ಈ ದಿನದ ಸಡಗರ ಅವಳಿಗೆ
ಹಳೆಯ ನೆನಪನ್ನು ತಂದಿತು. ಆ ತಾಯಿಯೆಲ್ಲಿ?

ಲಲಿತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ತಂತಿ ಮಿಡಿದಂತಾಯಿತು.
ಕಣ್ಣು ತೇವವಾಯಿತು. ಈಗ ಬರುವ ಮಾವನೂ ಅವರಂತೆ ಇರಬಹುದೇ?
ತಾನೂ ಅವರನ್ನು ಲೀಲಾವಿನಂತೆ ಮಾವ—ಮಾವ, ಎಂದು ಕೂಗಬಹುದೇ?
ತನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸ್ನೇಹವು ಕೊನರ ಬಹುದೇ? ಎಂಬ ಯೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲಾ

ಬಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಂದುವು. ಆದರೆ ಅವರೂ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಂತೇ ಇದ್ದರೆ . . . ? ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಬಂದ ಈ ಯೋಚನೆ ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನದ ನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚದುರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೂ ಹೀನವಾಗ ಬಹುದು! ಛೇ . . . ಇರಲಾರದು—ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ತರಹ ಇರುವರೇ? ಇರಲಾರದು—ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ!

ಲಲಿತ ಈಗಂತೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದಳು.

“ಇನ್ನೂ ಲಲಿತ ಎದ್ದಿಲ್ಲವೇನೇ?” ಒಳಗಿನಿಂದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಗುಡುಗಿದಳು. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳು ಉದುರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ಲಲಿತ ಬೇಗ ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾದಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ದಿನ ಏನೋ ಹಬ್ಬ. ಊಟ ತಿಂಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಆದ ಮೇಲೆ ಲಲಿತ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಜಡೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿತ್ಯವೂ ಅದು ಅವಳ ಕೆಲಸ. ಲೀಲುವನ್ನು ಅವಳು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಲತಂಗಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಎಂದೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಲೀಲು ಕೂಡ ಅವಳನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಲಗುವುದು ಕೂಡುವುದು, ತಲೆ ಬಾಚಿಸಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಲ್ಲಾ ಅವಳ ಜೊತೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಅವಳ ತಾಯಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಇರಬಹುದು.

ಲಲಿತ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಸ ಲಂಗ ಹಾಕಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಒಡವೆ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಒಡವೆಯೆಲ್ಲಾ ಅವಳದ್ದು; ಅವಳಿಗೆ ಅವಳ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದು. ಲಲಿತನ ತಾಯಿ ಅವರ ತಂದೆಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳಾಗಿದ್ದಳಾಗಿ ಅವರ ಸಂವತ್ಸಿಗೆಲ್ಲಾ ಅವಳೇ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವರು ಮಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ಹೋದಾಗಿನಿಂದ ಅವೆಲ್ಲಾ ಲಲಿತನ ಬಳಿಯೇ ಇದ್ದುವು.

ಹುಡುಗಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಭಾರದಿಂದ ಬಳುಕುತ್ತ ತಾಯಿಗೆ ತೋರಿಸಲು ಹೋದಳು. ಲಲಿತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಹಿಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆ ದಿನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಿಗೆ

ಏನು ಕೋಪವಿತ್ತೋ, ದರದರನೆ ಹುಡುಗಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದು ಒಡವೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲಲಿತನ ಮುಂದೆ ಎಸೆದು—“ತಗೋ ಮಹಾರಾಣಿ. ನಿನ್ನ ಧರ್ಮ ನನಗೇನೂ ಬೇಡ ತಿರುಕಿಯ ಮಗಳು ತಿರುಕಿಯಂತೆ ಇರಲಿ. ನಿನ್ನ ಜಂಬ ತೋರಿಸಬೇಕಾದರೆ ನೀನೇ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೆರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗುಳುಗುಳುನೆ ಅಳುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು.

ಲಲಿತ ಬೆವ್ವಾಗಿ ಹೋದಳು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವಳಿಗೆ ಏನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಂವತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಉರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವಳಿಗೇನೂ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಅವಳು ಎಂದೂ ವಿಶೇಷ ಆಡಂಬರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತೀರಾ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಒಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಉಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೈಲಿ ಎರಡೆರಡು ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಗಳು - ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಳೆ ಚೈನು—ಇಷ್ಟೇ ಅವಳು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು! ಈ ದಿನ ಯಾರ ಗ್ರಹಚಾರವೂ . . . ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ತೋರಿ ಹಾಕಿದಳು. ಅದೂ ತಪ್ಪಾಗಬಹುದೆಂಬ ಎಣಿಕೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಲೀಲು ಒಂದೇ ಸಮ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾಯಿಯ ಏಟು—ಒಡವೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲವಂತದಿಂದ ಕಿತ್ತದ್ದು ಎರಡೂ ನೇರಿ ಅದರ ಹೂವಿನ ಹೃದಯ ಹಿಚುಕಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತ ಒಳಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಾಯರು ಸರಸರನೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವಿಗೆ ತಾವೂ ಒಂದೇಟು ಹಾಕಿದರು. ಲಲಿತನಿಗೆ ಆ ಏಟು ತನ್ನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ರಾಯರು ಒಡವೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು ಮಗಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು—“ಏನೇ ಲಲಿತಾ—ನಿನ್ನ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗತನ? ಯಾರು ನಿನಗೆ ಒಡವೆ ಹಾಕಲು ಹೇಳಿದವರು? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ರಗಳೆ ಸಾಲದೆಂದು ನೀನು ಬೇರೆ ಕೊಳ್ಳಿ ಇಡತೀಯೇನು?” ಎಂದು ಕೂಗಾಡಿದರು

ಲಲಿತ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡದೆ ಒಡವೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸಲ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಅವರ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಆ ನೋಟ ಈಟಿಯಂತೆ ಅವರ ಎದೆಯನ್ನು ಇರಿಯಿತು. ತಮ್ಮ ಹೇಡಿತನಕ್ಕಾಗಿ ನಾಚಿದರು. ಮಗಳದ್ದು ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಲಲಿತನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ತಮ್ಮನಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಯಜಮಾನಿ

ಯೋಡನೆ ಯುದ್ಧನಾಡಿ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ರಾಯರು ಈ ಸಲ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ವಿಜಯಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ವಿಜಯದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಉರಿ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವುದೊಂದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಬೇಸರ ಗೊಂಡು ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ರೋಷ ಯಾವುದೋ ರೂವದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಬಂದಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದೆಂದು ರಾಯರು ಕೋಟು ತಗುಲಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹೋದರು. ಲೀಲು ಅಳುತ್ತ ಲಲಿತನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಡ್ಡೆಹೋದಳು.

ಲಲಿತ ಅದನ್ನೇ ನೆನೆಯುತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಬೆಳೆಸದೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಳು. ಲೀಲು ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಮಾವ ಬರುವ ನೆಂದು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

‘ಮಾವ’ ಬಂದ. ಲೀಲು ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಹಾರಿ ಕುಣಿದಳು. ಲಲಿತ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದವನು ಲಲಿತ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದ! ಕಚ್ಚೆಯ ಪಂಚೆ—ಕನ್ನಡಕ . . . ಕಲಾವತ್ತಿನ ಪೇಟಾ—ಚಕ್ಕಿನ ಕೋಟಿನ ಮೇಲೆ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗಡಿಯಾರದ ಚೈನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಜೇಬಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಇಣಕುವ ಕೊಳೆಯಾದ ಕೈ ವಸ್ತ್ರ . . . ಇವೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮುಂದೆ ಸುಳಿ ದಿದ್ದವು. ಅವಳು ಎಂದೋ ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದ್ದ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸಿನ ವ.ನುಷ್ಯನ ನೆನವಾಗಿರಬಹುದು ಅದು! ಲಲಿತ ಹೇಗೋ ಅದಕ್ಕೂ ಮಾವನಿಗೂ ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು!

ಲೀಲು ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯುತ್ತ ಒಳಗೆ ಕರೆತಂದ ಮಾವ ಲಲಿತನಿಗಿಂತ ಐದಾರು ವರ್ಷ ದೊಡ್ಡವನಿರಬಹುದು—ಅಷ್ಟೆ! ದೊಗಳೆ ಚಲ್ಲಣ, ಬಿಳಿಯ ಷರಟು ಧರಿಸಿ ತಿದ್ದಿ ಕ್ರಾಪು ತೀಡಿದ್ದ. ಲಲಿತನ ಊಹೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ನಿಜವಾಯಿತು. ಗುರು ಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ತಾಯಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವವೂ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಿ. ಎ.ಗೆ ಸೇರಲು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ.

X X X X

“ಎನಕ್ಕ—ಇದು? ಬೆಳಗ್ಗೆ ಏಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೇ ರಾಮಾಯಣ? ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮ ಹಾರಾಡ್ತಿದೀಯಲ್ಲ ?”

“ಏನೂಂತ ಹೇಳಲಿ ಗುರು ನನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ! ಅಷ್ಟೆ ನನ್ನ ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿ ಕೆರೆಗೋ ಭಾವಿಗೋ ಹಂಕಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ . . . ? ಈ ಮನೆಗೆ ಕೊಡೋ ಬದಲು”

“ಅಲ್ಲ . . . ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು; ಅಳಕ್ಕೇ ವೊದಲು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ . . . ಈಗ ಅಂಧಾದ್ದು ಏನಾಯ್ತು ಹೇಳಬಾರ್ತಿ . . . ?”

“ಅಲ್ಲ ಕಣೋ ಕಾಫಿಯೆಲ್ಲಾ ಆರಿಹೋಯ್ತು. ಆಗಿನಿಂದ ಕರಿತಿದೇನೆ ಆ ಮಹಾರಾಣೀನ; ಬರಬಾರದೇ? ಲೀಲುಗೆ ಮಡಿ ಉಡಸವ್ರ ಕೂತಿದಾಳೆ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಡಿಗೆ ಏನು ಅವನರ . . . ?”

“ಅಷ್ಟೇ ತಾನೇ ಅದಕ್ಕಾಕೆ ಇಷ್ಟು ಅಬ್ಬರ?”

“ನಿನಗೇನು ತಿಳಿಯುತ್ತೆ ಹೇಳು ನನ್ನ ಕಷ್ಟ? ಕಾಫಿ ಆರಿ ಹೋದರೆ ದೂರು ಅವನ ವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತೆ”

“ಆ ಅವನ ಕೈಲಿ ನಿನ್ನೇಲೆ ದೂರು ಹೇಳೂದೂ ಈ ಗೋಡೆಗೆ ಹೇಳೋದೂ ಎರಡೂ ಒಂದೇ! ಆ ಮಾತಿರಲಿ ಕಾಫಿ ಆರಿಹೋಗೋ ದಿರಲಿ ನೀನು ಮೂರು ದಿವಸ ಕಾಫಿ ಕೊಡದೇ ಇದ್ದರೂ ಅವಳ ಯಾರ ಹತ್ತಿರವೂ ದೂರಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಕೂಗಾಟದಿಂದ ನೆರೆ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದು !”

“ಹೌದಪ್ಪ . . . ನಾನೇ ಕೆಟ್ಟ ಬಾಯಿನವಳು. ಸಂಬಳ ತಿನ್ನುವ ಆಳುಗಳು ಕೂಡ ಅವಳು ಒಳ್ಳೇಳು — ನಾನು ಕೆಟ್ಟೋಳು ಅಂತ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ತಮ್ಮ ನೀನೊಬ್ಬ ಬಾಕಿ ಇದ್ದೆ . . .”

“ನೋಡಿದೆಯಾ . . . ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡೋ ಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಒಳ್ಳೆದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೇಳೋದು. ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ನೀನು ಅಳೋದು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸಂಕಟವಾಗತ್ತೆ. ನಿನಗೆ ಬಂದಿರು ಕಷ್ಟವೇನು? ದೇವರು ಉಣ್ಣೆಕ್ಕೆ ಉಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದಾನೆ. ಭಾವ . . . ನೀನು ಇಟ್ಟಿಗೆರೆ ದಾಟಿಲ್ಲ. ಇತರರ ಮನೇಲೆ ಮಲ ಮಕ್ಕಳು ಆಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ . . . ನೀನು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದೆ ಎಂತ ಇಟ್ಟುಕೋ ಬೇಕು . . .”

“ಆಹಾ . . . ಪುಣ್ಯವಲ್ಲವೇ . . . ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಆ ಮುದ್ದು ಮುಖ ಎದುರಿಗೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಇರೋದೇನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಣ್ಯವೇ . . . !”

“ಅಲ್ಲ . . . ಕಣೇ . . . ನಾನೂ ಅದೇ ಹೇಳಿರೋದು. ಓದು ಹುಡುಗೀನ ಶಾಲೆ ಬಿಡಿಸಿ ಮುಂದೇಕೆ ಕೂರಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೀ? ಅವಳು ಮನೇಲಿದ್ದು ನಿನಗೇನು ಮಾಡ್ಬೇಕು. ಭಾವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಓದಿಸಬೇಕಂತ ಇದೆ. ಅತ್ತಲಾಗೆ ದಬ್ಬಬಾರದೇ . . . ನಿನಗೂ ಕಷ್ಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತೆ . . . !”

“ಹೋಗಲಿ . . . ಮಹಾರಾಯ . . . ನಾನೇಕೆ ಬೇಡಾ ಅನ್ನಲಿ . . . ? ಅನಳಿದ್ದು ನನಗೇನು ಉದ್ವಾರ? ಲೀಲುವಾದರೂ ಅವಳ ಸಹವಾಸ ತಪ್ಪಿ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿ ಬರಲಿ . . . !”

X X X X

“ಲಲಿತು . . . ಯಾಕೆ ಪೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದೀ . . . ಸ್ಕೂಲು ಬೇಜಾರಾಯಿತೆ . . . ?”

“ಇಲ್ಲ . . . ಬೇಜಾರಿಲ್ಲ . . . ಯಾಕೋ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ವಾರವೆಲ್ಲಾ ಮರೆತಂತೆ ಆಗಿದೆ.”

“ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಹಾಗಾಗಿರ ಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಹೈಸ್ಕೂಲು ಪಾಠ ಮೊದಮೊದಲು ಕಷ್ಟವಾಗೇ ಕಾಣಿ ಸುತ್ತೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಹೆದರ ಬಾರದು. ವುಸ್ತುಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದ್ದದ್ದು ನಾನು ಹೇಳಿ ಕೊಡ್ತೇನೆ. ಲೀಲೂ . . . ನೀನೂ ಬಾ . . . ನ್ನೇಟು ತಗೊಂಡು . . . ಅಕ್ಕರ ಬರಿಸ್ತೇನೆ . . . ”

“ಲೋ . . . ಗುರು ಮೂರ್ತಿ . . . ಇನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡು ಅವಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಾಠಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿಕೋ ಬೇಡಪ್ಪ . . . !”

“ಇಲ್ಲಮ್ಮ . . . ಆ ಯೋಚ್ಚೆ ನನಗಿರಲಿ !”

“ಇದೇನು ಬಂತಕ್ಕ ಪುನಃ? ಮನೆಗೆ ಬರೋ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಧೂಮ ಕೇತುವಿನ ಹಾಗೆ ಆಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲ! ಏನು ಸಂದರ್ಭ?”

“ಹೋಗಪ್ಪ ನಿನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ. ನನ್ನ ಕಾಷ್ಟವ್ಯಸನ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ತಗೊಂಡು ನೀನೇನು ಮಾಡ್ತೀ . . . ?”

“ನೋಡು . . . ಇದೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾವಯ್ಯ ಎಲ್ಲೋ ಧರ್ಮದ ಗೊಡ್ಡು. ಅದರಿಂದ ನೀನಾಡಿದ ಆಟಾನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡ. ಸುಮ್ಮನಿದಾರೆ. ನಾನಾಗಿದ್ದರೆ . . . ಮಾತ್ರ . . . ನೋಡು ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಂದೆ. ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೂಮು ನೋಡಿದೇನೆ . . . ನಾಳೆ

ನಾಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಾಮಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ವಾರವಾಡಿಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ . . . ”

“ಯಾಕೋ . . . ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲೇನು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ . . . ?”

“ನೋಡು . . . ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ತಿಂಡಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆಗಿಂತಲೂ ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ನೀನು ದಯ ಮಾಡಿ ಎರಡು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ಹೊಲಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀ . . . ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ತಿಂದು ನಿರ್ಜೀವ ಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಬೇಕಾದರೆ ಇರಬಹುದು: ನಿನ್ನ ಗಂಡ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಅವರಿ ಗಂತೂ ಯತ್ನವಿಲ್ಲ . . . ನನಗೇನು ಹಣೇಬರಹವೇ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಈ ರಗಳೆ ಕೇಳಿ ತಲೆ ಚಿಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿದೆ . . . ”

“ಗುರು . . . ಸುಮ್ಮನೆ ಕೋಪ ಮಾಡಬೇಡಪ್ಪ. ನನಗೇನು ಸಂತೋಷ ವಾಗಿರಲು ಆಸೆಯಿಲ್ಲವೆ? ನಾನೂ ಹಾಗೇ ಇರಬೇಕೆಂತ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಹಸ ಮಾಡ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ರಗಳೆ ತೆಗೆದು ಬಿಡ್ತಾಳೆ . . . ”

“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ . . . ನಾನು ನಿನಗೆ . . . ”

“ಸಾಕು ಸುಮ್ಮನಿರಿ . . . ”

“ಏನಾಯ್ತುಕ್ಕ . . . ಲಲಿತು ಏನು ಮಾಡಿದಳು . . . ?

“ನೋಡು . . . ಅವರಮ್ಮನ ಸೀರೆನೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಕೊಡಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೆಲ್ಲ . . . ಎಷ್ಟು ಅಹಂಕಾರ . . . ?”

“ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ . . . ಅವೆಲ್ಲಾ ಹದಿನೆಂಟು ಮೊಳದ್ದು ನನಗೆ ಆಗಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಹೇಳಿದೆ. ನೀನು ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಎಣಿಸುವೆಯೆಂದು ತಿಳೀಲಿಲ್ಲ . . . ?

“ಇಷ್ಟೇನೆ . . . ! ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಪ್ಪೇನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಹೊಸಸೀರೆ; ಒಳಗೇ ಇದ್ದರೆ ನುಶಿ ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತೆ! ಸುಮ್ಮನೆ ಉಟ್ಟುಕೋ . . . ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ. ”

“ಏನೋಪ್ಪ . . . ನಿನಗೆ ಅವಳು ಮಾಡೋದೆಲ್ಲಾ ಸರಿ! ನೋಡು . . . ಆಗಲೇ ಲೀಲಾನು ಕರಕೊಂಡು ತಿರುಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆಲ್ಲ . . . ಅದೂ

ಸರಿಯೇ...? ಹಾಳು ಹುಡುಗಿ ಅದನ್ನೇ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿತ್ಯವೂ ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಗೋಣಂತ ಹಟ ಮಾಡ್ತಾಳೆ...!”

“ಅಲ್ಲ... ಅನುಕೂಲಸ್ಥರ ಮನೇಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಜೆ ತಿರುಗಿಸಕ್ಕೇ ಅದೇ ಕೆಲ್ಸವಾಗಿ ಆಳುಗಳನ್ನು ಇಡ್ತಾರೆ. ಅಂಧಾದ್ಧರಲ್ಲಿ ಲಲಿತು ತಾನೇ ಮಗುಗೆ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಹಾಕಿ ತಿರುಗಿಸಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ನಿನಗೇ ಕೆಲ್ಸ ಕಡಿಮೆಯಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹೋಗ್ತಾರೆ...? ಇಲ್ಲೇ ಮನೆ ಹಿಂದುಗಡೆ ಪಾರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಕೂತಿದ್ದು ಬರ್ತಾರೆ! ಸ್ಕೂಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಹುಡುಗಿ ಬೇಜಾರುಪಡದೆ ಕರದುಕೊಂಡು ಹೋಗ್ತಾಳಲ್ಲ... ನೀನು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಪಡ್ಬೇಕು...”

X X X X

“ಗುರುಮೂರ್ತಿ... ಗುರೂ... ಸ್ವಲ್ಪ...”

“ಏನಮ್ಮಾ... ಈಗ ತಾನೆ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದೇನೆ. ಏನಾಗ್ಬೇಕು...?”

“ಯಾರೋ ನಿಮ್ಮ ಭಾವನವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಂದಿದಾರೆ... ಈ ಕಾಫಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಟ್ಟು ಬಾ ನಮ್ಮವು! ವುನಃ ಕೂಗಲ್ಲ...”

“ಲಕ್ಷಣವಾಯ್ತು...! ಅದಕ್ಕೂ ನಾನೇ ಮಹಡಿ ಇಳಿದು ಬರಬೇಕೆ...? ಯಾಕೆ... ಕೆಳಗೆ ಲಲಿತ ಇದ್ದಾಳಲ್ಲ... ಅವಳ ಕೈಲಿ ಕಳಿಸಬಾರದೆ...?”

“ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೇನೋ... ಗಂಡಸರಿಗೆಲ್ಲಾ...”

“ಅವರ ತಂದೆ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಕಾಫಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ತಪ್ಪೆ...? ನಾಳೆಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಘೋಷಾ ಹಾಕಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸು...!”

X X X X

ಕ್ಷುಬ್ಧನ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವ. ಮೂರು ದಿವಸಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಟೆನ್ನಿಸ್ ಆಟ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಬೆಂಚಿನಮೇಲೆ ಲಲಿತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ರಾಯರು. ಆ ದಿನದ ಆಟದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಪರವಾಗಿ ಆಡಿ ಲಲಿತ ಮತ್ತು ಅವಳ ಗೆಳತಿ ಗೆದ್ದಿದ್ದರು. ಮುಂದಿನ ಆಟ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಇವರೆಲ್ಲಾ ಒಳಗೆಹೋಗಿ ಕಾಫಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವಳನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವವರೇ . . . ! ರಾಯರು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಲಲಿತ ಮಾತ್ರ ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆ ಸುಖದ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಏನನ್ನೋ ನೆನಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಮೊದಲಿನ ಬಾಳಿಗೂ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಎಷ್ಟು ಅಂತರ . . ? ಯಾವುದೋ ಕಾಣದ ಕೈ ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲೂ, ಅವಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ! ಪಂಜರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟಂತಾಗಿತ್ತು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ—ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ತಟಕ್ಕನೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ನಡೆದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆನೆಯದೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ತಂದೆ ತನಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲಾಗದೇ ಇದ್ದ ಸ್ವಾನವನ್ನು ಗುರುಮೂರ್ತಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಕೈಲಾಗದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹತ್ತಿಸಿದ್ದಾನೆ! ಅದನ್ನು ಅವಳು ಮರೆಯುವುದೆಂತು? ಅವನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ದಿನ ಅವಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಯುಗ! ಅಂದಿನ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವೂ ಪುನಃ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂತು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ದೇಹದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಣವೂ ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಗುರುಮೂರ್ತಿ ತನ್ನ ಆಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು “Congratulations ಲಲಿತ” ಎಂದ, ಅವನಿಗೆ ತಾನು ಗೆದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು.

“ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿತ್ತು !” ಗುರು ಮೂರ್ತಿ ಅವಳ ಆಟದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತನಗಿದ್ದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ.

ಲಲಿತ ಏನೋ ಗೊಣಗಿದಳು. ಅದು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಆದರೂ ಹತ್ತು ಮಾತುಗಳು ಹೇಳಲಾಗದ್ದನ್ನು ಅವಳ ಒಂದು ನೋಟ ನುಡಿದಿತ್ತು.

“ಇನ್ನೂ . . . ಫೈನಲ್ಸ್ ಇದೆಯಲ್ಲ!” ರಾಯರು ಬಾಯಿಹಾಕಿದರು.

ಫೈನಲ್ಸ್ ಆಯಿತು; ಗುರುಮೂರ್ತಿ ನುಡಿದಿದ್ದಂತೆ ಆ ದಿನವು ವಿಜಯ ಮಾಲಿಕೆ ಲಲಿತನ ಕೊಠಳಿಗೇ ಬಿತ್ತು. ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಗೆಳೆತನವು ಗಂಟು ಬಿತ್ತು. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವಳ ಆಟದ ಬೆಡಗನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆರಗಾದವರಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಒಬ್ಬ. ಅವಳನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವನು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತ. ರಾಯರಿಗೂ ಆ ದಿನ ಮಾತಾಡುವ ಹುರುಪಿತ್ತು. ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿಯ ತಂದೆ ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಗೆಳೆಯರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲಂತೂ ಪರಿಚಯ ಗೆಳೆತನಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ರಾಯರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರನ ಮಗನಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಆಹ್ವಾನಕೊಟ್ಟರು.

ಆಟ ಮುಗಿದರೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಮರೆತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹಾಜರಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಭವ್ಯವಾದ ಆಕಾರ, ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಮಾತು—ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಪೂರ್ಣ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಅವನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಯರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಅವನು ಬರುವಾಗಲೇ ಉತ್ಸಾಹದ ತೆರೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾತಿಗೆ ಕೂತರೆ ಹೊತ್ತು ಹೋದದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಫಿ ಕೊಡಲು ಬಂದರೆ ಲಲಿತ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಅದನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತ ಮುಗ್ಧಳಂತೆ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಯರ ಮನೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರಿತು ಅವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರ ವಿಜಯವಾದ ಹೊಗಳಿಕೆಯಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನಾಲಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಧ್ಧವಾಗೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

ದಿನಗಳು ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಲಲಿತ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ತರಗಲೆ ಯಂತೆ ಯಾವುದೂ ಅವ್ಯಕ್ತ ಶಕ್ತಿಯ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅದರೊಡನೆ ಸಾಗಿದ್ದಳು. ಶಾಂತವಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಅವಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯೆದ್ದಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸ ಗೆಳೆಯನ ಎದುರು ಗುರು ಮೂರ್ತಿಯ ಶಾಂತ ಸೌಮ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ಎಲ್ಲೋ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಅವನೂ ಇವರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರದೆ ಹೊರಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಕನಸಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಲಲಿತ ಹೇಗೋ ದಿನದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಉರಿಮುಖ ಕನಸನ್ನು ಮುರಿದು ಅವಳನ್ನು

ಎಚ್ಚರಿಸಿತು. ಅವಳೂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತು ಯಾವುದಾದರೂ ವಸ್ತುಕವನ್ನು ಓದುತ್ತ ನಗುತ್ತಲೋ ಅಥವಾ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಲೋ ಇದ್ದರೆ— ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೂ ನಗುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪುನಃ ಮೊದಲಿನಂತೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಯಾವುದೋ ದೂರದ ಆಸೆಯಿಂದ ಮಲಮಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ನೇಹದ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಳು. ಈಗ ಬರಲಿರುವ ಯಾವುದೋ ಅವಾಯದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದು ತಾನಾಗೇ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿತ್ತು.

ಲಲಿತ ಈಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ತಂದೆಯಿಂದ ಅವಳು ಯಾವ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯ ಕಡೆ ನೋಟವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಹಾಯವೂ ದೊರೆಯದೆಂದು ಅಂತರ್ವಾಣಿಯೊಂದು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು!

X X X X

ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ನಿಜವಾಗಿ ಬಹಳ ಸುಖವಾಗಿದ್ದ. ಇದುವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಬಣ್ಣದ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಅವನ ಬಾಳಿನ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಏರ್ಪಾಡೂ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಬಂಡವಾಳ ಸಾಲದೇ ಬಂದು ಅದು ಇನ್ನೂ ಕನಸಾಗೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅವನು ಊರಿನಿಂದ ಆಟ ಕೈದು ಹೊರಟಾಗ ಆ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಯಬಹುದೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಲಲಿತನ ವರಿಚಯ, ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದರೂ ಅವಳಿಂದ ದುಡ್ಡು ಬರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಅರಳಿತು. ಅವನ ಆಸೆ ಮತ್ತೆ ಗರಿಗೆದರಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ತಯಾರಿಯನ್ನೂ ನಡೆಸಿದ್ದ. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಅವನು ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಬಿಡುವನೆ? ಅವನು ರಾಯರ ಎದುರಿಗೆ ತನ್ನ ಭವ್ಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದ. ಅವನೂ ರಾಯರೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದಾದ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಾಯರೂ ಈಗ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನ ನೆಲೆಸುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ದಿನವೂ ಮಗಳ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವುದು ತಪ್ಪಿತ್ತು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು

ಗುರುಮೂರ್ತಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಎಂದು ಅರಿತಿದ್ದರೂ, ಅವನನ್ನು ಅನುಮಾನ ದಿಂದ ನೋಡದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಯೋಚನೆ ಯೆಂದರೆ—ಮಗಳ ಮದುವೆ. ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಪಾತ್ರನ ಕೈಲಿಟ್ಟು ಮುಂದಾದರೂ ಅವಳು ಸುಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು!

ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಸರಿಯಾದ ವರ. ಮಗಳೂ ಒಪ್ಪಿರುವಂತಿದೆ. ತಾವು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು—ಅವನು ಮದುವೆಗೆ ಸಿದ್ಧನೆಂದು ರಾಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ತನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಡಿಸಿದ್ದ. ಆದರೂ . . . ಆದರೂ . . . ರಾಯರ ನಚ್ಚಿನ ಸ್ವಭಾವ ಅಲ್ಲಾ ಟೊಳ್ಳು ಸದ್ದನ್ನೇ ಆಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ದಿಲ್ಲ ಹಾಲಲ್ಲ!

X

X

X

X

ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ಬಂದಾಗ ಬಾಂಬು ಆನ್ಪೋಟನೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಬಾಗಲಿನಲ್ಲೇ ಎದೆ ಹಾರಿತು. ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಒಳಹೊಕ್ಕ. ರಾಯರು ಏನೋ ಮುಳುಗಿ ಹೋದಂತೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಬ್ಯಾಂಕು ದಿವಾಳಿಯಾಗಿತ್ತು! ರಾಯರು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕೈಕಾಲು ಕೆಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ತಬ್ಬಲಿ ಹುಡುಗಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದುದು ಅದೊಂದೇ ಆಸೆ. ಅವಳ ಮುಂದಿನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅದು ಅಡಿಗಲ್ಲಾಗ ಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು; ಅದೂ ಇಂದು ಹುಡುಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಕನಿಕರ ವಡುವಂತೆ ಇತ್ತು.

ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ಅವರನ್ನು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಸಂಕೈಸಿದ. ಲಲಿತ ಹೊರಗೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಇದ್ದಾಗ ಆ ಹಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಭಿಮಾನ ಪಡದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಅಭಾವದಿಂದ ತಾನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಸುಂದರ ಸೌಧ ಕುಸಿದು ಬೀಳಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಈ ಅವಾಂತರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಸಿಟ್ಟು ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮೂರು ನಾಲ್ಕುದಿನ ಹೇಗೋ ಕಳೆಯಿತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಒಗ್ಗಿದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ. ಆ ದಿನದಿಂದ ಪುನಃ ಈ ಕಡೆ ಬಂದಿಲ್ಲನೆಂಬುದು! ಎರಡನೆಯದು—

ಒಂದೂವರೆ ದಿನದಿಂದ ಗುರುಮೂರ್ತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು! ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿಯೇನೋ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಗುರುಮೂರ್ತಿ . . ? ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ? ಅದೇ ಸಮಸ್ಯೆ!

ರಾಯರು ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಡವಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅವನ ಶೋಧನೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಲಲಿತ ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸುಳು ಸಿಕ್ಕಬಹುದೆಂದು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿದಳು. ಅಲ್ಲೇನಿದೆ . . . ? ಕೆದರಿದ ವುಸ್ತುಕದ ರಾಶಿ ಅವನ ಶೂನ್ಯವಾದ ಹೃದಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಲಲಿತನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ವುನಃ ನೀರು ಸುರಿಯಿತು. ತಾನು ಆ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಾದಂತೆ ತೋರಿತು!

ಇಡೀ ಮೂರು ದಿನಸ ಗುರುಮೂರ್ತಿ ಆ ತೆರದ ವುಸ್ತುಕವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಶೂನ್ಯ ಹೃದಯದಿಂದ ಕೂತಿದ್ದ. ಬಹುಶಃ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದೇ ಲಲಿತನಿಗೆ ನೆನಪಾಗಿರಲಾರದು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸ ಖದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಕೂರುವ ಕಾಲವೇ ಅದು ? ಹೊರಗಡೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ದಳ್ಳುರಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ - ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡಿ ನಾಯಕರೆಲ್ಲಾ ನೆರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಚ್ಚಿವೆ ಹಾಗೆಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉಸಿರಾದ ಯುವಕರು ಸುಮ್ಮನಿರಲಾದೀತೆ . . . ? ಗುರುಮೂರ್ತಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಆ ಪ್ರವಾಹದೊಡನೆ ನುಗ್ಗಿದ.

X X X X

ಕತ್ತಲು ಕವಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತ್ತು. ಸ್ನೇಹಿತನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಒರಗಿ ಕೊಂಡು ಕುಂಟುತ್ತ ಗುರುಮೂರ್ತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಸಭೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಆಯುಧವೆಂದರೆ - ವಾಗ್ವಾಣವೊಂದೇ! ಅದನ್ನೇ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಂಪು ಚದರಿಸಲು ಬಂದ ಪೊಲೀಸರು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನು ಬಡಿದು ಮುಂದೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನು ರಾಣಿಗೆ ಒಯ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಲಾರಿಯ ರುಚಿನೋಡಿ ಅವರು ಬಿಟ್ಟುಮೇಲೆ ಮನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ.

ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ತಮ್ಮನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅತ್ತು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಪೆಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಪೊಲೀಸರನ್ನು ಬಾಯ್ಕಿತುಂಬ ಹರಸಿದರು. ರಾಯರು - "ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲೇ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿಕೋ . . . ಕಾಲುನೋವಿನಲ್ಲಿ

ಮಹಡಿ ಹತ್ತಬೇಡ ಇನ್ನ ಮೇಲೆ ಈ ಹುಡುಗತನಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹೋಗ್ಬೇಡ ನಿನಗೇನಾದರೂ ಆದರೆ ನಮಗೆ ತಾನೇ ಕಟ್ಟಿ ಹಸರು? ಲೇ ಲಲಿತ ನೀನು ಲೀಲು ಹೊರಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಗುರುಮೂರ್ತಿಗೆ ನಿನ್ನ ರೂಮು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡು ” ಎಂದರು.

ಗುರುಮೂರ್ತಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿದ್ದ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಲಲಿತನ್ನ ಅವನ ಬಳಿ ಕಾಪಲು ಕೂರಿಸಿ ಕಾಲಿಗೆ ಶಾಖಕೊಡಲು ನೀರು ಕಾಯಿಸಲು ಹೋದರು.

“ಲಲಿತು . . . ನಿನ್ನ ಹಣವೆಲ್ಲಾ ಹೋಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿದೆ . . . ಎಂತಹ ದುರದೃಷ್ಟಿ! ಭಾವಯ್ಯನಂತೂ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದುಹೋಗಿದಾರೆ . . . ”

ಗುರುಮೂರ್ತಿಗೆ ಭಾವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಗೌರವ ವಿರದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನು ಯಜಮಾನರಿಗೆ ತೋರುವ ಗೌರವ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಲಲಿತನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಿಂತ ಉಪಚಾರದ ಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ಕೊಡದೆ—, “ಗುರು . . . ವೆಟ್ಟು ಬಹಳವಾಗಿದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಬಹಳವೇನಿಲ್ಲ . . . ಆದರೂ ಅದು ಒಳಿತೇ ಅನ್ನು ಇಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಉಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಾ . . . ? ಅದೇನು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗ್ಯವೇ . . . ?”

“ಬಿಡು ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಾ ತನಾಷೆಯೇ?”

“ಹಾಸ್ಯವಲ್ಲ ಲಲಿತು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳ್ತೀನೆ ಅಲ್ಲ ಹಣ ಹೋದುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗಿದೆಯೆ ನಿನಗೆ . . . ?”

“ವ್ಯಸನವೇಕೆ ? ನಮ್ಮದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಹೋಯಿತು! ನಿನಗೇನು ಅಷ್ಟು ಕುತೂಹಲ ಅದರಿಂದ ನಿನಗೇನೂ ನಷ್ಟವಿಲ್ಲವಲ್ಲ ?”

“ನಷ್ಟವೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಲಾಭವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಬಂಡೆಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅದು ಕರಗಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ !”

ಲಲಿತ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಅವನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡು ತಿದ್ದಳು.

X

X

X

X

“ಲಲಿತು ನಿನ್ನ ಹಣ ಎಲ್ಲಾ ಹೋಗಿಲ್ಲ ಅದರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಜಳ್ಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಅಷ್ಟೆ! ಅದನ್ನು ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.”

ಲಲಿತ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು—

“ಅಪ್ಪ—ನಿಜವಾಗಿ ಹಣಹೋಗಿದ್ದರೂ ವ್ಯಸನವಿಲ್ಲ . . . ಆದರೆ . . .

“ಆದರೆ ?”

“ನೀವು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದೀರೇನು . . ?”

“ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ !”

“ಇದೇ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನವಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿನಯ ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು! ನನಗೂ ಅನುವಾನ ಬರಲಿಲ್ಲ ವಾಪ ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು? ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಹೆದರಿ ಓಡಿದ !”

ಈ ಸಲ ತಂದೆ ಮಗಳ ಇಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕರು.

ವಿಜಯನಗರ

(ಪ್ರಾ. ಕೆ. ಎಸ್. ಸವಣೂರ, ಎಮ್. ಎಸ್. ಸಿ., ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜು, ಧಾರವಾಡ)

(೧)

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೇ — ನಮ್ಮ ಕಳೆದು ಹೋದ ಎಮ್ಮಿಯು ಎಂದು ಸಿಗಬಹುದು?

ನಮ್ಮ ನೊಸೆಯು ಎಂದು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುವ ಯೋಗವಿದೆ?

ನನಗೆ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಬಡತಿಯ ಯೋಗವು ಯಾವಾಗ
ಬರಬಹುದು?

ನಮ್ಮ ಖಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಶಸ್ಸೇ ಅಥವಾ ಅವಯಶಸ್ಸೇ?

ಈ ಶರ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕುದುರೆಗೆ ಯಶಸ್ಸು?

ಆಗಸ್ಟ್ ೧೫ರಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ
ಯೋಗವು ಹೇಗಿದೆ?

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಗಳು ಒಂದುಗೂಡಿ
ಅಖಂಡ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವಾಗುವ ಯೋಗವಿದೆಯೇ?

ಈ ತೆರದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಅನೇಕರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮುಂಜಯಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಲಬಾರಹಿಲ್ಲದೊಳಗಿನ ಮನೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ತುಂಬಿರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾದರೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಗಟ್ಟಿಗರೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದವರು. ಅವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷವು ವರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಬಂದುದಿದ್ದು, ಅವರ ಪೂರ್ವಜರು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು, ಆತ್ಮಶ್ಲಾಘನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ, ಯಾರಾದರೂ ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಆಧಾರಪ್ರಾಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು 'ಕರ್ಮಣ್ಯೇವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ' ಎಂಬ ಗೀತಾ ವಚನವನ್ನು ಅನ್ನುವ ರೂಢಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಇವರ ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅನೇಕರು ಕರ್ಮತೂನ್ಯರಾಗಿ ಫಲದಲ್ಲಿಯೆ ಧ್ಯಾನರತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪದ ರಲ್ಲಿಯೆ ಇವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಿನೇಚಿಸುವದಾದರೆ, ಇವರು ಕರ್ಮ

ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಆಲಸ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಕಾಳವೇಟೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾವಕರೂ, ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದವರೂ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರಾದ್ದರಿಂದ, ಇತ್ತೀಚೆಗಂತೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ವೇಳೆಯ ಕೊರತೆಯು ಅತಿವೇನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಕೂಡ ಅನೇಕ ಸಲ ವೇಳೆಯು ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಗ್ರಹಗಳ ಶಾಂತಿ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಇವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಾದ ಕಾರಣ, ಇವರ ಕಳ್ಳಸಂತೆಯು ಪೂಜಾರಿಯ ಮುಖಾಂತರ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವದೆಂದು ಅನೇಕರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಸಹ. ಮೇಲಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ಹಾಗೂ ಪುಣೆಯ ರೇಸಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಕೇಳದವರೇ ವಿರಳರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಯಸ್ಸು ಅರವತ್ತನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಕಾಣಲು ಮಾತ್ರ ಐವತ್ತನ್ನು ಮೀರಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಸಾಧ್ಯವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಚಿಂತೆಗಳಿಗೂ ಮೂಲವಾದ ಧನದ ಕೊರತೆಯು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಕೂಡ. ಅವರಿಗೆ ಸುಗುಣಿಯಾದ ಹಾಗೂ ಪತಿಯೆ ದೇವರೆಂಬ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳ ವತ್ಸಿಯೂ ಮತ್ತು ಅರವಿಂದನೆಂಬ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನೂ ಇರುವರು. ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಜ್ಯೋತಿಷವಿದ್ಯೆಯು ಈತನಿಗೆ ಅವಗತವಾದುದಲ್ಲದೆ, ಇವರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ನೋಂಕದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿದ್ಯಾವದ್ತಿಯು ಇವನಿಂದಲೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿಟ್ಟಿತು.

ಅರವಿಂದನು ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಬಿ. ಎಸ್. ಸಿ, ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದೊಡನೆಯೆ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಟಾಟಾ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ರಾಮನ್ಸರ ಕೆಳಗೇ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಸುಯೋಗವು ಈತನಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಕುಶಲನಾದ ಅರವಿಂದನು ಇಂತಹ ಸುಸಂಧಿಯನ್ನು ಹೋಗಿ ಗೊಡದೆ ತನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ, ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ. ಪದವಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದನು. ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲಿರುವ ನ್ಯಾತನಲ್ ಫಿಜಿಕಲ್ ಪ್ರಾಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿರುವರು ಮತ್ತು ಇವನಾದರೂ ತನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೆ ಮುಂದುವರಿಸುವವನಿದ್ದಾನೆ.

ಅರವಿಂದನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಇನ್ನೂ ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳ ಅವಧಿ ಯುಂಟು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವನಾದರೂ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಇವನ ಅಭ್ಯಾಸವು ಮಾತ್ರ ಎಂದಿನಂತೆ ಸಾಗಿದೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವುದೋಂದು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು. ತನ್ನ ಸಂಶೋಧನ, ನಿಸರ್ಗ ವರೀಕ್ಷೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಬೇರಾವ ವಿಷಯಗಳು ಇವನಿಗೆ ರುಚಿಸವು. ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪರಾವೃತ್ತವಾಗದಿರಲು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ವಿಭೂತಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನೆನಪು ತನಗೆ ಸದಾ ಇರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ತನ್ನ ಕೋಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಜನರ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತುಂಟು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಹಾಗೂ ಅತಿಯಾದ ಉತ್ಸಾಹ ಇವೆರಡೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಂಟಾಗುವುವು.

ಕಳೆದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಜನತೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಉದ್ದೇಶ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಂಡ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕನಿಕರವೂ ಹಾಗೂ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ಭವಿಸಿದವು ಜ್ಯೋತಿಷದಂತಹ ಉಚ್ಛ್ರಾಂತವನ್ನು ಇಂತಹ ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಸಲು ಕಾರಣರಾದ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂದಿಸತೊಡಗಿದನು. ಜ್ಯೋತಿಷದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರಂಗತನಾದ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ತಂದೆಯ ಅನುಕೂಲ ಜ್ಯೋತಿಷವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿಯದಾಯಿತು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅವನಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲೇ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ವ್ಯಥೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಜನತೆಯನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯಚ್ಯುತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕಾರಣೀಭೂತನಾದ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆದರವು ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತಲ್ಲದೆ, ಜ್ಯೋತಿಷದ ದುರುಪಯೋಗವು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅವನತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗತೊಡಗಿದೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳು ಅವನನ್ನು ಮುತ್ತುತೊಡಗಿದವು. ಈ ವಿಚಾರತಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೆ, ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಒಬ್ಬರು ಕೇಳಿದ 'ಆಗಸ್ಟ್ ಹದಿನೈದರಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಯೋಗವು ಹೇಗಿದೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು, ಇವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರವಾಹಗಳನ್ನೇ ಹರಿಯಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಈ ವಿಚಾರಗಳ ತಾಕಲಾಟದಲ್ಲಿಯೆ ಅರವಿಂದನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೆಡೆಗೆ ನಡೆದನು. ವಿಚಾರಗಳ ಭಾರವು ಅವನನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಿತು. ಮಲಗಿದುದೆ ತಡ, ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ—ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ, ಆಗಸ್ಟ್ ಹದಿನೈದು, ಅದರ ಭವಿತವ್ಯ—ಇವುಗಳೇ ಆಡತೊಡಗಿದವು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭವಿಷ್ಯವು ಉದಯಿಸುವದೆಲ್ಲಿ—ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಂತಹ ಜ್ಯೋತಿಸಿಯ ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೆ? ಇಂದು ಸತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದಿರುವ ಹಾಗು ಉದಯವಾಗಲಿರುವ ಭವಿಷ್ಯದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿದುದು, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಅಲ್ಲವೆ? ಈ ಬೀಜಗಳು ಕಾರಖಾನೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಿ, ಜನತೆಯ ಹಿತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಶೋಧಗಳು ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಬದಲು ಮಾಡಲು ಕಾರಣವಾದಂತೆ, ಇಂದಿನ ಶೋಧಗಳು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನವರ ಜೀವನವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಬದಲು ಮಾಡಿಯೇ ತೀರುವವು. ಹಿಂದಿನ ಜನರು ವಿಲಾಸವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸಾಧನಗಳು, ಇಂದು ಅಗತ್ಯದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ರಾಜರು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಇಂದು ವಿಜ್ಞಾನವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಒದಗಿಸಿದೆ; ಅದು ದೂರದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಹಾಕುವದರಲ್ಲದೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಂತೆ ಇರುವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಳೆದ ನೂರು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿಸಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದಿದೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೇನು—ಅದನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುವದೆಂದರೇನು? ಹಾ!! ನೆಹರೂರವರು ಹೇಳಿದ ‘ಅಜ್ಞಾನ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ರೋಗ’ ಇವುಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನವೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲವೆ? ಇಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು—ಬರಗಾಲ, ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳು, ಜಾತೀಯ ಕಲಹಗಳು, ಅಜ್ಞಾನ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಮುಳುಗಿ ನಿಳುತ್ತಿರುವ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಎಂತು ಸಾಧಿಸುವದು? ನನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಭವಿಷ್ಯವು ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದೇ?

ಹೀಗೆ ವಿಚಾರತಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಯಾರೋ ತನ್ನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಸಪ್ತಳದೆಡೆಗೆ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಪೂರೆಯಿಸಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕೆನ್ನುವದರೊಳಗೆಯೇ, ಬಾಗಿಲವು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ

ತೆರೆಯಿತು. ಅವನು ಮಲಗಿದ ಕೋಣೆಯು ವಿಶಾಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅವನು ಬಾಗಿಲದೆಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ; ಅನೇಕ ಜನರು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದ ರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಇವನೆಡೆಗೆ ಬರತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಜನರ ಉಡುಪಿನಿಂದ ಅರವಿಂದನಿಗೆ, ಆ ಜನರು ಕೇವಲ ಒಂದೇ ರಾಷ್ಟ್ರದವರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ವರೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊಳೆಯಿತು ಮೇಲಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪುರುಷರೇ ಇರುವರೆಂದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೂ ಇದ್ದಾಳೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡಲಿರುವ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಯಾಯಿತು. ಆ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಅರವಿಂದನೆಡೆಗೆ ಸಾಗತೊಡಗಿದರು. ಅವರು ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ, ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಆ ಜನರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತತ್ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿದಂತೆ ಭಾವನೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಬರುವಿಕೆಯಿಂದ ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಒಂದು ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಅರವಿಂದನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ಸಂಚಾರವಾದಂತೆ, ಏನೋ ಒಂದು ಹುಮ್ಮಸು ತಲೆದೋರಿತು. “ಇದೇನು ಎಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರಿವರು? ತಮ್ಮ ಮೋ ರಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿರುವ ಮಹನೀಯರಿವ ರಾರು? ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ - ಅದರ ಬಲ ದಿಂದ ಜನತೆಗೆ ಸುಖಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿ ದಂತಿದೆ. ಇದೇನು, ಈ ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಹಿಂದುಬಿದ್ದಿದೆಯೆ?”

ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ತಿಮಿತದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಅರವಿಂದನು, ಈಗ ಆ ಜನರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿದನು. ಗ್ಯಾಲರಿಯೊಳಿಂದ ಆದಿಯಾಗಿ ಮಾಯಕೆಲ್ ಫೆರಡೆ, ಜಾರ್ಜ್ ಸ್ಟಿವೆನ್ಸನ್, ಮಾರ್ಕೊನಿ, ಮಾಡೆಮ್ ಕ್ಯೂರಿ, ಪಿ. ಸಿ. ರೇ, ಜಗದೀಶಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಸಾರವೇ ಇಲ್ಲದಾಯಿತು. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ವರುಷಗಳ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿದ ಗ್ಯಾಲರಿಯೊಳನನ್ನು ಕಂಡೊಡ ನೆಯೇ, ಅವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಸ್ಮೃತಿಪಟಲದ ಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹಾಯತೊಡಗಿ, ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿಬಂದವು. ಅರವಿಂದನಿಗೆ ತಡೆಯದಾಯಿತು. ಗ್ಯಾಲರಿಯೊಳನನ್ನು ಕುರಿತು ‘ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಠಾಸೆಯ ಇಚ್ಛೆಯೆದುರು ದೇಹದ ಕಷ್ಟವನ್ನೇ ಮರೆತ ಮಹಾನುಭಾವ, ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದೆ?

ಜನರು ನಿನ್ನನ್ನಲ್ಲವೆ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನದ ಜನಕನೆಂದು ಸಂಜೋಧಿಸುವದು? ರವಿಯ ವಿಶ್ವಕೇಂದ್ರತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಮೂಲಕ, ಜೀವನದ ಉತ್ತರ ಭಾಗವನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸವೆಯಿಸಿದಿಯಲ್ಲದೆ ವೇದನಾಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಲ್ಲಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಸ್ಮಾರಕವನ್ನು ನಿನ್ನವರು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ವಿಚಾರಗಳ ಸ್ಮಾರಕವನ್ನು ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತ ನ್ಯೂಟನ್‌ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ?

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಅರವಿಂದನು ಬದಿಗೆ ನೋಡುತ್ತಾನೆ— ಇದೇನು, ಮಾಯೆ ಕೆಲ್ ಫೆರಡೆ! ಅವನನ್ನು ಕಂಡ ಅರವಿಂದನು ‘ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನನಾದ ವಿನಯ ಮೂರ್ತಿಯೆ, ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಗುರುವು ಪಟ್ಟಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ಶೋಧಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಶೋಧವು ನೀನೆ ಎಂದು ನಿನ್ನ ಗುರುವಾದ ಡೇವ್ಲಿ ಅಂದುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ವಿದ್ಯಾತ್ತಿನಿಂದ ನಡೆಯಲಿರುವ ಯಾವುದೆ ಯಂತ್ರದ ಜೀವವಾದ ಡಾಯನಾಮೋವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದವನು ನೀನಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಶೋಧದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ ಎಂಬುದು ಇಂದು ನೀನು ಬದುಕಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನ್ನ ಶೋಧದ ಬಲದಿಂದ ಆ ಧನಿಕ ಗಿರಣಿಗಳ ಒಡೆಯರ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ತನ್ನ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನು ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಹೀಗಾದುದು ನಿನ್ನ ತಪ್ಪೇ? ನೀನು ಸಹಸ್ರಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಇದೊಂದೆ ಶೋಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಇಷ್ಟೇ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಿನ್ನ ಡಾಯನಾಮೋದ ಶೋಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು— ಈ ಶೋಧದ ಉಪಯೋಗವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಇದೇ ಜನಿಸಿದ ಕೂಸಿನ ಉಪಯೋಗವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲಿರಾ— ಎಂದು ಕೇಳಿದುದು, ಎಷ್ಟು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಈ ಕೂಸು ಪ್ರವಂಚವನ್ನೇ ಆಳತೊಡಗಿಲ್ಲವೆ? ಇದೇ ತರದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಗ್ಲಾಡ್‌ಸ್ಟನ್‌ರವರು ಕೇಳಿದಾಗ ನೀನು ನುಡಿದ ಭವಿಷ್ಯವು— ನೀವು ಮುಂದೆ ಈ ಶೋಧದ ಮೇಲೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಸುಂಕವನ್ನು ಕೂಡಿಸಬಲ್ಲಿರಾ— ಎಂಬುದು ಎತ್ತ ಮತ್ತು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಭವಿಷ್ಯವೆತ್ತ?”

ಉಳಿದವರಲ್ಲಿಯೆ ಅನೇಕರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅರವಿಂದನು— “ಹೃದಯದಿಂದ ಪೂರೈಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಕ್ತವನ್ನು ದೇಹದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ರಕ್ತನಾಳಗಳಂತೆ, ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಿರುವ ಉಗಿಬಂಡಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಈತನು ಜಾರ್ಜ್ ಸ್ಟೀನ್‌ಸನ್‌ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಅನೇಕ ಹಡಗಗಳನ್ನು ದುರಂತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಲು ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಅನೇಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ

ಬಾನುಲಿಯ ಸಂಶೋಧಕನಾದ ಮಾರ್ಕೋನಿಯಲ್ಲವೆ ಈತನು? ಕ್ಯಾನ್ಸರ ರೋಗದಿಂದ ಜನತೆಗೆ ಒದಗಿದ ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಕಾರಣವಾದ ಶೋಧವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕಡೆಗಣಿಸಿದ ಸಾಫ್ಲೋಮಣಿ ಮ್ಯಾಡೆಮ್ ಕ್ಯೂರಿಯಲ್ಲವೆ ಈಕೆಯು? ಇದೇನು, ಜನತೆಯನ್ನು ಮಲೇರಿಯಾ, ವಿಷಮಂಜುರ, ಕ್ಷಯ ಇತ್ಯಾದಿ ರೋಗಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಲು ಕಾರಣೀ ಭೂತರಾದ ಮಹನೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮವರಾದ ಆಚಾರ್ಯರೇ, ಜಗದೀಶಚಂದ್ರಬೋಸ್, ರಾಮನ್, ಮೇಘನಾದ ಸಹಾ, ಭಾಭಾ ಇವರೂ ಸಹ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.” ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಂಡ ಅರವಿಂದನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ‘ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ ಅಪೂರ್ವ ಶೋಧಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ ಮಹನೀಯರೇ—ನೋಡಿರಿ, ಕಣ್ಣೆರೆದು ಲಕ್ಷ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿರಿ—ದುರ್ದಶೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಭಾರತವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರಲಾರದೇ? ಕರ್ತವ್ಯಮೂಢರಾಗಿ ಆಲಸ್ಯವನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸಲಿರುವ ಹಾಗು ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೇ ಧೈಯವಾಗಿರಿಸಿದ ಜನರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿರುವರೆಂದು ನಾನು ತಮಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ? ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭವಿತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಿರುವವರು ತಮ್ಮಂತಹ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರೇ ಎಂಬುದನ್ನು, ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಗೆ ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಡಲಿ? ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಂತಹ ಅನೇಕ ಭವಿಷ್ಯವರ್ತಕರು ಹೇಗೆ ಸುಧಾರಿಸಬಹುದು? ತಮ್ಮಂತಹ ವಿಭೂತಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚಾಗಿ ಉದಯಿಸಲಾರರೇ? ನೆಹರೂರವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಂದೇಶವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ರಾಮನಾಮದಂತೆ ನೆನೆದು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿರೆಂದು ಹೇಳಲ್ವಾ? ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅನುಸರಿಸಲಿರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು, ಭಾರತವು ಅದೆಂತು ಸಾಧಿಸಬಹುದು? ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಧನೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಮುಂದಾದರೂ ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು, ಭಾರತಾಂಬೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ವಾ?” ಹೀಗೆ ಪರಿತಪಿಸುವ ಅರವಿಂದನನ್ನು ಕಂಡು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಏಕಕಂದಿಂದ ‘ತಸ್ಮಾತ್ ಯುದ್ಧಸ್ಯಭಾರತ, ಕರ್ಮಣ್ಯೇ ವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ, ಉತ್ತಿಷ್ಠತ ಜಾಗ್ರತ’ ಎಂಬ ಈ ಮೂರು ವಚನಗಳನ್ನು ಅಂದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆಯ ‘ಉತ್ತಿಷ್ಠೋತ್ತಿಷ್ಠ ಗೋವಿಂದ...’ ಎಂಬ ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣಿಯಿಂದ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು.

‘ತೈಲೋಕ್ಯಂ ಮಂಗಳಂಕುರು’ ಎಂದು ತಂದೆಯ ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೆಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೆ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಿವಿಸಿಯಾದಂತಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ಆಚರಣೆಗೂ ಮೇಲಿನ ಅರ್ಧಪೂರ್ಣಮಾತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದುದೇ ಇದರ ಕಾರಣವು. ‘ನನ್ನ ತಂದೆಯು ದಿನಾಲು ಎಬ್ಬಿಸುವ ಗೋವಿಂದನಾರು? ಇವನಲ್ಲವೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ವಿಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲವೆ ನಿಸರ್ಗವೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಮತ್ತು ಪಂಚಭೂತಗಳ ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವವನು? ಇಂತಹ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಕಳೆದ ಆನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಗಿಳಿಯಂತೆ ಮಾತ್ರ ಪರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ನನಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತು ಮಾರ್ಗಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ನಾನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ತಿಳುಹಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರನಿರ್ಮಾತೃಗಳು ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ದರ್ಶನವೀಯ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬುದ್ಧಿವುರಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನದ ಹಾದಿಯನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಅವನಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಏನೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಇಂತಹ ಮಹನೀಯರಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತನಾದ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಮೊದಲನೆಯ ದಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಯೇ ಆಗಬೇಕು’ ಇಷ್ಟು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಮನಸ್ಸಾವವು ಶಾಂತವಾಯಿತಲ್ಲದೆ, ಏನೂ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರ ದಿಂದಲೇ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದನು

(೨)

ಅರವಿಂದನು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನು. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಇಪ್ಪತ್ತೈದನ್ನು ಕೂಡ ಮೀರಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾ, ವಿನಯ ಹಾಗೂ ಸುಖಜೀವನವನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅರವಿಂದನ ಮುಖವು ಒಂದು ನಿಶಿಷ್ಟಕಳೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ವಿಚಾರಪಂತಸಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಪರರ ಸುಖದಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅವನ ಗುಣವು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನಾದರೂ ಆಚಾರದ ಒರೆಗಳಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿನೋಡದೆ ಗ್ರಹಿಸುವದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನಲ್ಲದೆ, ದೇಶದೊಳಗಿನ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನು ವಿಜ್ಞಾನದ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೂ, ಇಂತಹ ಇಚ್ಛೆ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಷ್ಟು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು

ಇವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಂದು ನಡೆದ ವಿಜ್ಞಾನದ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು, ವಿಜ್ಞಾನದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವದರಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮೂಲ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಿರುಗುವದು ಮೂರ್ಖತನದ್ದೆಂದೂ ಈತನ ವಾದ. ಅದರಂತೆಯೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಂಪು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಹಾನಿ ತಟ್ಟುವದು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಇವನು ಅನೇಕರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಬಂದುದಾದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಜನತೆಗೆ ತನ್ನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಲು ಅವರ ಅಜ್ಞಾನ ನಿವಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರವಾತಕವಾದ ಆಲಸ್ಯದ ಬೇರನ್ನೇ ಕಡಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದೊಡನೆಯೆ ಮಾಡಿದ ನಿರ್ಧಾರವೆಂದರೆ -- ಈ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದುದು.

ತಂದೆಯೆದುರು ಎಂದೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡದ ಅರವಿಂದನು ಇಂದು ಅವನೊಡನೆ ವಾದಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ಎಳೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆ. ರಾವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಾದರೂ ಹಣದ ವಿಷಯವನ್ನೊಂದು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕವರ ಪುರೋಗಾಮಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು (ಅವುಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪುರೋಗಾಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ) ಒಪ್ಪುವ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಹಣದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಅನುಕೂಲ ಜ್ಯೋತಿಷವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಬಲ್ಲವರು. ಮೇಲಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ, ಒಂದು ವಿಷಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಖಾತ್ರಿಯಾಯಿತೆಂದರೆ ತೀರಿತು, ಎಂದೂ ಅದರಿಂದ ಪರಾವೃತ್ತರಾಗುವವರಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಲ್ಲ ಅರವಿಂದನು, ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ಮನದಲ್ಲೆಯೇ ಗುಣಿಸುತ್ತ, ತಂದೆಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿದನು.

ತುಲಸೀಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಲೇಪನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮೆಡೆಗೆಯೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ, ಪಿತೃವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಅರವಿಂದನ ಭವಿತವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಭಿಮಾನವೆನಿಸಿತೊಡಗಿತು. ತಮ್ಮ ಮಗನು ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾಗುವವ, ದೊಡ್ಡ ಸಂಶೋಧಕನಾಗಿ ರಾಮನ್

ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಘಂಕ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವವ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು, ಅವರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದವು. ಕೆಳಗೆ ಮೋರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ವಿನಯದಿಂದ ತಮ್ಮಿಡೆಗೆ ಬರುವ ಅರವಿಂದನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೆ, ಚಾಣಾಕ್ಷರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಏನೋ ಮಾತನಾಡುವದಿದ್ದು ಅವನು ಸಂಕೋಚವಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಊಹಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲೆಂದೂ ಏನೋ ಅವರು ಮಗನನ್ನು ತಾವೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಹತ್ತರ ಕರೆದು ಅವನೊಡನೆ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದರು.

ಈಗ ಮಾತ್ರ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಪೇಚಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ತಂದೆಯೊಡನೆ ವಾದಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಬಂದ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ತಂದೆಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯದೊಡನೆ ನಮ್ರನಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ತಂದೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗೆಲಿಯ ಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದನು. ಅವನು ತಂದೆಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗುವದೆ ತಡ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಧಾರಿಧಾರಿಯಾಗಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಏನೂ ತೋಚದಾಯಿತು. ಅವರು ಅರವಿಂದನನ್ನು ಸಂತೈಸುವದು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ, ಇವನ ದುಃಖವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ತಂದೆಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯದೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವು ಕರಗುವದೆಂಬ ಭಯ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಕರಗಿದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ತನ್ನ ಧೈಯವು ವಿಚಾರದಿಂದ ಆಚಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವದೆ ಕರಿಣವಾಗುವದೆಂಬ ದುಃಖ. ಆದರೆ ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅರವಿಂದನು ತನಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವಿತ್ತು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತ ಧೈಯಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಕಾರಣರಾದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೆನೆದು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ, ತಂದೆಯೊಡನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಚ್ಚಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ದೃಢಪಡಿಸಿದನು. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದರೂ ಅಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ತಮಗೆ ದೊರೆಯಲಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯೆ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗು ರೋಗಗುಚಿನಗಳ ಹಸಿವೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಬಳಲುವ ಜನತೆಯನ್ನು ನೆನೆದು, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ತನ್ನ ಕೈಲಾದ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವದೇ ತನ್ನ ಆದ್ಯಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಹಿಂದಿನ ದಿನ ತಂದೆಯಿಡೆಗೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ನಡೆದ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ಹಾಗು ತನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವಿತ್ತ ಎಲ್ಲ ಮಹನೀಯರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ವಿಸ್ತಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಂದೆಗೆ

ವಿವರಿಸಿದನು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮೂದಲೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಜನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಚ್ಚು ಅಜ್ಞಾನದಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಂದಿಸಲು ಕೂಡ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಲಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಿಳಿಯಿತು. ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಹಣದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಎಂತಹ ಹೀನಾಯ ಕೃತ್ಯಗಳಾಗುವೆಂಬುದು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಅಸರಿಗಾದರೂ ಅತಿಯಾದ ವೇದನೆಯಾಯಿತಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಕೃತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಶ್ಯತಾವಶನಿಸತೊಡಗಿತು ಅವರು ಮಗನನ್ನು ಕರೆದು “ಮಗೂ ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದೆಯೆಂದು ನಾನೇನು ಸಿಟ್ಟುಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಜನ್ಮಕೊಟ್ಟಿರುವ ನೇನೋ ನಿಜ ಆದರೆ ಚಿಕ್ಕವನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಎಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೆ? ನಿನ್ನವು ಎಂತಹ ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರಗಳು? ಕೇವಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆ ಬೇಕೇ— ಅಲ್ಲ— ಅವುಗಳನ್ನು ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ಕೂಡ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಜನರ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಾವು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ದಲವು—ಅಂದರೆ ನನ್ನಂತಹ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿದ್ದ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಹಿತದಗೋಸುಗ ಬುದ್ಧಿವುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಈ ಜನರನ್ನು ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಳೆಯಲು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜನತೆಯನ್ನು ಬೈಯುವದೇ ಮೇಲು. ಮಗೂ ನೀನು ಕಂಡ ಬೆಳಕು ನನಗೂ ಕಾಣತೊಡಗಿದ ನನಗೆ ನನ್ನ ಕೃತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಶ್ಯ ತ್ವಪವಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ನನಗೆ ವಯಸ್ಸಾದರೂ ಚಿಕ್ಕವನಾದ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ಉದಾತ್ತ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ವಿಚಾರಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡುವದ ನಾನು ಮಾಡಲಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆಯು”.

ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪೂರಿತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅರವಿಂದ ನಿಗೆ ಬಹಳೇ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಎಂತಹ ಸುದಿನವೆಂದು, ಆ ದಿವಸವನ್ನೇ ಕೊಂಡಾಡತೊಡಗಿದನು. ನನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆ ಭಾರತದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಹಿರಿಯರಿಗೂ ಈ ತೆರದ ಬೆಳಕುಕಾಣಬಹುದೇ ಎಂದು, ಭವಿಷ್ಯದಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ‘ಮಗೂ ನಾನು ಸಹ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಧೈಯವಾದಿಯು. ನನಗೆ ಯಾವುದೊಂದು ವಿಷಯವು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವದೆ ಕಠಿಣ. ಈಗಿನಂತೆ ಆಯಿತೆಂದರೆ ತೀರಿಯೇ ಹೋಯಿತು. ಈಗ ನಾನೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು

ನೀನು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ಕೇಳು ಹಾಗು ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲ ಒಪ್ಪಿತವಾಗುವದಿಲ್ಲವೊ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಂಕೋಚವಡಬೇಡ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವದು ಏತಕ್ಕೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಾ? ಬರುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲೆಂದೆ ನಾನು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವನಿದ್ದೇನೆ ಜನರನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯದಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ವವಿತ್ರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ನನ್ನ ಶೇಷಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಸವೆಯಿಸುವೆ. ನೀನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತನಾಗಿ ಬಾ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾದ ಹಣವುಂಟು. ನನ್ನ ಆಸ್ತಿಯು ೨೦ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯೇನಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೆ ಯಾವ ಕಾರಖಾನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಬರುವದೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ. ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಯಂತ್ರಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸು. ನೀನೇ ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥಾವಕನಾಗು. ನೀನು ಇಂದಿನ ಹಣವಂತ ಹಾಗು ಕೂಲಿಕಾರರ ರಕ್ತವನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ ಹಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥಾವಕರ ಜಾತಿಗೆ ನೇರುವವನಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನನಗೆ ಮನವರಿಕೆಯುಂಟು. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು. ನೀನು ಕಾರಖಾನೆಯನ್ನೇನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಿಯಲ್ಲ, ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ನಾವು ವಿಜಯನಗರವೆಂದು ಹೆಸರಿಸೋಣ. ನಿನ್ನ ವಿಜಯ ನಗರದ ಕಾರಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಬಡವರು ತಮ್ಮ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಮತ್ತು ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿಯ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಪ್ರತಿದಿವಸ ಸಾಯಂಕಾಲ ಅನರಿಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಓದುಬರಹಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ. ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸೋಣ. ನಾನೇನೋ ನನ್ನ ಹಣದಲ್ಲಿಯ ಹಲವು ಭಾಗವನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ಕಂಡ ಬೆಳಕು — ಬಡವರಿಗೆ ಹೂಟ್ಟಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲು, ಉಪಯೋಗಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಾನವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು — ಹೇಳುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅರವಿಂದನು 'ಅಪ್ಪಾ, ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಹಣವಂತರು ನಿನ್ನಂತೆಯೆ ವಿಜಯನಗರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದರೆ, ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪೇ ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಘನತೆ ಗೇರುವದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದಿರುವ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಹೆಣಗುತ್ತೇನೆ, ನಿನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದವೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು' ಹೀಗೆಂದು ಅರವಿಂದನು ತಂದೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು.

ಮಾತೃ - ಹೃದಯ

(ಶ್ರೀ ವೀ. ಚ. ಹಿತ್ತಲಮನೆ, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಕಾಲೇಜು, ಪುಣೆ)

(೧)

“ಮಾ,”

.....

“ಮಾ! ಮಾ! ಮಾ”

.....

“ಮಾ! ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಲಿ?”

.....

“ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲವೆ?”

.....

“ಅಳಬೇಡಮ್ಮಾ; ಮೂರು ದಿವಸವಾಯಿತು; ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಗುಟುಕು ನೀರು ಕುಡಿದಿಲ್ಲ; ತುಂಬಾ ಆಯಾಸವಾದಂತಿದೆ; ಇಂಥದರಲ್ಲಿ”

“ ”

“ಮಾ! ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ನಾನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ನಿನಗೇನು ವಯಸ್ಸೆ? ಎಷ್ಟು ಮಿಕ್ಕಿದೆ; ಮೊದಲೇ ದಿನಗಳೆದ ನಿತ್ರಾಣ; ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಏನನ್ನೋ ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಅನ್ನ ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ? ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಕರುಳೇ ಹಿಂಡಿಹೋಗುತ್ತದೆ; ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಏನು ಉಳಿದಿದೆ?”

ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟನು ರಹಿಮ. ತಾಯಿಯು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ; ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಧಾರೆ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಹೊರಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಳಾಕೆ; ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು; ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಲಿನ

ವಾಗಿದ್ದವು; ಬೆಳಕಿಗಿಂತ ಕತ್ತಲೆಯ ಅಂಶ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು; ಸಮೀಪದ ಕಿರುಕಿಡಕಿಯೊಳಗಿಂದ ಆಕೆ ಬೀದಿಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು; ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮುದಿತನದ ಗೆರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಳವಳದ ಗುರುತುಗಳೂ ಮೂಡಿದ್ದವು; ನೀಳವಾದ ಗೌರವರ್ಣದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿರಿಗೆಗಳು ಬಿದ್ದು, ಹಿರಿಯತನದ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ನಾರುತ್ತಿದ್ದವು; ಕೆಂದು ಬಣ್ಣದ ತಲೆಗೂದಲುಗಳು ಎಣ್ಣೆ ಕಾಣದೆ ಹಿಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ್ದವು; ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹಲಕೆಲವು ಆಗಾಗ ಸಾಹಸಮಾಡಿ ಆ ಕೋಣೆಯನ್ನು ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಳಿಗೆ ಮೇಲೆಕ್ಕಿದ್ದು ಏನನ್ನೂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಮರುಚಣದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಆ ನೀಲ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಅದಾವುದೋ ಅಪೂರ್ವ ಕಾಂತಿ ಮಿಣುಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಿರಾಶೆಯು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿ ನಿಂತಿತ್ತು! ಅವನ ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿತ್ತಾದರೂ ಏನು? ನೋಡಲೇ ಒಂದಿನಿತು ಬಡಕಲಾದ ಆಳು! ಈಗ ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಎಂತೂ ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ವರ್ಣಿಸಲಸದಳ! ರಕ್ತ ಮಾಂಸವಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮಾಯವಾಗಿ ಮಾನ ಗಟ್ಟಲೆ ಹೂಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲದೆ ನರಳಿ ಬಾಡಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿಯ ಹೆಣಗಳ ನೆನಹನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಆಕೆಯ ದೇಹ; ಆ ಜೋತು ಬಿದ್ದ ಹೊರಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಾಸಿದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಸ್ತಿವಂಜರವನ್ನು ತೂಗುಹಾಕಿ ದಂತಿತ್ತು; ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಕೆ ವಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿದಳು; ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಳಿತು ಲಿಂಗಲಾಚುವ ಮಗುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಆಕೆಯ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ; ತನ್ನದ ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು, ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರವಂಚ ಆಕೆಯ ವಾಲಿಗೆ ತೂನ್ಯವಾಗಿತ್ತು! ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದಳು; ಆಕೆಯ ಕೂಗಿನಲ್ಲಿ ದುಃಖವಿತ್ತು; ಕರೂರತೆ ಇತ್ತು; ಒಲುವಿತ್ತು; ಸಂತಾಪವೂ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿತ್ತು; ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿರಾಶೆಯ ಮುಸುಕು ಕವಿದಿತ್ತು; ಆಕೆಯ ಆ ಸ್ವರವನ್ನ ಆಲಿಸಿ ದವನು ಎಂಥ ಕಲ್ಲೆದೆಯವನಿದ್ದರೂ ಕರಗಿ ಹೋಗಬಹುದಿತ್ತು; ಒಂದು ಸಮಯ ಕೈಯಿಂದಾಗದ ಹೇಡಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸಂತಾಪದಿಂದ ನೆಗೆದೆದ್ದು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಬಹುದಿತ್ತು; ಹೆಂಗರುಳಿನ ಸಹೃದಯ ಮಾನವನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯ ದುಃಖ ಆಲಿಸಿ, ಅವನ ಹೃದಯ ನಿಂತುಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು;

“ಅಹಮ್ಮದ; ಬಾ; ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದ ಅನ್ನಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದೆಯಾ? ನೀಚರು; ಮಗುವಿಗೆ ಅನ್ನಕೊಡಲಿಲ್ಲ; ಕ್ರೂರರು; ನಿರ್ದಯರು!

ಅಹಮ್ಮದ, ಬಾ ಮಗು; ನಾನು; ನಿನ್ನ ಮಾ ಖತುನ! ಬಾ, ಓಡಿ, ಬಾ; ಬಾ ಮಗು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಗಿದವು; ಬಾ; ಇನ್ನೆಂದೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ; ಬಾ ಅಯ್ಯೋ, ಮಗು; ಯಾರಪ್ಪಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟವರು? ಯಾವ ತಾಯಿಯೂ ಹಸಿದ ನಿನಗೆ ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನಹಾಕಲಿಲ್ಲವೆ? ಅಹಮ್ಮದ! ಮುದ್ದು ಅಹಮ್ಮದ! ನಿನ್ನ ನಳಿದೋಳುಗಳೆಷ್ಟು ಆಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿವೆ ಬಲ್ಲೆಯಾ? ನೀನು ನಿನ್ನ ಕಿರುದೋಳುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುವಾಗ ನನಗೆಂತಹ ಆನಂದವಾಗುತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಲಿ? ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಅಹಮ್ಮದ ಬರಲಿಲ್ಲವೆ? ಅಹಮ್ಮದ! ಅಹಮ್ಮದ!! ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಏನು ಗತಿ? ಏನು ಗದ್ದಲ ಹೊಡೆ, ಬಡೆ, ತಿವಿ, ಕೊಲ್ಲು; ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕೂಸನ್ನು ಕೊಂದರು; ಅಂತೆಯೇ ಮೂರು ದಿನವಾಯಿತು ಮಗು ಬರಲಿಲ್ಲ ಹೇಡಿಗಳು! ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಡಿಗಳು! ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದರು; ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬದ ಕೂಸನ್ನು ತಿವಿದು ಕೊಂದರು; ತಲೆಯೊಡೆದು ಕೊಂದರು; ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿದು ಕೊಂದರು; ಬಾಯಿಂದ, ಮೂಗಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಬಂತು! ಯಾವನೋ ಕಿರುಚಿ ಅಂಗಲಾಚುವ ಮಗುವನ್ನು ಮೊಚ್ಚೆಗಾಲಿಸಿಂದ ಒದೆದು, ಚರಂಡಿಗೆ ಚಲ್ಲಿದನು, ದೇಹದಲ್ಲಿಯ ರಕ್ತ ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಹೊಲಸು ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ನೇಹಬೆಳಿಸಿ ಇಳುಕಲ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ; ನ್ನೇಹವಂತೆ! ಎಲ್ಲ ಅಣಕಾಟ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೂಸನ್ನು ಕೊಂದರು ನನ್ನ ಅಹಮ್ಮದನ ರಕ್ತ ಚರಂಡಿಗೆ ಹರಿಸಿದರು. ನನ್ನ ಕರುಳನ್ನು ಕೊಯ್ದರು ಎಲ್ಲರೂ ಹೆಂಗಸರು! ಮಗುವಿನ ಕೊಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ ”

ರಹಿಮ ವಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು; ಅಮ್ಮನ ಒಂದೊಂದು ನುಡಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಕಂಗಾಲನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದವು; ಆಕೆಗೆ ಎಚ್ಚರವೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ತನ್ನನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆನಿಸಿತು; ರಹಿಮ ಎದ್ದನು; ಆಕೆಯ ವಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗಲ್ಲವನ್ನು ನೇವರಿಸಿದನು; ಅವನ ಸ್ವರ್ತದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಒಂದಿಸಿತು ಎಚ್ಚರ ಬಂತು; ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಾಚಿ,

“ ಅಹಮ್ಮದ, ನನ್ನರಗಿಣಿಯೇ, ಮುದ್ದುಗುವರನೇ ಬಂದೆಯಾ? ನಾನು ಕರೆದುದು ಕೇಳಿಸಿತೇ? ಬಾರಪ್ಪಾ; ಅಂತು ಒಮ್ಮೆ ಬಂದೆಯಾ? ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟರಪ್ಪಾ? ಯಾರೋ ; ಅವರು ನೀಚರು;

ನನಗೆ ಸುಳ್ಳೇ ಏನಾದರೊಂದು ಹೇಳಿದರು; ನನ್ನ ಅಹಮ್ಮದನನ್ನು ಯಾರೂ ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ; ಹತ್ತು ವರುಷದ ಹಸುಳೆಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಕೊಲ್ಲಬಹುದೇ? ಅದರಲ್ಲಿ ನೀನೇನು ಮಾಡಿದ್ದಪ್ಪಾ ಅವರಿಗೆ? ನಿನ್ನ ಸುಂದರ, ನಿಷ್ಪಾವ, ಮುಗೂದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಮುದ್ದಾಡಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಲಲೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಆನಂದದಿಂದ ಅವರೇ ಉಬ್ಬಿಹೋಗಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಒಳ್ಳೆನಿಸಿ, ಮುದ್ದುಗೈದರಂದೆಯಾ? ಅಹಮ್ಮದ, ಏಕೋ ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಇನ್ನು ನೀನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಡವು! ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಗುವದೂ ಬೇಡ; ಈ ತಲೆತಿರುಕತನ ಮುಗಿದು ಹೋಗಲಿ; ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಬೇಡ; ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇರು”

ರಹಿಮನನ್ನು ತಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ ಖಾತುನ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಇನ್ನೂ ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು; ರಹಿಮನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ; ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವ್ವನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳು ಅವನನ್ನು ಕಂಗಡಿಸಿದವು; ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಬರುವ ಸಂತಸದ ನುಡಿಗಳು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಈಟಿ ಹಾಕಿ ತಿರುವಿದಂತಾಗುತ್ತಿದ್ದವು; ಅವ್ವನ ಸುಖಸ್ವರ್ಣ ದಾರುಣವಾದ, ಭೀಕರತೆ, ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಒತ್ತಿಹಿಡಿದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತನು. ಆಕೆಯ ಎದೆಯ ಎಲುಬಿನ ವಂಜರದಲ್ಲಿ ಮುಖವಿರಿಸಿ ಮಗುವಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ‘ಗೊಳೋ’ ಎಂದು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟನು! ಖಾತುನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಳು; ಆಕೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಅದೇ ಭ್ರಾಂತಿ! ತನ್ನ ಅಹಮ್ಮದ ಬಂದನೆಂದೇ ಭ್ರಾಂತಿ! ರಹಿಮನು ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಆಕೆಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಅವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆಕೆ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು;

“ಅಹಮ್ಮದ, ಅಳಬೇಡವು; ನಿನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತ ಕರುಳು ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ತೀರ ಆಯಾಸವಾಗಿರಬೇಕು; ಏಳು; ಹಸಿದಿರ ಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಏಳು; ಒಳಗೆ ನಡೆ; ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದಿನಿತು ತಿಂಡಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಈಗ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನು; ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಸುವೆ; ನನಗೂ ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ; ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಊಟವಾಡೋಣ; ನೋಡು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ರಹಿಮ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ? ಅವನೂ ಸಹಿತ ನೀನು ಹೋದಂದಿನಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ; ಮಗು, ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಲು ಬಂದೆ; ನೊಂದ ನಾತ್ಯ ಹೃದಯವನ್ನು ತಣಿಸಲು ಬಂದೆ; ಅವ್ವಾ”

ರಹಿಮನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ; ಆಕೆಯ ಬಾಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಕೃ
ಸಡಿಲಾಗಿತ್ತು; ಮತ್ತೆ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದನು; ಅವಳೇ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ
'ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ, ಊಟಮಾಡೋಣ'ವೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿಯಂತೂ ಇಳಿದೇ
ಹೋದನು; ಅವನಿಗೆ ಆಗ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ಮುಖಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಆಕೆ
ಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯುತ್ತ ತೊದಲು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದನು.

“ಮಾ, ನಾನು ರ—ಹೀ—ಮ; ಅ—ಹ—ಮ್ಮ—ದ—ನಲ್ಲ.
ಅವನು”

ಮುಂದೆ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಮತ್ತೆ ತಾಯಿಯ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಬಿಕ್ಕಲನುವಾದನು;

ಖಾತುನಬಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಕಂಡು
ಬರಲಿಲ್ಲ.

“ಅಹಮ್ಮದನಲ್ಲವೇ? ಹಾ! ಖುದಾ”

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು; ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವೇ
ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

x

x

x

x

(೨)

ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸುದ್ದಿ! ಅದೇ ಮಾತು!
ವರ್ತಮಾನ ವತ್ರಗಳ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಅದೇ ವರ್ತಮಾನ!

ಜನತೆ ಹೌಹಾರಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು; ಎಲ್ಲರ ಮುಖಗಳ ಮೇಲೂ ಕಳವಳದ
ಛಾಯೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಿತ್ತು.

ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟವು; ಯಾರೂ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ
ಹೋಗಲೊಲ್ಲರು; ನಾಡೆಲ್ಲಾ ಮಸಣವಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಭೀಕರ
ಮಸಣ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿತು;

ಅಂಧದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಾಗ ಭೀಕರ ಸದ್ದು ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು; ಸದ್ದನ್ನಾಳಿ
ಸಿದ ಕೆಲವರು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅನಾಚಾರ! ಅತ್ಯಾಚಾರ!! ಹಿಂಸೆ! ಕೊಲೆ!! ಸುಲಿಗೆ!!

ತಾಯಿಯ ಕಂಕುಳೊಳಗಿಂದ ಎಳೆದು, ಮೊಲೆಯುಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ಅವಳು ಕೊಂದರು; ತಲೆಯೊಡೆದು ನುಚ್ಚುನೂರಾಯಿತು; ಕೈ ಕಾಲುಗಳು ದೇಹದಿಂದ ಕಿತ್ತುಬಂದವು; ಆದರೂ ಮಗು ಒಂದಿನಿತು ಅಳಲಿಲ್ಲ; ತಾಯಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿರುಚಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಜಜ್ಜಿಹೋದ ಕೂಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎದೆಗಪ್ಪಿ ಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತೆ ಯಾವನೋ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಸತ್ತ ಕೂಸನ್ನು ಸೆಳೆದು ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟಿದನು;

“ಹಃ ! ಹಃ !! ಹಃ !!” ಅಕರಾಳ ವಿಕರಾಳ ಧ್ವನಿಯು ತೂರಿಬರುತ್ತಿತ್ತು;

ಮಾತೆಗೆ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ; ಎದುರಿಸಲ್ಲಿ ನಿಂತವನನ್ನು ದೂಡಿ ಕೂಸಿನ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದಳು; ಆದರೆ ಆಕೆ ಅಬಲೆಯಾದ ಹೆಂಗಸು! ಯಾರೋ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದರು; ನೋಡುನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೀರೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಯ್ತು! ಕುವ್ವಸವನ್ನು ಹರಿದರು; ಕೂದಲು ಕದರಿತು ಒಸವಳೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಳು . . . ವೈಯೋಲೆ ಎಚ್ಚರವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ . . . ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ತಂಬಾ ವೈಯೋಲೆ; ಎದೆಯಿಂದ ರಕ್ತ ನೋರುತ್ತಿತ್ತು; ಎದಗೆ ಬಲವಾದ ಗಾಯವಾಗಿತ್ತು! ಅದರ ಪರಿವೇ ಆಕೆಗಿಲ್ಲ,

ಆಕೆ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ತನ್ನ ಕಂದನನ್ನು ನೆನೆದು:

‘ಮಗು, ಕಂದಾ, ಎಲ್ಲೆ ಹೋದೆಯಪ್ಪಾ;’

X X X X

ಕುಡಿದು ಮತ್ತರಾದ ತಲೆತಿರುಕರ ತಂಡವೊಂದು, ಒಂದು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು; ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಒದರಿದ್ದಾಯಿತು; ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಒಳಗಿನಿಂದ ಉತ್ತರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಅಂಜಿದ ತರುಣನೊಬ್ಬ ಕಿಡಕಿಯಿಂದ ಇಣಕಿ—ಹಾಕಿದನು; ಯಾವನೋ ಕೋಲಿನಿಂದ ಬೀಸಿದನು; ಅದು ಕಿಡಕಿಯ ಸಳಿಗಳಿಗೆ ಬಡಿದು ಮುರಿಯಿತು; ಬೀಸಿದವನ ಕೋವ ನೆತ್ತಿಗೆರೀತು; ಬಾಯಲ್ಲಿಯ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕಿಡಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಉಗುಳಿದನು; ಕಿಡಕಿಯ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಮುಚ್ಚಿದವು, ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಲಾಠಿ ಬೀಸಿ ಕಾಜು ಒಡೆದರು; ಬಾಗಿಲು ಮುರಿದರು; ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಹಾಕಿದರು; “ನೀಚನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಎಳೆಯಿರಿ; ಏನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಿರಿ ತಿವಿಯಿರಿ; ಒಂದು ಮು ಪಿಳ್ಳೆಯೂ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಹಿಂದುಗಳಿಗಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ!

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಜಿಂದಾಬಾದ!! ಹರಹರ ಮಹದೇವ!’ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು; ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಮುನ್ನುಗ್ಗಲು ಬಡಿದಾಟ ನಡೆಯಿತು; ಬಡಿದಾಟಗಳು ನಡೆದವು; ಒಂದೆರಡು ಹೆಣಗಳೂ ಬಿದ್ದವು; ರಕ್ತ ಹರಿಯಿತು; ನೀಚರು ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು; ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಕಾಲರಿಸಿದ ತರುಣಿ ನಲ್ಲನನ್ನು ತಕ್ಕಿಹಾಕಿ, ಅಂಜಿದ ಹರಿಣಿಯಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು; ಜನ ಜಂಗುಳಿ ಕಂಡು ಚೀರಿ ಎಚ್ಚರದಷ್ಟಿ ನಲ್ಲನ ತಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು; ತರುಣನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು; ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಶಕ್ತಿ ತಂದುಕೊಂಡು ನಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿ ಹಸಿದ ಹುಲಿಯಂತೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು; ಆದರೆ? ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಒಂದು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದಿದ್ದರು. ಲಾರಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಳಿಸಿದ್ದರು; ತಲೆಯೊಡೆದಿತ್ತು; ರಕ್ತ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹರಿದಿತ್ತು; ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಹರಿದಿದ್ದವು; ಮೈಮೇಲೆ ಬಾಸುಂಡೆ—ಗಳೆದ್ದಿದ್ದವು ನೋವಿನಿಂದ ತಡೆಯಲಾರದೆ ನರಳಿದನು—ತರುಣಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ವಾಯಿತು; ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎದ್ದು ಚೀರಿ ಗಂಡನನ್ನು ಅಪ್ಪಿದಳು; ಯಾರೋ ಹಿಡಿದೆಳೆದರು; ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ . . . ಇನಿಯನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯ ಮಾನಭಂಗಮಾಡಿದರು . . . ಒಬ್ಬರು; ಇಬ್ಬರು; ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜನರು—ಆಕೆಯದು ಮುಗಿದೇ ಬಿಟ್ಟಿತಂತೆ—ಜನತೆ ಹೊರಬಿತ್ತು; ಹೋಗುವಾಗ ಆಕೆಯು ಮೃತದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವನೋ ಚೂರಿಯಿಂದ ಇರಿಯದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ; ತರಣನನ್ನು ಬಡಿಗೆಯಿಂದ ಬಳನೆ ಬಡಿದಂತೆ ಬಡಿದು ಕೊಂದರು

X

X

X

X

“ಪಾಕಿಸ್ತಾನ! ಜಿಂದಾಬಾದ”

“ಹಿಂದುಸ್ತಾನ! ಮುರುದಾಬಾದ”

“ಅಲ್ಲಾಹೋ ಅಕಬರ”

“ಹಿಂದುಗಳು ಹೇಡಿಗಳು; ಹೊಡೆಯಿರಿ; ಬಡೆಯಿರಿ; ನಮ್ಮ ಹೆಂಗಸರ ಮಾನ ತೆಗೆದಿದ್ದಾರೆ; ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದಾರೆ;”

ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಒಂದು ತಂಡ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಒದರುತ್ತ ನಡೆದಿತ್ತು; ಎದುರಿಗೆ ಬಂದವರ ಹೋಳಿಯಾಯಿತು; ಬೀದಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೆಣಗಳೇ ಹೆಣಗಳು; ಸತ್ತವರು ಕೆಲವರು; ಗಾಯಗೊಂಡವರು ಸಾವಿರದಷ್ಟು;

ಬದುಕುವ ಆಶೆಯಿದ್ದವರು ಹತ್ತು ಜನರಾದರೆ, ನಿರಾಶೆಗೊಂಡವರು ನೂರ ರಷ್ಟು; ನರಳುವ ಧ್ವನಿ ಗಗನವನ್ನು ಗಡಚಿಕ್ಕಿಸಿತ್ತು;

ತಲೆಯೊಡೆದು ಮಿದುಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದಿತ್ತು;

ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಒಡೆದು ಹೋಗಿದೆ—

ಕಿವಿಮೂಗು ಮಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ;

ದೇಹದಿಂದ ದಿಂಡವೇ ಮಾಯವಾಗಿದೆ—

ಕಾಲು ಮುರಿದಿದೆ—

ಕೈ ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ—

ಮಾನವ ಆಕೃತಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಬೀದಿಗುಂಟ ರಕ್ತದ ಕಾಲುನೆ ಹರಿದಿದೆ; ಹೆಣಗಳ ರಾಶಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದೆ; ಮತ್ತರಾದ ಗುಂಡಾ ಜನರು ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊಲೆ! ಸುಲಿಗೆ! ಲೂಟಿ!!

ಮನೆಮುರಿದರು; ಅಂಗಡಿಯೊಡೆದರು; ಒಳಗಿನದೊಂದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೀದಿಗೆಳೆ ದರು; ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಓಡಿದರು; ಉಳಿದುದಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳೆಯಿಟ್ಟರು; ಎದುರು ಬಂದವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು. ನಗರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಹತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿದೆ; ಅಗ್ನಿ ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಕರಾಳ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಚಾಚಿ ಗಗನಕ್ಕೆ ಅಡರಿದನು; ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿದ ಅಗ್ನಿ ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಸುಡುತ್ತದೆಯೋ ಅನ್ನು ವಂತಿತ್ತು; ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಮುಸುಕಿಹೋಯಿತು ಗಗನವೆಲ್ಲ; ಕತ್ತಲು; ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕತ್ತಲು!

ನಿರ್ಭಯ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ! ಅಭಯವನ್ನು ಹೇಳುವವರಿಲ್ಲ!!

x

x

x

x

ಪೊಲೀಸರ ಗೋಳಿಬಾರು; ಸೈನಿಕರು ಗನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಗುಡುಗಿದರು; ಒಬ್ಬರೂ ಗುಂಡಾ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ; ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಗುಂಡಿಗೆ ಬಲಿಕೊಟ್ಟರು; ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಣೆಗೆಂದು ನಿಂತ ಸೈನಿಕರು ಕಿಡಕಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಣಕಿ ಹಾಕುವ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಗುಂಡಿನಿಂದ ಹೊಡೆದರು; ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುಟ್ಟರು; ಆತ್ಮೀಯರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹಲಬುತ್ತ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಬಿದ್ದ ವರನು, ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದವರ, ಹುಡುಕಾರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ಬಂದ ಪೋಲಿಸರು, ಸೈನಿಕರೇ ಅನ್ಯಾಯಮಾಡಿದರು ಅತ್ಯಾಚಾರ ನಡೆಯಿಸಿದರು ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಸುಟ್ಟರು ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಮಾಡಿ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಓಡಿದರು:

ಪೋಲಿಸರಿಗೂ, ಗುಂಡಾ ಜನರಿಗೂ ಸ್ನೇಹವಂತೆ; ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನಡೆದರೂ ಒಬ್ಬ ಗುಂಡಾ ಸಹಿತ ಪೋಲಿಸರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವಂತೆ; ಶಿಪಾಯಿಗಳ ಗುಂಡಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ; ಸೈನಿಕರ ಮುಸಿನ್ನಿಗನ್ನಗಳು ಒಬ್ಬಾದರೂ ಗುಂಡಾ ನನ್ನು ಆಹುತಿ ತಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವಂತೆ?

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಸುದ್ದಿ, ನಡೆದುದು ಒಂದು ಅಂಶವಾದರೆ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅದು ನೂರುವಟ್ಟು ಹಿರಿದಾಗುತ್ತಿತ್ತು! ಎಷ್ಟೋ ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು; ಒಂದಾದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಸಂತೈಸುವವುಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲವೂ ಬರೀಯ ಉದ್ದೇಶಿಸುವ ನುಡಿಗಳೇ!

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಜನರು ಗುಜು, ಗುಜು ಮಾತನಾಡಿದರು;

ಕಲ್ಲು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಗುಂಪಿಹಾಕಿದರು; ಲಾರಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿದರು. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹದನಮಾಡಿದರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ನಿರ್ದಯ-ತನದಿಂದ ಕೊಂದರು; ನೆರೆಮನೆಯವರನ್ನೂ ಬೇಟೆಯಾಡಿದರು; ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಗೆಳೆಯರಂತೆ ಕೂಡಿ ಇದ್ದವರು ಒಮ್ಮೆಲೇ ವೈರಿಗಳಾದರು; ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು ಕತ್ತಿ ಮಸೆದರು;

ಆಸ್ತಿವಾಸ್ತಿಗಳ ಮೋಹತೊರೆದು ಓಡಿದವರು ಆಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರು. ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿ ವಾರಾಧ ಜೀವಗಳ್ಳರೂ ಕಡಿಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಕ್ಕೆ ಅಂಜಿದ ಅದೆಷ್ಟೋ ಮಾನಿನಿಯರು ಜೀವತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು ಗಂಡಂದಿರೇ ಹೆಂಡಂದಿರನ್ನು ಕೊಂದರು! ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಕತ್ತುಹಿಸುಕಿದರು; ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದಲೇ ತಾವು ಗಳಿಸಿದ ಆಸ್ತಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಕೊಟ್ಟರು!

ಮಾನವರು ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟರು; ಪಶುಗಳಾದರು; ಪಶುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿ; ಎಂಥ ಕಾಡುವ್ಯಗಗಳೂ ಸಹಿತ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಮುರಿದು ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲವಂತೆ; ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನಡೆದುದು ಹೊಟ್ಟೆಯಪಾಡಿ ಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ; ಮಾನವತ್ವದ ಅವೀರ್ಭಾವದಿಂದಾಗಿ; ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನಡೆದು ಹೋಯಿತು! ಹೆಸರಿಗೆ ಧರ್ಮ!! ಎಷ್ಟೋ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಕರು

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಉಸಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡರು; ಮಾನವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಅಂತೂ ಘನವಂತರಾದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟರು; ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅರಾಜಕತೆಯನ್ನೂ ದಯವಾಲಿಸಿದರು.

ತಪ್ಪು ಅವರದಲ್ಲ; ನಮ್ಮದು!

ಇದು ಬರಿಯ ಚಂದ್ರಗಡದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ; ಭಾರತದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನಡೆಯಿತು

ಭಾರತದ ಕೀರುತಿಯನ್ನೂ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಿತು;

ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವ್ರದರ್ಶನವು ನಡೆದುಹೋಯಿತು ಒಮ್ಮೆ !.

X

X

X

X

(೩)

ಮೂರುದಿನಗಳ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತು !

ಮಗ್ಗುಲಮನೆಯ ಸದಾನಂದ ಅಹಮ್ಮದನ ವೃತದೇಹವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಬಂದು, ಬಾಗಿಲನ್ನು ನೂಕಿ ಖಾತುನ ಬೀಬಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿರಿಸಿದನು; ಅವನ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ದಳದಳನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು; ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಕಂಠಬಿಗಿದುಹೋಗಿತ್ತು; ಖಾತುನ ಮಗುವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮನೆಯು ಹಾರಿಹೋಗುವಂತೆ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಳು; ಸದಾನಂದನಿಗೆ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ; ಅವನೂ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟನು; ನೋಂದ ಮಗುವನ್ನು ಸಂತ್ಪಿಸುವಂತೆ ಖಾತುನ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮೈದಡವುತ್ತು ಬಡಬಡಿಸಹತ್ತಿದಳು; ಮಗುವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಸುತ್ತಿದ್ದಳಾಕೆ.

“ಅಹಮ್ಮದ ಮೈ ಬಹಳ ನೋವಾಗಿದೆ ಏನಪ್ಪಾ?”

“ ”

“ಯಾರು ಹೊಡೆದರಪ್ಪಾ?”

“ ”

“ಯಾಕೆ ಹೊಡೆದರು?”

“ ”

“ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕಂದನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಅವರ ಕೈಗಳೇಕೆ ಕಡಿದು ಬೀಳಲಿಲ್ಲ ಮಗು! ”

“ ”

“ಮಾತನೇಕಾಡುವದಿಲ್ಲವು? ಬಹಳ ಸಂಕಟವಾಗಿದೆಯೇ? ”

“ ”

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಕೆಗೆ ಏನು ಆಯಿತೋ ಏನೋ ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಅಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದಳು.

“ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ಅಹಮ್ಮದ, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದೆಯಾ? ಸಾಯುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು ಕಂದನಿಗೆ? ತಲೆಯೊಡೆಯುವಂತೆ ಹೊಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಮಗೂ ” ಎಚ್ಚರದಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು ಆಕೆ!

ತಮ್ಮನನ್ನು ಅರಸಲು ಹೋದ ರಹೀಮನು ಮುಖಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟನು; ಸದಾನಂದನಿಗೆ ಅದನ್ನೂ ನೋಡಿ ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂತು; ಅವನನ್ನು ತಕ್ಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟನು; ರಹೀಮನ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಪಿಸಿಹೋಯಿತು; ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಬಾಯಿಂದ ಶಬ್ದಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು; ಸದಾನಂದನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ ತಮ್ಮನ ದೇಹವನ್ನು ರಹೀಮನು ನೋಡಿದನು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಸದಾನಂದನನ್ನೂ ದೂಡಿ ತಮ್ಮನನ್ನು ತಬ್ಬಿ ಗೋಳಾಡಿದನು.

ಎದೆ ಹಿಂಡಿಹೋಗಿರಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದನು.

ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ವಿಕಾರತೆಯ ಕಳೆ ಮೂಡಿತ್ತು; ಸದಾನಂದನನ್ನು ಏನನ್ನೋ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಸದಾನಂದನೇ ಮೊದಲುಮಾಡಿದನು.

“ರಹೀಮ ಭಯ್ಯಾ, ಏನು ಹೇಳಲಿ? ನೀಚರು ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದರು ಅಯ್ಯೋ ಆ ದೃಶ್ಯ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭೀಕರವಾಗಿತ್ತು

ನಾನು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದೆ; ಓಡಿ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೀರಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು; ಅಹಮ್ಮದನು ಗದ್ದಲಕೇಳಿ ಆ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ-ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಚೀಲ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು; ಪಾಪ! ಅಲ್ಲಿಯ ಭೀಕರತೆ ನೋಡಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಹಮ್ಮದನು ಓಡಲನುವಾದನು. ಜನ ಜಂಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಮಗ್ಗುಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಜಿಕೊಂಡ ನಾನು ಓಡುವ ಅಹಮ್ಮದನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ; ಯಾವನೋ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬೆನ್ನತ್ತಿದ್ದನು. ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಅಹಮ್ಮದನನ್ನು ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಧಾವಿಸಿದೆನು. ನೆರೆದ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹೊಡೆಯಬೇಡವೆಂದರು.

“ಪಾಪ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ!”

“ಅವನೇನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ನಮಗೆ?”

“ಹಸುಳೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಯಾವ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು?”

“ಬೇಡ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಡ”

“ಪಾಪ ಹುಡುಗ ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅಯ್ಯೋ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು! ಏ, ರಾವ್ವಾ, ಏನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ? ಮಂಗಳನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಬಡಿಗೆ ಕಸಿದುಕೊ! ಭೀಮು ಓಡು ವೆಟ್ಟು ಹತ್ತಿತೊ ಏನೋ; ಹೋಗು ಎಬ್ಬಿಸು; ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾ, ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸೋಣ ಯಾರ ಹುಡುಗ ಗೊತ್ತೇನೋ?”

ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬೋಗಳುತ್ತ ಹೊಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನೂರು ಮಂದಿ ಸಾವಿರಕ್ಕನಾತುಗಳು!

“ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನಂತೆ!”

“ಇಂದು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನು; ನಾಳೆ ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

“ಹೀಗೆಯೇ ಅಲಕ್ಷಮಾಡಿದರೆ ಇವನೇ ಕಂಟಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.”

“ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನಾದರೇನಾಯಿತು; ಜಾತಿಯೇನು ಸುಳ್ಳೇನು?”

“ಹಾವಿನ ಮರಿ ಸಣ್ಣದೆಂದು ಬಿಡಬಹುದೇ?”

“ಹೂಂ; ಏಕೆ ಬೆಪ್ಪನಂತೆ ನಿಂತೆ; ಕುಟ್ಟು; ಹಾಕು; ದೇವಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಮರೆತೆಯಾ? ಅವನು ಹೇಡಿ; ಸರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು; ನುಗ್ಗು ಮೊನ್ನೆ ಅವರು ಮೊಲೆ ಕುಡಿಯುವ ಕೂಸನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲವೇ? ಅಯ್ಯೋ ನೀವೆಲ್ಲ ರಣಹೇಡಿಗಳು! ಇಷ್ಟ ರಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಗೆ ದಯೆ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಇಷ್ಟೊಂದು ಕರುಣಾನಿಧಿಗಳೇಕೆ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದಿರಿ? ಸರಿ; ಎಲ್ಲರೂ ಹೆಂಗಸರು! ನಾನೇ

ಮೃತ್ಯುದೇವನಂತೆ ಆ ಮುರ್ದುಲನು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದನು; ಅಹಮ್ಮದನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಡವಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೈಯೊಳಗಿನ ದೋಣ್ಣೆ ಎತ್ತಿದನು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಗೊಡಿಸಿದಂತಾಯಿತು; ಇನ್ನೂ ನೂರು ಅಂಗ ಲ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ;

“ಅಯ್ಯೋ, ಸಣ್ಣ ಮಗು! ಹೊಡೆಯಬೇಡಿರಿ; ಅವನೇನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಅಯ್ಯೋ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ; ಕೈ ಮುಗಿಯುತ್ತೇನೆ ದಯಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ ದಮ್ಮಯ್ಯ”

ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿರುಚಿದೆ ಅವನು ಬೇರೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ; ನಾಲ್ಕು ಬಿಗಿದೇ ಬಿಟ್ಟನು; ಮಗು ಚಟಪಡಿಸಿತು; ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡಿದನು ಅಹಮ್ಮದನು! ಬಾಯಿಂದ ಒಂದು ಮಾತೂ ಹೊರಬೀಳಲಿಲ್ಲ; ನಾನು ಬಂದು ತಕ್ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಾಗ ಪ್ರಾಣವು ಹಾರಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು; ತಲೆಯೊಡೆದು ರಕ್ತ ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು; ಮಗುವನ್ನು ತಕ್ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿದ್ದೆ. ಆದರೂ ಆ ನೀಚರು ನನ್ನನ್ನು ಹೋಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ; ಮಗುವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಚರಂಡಿಗೆ ಎಸೆದರು; ನನ್ನನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ತಳಿಸಿದರು; ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟೆ; ಎಚ್ಚತ್ತಾಗ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ತಮ್ಮನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು

ಸದಾನಂದನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ; ಮುಖವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದನು.

ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ರಹಿಮನ ಕೋಪ ನೆತ್ತಿಗೆರಿತು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ! ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಉಗುಳುತ್ತಿದ್ದವು; ಮುಖವು ರಣಗುಡುತ್ತಿತ್ತು; ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿದನು; ಹಲ್ಲುಗಳು ಸಪ್ಪಳಮಾಡಿದವು; ಇಡೀ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಕಂಪಿಸಿ ಬೆವರಿಟ್ಟಿತು; ಅವನ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತವು ಭರದಿಂದ ಹರಿಯಲನುವಾಯಿತು.

ರಹೀಮನ ಭೀಕರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸದಾನಂದನಿಗೂ ಒಂದಿನಿತು ಅಂಜಿಕೆಯಾಯಿತು;

ಖಾತುನ ಮಗುವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು; ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಹೆತ್ತ ಕರುಳ್ಳವೇ? ಹೊಟ್ಟೆ ನೆತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ; ಆಕೆಗೂ ಕೆಡಕೆನಿಸಿತು;

ರಹೀಮನ ಉಗ್ರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಹನೆ ಮೀರಿತು.

“ಸದೂ, ಮಗುವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಮಾನುಷವಾಗಿ ಕೊಂದರೂ ನೀನು ಅವರಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡಿ, ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿದಿ? ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ಅಹಮ್ಮದನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ?”

ಮಗುವಿನ ಮರಣದಿಂದ ಖಾತುನ ಬೀಬಿ ಭ್ರಾಂತಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು; ಯಾವುದನ್ನು ಮಾತನಾಡಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಯಿತು; ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಎದುರಿನಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ದೂಷಿಸಿದಳು.

“ಅವನೇಕೇ ಪ್ರಾಣಕೊಡುತ್ತಾನೆ? ಪ್ರಾಣಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಇವನೇನು ಅವನ ತಮ್ಮನೇ? ಮೇಲಾಗಿ ಜಾತಿಯವನೇ? ಇದೆಲ್ಲ ಹಿಂದುಗಳು ಹೂಡಿದ ಒಳಸಂಚಿನ ಪ್ರತಿಫಲ ಇವನೇನು ಅವರಿಂದ ಹೊರತಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಮೇಲಾಗಿ”

ಸದಾನಂದನಿಗೆ, ಖಾತುನಳು ದುಃಖದ ಭರದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಳೆಂಬುದು ತಿಳಿದಿತ್ತು; ಆದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಅವನಿಗೂ ಕೆಡಕೆನಿಸಿತು; ಅವಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

“ಮಾ! ಈ ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಡ;” ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದೀನತೆಯಿತ್ತು; ಪ್ರೇಮವಿತ್ತು; ನಿಧಾನತೆಯಿತ್ತು;

ಆದರೆ ಖಾತುನಳ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಅವನ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು; ಆಕೆ ಮತ್ತಿನಿತು ರೇಗಿದಳು.

“ಅದನ್ನೇ ಏಕೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ; ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದ ನೀವು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲ; ರಾಕ್ಷಸರು; ಹೇಡಿಗಳು ಷಂಡರು ಹೆಂಗಸರು”

ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತುಗಳೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಕ್ರೋಧದ ಜ್ವಲೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ್ದವು.

ಸದಾನಂದನಿಗೆ ಆಕೆಯ ಮಾತುಗಳು ಸತ್ಯವೆನಿಸಿದವು; ಏನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು;

ಖಾತುನಳು ಮತ್ತೆ ಆರ್ಭಟಿಸಿದಳು. ಈ ಸಲ ಸದಾನಂದನ ಮೇಲೆ ಆಕೆ ರೇಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ರಹೀಮನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷಹೋಗಿತ್ತು!

“ನೋಡು, ಹೇಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ? ತಮ್ಮನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದಿದ್ದಾರೆ; ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ; ಒಂದಿನಿತಾದರೂ ಮನುಷ್ಯತ್ವವಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದನೇ? ಅಯ್ಯೋ, ಯಾರು ಇದ್ದರೇನು? ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಂತೆ! ನೆರೆಹೊರೆಯವರಂತೆ; ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಕಳವಳವಿಲ್ಲ; ಅವರು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಮಗು, ಅಹಮ್ಮದ, ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದ ನಿನ್ನ ರಕ್ತದ ಒಂದೊಂದು ಹನಿಯೇ ಇದೇ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ವೀರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮೃತಾಳಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರ್ದಯಿತನದಿಂದ ಕೊಂದವರನ್ನು — ಎಲ್ಲ ಹಿಂದುಗಳನ್ನೂ ಸೀಳಿ ಹಾಕಲಿ!”

ಖಾತುನ ಆಗ ರಣಮಾರಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು; ಅಂಧ ಮುದಿತನದಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿತ್ತು; ರಹೀಮನ ರಕ್ತ ಕುದಿಯಿತು.

“ಮಾ! ನಿನ್ನ ಮಗನೇ ನಾನಾಗಿದ್ದುದು ನಿಜವಾದರೆ, ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದವರನ್ನು ಹಾಗೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಮಗನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡು ಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆಮಾಡಿ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದಾರೆ; ಇಡೀ ಇಸ್ಲಾಮು ಧರ್ಮಕ್ಕೇನೇ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ”

“ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ” ಖಾತುನ ಸಹಿತ ಧ್ವನಿಕೂಡಿಸಿದಳು. “ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಹೆಣಗಾಡುವೆ; ಜೀವವನ್ನೇ ಪಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವೆ; ನರ ನರಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಹರಿದಾಡುವ ತನಕ ಹೋರಾಡುವೆ; ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಹೇಡಿ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸುವೆ” ಸದಾನಂದನಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೋಜಿಗ ನೇನೂ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ; ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ನುಡಿಯುವ ಮಾತುಗಳೆಂದು ತಿಳಿದನು.

ಅವರೂ ರಹೀಮನನ್ನು ಅವನು ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲನು; ಅವನ ದೃಢನಿರ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಚಲ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದಿನಿತು ನಡುಗಿದನು; ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಗೂ ರಹೀಮನನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೂ, ಸಂತೈಸುವದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಮಾ! ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದು, ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ನನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹೇಡಿಯೆಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಹುಡುಗನನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೇ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ನಾನು ಪವಿತ್ರ ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮದ ತರುಣ ನಾಗಿದ್ದೇ ನಿಜವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಈ ಕಾಫಿರರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಡುಮೃಗಗಳ ಬೇಟೆಯಾಡಿದಂತೆ ”

ಮಗನ ವೀರಾವೇಷದ ಮಾತಿನಿಂದ ಖಾತುನಳಿಗೆ ಒಂದಿನಿತು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತು; ಅವನನ್ನು ಹುರುದುಂಬಿಸುವದಕ್ಕೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

“ಅದು ಬರೀಯ ಪ್ರತೀಕಾರವಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ವಾಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯ; ನಿನ್ನ ರೂತೆಯ ಆಜ್ಞೆ! ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನೀನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಸೇವೆ! ”

“ಮಾ, ನಿನ್ನ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದಾರೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಹಿಂದೂ ಹುಡುಗರನ್ನು ತಂದು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಸೀಳಿ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ”

ರಹೀಮನ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವಿದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ; ಸದಾನ್ವದ ತಡೆದನು.

“ರಹೀಮ ಭಯ್ಯಾ, ಏನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಿ? ಎಚ್ಚರ-ವಿದೆಯೇ?”

“ಇರದೇ ಏನು! ಇದೋ ”

ಕೈ ಮುಷ್ಟಿಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದನು; ಖಾತುನ ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ಸುರಿವಿದಳು.

“ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೇನೇ ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನು! ಗಂಡಸಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯುವಿ ನಿಂತೇನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ ಈಗಿಂದೀ ಗಲೇ ಹೋಗು ”

ರಹೀಮನು ಒಮ್ಮೆ ತಮ್ಮನ ಮೃತ ದೇಹದ ಕಡೆಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಮಾತೆಯ ಕಡೆಗೆ, ನೋಡಿ ರಭಸದಿಂದ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಸದಾಸಂದನು ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡಿದನು

“ ರಹೀಮ ಭಯ್ಯಾ, ಈಗ ಶಾಂತನಾಗು ತಾಳ್ಮೆ ತಂದುಕೊ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು

ರಹೀಮನಿಗೆ ಅವನ ಮಾತುಗಳಾವುವೂ ಕೇಳಿಸಿದಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

x x x x

(೪)

ಮತ್ತೆ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ರಹೀಮನು ಮನೆಗೆ ಬಂದನು; ಅವನ ಕ್ರೋಧವಿನ್ನೂ ಇಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ; ದೇಹವೆಲ್ಲ ರಕ್ತದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು; ರಣಾಂಗಣದಿಂದ ಪಾರಾಗಿಬಂದ ವೀರನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನವನು.

ಸುತ್ತಲೂ ಕತ್ತಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕವಿದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವನ್ನೇ ಹಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ; ಸಂಗಡಿಗನ ತಲೆಯಮೇಲಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಲೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಬಂದನು; ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತಿದನು. ಯಾರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ; ಕಡ್ಡೀ ಕೊರೆದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ಮನೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಿದನು.

“ ಮಾ! ಮಾ! ಮಾ!”

ಖಾತುನ ಬೇರೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ;

ದೀಪವನ್ನು ಒಳಗೆ ಇಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು; ಮನೆಯ ಎಡಗಡೆಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಾವಿನ ಮರವಿತ್ತು; ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಹಮ್ಮದನನ್ನು ಹುಗಿದಿದ್ದರು. ರಹೀಮನಿಗೆ ಅದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕುಳಿತಂತೆ ನಿಸಿತು; ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಮಗುವಿನ ಗೋರೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಖಾತುನ ಕುಳಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ರಹೀಮ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯ ಹಿಂದೆ ನಿಂತನು. ಖಾತುನಳು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ದಿಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು; ರಹೀಮನು ಬಂದುದು ಆಕೆಯ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಒರಲಿಲ್ಲ; ರಹೀಮ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಯ್ದಿದ್ದನು;

ತಾಯಿಯು ಬೇರೆ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ; ರಹೀಮನೇ ಮೊದಲುಮಾಡಿ ದನು.

“ಮಾ!”

ಖಾತುನಳು ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದಳು.

“ಯಾರು?”

“ನಾನು; ರಹೀಮ”

“ಬಾ, ಮಗು; ಒಮ್ಮೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದೆಯಲ್ಲಾ! ಖುದಾ ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆದು ಮಾಡಲಿ”

“ಮಾ, ನಾನು”

“ರಹೀಮ, ಬಾ; ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಾ”

ಖಾತುನಳು ರಹೀಮನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಢಾಲಿಂಗನ ದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು.

“ಮಾ, ಚಳಿಬಿದ್ದಿದೆ; ಒಳಗೆ ಹೋಗೋಣ!”

“ಹೂಂ; ನಡೆಯವಾ;”.

ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕಿದಂತಾಯಿತು; ಬಹಳಮಾಡಿ ಅಹಮ್ಮದನಿಗೆ ‘ಚಳಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ’ ಎಂದು ಅನಿಸಿರಬೇಕು. ರಹೀಮನು ಅವಳನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಯಿಸುತ್ತ ತಾಯಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು.

ಖಾತುನಳು ತೀರಾ ಸೋತುಹೋಗಿದ್ದಳು. ನಡುಮನೆಯಲ್ಲ ಒಂದು ಕಂಬಕ್ಕೆರಗಿ ಕುಳಿತಳು. ರಹೀಮನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ತಾಯಿಗೆ ಏನೋ ಹೇಳಲು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದನವನು.

ಖಾತುನಳು ಹೇಳಿದಳು.

“ಮಗೂ, ಸದು ಈಗರೆಡು ದಿನಗಳಿಂದ ಮನೆಯಕಡೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಅವನ ಮನೆಗೂ ಬಂದಿಲ್ಲವಂತೆ; ನಿನಗೇನಾದರೂ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ ಅವನ ಸಮಾಚಾರ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು? ಜೀವಕ್ಕೇನಾದರೂ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ ತಾನೆ?”.

“ಅಮ್ಮಾ, ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಸದು ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಾನು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಿಪಾಡಿದನು ಮೇಲಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು ನಾನೇ ತೀರಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಅದು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವ ತನಕ ನಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಕೆಲಸ ಕೈಗೂಡದೆಂದು ಖಚಿತವಾದಾಗ ನಜೀರನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ; ಅವನು”

“ಅಯ್ಯೋ ಸದು! ನೀನೂ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟೆಯಾ? ನಜೀರ, ನೀನು ಕೊಲೆಗಡಕ; ನೀಚ; ಸದು ನಿನಗೆ ಅಣ್ಣನಂತಿರಲಿಲ್ಲವೇ ರಹೀಮ? ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದೆ? ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಾದರೂ ಹೇಗಾಯಿತು? ಹಾಂ! ಖುದಾ, ಏನೇನು ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಅನಾಚಾರ, ಅನಾಹುತಗಳು ನಡೆದವಷ್ಟಾ ನಿನ್ನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ? ರಹೀಮ, ಮತ್ತೇನು ನಡೆಯಿತು? ಬೇಗ ಹೇಳು ಈ ಹೃದಯ ನಿಂತು”

ಖಾತುನಳು ಉದ್ದೇಗದ ಭರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ರಹೀಮನು ಆಕೆಯು ಆನಂದಿತೆಯಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದಳೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡನು; ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸದ ವಿವರವನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಆಕೆ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗುವಳೆಂದು ತಿಳಿದನು. ತಮ್ಮನು ಸತ್ತ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದೆಂದು ಉಬ್ಬಿದನು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ರಾಕ್ಷಸೀಕತೆಯನ್ನು ತಾಯಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಹೇಳುವದು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಅವನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಖಾತುನಳು ಒಂದು ಸಲ ಎಚ್ಚರದಷ್ಟಿಹೋದಳು; ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ; ರಹೀಮನು ಆಕೆಯನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕತೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು.

ಖಾತುನಳ ಹೃದಯ ನೊಂದು ಹೋಗಿತ್ತು.

ಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು; ರಹೀಮನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕೊನೆಗಂತೂ ಆಕೆಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ರಹೀಮನು ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಮಗ್ಗುಲ ಕೋಣೆಯೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಗಂಟು ತಂದು, ತಾಯಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿರಿಸಿದನು. ಖಾತುನಳು ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಕ್ತದಿಂದ ಅದು ತೊಯ್ದುಹೋಗಿತ್ತು; ಬಿಚ್ಚಿದನು;

ಖಾತುನಳು ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿಬಿಟ್ಟಳು;

ಆರೇಳು ವರುಷದ ಎರಡು ಹುಡುಗರು;

ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು;

ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಡು;

ಮೈತುಂಬ ಗಾಯಗಳಾಗಿಬಿಟ್ಟವೆ; ರಕ್ತ ನೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಜೀವಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಬೇಕೆಂದೇ ಅರೆಜೀವ ಮಾಡಿ ತಂದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಖಾತುನಳು ಕೈಗಳನ್ನು ಬಾಚಿ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರನ್ನು ಅಪ್ಪಿದಳು. ತನ್ನ ಮೇಲು ಮುಸುಕಿನಿಂದ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ರಕ್ತದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಒರೆಯಿಸಿದಳು.

ರಹೀಮನು ಖಾತುನಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳಿದನು “ಮಾ, ನೀನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಮಾತುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಈ ಹಿಂದೂ ಹುಡುಗರನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ; ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಂದು ಬಿಸುಟೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ; ನಿನ್ನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಸೀಳಿಹಾಕುವೆನೆಂದು ಮಾತುಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ”

“ಧೂ, ನೀಚಾ! ನಿಷ್ಕರುಣಿ!! ಕಟುಕನು ನೀನು. ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಲು ಹೇಗೆ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು ನಿನಗೆ?”

“ಅಮ್ಮಾ, ಅವರು ಅಹಮ್ಮದನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಅಹಮ್ಮದನನ್ನು ಕೊಂದರು!” ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಉದ್ಗಾರ ಹೊರಟಿತು.

“ಅಂತೆಯೇ”

“ಹೌದು; ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದೆಯಪ್ಪ; ಅಹಮ್ಮದನನ್ನು ಈ ಮಕ್ಕಳು ಕೊಂದಿಲ್ಲ”

“ಹಿಂದುಗಳು ಕೊಂದರು!”

“ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಕಂದಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯೇ?”

“ಇನ್ನು ಹಿಂದೂ ಕುನ್ನಿಗಳು!”

“ಮುಚ್ಚು ಬಾಯಿ! ಯಾರು ಕಲಿಸಿದರು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಲಿಕ್ಕೆ? ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ ನೀನು?”

“ಅಮ್ಮಾ, ನೀನೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ?”

“” ಖಾತುನಳು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಖಾತುನಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಶಾಂತಳಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

“ರಹೀಮ, ಇವು ಯಾರ ಹುಡುಗರು?”

“ಹಿಂದೂ ಹುಡುಗರು!”

“ಅದು ಗೊತ್ತಿದೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದೆ?”

“ದೊಡ್ಡ ಪೇಟೆಯಿಂದ;”

“ಹೇಗೆ ತಂದೆ?”

“” ರಹೀಮನಿಗೆ ಹೇಳುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ರಹೀಮ, ಮತ್ತೆ ಈ ಕಂದಮ್ಮರನ್ನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬಾ;”

ಖಾತುನಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ; ರಹೀಮ ಹೇಳಿದನು.

“ಮಾ, ಇವರನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆದುರು ಸೀಳಿಹಾಕಿ, ಅಹಮ್ಮದನು ಸತ್ತುದರಿಂದ ನಿನಗಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ”

“ರಹೀಮ, ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಡ ಈಗಾಗಲೇ ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳು, ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬಾ.”

“ಅಮ್ಮಾ, ಅವು ಬದುಕುವ ಆಶೆಯಿಲ್ಲ; ಮೇಲಾಗಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡುವರೇ?”

“ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ರುಂಡವನ್ನು ಚಂಡಾಡಲಿ! ನೀನು ಈ ಕೂಸುಗಳನ್ನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬರಲೇ ಬೇಕು.”

ಖಾತುನಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಿಗುವಿತ್ತು; ಆಣತಿಗೆ ಒಪ್ಪತಕ್ಕ ಧ್ವನಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆರೆತಿತ್ತು.

ರಹೀಮನು ಕಂಭದಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಿಯಿಲ್ಲ. ನೆತ್ತಿಗೆರೆದ ಕೋಪವನ್ನೂ ಇಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯು ತಬ್ಬಿಹಿಡಿದ ಎರಡೂ ಹುಡುಗರನ್ನು ದುರದುರನೇ ನೋಡಿದನು; ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಡಿಗಳು ಹಾರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನ ದಿಟ್ಟಿಗೆ ಅಂಜಿ ಚೀರಿತೋ ಎಂಬಂತೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವು ಎಚ್ಚತ್ತು ಚೀರಿತು; ಆಗಲೇ ಅವಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರ ಬಂದದ್ದು.

“ಅಯ್ಯಯ್ಯವ್ವಾ! ತಲೆ ನೋಯಿತದs ಕಣ್ಣು ಉರಿತವs ಅವ್ವಾ! ಅವ್ವಾ!! ಅವ್ವಾ!!!”

ಗಂಡು ಹುಡುಗನಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಯ್ತು! ಆದರೆ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ; ಕತ್ತರ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಇಲಿಯಂತೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತ ಲಿದ್ದನವನು!

ಖಾತುನಳ ಹೃದಯವೇ ಹಿಂಡಿಹೋಯಿತು! ಮಮತೆಯಿಂದ ರಹೀಮನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆವಿಧಿಸಿದಳು.

“ರಹೀಮ, ಹೂಂ, ಏಕೆ ನಿಂತೆ ವಶವಿನಂತೆ? ಕೊಲೆಗಡುಕಾ, ನಿನಗೆ ಖುದಾ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ ಹಸುಳೆಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಸಹೋದರನಂತಿದ್ದ ಸದುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದೆ ಇನ್ನೂ ನಿನಗಾಗಿ ರವರವ ನರಕ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಪುನಃ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಈ ಕೂಸುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಒಂದಿನಿತು ಪುಣ್ಯಕಟ್ಟಿಕೊ! ಮಾತೆಯರ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳಿಂದ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗು ಅಹಮ್ಮದನು ಸತ್ತನು ತಾಯಿಯ ಹೃದಯ ಕಂಪಿಸಿತು; ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟಿತು; ಹಿಂದುಗಳಾದರೇನು? ಅವರೂ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲವೇ? ಅವರದೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರಲೇ ಬೇಕು ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವು ನಾಶವಾಗಿದೆ ಯೆಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರದನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ನನಗೇನು ಬರುತ್ತದೆ? ರಹೀಮ, ಮಾತೃಹೃದಯದ ಸಂಕಟ ಗಂಡುಸಾದ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು ತಡಮಾಡಬೇಡ ಹೂಂ; ಹುಡುಗರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊ”

ರಹೀಮನೇನೂ ಅಲುಗಾಡಲಿಲ್ಲ. ಖಾತುನಳು ಎದ್ದಳು. ಅಂಥ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು, ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೊಂಕುಳದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅವಜಿ ಕೊಂಡು, ಮೆಲ್ಲಡಿಯಿಡುತ್ತ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟಳು.

ಆಗಲೇ ನಡುರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು; ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೊಗಳುತ್ತಿದ್ದವು; ಬೀದಿ ನಿರ್ಜನವಾಗಿತ್ತು; ದೂರದಿಂದ ಭೀಕರ ಸದ್ದು, ತೇಲಿ ಬಂದು ಕಿವಿಪಟಲಗಳೊಡೆಯುವಂತೆ, ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿರಬೇಕು; ಲೂಟಿ ನಡೆದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು! ಅಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲೆಗಳು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು; ಅಗ್ನಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗಗನಕ್ಕೆ ಅಡರುವ ಹೊಗೆ ಅಕರಾಳ ವಿಕರಾಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು!

ಖಾತುನಬೀಬಿ ಆಯಾಸದಿಂದ ಒಂದೊಂದೇ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕುತ್ತ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡಪೇಟೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಒಂದಿನಿತು ದೂರ ಹೋಗುವ ತನಕ ರಹೀಮನು ಆಕೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು.

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೂಗಿದನು!

“ಮಾ! ಮುಂದೆ ಹೋಗಬೇಡ; ನಿನ್ನನ್ನೂ ಅವರು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಜನರು ತಂಡ ತಂಡವಾಗಿ ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ ಮಾ! ಮಾ!”

ಆಕೆ ಬೇರೆ ಅವನ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷಕೊಡಲಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದಿದ್ದಳು.

“ಮಾ! ನಿಲ್ಲು ನಾನೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿಬರುತ್ತೇನೆ ನೀನು ತಿರುಗಿ ಬಾ ”

ರಹೀಮನು ಅವಳು ಹೋದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿದನು. ಖಾತುನ ಬೇರೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದಳು!

ಗತಕಾಲದ ಗುರುತು

(ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್ ಪಾಟೀಲ, ಎಮ್. ಎ. ಬಿ. ಕಾಮ್., ಬೊಂಬಾಯಿ)

ತಲೆ ಚಿಟ್ಟಿಂದು ಹೋಗಿತ್ತು ಹೇಮಂತನಿಗೆ.

ತಿಳಿಯದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ವಾಸವಾಗಿರಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಬಹುದು—ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ! ಆದರೆ ಈ ಹಾಳು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲಾಸಲ್ಲ! ಕೆಲಸ ಸಿಗುತ್ತವೆಂದು ಜೀವದ ಹಂಗುದೊರೆದವರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದಾಯಿತು. ಕೆಲಸ ದೊರೆತ ಕೂಡಲೆ ಕೂಳಿನ ಕೊರತೆಯೆನಿಸ ಹತ್ತಿತು. ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಬೇಕೆಂದು—ಮನದೊಲವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿ—ಒಂದು ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಇದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವ ಬದಲು ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಇದಿರು ಬಂದು ನಿಂತುವು. ಈ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ನನ್ನ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ಚಿತ್ರಪಟಕಥೆಯಂತಾಗಿದೆ.

ಗಾಡಿಯು ವುಣೆಯ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ದಾಟಿ ಮೆಲ್ಲನೆಯ ಸಾಗಿತ್ತು— ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಕಡೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ಯುವತಿಯರನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಿಯತಮರಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ—ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತೋ ಆ ಬಂಡಿ. ಜಡಹೃದಯದ ಜವ್ವನೆಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ನೇವಕನಂತೆ ಕೆಳಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಂದ ಗತಿಯಾಗಿ ಸಾಗಿತ್ತು ಆ ಉಗಿಬಂಡಿ! ಇತ್ತ ಹೇಮಂತನ ವಿಚಾರ ಚಕ್ರವು ಮಾತ್ರ ಆ ಗಾಡಿಯ ವಿರುದ್ಧ ದಿಸೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿತ್ತು.

ಮತ್ತೆ ಬರಬಹುದೇ ಆ ಸವಿಬಾಳಿನ ದಿನಗಳು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನೆ ತಾನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಮಿನಾಕ್ಷೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಕೆಳೆದುದು —ನಾಲ್ಕು ಕ್ಷಣಗಳಂತೆ ಹೋಗಿತ್ತಲ್ಲ! ಆಗಿನ ನನ್ನ ಜೀವನವು ಎಷ್ಟು ಸುಖ ಮಯವಾಗಿತ್ತು! ಆದರೆ ಅದೊಂದು ಕನಸು! ಬೇಡಿ ಬಯಸಿ ಕಂಡ ಕನಸು! ಒಡೆಯುವದೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನದನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಜಿನ ಪಾತ್ರೆಯಾಗಿದ್ದಿತು—ಆಗಿನ ನನ್ನ ಸಂಸಾರ!

ಗೆಳೆಯರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಿಯಾರು? ಗೆಳೆತನದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಸಹಾಯಮಾಡಿದರು. ಬಾಣಂತನಕ್ಕೆಂದು

ಹೋದ ಮಡದಿಯನ್ನು, ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಇರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಡವಾಗಿ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡ—ಮಾಧವ. ಆದರೆ ಆತನದಾದರೂ ಏನು ತಪ್ಪು? ನನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಆತ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಆತನು ವಿರಹಿಯಾಗಿ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು! ಈಗ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವುದು ಕಠಿಣವಾಗಿ ನಾನು ಇಷ್ಟೊಂದು ವೇಗವಾಗಿ ಊರ ಕಡೆಗೆ—ಊರ ಕಡೆಗೇನು ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿಲ್ಲವೆ? ಆತನಿನ್ನೂ ಪಾಪ! ಮಡದಿಯನ್ನಂತೂ ಆರೇಳು ತಿಂಗಳು ಕಂಡಿಲ್ಲ; ಅದೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ! ಹೊಸತಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ಮೊಗವನ್ನು ಕೂಡ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಅಂತಹದು ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ತಡಮಾಡಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಮಡದಿ—ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತನ್ನದಾದ ಮನೆಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರೆ ತಪ್ಪೆ? ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಸರೆನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ ಅವನ ಪ್ರವಾಸ. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳು ಹತ್ತಿದವು. ಇನ್ನು ಏಳು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಜನರು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಸುಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದರು. ಹೇಮಂತನಿಗೆ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು. ಹತ್ತಾರು ಗಂಟೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದರೆ—ಈ ಮದರಾಸ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು—ಒಂದೂವರೆ ದಿನಗಳ ಪ್ರವಾಸ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ, ಊಟದ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ, ಮಲಗುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಯ್ಯಾರಿ, ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ನಿರತರಾಗುವ, ನಿರ್ವಿಣ್ಣರಾಗುವ ಮಾನವ ಶೂಲವನ್ನು ಕಂಡು ಆತ ತವಕಗೊಂಡ. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿಡಬೇಕು—ವರ್ಷಾರು ತಿಂಗಳು ಎಂದುಕೊಂಡು ನಕ್ಕನಾತ.

ನಮಗೆ - ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಈಗ ಎರಡು ವರುಷಗಳಾದುವು—ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮನೆಯು ಸಿಗಲೊಲ್ಲದು. ಇದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಬಂದಿದೆ ಬವಣೆ! ಈ ಜನರು ಕ್ಷಣದ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲುಚಾಚಿ ಒರಗುವ ವಿಭೂತಿಗಳು! ಏನು ನನ್ನದೇ ತಪ್ಪಾಯಿತೋ? ಎಂಬುದೊಂದು ಮರುಸವಾಲು ಆತನನ್ನು ಕೆಣಕಿತು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆತ ತಿರುಗಿ ಕುಳಿತ.

ಹೊರಗೆ ಕರಿಯ ಹೊಲದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಗಳು ಬಳಕುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡ. ಆ ದಿನ ನಾನೂ—ಮಂಗಳೆಯೂ ಇಂತಹದೇ ಆದ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು—ಹಸುರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಅಂದಿನ ಆ ಸೊಬಗು ಇನ್ನೆಂದಿಗೂ ಬರಲಾರದು. ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಯ ಎಲ್ಲ ಜನರೊಡನೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಮೆಲ್ಲನೆ ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಅದೆಂತಹ

ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಮಂಗಳೆಯು ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳಲ್ಲ. ಅಂದು ಆಕೆಯ ಮನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇಂದು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಹಲುಬುತ್ತಿರುವೆನು.

“ಮುಂಬಯಿಯು ಬಲು ಚೆಂದವಾದ ಊರಂತೆ”

“ಹೌದು; ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ”

“ಅದೇಕೆ; ಮತ್ತೆ ನೀವು ಮೊನ್ನೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರಂತಲ್ಲ”

“ಹೋಗಿದ್ದೆ; ಆದರೆ ಮುಂಬಯಿಯನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಲ್ಲ”

“ಆದರೆ; ಬೇರೆ ಇನ್ನಾರನ್ನು”

“ಹ: ಹೌದು. ಬೇರೆ ಇನ್ನಾರನ್ನಾದರೂ ನೋಡಲಿಕ್ಕೇ ಹೋದದ್ದು. ಆದರೆ ಹೆಂಗುಸರನ್ನಲ್ಲ, ಗಂಡುಸರನ್ನು.”

“ನನಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿದೆ. ನೀವು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರಂತೆ” ನನಗೆ ಆಗ ಏನು ಹೇಳಬೇಕು, ಏನು ಹೇಳಬಾರದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಅಂದು ನಾನು ನನ್ನ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಇದೇ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಏನೋ!

ಆತ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ; ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿಗಾಗಿ ಅಧೀರನಾಗಿ ಮೋರೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಚಾಚಿದ. ಅಂದಿನ ಆ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದ ಬಯಲು ಗಾಳಿಯ ತಣಿವು ಅವನ ಕಾದಕದವುಗಳನ್ನು ನೇವರಿಸಿದುವು. ತಟ್ಟನೆ ಅವನಿಗೆ ಅಂದಿನ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ತಂಗಾಳಿಯು ಸೂಸುಸೂಸಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಳಿಯಲ್ಲಿಂದಲೆ ಒಡನೆ ಬಂದ ಮಿಕ್ಕ ಜನರ ಮಾತು—ಚೀರಾಟಗಳ—ಕಲ—ಕಲವು ಆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೆ ತೇಲಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಿಗಿಯಾಗಿ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಎಳಿದುಕೊಂಡ ತನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಮಂಗಳೆಯು ಅಂದು ತನ್ನ ಬಲದ ಕೈಯಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳಲ್ಲವೆ? ಇತ್ತ ಎಡಗೈಯ ಬೆರಳುಗಳು ನನ್ನ ಬೆರಳುಗಳೊಳಗೆ ಬೆರೆತು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

“ನಾನು ಮುಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಮಂಗಳಾ.” ಅದೊಂದೆ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಆಕೆಯ ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ನಡುಕು ಸಂಚರಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಸರನೆ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆಕೆಯು

ಅಂದು ನನ್ನನ್ನೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು: ಆಕೆಯ ಆ ನೋಟವೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಮವಾದ ದಾರಿಗೆ ಸರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

“ಅದೇಕೆ?”

“ಮುಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿನ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ವಂಚನೆ” ಅಂದು ನಾನು ಆಡಿದ ಮಾತು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರುಷದ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಆ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವು ನನಗಾದರೂ ತಿಳಿಯಿತೋ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡದಂತಾಗಿದೆ. ಅದು—ಹೆರವರು, ನಮ್ಮ ಸಮ್ಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೂಡಿದ ಯುದ್ಧ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಾಳುಗಳೆಲ್ಲ ಯುದ್ಧದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರಿ, ತಾವು ಸಹಕರಿಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವೆವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಆಳರಸರು ನಮ್ಮ ಜನರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದಾಳುಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಮಿಕ್ಕವರನ್ನು ಯುದ್ಧ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವಂತೆ ಮಣಿಸಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು—ಕಲಿತು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆದರ್ಶವನ್ನು, ನಮ್ಮ ಜನರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು, ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯ ಗೋಳನ್ನು—ಅರಿತ ನಾನು—ಒಂದು ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರಬಹುದೆ? ಬವಣೆಗೆಟ್ಟ ಬಡಬಗ್ಗರ ಬಾಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ನಾನು ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯ ಬಹುದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅಂದು ಮಾಡಿದೆ. ನಾನು ಆಗ್ಗೆ ಕೈಕೊಂಡ ನಿರ್ಣಯವು ಎಷ್ಟೆ ಸಮಂಜಸವಾದುದೆನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು? ಅಂದು ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾನು ನಡೆಯದೆ, ಮುಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ್ದರೆ, ಒಬ್ಬನಾದರೂ—ನಾನೊಬ್ಬನಾದರೂ ನಿಶ್ಚಿತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಆದರೆ ಈಗ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಗಾಡಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿಂತಿತು. ಪೋಮಲವಾಡೀ ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು—ಹೇಮಂತನಿಗೆ. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಭಾರವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಒಳಗೆ ನೋಡಿದ. ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಯಾಣಿಕ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ತನ್ನ ಗಂಟು ಗದಡಿಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದ. ‘ಹೋಗುವಿರೇನು’ ಎಂದು ಹೇಮಂತ ಒಂದು ಬಿಸಿಯ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಾಲನ್ನಾಡರೂ ಚಾಚಬಹುದು ಎಂದು. ಆದರೆ ಆತ ‘ಇಲ್ಲ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಾಗಿಯೇ ಎದುರಿನ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಜಡದೇಹಿಯೊಬ್ಬನು

ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ. ಹೇಮಂತನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಎನಿಸಿದಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಇದ್ದ ತನ್ನ ಜಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವದೇಕೆ—ಈ ಮನುಷ್ಯ ಎಂಬುದರ ರಹಸ್ಯವು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಯಿತು. ಈ ಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಿಡಿಕಿಗಾಗಿರಬಹುದೆ? ಛೇ; ಎಂತಹ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಸಮಾಧಾನ; ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ, ಆ ಗ್ರಹಸ್ಥನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಅರಿತನು.

“ಯಾವೂರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು?” ಎಂದು ಕೋಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳಿದ ಹೇಮಂತ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಮಾತು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆನ್ನೋ ಎಂದು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಆ ಸಲದ ಮಿದುವಾದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ

“ಮದರಾಸಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಆ ಗ್ರಹಸ್ಥ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದಾಡುತ್ತ ಸಲಿಗೆಯ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮಾತನಾಡಿದ.

“ನೀವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು?” ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹೇಮಂತ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದ. ಮೊದಲಿನ ಸಿಟ್ಟಿನ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈ ವಾಕ್ಯವು ಬಂದಿದ್ದರೆ “ಸುಡುಗಾಡಿಗೆ” ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನದು. ಆದರೆ ಬದಲಾದ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ತನ್ನ ಮಾತಿನ ಓಫವನ್ನೇ ತಿರುವಿದ.

“ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೊಲ್ಲುವರಕ್ಕೆ”

“ಎಷ್ಟು ಗಂಟೆಗೆ ತಲವುತ್ತದೆ ಈ ಗಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ?”

“ರಾತ್ರಿಯ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಗೆ”

“ಇಷ್ಟೆಯೋ?” ಎನ್ನುತ್ತ ಆನಂದಾತಿಶಯದಲ್ಲಿ ಆತನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಗಲಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು,

“ಹಾಗಾದರೆ ಒಳಿತಾಯಿತು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬಂದುದು” ಎಂದು ನಕ್ಕ. ಆದರೆ ಹೇಮಂತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಸಿಕೆಯೆನಿಸಿತು ಅವನ ಸಹವಾಸ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಗದ್ದಲ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ! ಜನರಿಗೆ ಕಾಲಿಡಲು ಕೂಡ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಕಾಲುಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಅತ್ಯಂತವಾದ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಒಳಗೆ ಬರುವವರನ್ನು ಹೊರಗೆ ನೂಕುತ್ತಾರೆ;

ಒಳಗೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಪಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿ ಗೇನಾದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿರುವದೋ; ಏನು ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥವೊಂದೆ ನಿಜವೋ?

ಈ ಕೊನೆಯ ಶಬ್ದವು ಅವನ ಮನೋಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಲೆ ಅವನ ಚಿತ್ತವು ಮತ್ತೊಂದು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು.

ಪಾಪ! ವಿನಾಶಾಕ್ಷಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯೇನಾಗಿರುವುದೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು! ಅವಳದು ಅಂತಹ ಶಾಂತಸ್ವಭಾವ. ಇತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಪರಿಯ ಕಾಟ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಲ್ಲದ ಅವಳನ್ನು ಆದರ್ಶದ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿದ ನಾನು, ನನಗೆ ತಕ್ಕ ಕನ್ಯೆ, ಎಂದು ಮದುವೆಯಾದರೆ ನಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇಂದು ಇಂತಹ ದಿನಗಳು ಬಂದಿರುವವು. ಅಂದು ಆ ಆದರ್ಶದ ಬಿಸಿಲು ಗುದುರೆಯ ಬೆನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ರಾಜಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ತೊಡಕುಗಳಾದರೂ ಅಡಗುತ್ತಿದ್ದವೋ ಏನೋ? ಇಂದು ನಾನು ವಿನಾಶಾಕ್ಷಿಗೆ ಅದಾವ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು? ಇತ್ತ ನಾನಾದರೂ ನನ್ನ ಮನದೊಲವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಯಿತು? ಅಂದು ಸಿಕ್ಕ ಕೆಲಸವನ್ನು, ಒಲಿದ ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ತೊರೆದು, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರುಷ ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲೆದಾಡಿ ಇತ್ತ ಇಂದು ಕಳ್ಳವೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದುತಂದು ಸಂಪತ್ತಿನಮೇಲೆ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಮೇಯಿಸುವ ಈ ಸಾಹುಕಾರನ ನೇವಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹೆಸರಿಗೆ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೆಲಸವೆನಿಸುವ ಈ ಪ್ಯಾವಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವೆ. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನೆ ನಾನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರುವೆನೇನು? ಅಂದು ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದರೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿದೊಗೆದು ಮೈಯನ್ನಾದರೂ ಉಣಿಸಿ, ತಣಿಸಿ, ಸುಖದಿಂದಿರಬಹುದಿತ್ತು. ಇಂದು ನನ್ನನ್ನೆ ನಾನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಮೈಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಯೆ ದಣಿಸಹತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದೆಂತಹ ಪತನ!

ಗಾಡಿಯೊಳಗಿನ ಗದ್ದಲವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಿ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಅನುವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಹೇಮಂತನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಭರದಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಈ ವಿಚಾರಚಕ್ರವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಾವನ್ನೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದಂತೆನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. ಅಸಹ್ಯ ವೇದನೆಯಾಯಿತು ಅವನಿಗೆ ಆತ್ಮಣ. ಎದ್ದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತಾದರೂ ನೋಡಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತು

ಅವನಿಗೆ. ಅದೇ ನಿವಿಷ ಅವನ ಬದಿಯವನ ನೆನಪಾಗಿ ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅತ್ತಿಂದ ಮೋರೆಯನ್ನಷ್ಟೆ ತಿರುವಿದ.

ಮಾನಾಕ್ಷಿಯು ತಾತ್ಕೃತ್ರಿಕವಾದ ಅವರ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಸಂಸಾರವು ಕೊನೆಗಾಣುವ ದಿನ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟ ಕಾಲದ ನೆನಪಾಯಿತು ಅವನಿಗೆ. ಅಂದು ಇಡೀ ದಿನ ಮೌನದಲ್ಲಿಯೆ ಹೋಗಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ! ದಿನಂಪ್ರತಿ ನಗುತ್ತ, ನಲಿಯುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಹಿಸ ಬೇಕಾದ ವಿರಹದ ಪ್ರಯೋಗವೇನೋ, ಪಾರವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಅಂದು ಅವರು ಮಾತುಗಳನ್ನೆ ಆಡಿದರಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಹೊರಹೊರಟ ಆ ಕ್ಷಣ ಮಾನಾಕ್ಷಿಯು ತಮ್ಮ ಮನೆ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ಎರಡು ಕೋಣೆಗಳನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುವದನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರವೆನಿಸಿತ್ತು ಅವನಿಗೆ. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮೇಲೆ ಮಾನಾಕ್ಷಿಯು ಹೊರಗೆ ನಿಂತ ಗಂಡನ ಕಡೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿಯು ಹೊರಟ ಕೂಡಲೆ 'ಹೋಗಿ ಬಾ ಹಾಗಾದರೆ' ಎಂದು ಹೇಮಂತ ಹೇಳುತ್ತಲೆ ಆಕೆ ಈ ಕಡೆ ಹೊರಳಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅದೆಂತಹ ಮುಖವು! ಆ ದೀನವಾದ ನೋಟವು, ತಮ್ಮ ಅಸಹಾಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಮುಂದೆ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಾಕ್ಷಿಯು ಸಹಿಸಬೇಕಾದ ತೊಂದರೆ, ಹೇಮಂತನಿಗೆ ಊಟದ ಮನೆ, ಒತ್ತಡ ಕೆಲಸ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಬಹುದಾದ ಅನಾನುಕೂಲ ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಪಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಚಿತ್ರದಂತಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಚಿತ್ರಮಾಲಿಕೆಯು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಂದ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಲೆ, ಅವನು ಜರ್ಜರಿತನಾದನು. ನುಚ್ಚುನೂರಾದ ಈ ನನ್ನ ಮನೋಮಂದಿರವನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಣಬಹುದೇ? ಛೇ; ಹಾಳು ಈ ಬಾಳು! ಅಂದು ಮೈಯೊಲವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದೆ; ಮನದೊಲವನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಿದೆ. ಇಂದು ಮನಸ್ಸು ದಣಿದಿದೆ; ಮೈಯಂತೂ ಮಣ್ಣುಗೂಡುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿದೆ! ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ!!

ಆತನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೆ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅತ್ತ ಬೇಡಾದ ಮಾತಿನ ಮಹಾಶಯ! ಎದುರು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಿದರೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಹೆಂಗಸರು, ಹುಡುಗರು ಹಿರಿಯರು ಕಾಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಜೋಲಿಯ ಹೊಡೆಯುತ್ತ, ತೂಕಡಿಸುತ್ತ, ಆಕಳಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ದಾರುಣ ದೃಶ್ಯ! ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಎದೆಯನ್ನೆ ಬಿರಿಯುವ ಆ ಹಿಂದಿನ ಜೀವನದ ನೆನಪುಗಳು. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು.

“ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದುವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣದೆ. ಈಗ ನೆನಪಾಯಿತೇನು?”

“ಹೌದು. ಅದೂ ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ಇಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕರೆದಳು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವದಾಯಿತು.”

“ಓಹೋ ಹಾಗೆಯೋ? ನನ್ನದೇನು ಹಾಗಾದರೆ”

“ಛೇ. ಅದೇನಿಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಸೊರಗಿರುವಿಲ್ಲ?”

“ಸೊರಗುವದೇನು . . . ಅದು ವಾಡಿಕೆಯದಾಗಿದೆ”

“ಏನಾದರೂ ತೊಂದರೆಯೇ ಏನು ನನಗೆ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲ.”

“ತೊಂದರೆಯೇನು? ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳು ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಲ್ಲ”

“”

“ಅದಾಯಿತು. ಇದೇನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ? ಮಿನಾಕಾಕ್ಷಿಯು ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುವದಿಲ್ಲವೆ?”

“ಮಿನಾಕಾಕ್ಷಿ”

‘ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಬಂತು ಏಳರೀ’ ಎಂದು ಬದಿಯ ಗೆಲೆಯ ಹೇಮಂತ ನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ. ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ ಮಂಗಳಲೆಯು ಮಾಯವಾಗಿ ದ್ದಳು; ಅವನ ಡಬ್ಬಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನರಳಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಳು ಮಿನಾಕಾಕ್ಷಿ.

ಚೂರಿಯ ಕಥೆ

(ಶ್ರೀ ಕಡಂಗೋಡ್ಲು ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರು, ಮಂಗಳೂರು)

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಒತ್ತಾಸೆಯೇ ಒತ್ತಾಸೆ—ನಾನು ಬೊಂಬಯಿ ನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಊರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೂರಬೇಕೆಂದು. “ಮಗು! ಬಂದು ಬಿಡು. ಆ ಬೊಂಬಯಿಯ ತಂಟೆ ಬೇಡ” ಎಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಯಾದರೂ ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ನನ್ನಮ್ಮನ ವಯಸ್ಸು ಐವತ್ತೈದಾದರೂ ಮೂವತ್ತರ ಗಟ್ಟಿಯುಟ್ಟು; ವಗನು ಒಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಚೇಕೆದ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಸತ್ತ ಮೊದಲಾಗೊಂಡು ನಾವು ವಾಸವಾಗಿದ್ದುದು ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಮಾವನಿಗೆ ಅಕ್ಕನೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ. ಅವರ ಹೆಂಡತಿ, ನನ್ನತ್ತೆ, ಅತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳದೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿ. ಮಾವ ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ನೋದರನಾಗಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಮಗನೂ ಆಗಿದ್ದ, ಪ್ರವಂಚದಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ಆಗಿರಬಹುದೋ ಅದೆಲ್ಲ ಆಗಿದ್ದ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ತಾಯಿಯ ತುಂಬಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇನಾದ— ನೀನು ಬೊಂಬಯಿಯ ತಂಟೆ ಬಿಡು ಮಗು! ಎಂದು. ನಾನು ಬೊಂಬಯಿಗೆ ತಂಟೆಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ; ಬೊಂಬಯಿ ನನಗೆ ತಂಟೆ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಪ ವಿದ್ಯನಾದ ಒಬ್ಬ ಪೋರನಿಗೆ ತಿಂಗಳೊಂದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತಂಟೆಯನ್ನು ಬೇರಾವ ಊರಾದರೂ ಕೊಡಬಲ್ಲದೆ? ನಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿ ಇದರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಒಂದಂಶ ಸಂವಾದನೆಯಾದೀತೆ? ನಾನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜನವೇ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಸು ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. ನೇಗಿಲಿಗೆ ಕೈಕೊಡುವೆನೆಂದರೆ ಯಾರ ಹೊಲ ವನ್ನು ಉಳಬೇಕು? ಒಂದು ವೇಳೆ ನೆಲ ಹೊಲ ಎಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದರೂ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆ ಹಿಡಿದು ಮರಕಟ್ಟಿ ಹೋದ ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ನೇಗಿಲಿನ ಹಿಡಿತವೇ ಮರೆತು ಹೋಗಿದೆ. ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಲಾರದ ಹಗುರ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ಬರಲೇಬೇಕೆಂಬುದು ತಾಯಿಯ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ!

ತಾಯಿಯ ಈ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಪ್ರಾಣದಷ್ಟು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಮಾನ, ಮರ್ಯಾದೆ, ಸ್ಥಿತಿ, ಗತಿ ಎಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಅವು ಯಾವುವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಣ

ವೊಂದು ಉಳಿದರೆ ಸಾಕು. ಮುದಿ ವಿಧವೆಯೊಬ್ಬಳ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನ ಪ್ರಾಣ. ಇದಕ್ಕಾಕೆ ಏನು ಬೆಲೆ ಕೊಡಲಾರಳು? ಯಾವ ಯಾತನೆ ವಡಲಾರಳು? ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಬೊಂಬಯಿಯ ಹಡಗು ಕಟ್ಟಿಯ ಪ್ರದೇಶ ವೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ರಾಕ್ಷಸನಂತೆ ಎದ್ದು ಹಾರಿ ವಿಕಟಿತಾಂಡವ ಮಾಡಿದ ಸಮಾಚಾರ ವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗಳು ಕೂಡ ತೂಗುವ ತೊಟ್ಟಿಲಿನ ಹಾಗೆ ತೊನೆದಿದ್ದವು. ಹಿಡಿದ ಬೆಂಕಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ ಆರಲಿಲ್ಲ. ಸುಡುವ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬೆಂಕಿಗೂ ಅರ್ಜೀರ್ಣವಾದ ಹಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆಗಂತೂ ಬೆಂಕಿ ಆರಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಭೀತಿ. ನನ್ನ ವಾಸದ ಕೋಣೆ, ಕೆಲಸದ ಕಚೇರಿ, ಈ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡೇ ಈ ಪಿವತ್ತು ಬಂದುದೆಂದು ಅಮ್ಮನ ಭಯ. ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದು ಎರಡು ವಾರಗಳ ವರೆಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ವತ್ರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನಗಳೆಂದರೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರು, ಗೋಳಾಟ, ಅರಿಯುವವಾನದ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ನನ್ನ ಪತ್ರ ಕೈಸೇರಿದಂದು ಆಕೆ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಉಂಡಳಂತೆ. ಆ ರಾತ್ರಿ ರೆವೆಗೆ ರೆಫೈ ಕೂಡಿತಂತೆ.

ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅವಾಂತರ. ಅಂದು ಹಿಡಿದ ಬೆಂಕಿ ವಾರಗಳ ಅನಂತರವಾದರೂ ನಂದಿತು. ಇಂದಿನದು ಆರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಗಳಂತೆ; ಮುಸುಲ್ಮಾನರಂತೆ; ಹಿಂದುವ್ವಾನಂತೆ; ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ವಂತೆ. ಈ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಲೆಯೊಂದೇ ಉಪಾಯವಂತೆ! ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೋ? ಏಕೆ ಕೊಲ್ಲುವುದೋ? ಕೊಂದು ದೊರೆಯುವುದೇನೋ! ಕೆಡುಕರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನ ಬುದ್ಧಿ ಇರುವುದುಂಟು. ಈ ತಲೆಹೋಕರಿಗೆ ಅದೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮೈಯ ಮೇಲೆ ಸೊಳ್ಳೆ ಕಡಿಯಿತೆಂದು ಈಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಮೈಗೆ ನೋವಾಗದಂತೆ, ಸೊಳ್ಳೆ ಸಾಯುವಂತೆ, ಹೊಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಹತ್ಯಾಕಾರಿಗಳೆಂದರೆ ರೋಗ ಕೀಟಕಗಳೆಂಬುದು ನಿಜ. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕ ಬೇಕಾದರೆ ಹಾಕೋಣ. ಆದರೆ ಒಡಲು ಮುರಿಯುವಂತೆ ಹೊಡೆಯುವುದೇ? ಇಂದಿನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರೋಗಕೀಟಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಅವು ಸತ್ತು, ಬದುಕಬೇಕಾದ ಜನರೂ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ರೋಗ ಹಬ್ಬುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲ ತರ್ಕ ಹೂಡುವುದು ಯಾರಲ್ಲಿ? ತಲೆಕೆಟ್ಟವರ ನಡುವೆ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಭ್ಯತೆಯಲ್ಲವೆ?

ನನ್ನಮ್ಮನ ಭಾವನೆಯಂತೆ ಬೊಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ದುರ್ಘಟನೆ

ಗಲಾಗುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನೊಬ್ಬನ ಕೇಡಿಗಾಗಿ. ಭೀತಿಗೆ ಭೀತಿಯೇ ತಾಯಿ ಬೇರು. ಭೀತಿಗೆ ಭೀತಿಯೇ ಚಿಗುರು—ಕಾಯಿ—ಹಣ್ಣು. ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ನಾನೆಷ್ಟು ಬರೆದರೇನು? ತಾಯಿಗೆ ಒಲವಾಗದು. ಕೊನೆಗೆ ನನಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವೈರಾಗ್ಯವೋ ವೈರಸ್ಯವೋ ಉಂಟಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಬೊಂಬಯಿಗೆ ಕೊನೆಯ ನಮಸ್ಕಾರ ಹೊಡೆದರಾಗಬಹುದು ಎಂದು ತೋರ ತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ನಾನೊಂದು ತೊಡಕನ್ನು ತಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ. ಧನಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಗುಜರಾಧಿ ಶ್ರೀಮಂತರು. ಬೊಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಬಡಿದಾಟ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಅವರ ಶರೀರದ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡುತ್ತಾ ಬಂತು. ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಹವೆ ಬದಲಾಯಿಸದಿದ್ದರೆ ಬದುಕುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ—ಎಂದು ತೋರಿತು. ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು “ಭಾಯಿ ನೀನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊ . . . ಎರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತೇನೆ . . . ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ” ಎಂದು ಭರವಸೆಕೊಟ್ಟರು. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿತ್ತು. ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಯ ಅಧಿಕ ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಲೂ ಸಿದ್ಧನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂದೇಹ ವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಾಣ ಮಾತ್ರ ನನ್ನದರಷ್ಟು ಅಗ್ಗವಲ್ಲ; ಅಷ್ಟೆ . . . ತಿಂಗಳೆರಡು ಕಳೆದು ಅರ್ಧ ವರ್ಷವೇ ಆಯಿತು. ಅವರ ಆಗಮನ ವಾರ್ತೆ ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋಣವೇ? ಅದು ಕಳಚುಟಿಕೆಯಾದೀತೆಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಬುದ್ಧಿ ಬೇರೆ; ಬರಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ತಾಯಿಯ ಒತ್ತಾಯ ಬೇರೆ. ಕೊನೆಗೆ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ “ಇನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗಾದರೂ ನೀವಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು; ನನಗೆ ಬಿಡುಕೊಡಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬರಬೇಕು” ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದೆ. “ಬೇಗನೆ ಬರುತ್ತೇನೆ; ಅದು ವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿರು” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು.

ಈ ಬಾರಿ ತಾಯಿಯ ಒತ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆರೆಕೋಡಿ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ತಾಯಿ ಪಾತುಮ್ಮ (ಇದು ಫತೀಮ ಎಂಬುದರ ಅಪಭ್ರಂಶ)ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತ್ತು. “ರಾಮಣ್ಣ . . . ಕೆರೆಕೋಡಿ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ತಾಯಿ ಬಹಳ ಕಠಿಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವಾಸ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಶರೀರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತೊಗಲಿನ ಮೂಡೆಯ ಹಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ನಿತ್ಯಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರದವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅಲ್ಲನು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯು

ವನೋ ಎಂದು ಹಾದಿನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳೆ. ಅವಳೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಹೆಣ್ಣಲ್ಲವೇ? ಅವಳೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೂಸಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಆಸೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇರಿ ದಿನಲೆಕ್ಕಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಡವಿಧವೆಯಲ್ಲವೆ? ಅಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ತಿವಿಯಲಿ. ನೀನು ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕರೆದು ತರಲೇಬೇಕು. ಆತ ಹೋಗಿ ಇಂದಿಗೆ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರ ಬಹುದು. ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಬಂದು ತಾಯಿಗೆ ಮುಖತೋರಿಸಿ ಹೋದುದುಂಟೇ? ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮುದುಕಿ ವಾತುಮ್ಮನಿಗೆ ಕಳೆದುಹೋದ ಮಗನನ್ನು ತುಂದುಕೊಟ್ಟು ವುಣ್ಣುಸಂವಾದಿಸು ಮಗ!—ಎಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಸಲಭ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬ ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದರೆ ಸಾಲದು. ಪಾತುಮ್ಮನಿಗೆ ಮಗನನ್ನು ತಂದುಕೊಡಬೇಕು! ನನ್ನ ತಾಯಿ 'ವಾರ್ತಿ'. ಅವನ ತಾಯಿ ವಾತುಮ್ಮ. ಬೊಂಬಯಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಂತರವೆಂಬುದು ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗುಸಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೀತು? ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ; ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಈ ಜೀವವನ್ನು ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಭರಣಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹೊಗೆಯಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿ ಕಾಯುತ್ತಿರಬೇಕು!

X X X X

ಅಬ್ಬಲ್ಲ! ಹೌದು, ಆತ ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ಸಂಗಾತಿ. ಪಾತುಮ್ಮ ಒಬ್ಬಳು ಬಡ ವಿಧವೆ. ಗಂಡನಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಅಂಗಡಿಯಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯೆಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ರಾಜ. ಮನೆಗೆ ಎರಡು ಮೈಲು ದೂರದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ರಸ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಗದ್ದೆ ತೋಡು ಕಾಡು. ಹತ್ತಿರದ ವೇಟೆಯ ರಸ್ತೆ ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಹರಿದಾಡಿ ಸುತ್ತಿ ಡೊಂಕಿ ಏರಿ ಇಳಿದು ಮಾಗಣೆ ಶ್ಯಾನುಭಾಗರ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದ ಅಂಚಿಗೆ ತಗಲುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಬೋಳುಗುಡ್ಡದ ಮುಖದಿಂದಿಳಿದು ಬರುವ ಆ ರಸ್ತೆಯ ಕೆಂಪುತುದಿ, ದೂರ ನಿಂತು ತನ್ನೊಡೆಯನ ಕಾಲನ್ನು ನಕ್ಕುವ ನಾಯಿಯ ನೀಳನಾಲಗೆಯಂತೆ, ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೂರು ಗಜ ಹಿಂದೆ ಪಾತುಮ್ಮನ ಗಂಡನಿಗೆ ಬಿದಿರು ಮುಳಿಹುಲ್ಲಿನ ಹೊದಿಕೆಯ ಅಂಗಡಿಯೊಂದು ಇತ್ತು. ಈ ಚಿಕ್ಕ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಸಾವುಕಾರನಾದ. ನಸ್ಯ, ಬೀಡಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಓಲೆಬೆಲ್ಲ, ಸಾಬೂನಿನ ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ಮೂರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಸು

ಮಾಡಿದ್ದ. ಆತ ಸತ್ತು ಇಂದಿಗೆ ಇವತ್ತು ವರ್ಷವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆರು ವರ್ಷದ ಅಬ್ಬಲ್ಲನ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆಗಳ ಭಾರ ವಾತುಮ್ಮನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಎಸಗಿತು. ಆದರೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಂಥವರನ್ನು ಸಾಕುವ ಕೆಲಸ ಅಷ್ಟೇನೂ ಕೊಡ್ತದಲ್ಲ. ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ಗಂಜಿ. ಉಡುವುದಕ್ಕೊಂದು ಲುಂಗಿ. ಪೈಗೊಂದು ಗಂಜಿಪ್ರಾಕು(ಬನಿಯನ್). ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಟೆ ತಪ್ಪಿಸುವುದೊಂದೇ ಉಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರಾಯಿತಲ್ಲವೆ? ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಮಾಸ್ತರರ ಬೆತ್ತ ಕಾಯುತ್ತದೆ; ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಕಾಯುತ್ತದೆ. ದಿನ ಹೋಗು ತುದು; ವರ್ಷವಾಗುವುದು. ಮೈ ಬೆಳೆಯುವುದು. ರೂಪಾಯಿ ಆಣೆ ಮೈಗಳ ಕೆಕ್ಕ ಬರುವಾಗ ತಂದೆಯ ಕಸುಬನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರಾಯಿತು. ವಾತುಮ್ಮನಿಗೆ ಮಗನ ಭವಿಷ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಇಷ್ಟೆ! ತಾನು ಸಾಯುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಗನ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆಯೇ ನಾಯಬೇಕೆಂಬುದು, ತಾಯಿಯಾದ ತಂದೆಯಾದ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಸೆಯಷ್ಟೆ. ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳ ಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.

ನನಗೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟುದು ನನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಲೆ. ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಶತದಡ್ಡ. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಬೆತ್ತಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸವಿತು ಕೂಗಿದ್ದ. ನಾನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾಗಿದ್ದರೂ ತಂಟೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ. ತಂಟೆ ಮಾಡದ ದಡ್ಡನಿಗೂ ಕಲಿಯುವ ತುಂಟನಿಗೂ ಒಂದೇ ತೆರ. ನಾದ ಸಂಭಾವನೆ. ಇಡೀ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಷ್ಟು ಮೈ ಹದ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡವರು ಬೇರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬೆತ್ತಗಳಿಗೂ ನಮಗೂ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನನಗೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಲ್ಲಿಯೂ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಪೆಟ್ಟಿದೊರೆಯದ ದಿನಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ನಿರಾಶರಾದೆವು. ಮಾಸ್ತರರ ಬೆತ್ತದ ಆಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಸೇಡುತೀರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೋರಿತು. ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದು ಈ ಮಾಸ್ತರಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು ಪೆಟ್ಟು ತಿನ್ನುವ ಪಾಠವನ್ನಷ್ಟೆ! ಇದನ್ನು ಬೇರೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳೋಣ... ನಮ್ಮಿಗೆ ಮಾಸ್ತರಿಗೆ ಬಿಸಿಹುಟ್ಟಿಸೋಣ... ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅದು ವ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮದ ಹೊತ್ತು. ಮಾಸ್ತರರು ಪರೇಲರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನ ಪರೇಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಔತಣವಿತ್ತು. ಅದರ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವ ಆಯಾಸದಿಂದ ಆಕಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಾರು

ಎಂಬುದೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಜನ ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಬುತ್ತಿ ತರುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬ. ಅಬ್ಬಲ್ಲ ನೊಬ್ಬ. ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿ ಶಾಲೆಯ ಹಿಂದಿನ ಪೊದರುಗಳ ನಡುವೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. “ಏನು ಅಬ್ಬಲ್ಲ . . ನಮ್ಮ ಮಾಸ್ತರರು ನಮಗಿಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲ; ನಾವು ಅವರಿಗೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಲಿಸಿ ಬಿಡೋಣವೇ?” ಎಂದು ನಗುತ್ತಾ ಕೇಳಿದೆ. “ಓಹೋ . . ಆಗಬಹುದು” ಎಂದ ಅಬ್ಬಲ್ಲ. ಆಗ ಅಲ್ಲೆ ಒಂದು ಚೂರಿ ಮುಳ್ಳಿನ ಪೊದರು ಕಾಣಿಸಿತು. ಹರಿತವಾದ ಆ ಮುಳ್ಳುಗಳ ಮೊನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಸ್ತರಿಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕಾದ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿತು. “ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ರಾಗಿ ಬೀಸ ವ ಕಲ್ಲು” ಎಂದೆನಾನು. “ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಸಮಗಾರನ ಚರ್ಮ” ಎಂದ ಅಬ್ಬಲ್ಲ. “ಈ ಚೂರಿಮುಳ್ಳು ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದು ನಾನು ಅಭಯಕೂಟಿ. ಬೋಗಸೆ ತುಂಬ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದೆವು. ನಮ್ಮ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಕುರ್ಚಿ ಬೆತ್ತದ ಹೆಣೆ ತದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಜೀವವಾದ ಚೂರಿಮುಳ್ಳುಗಳೆಷ್ಟೋ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಈ ತಗಣೆಗಳು ಅವರ ಬೆತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆದರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆದರಿಕೆ ಈ ತಗಣೆಗಳಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಹಾವಳಿ ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಸ್ತರರು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಮಡಿಕೆ ಮಾಡಿದ ಹುಲ್ಲುಚಾವೆಯನ್ನು ಬೆನ್ನಿನಾಭಾಗಕ್ಕೂ ಆಸನಕ್ಕೂ ಹಾಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಆ ಚೂರಿಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ತಂದು ಚಾವೆಯ ಮಡಿಕೆಯೊಳಗೆ ಅಂಟಿಸಿ ಇಟ್ಟೆವು. ವರೇಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೈ, ಕಾಲು, ಹೊಟ್ಟೆ—ಯಾವುದೂ ತಮ್ಮದಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಯಾಸದಿಂದ ಬುಸ್ಸೆಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಮಾಸ್ತರರು ಬಂದು ದೊವ್ವನೆ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಅಂಡಿಸಿದುದೇ ತಡ.

ಅಯ್ಯೋ! ಎಂದು ಹುಯಿಲಿಡುತ್ತಾ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಭೂತದ ಅಣಿ ಕಟ್ಟಿದ ನಲಿಕೆಯವನಂತೆ ಗೋಳಿಟ್ಟರು! ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವಿಬ್ಬರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳಗೇ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮನಸ್ಸಿನ ನಗು ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿತೋ ಏನೋ . . ಅಥವಾ ಇಂತಹ ತಂಟೆ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಥನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಏನೋ . . ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಬೆತ್ತವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಬೀಸಿ ನನ್ನ ಬೆನ್ನಿಗೆ, ಕಾಲಿಗೆ, ಕೈಗೆ . . ಎಲ್ಲ ಅವಯವಗಳಿಗೆ, ಹೊಡೆದರು. ಆಗ ಅಬ್ಬಲ್ಲ “ಅಯ್ಯೋ!” ಎಂದು ಅರಚಿದ. ಹೀಗೆ ಅರಚಿದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವನ ಅಪರಾಧವೂ ತುಬ್ಬಾಯಿತು.

ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಮೌನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಬ್ಬಲ್ಲನೊಬ್ಬನೇ ಅರಚಿದು ದೇಕೆ? ನನ್ನ ಈ ಒಳಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಸೇರಿದ್ದಾನೆನ್ನವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಬೇಕೆ? ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಐವತ್ತೈವತ್ತು ಚಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಶಾಯಿಕುಪ್ಪಿಗೆ ಬೆರಳನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕವ್ವು ಮೊಸೆಗಳನ್ನೆಳೆದರು. ಮುಖಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮೂರು ನಾಸು ಹಾಕಿದರು. ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗೆ ಅಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮೈ ಕೆಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಬದನೆಕಾಯಿಗಳಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ಲೇಟು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನೂರು ಗಜ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅವನ ಕಡೆಗೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನ ಕಡೆಗೂ ಹಾರಿತು. ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಂತೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ವರಸ್ಪರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆ ಮುಗಿಯುವ ಮುಂಚೆ ಬಂದುದೇಕೆ? ಎಂದು ತಾಯಂದಿರು ಕೇಳಿದರೆ ನಾವು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಉತ್ತರವೇನು? ಇದೇ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಲುದೂರ ಹೋಗುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮೊನೆ ನಾಮಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ದಾರಿಹೋಕರು ಏನೆಂದಾರು? ಆಗ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಿಗೆ ಒಂದು ಯೋಜನೆ ಹೊಳೆಯಿತು. “ರಾಮಣ್ಣ! ನಿನಗೆ ಈಜು ಬರುತ್ತದೋ?” ಎಂದು ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಕೇಳಿದ. “ಬರುವುದಿಲ್ಲ”—ಎಂದೆ.

“ಹಾಗಾದರೆ ಈ ದಿನ ಕಲಿಯುತ್ತೀಯೋ?” ಎಂದು ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆ. “ಓಹೊ! ಆಗಬಹುದು!” ಎಂದು ನನ್ನ ಉತ್ತರ. ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಅರೆ ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ತೋರೆಯಿತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈಜಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನಿಂತ ನೀರಿನ ಕೆರೆಯಂತೆ ಅದು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಮೊನೆ ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗ. ಹಿಡಿದ ಮೊನೆಗಳಿಂದಲೇ ಈಜಾಟ ಕಲಿತಿದ್ದ. ನಾನು ತಾಯಿಯ ಮೋಹದ ಮಗು. ನೀರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೆದರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನಾನು ಕಲಿತ ಪಾಠ. ಅಂದು ನನಗೆ ಈಜುವ ವಿದ್ಯೆಯ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಹೂರ್ತ ಮಾಡಿಸಿದ ಗುರು ಅಬ್ಬಲ್ಲ.

ನಾನು ಅಬ್ಬಲ್ಲನೂ ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಓಡನಾಡಲಿಲ್ಲ. “ಇಂಗ್ಲೀಸು ಬರವಿ”ಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪುತ್ತೂರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಏನು

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು—ಎಂದು ನಾನರಿಯೆ. ಆದರೆ ಮಾಸ್ತರರ ಬೆತ್ತದ ದ್ವಾರಾ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪ್ರೇಮವು ಸರ್ವಧಾ ಕುಂದಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಇಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ ಕಾಡುಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುವುದು; ಮರಹತ್ತುವುದು; ದರೆಹಾರುವುದು; ಕಲ್ಲಟವಾಡುವುದು; ಸರಿಮುಗುಳಿ ಹಿಡಿಯುವುದು; ಬಾಳಿನಾರಿನ ಚೆಂಡನ್ನು ಒದೆಯುವುದು. ಇದೆಲ್ಲ ನಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲನ ಮನೆಗೆ ನಾನೂ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲನೂ ಹೋಗುವುದೂ ಬರುವುದೂ ಇತ್ತು. ಪಾತುಮ್ಮ ನನಗೆ ಅವಲಕ್ಕಿ ತಾಳೆಬೆಲ್ಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನನ್ನವ್ವ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಿಗೆ ಕಾಫಿ ದೋಸೆ ಕೊಡದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ವರ್ಷಗಳು ಸಂದುವು. ವೃತ್ತಾರಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬಹುದಾದುದನ್ನು ಕಲಿತುದಾಯಿತು. ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡುವ ಕಾಲ ಬಂತು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಬ್ಬಲ್ಲ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು “ರಾಮಣ್ಣ! ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕಂತೆ!” ಎಂದ. ಆ ದಿನ ಸಂಜೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಪಾತುಮ್ಮ ನನಗೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಆರೋಗಣಿಗೆ ಅಟ್ಟಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಎಳನೀರು; ಸಕ್ಕರೆ; ಬಾಳೆಹಣ್ಣು; ಒಂದು ಪಿಂಗಣಿ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಹುರಿಗಡಲೆ! ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಒಂದಂತೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ತಿಂದು ತೇಗಿದವು. ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪಾತುಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನಾನು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಉಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೋ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ನಾನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸುವಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಒದ್ದೆಯಾದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ನನ್ನ ಹೃದಯವೂ ಒದ್ದೆಯಾಯಿತು. ಅವಳು ಯಾರೋ ನಾನು ಯಾರೋ! ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಪಡೆದ ತಾಯಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ಮಮತಾಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳಲ್ಲ! ಯಾವ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸಂಬಂಧವೋ ಇದು! ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿತು. ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಪಾತುಮ್ಮ! ಎನ್ನವಾಗ ನನ್ನ ಧ್ವನಿ ನಡುಗಿತು. ಹೊರಟು ಬರುವಾಗ ಪಾತುಮ್ಮ ಸವಿಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು—“ನಿನ್ನ ತಮ್ಮ ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ ರಾಮಣ್ಣ. ನನಗೆ ಯಾರೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲನೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲಿ ಇವನೊಬ್ಬ ನೀನು ನಾಲ್ಕು ಓದು ಕಲಿತವ. ಇವನು ಹೋದಲ್ಲಿ ಅದಿಲ್ಲ. ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೊಡ್ಡ ಚಾಕರಿನೋಡು ಮಗ ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಾದಾಗ ಈ ಬಡ ತಮ್ಮನನ್ನು

ಮರೆಯಬೇಡ ಪಾತುಮ್ಮನಿಗೆ ಕಾಡು ಹತ್ತಿರವಾಯಿತು; ಊರು ದೂರವಾಯಿತು. ಈ ಹಾಳುಬುದ್ಧಿಯ ಪೋರನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಹೆಚ್ಚು ಬದುಕಿಯೇನು. ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ ಇವನಿಗೆ ಕೈಕಾಲುಗಳಾದರೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿವೆ” ಎಂದು ನಡು ಗುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದಳು.

“ಆಗಲಿ ಪಾತುಮ್ಮ! ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದೆ.

ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಬ್ಬಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಸುಗ್ಗಿ ಗದ್ದೆಯ ಅಂಚಿನ ವರೆಗೆ ಬಂದ. “ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ರಾಮಣ್ಣ ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ” ಎನ್ನುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ. “ಹೇಗೆ ಮರೆತೇನು ಅಬ್ಬಲ್ಲ!” ಎಂದಾಗ ನನ್ನ ಮುಖವೂ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಬಿಟ್ಟ ಸ್ನೇಹ ಒಣಗಿಹೋಗುವುದುಂಟೇ? ನನ್ನಂತೆ— ಅಬ್ಬಲ್ಲನಂತೆ, ಹೊರಗಿನ ಭೇದಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಹಂಚಿ ಕೊಂಡು ಒಡನಾಡಿದವರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮರೆಯುವುದುಂಟೇ? ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅವನಿಗೊಂದು ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದದೆ ‘ಕಲಾಸಿ’ ಯಾದನಂತೆ. ಏನು ಕಲಾಸಿಯೋ ಎಲ್ಲಿ ಸೇರಿದನೋ ನಾನರಿಯೆ. ನಾನು ಉಪಕಾರಕ್ಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪಾತುಮ್ಮನಿಗೆ ಅಪಕಾರವಾಯಿತು—ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಮತ್ತೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನು ಕಲಾಸಿಯಾದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯಕಡೆ ಸುಳಿದು ಮೆಟ್ಟಿಲಿಲ್ಲ. ಪಾತುಮ್ಮ ಕರಗಿದಳು; ನೊರಗಿದಳು. ಮೊದಲೇ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿದ್ದವಳು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಾಷ್ಠದಂತೆ ಒಣಗಿದಳು. ನಾನು ಊರಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ, ನನ್ನ ಸಮಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ನನ್ನ ಒಳಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಹಂಬಲನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನು ಕಂಡೆಯೋ ಮಗು ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ರಾಮಣ್ಣ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೇನೂ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಬಡಹೆಣ್ಣು ಏಕೆ ಬದುಕಬೇಕು? ನೀನು ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಮುಖತೋರಿಸದಿದ್ದರೆ ಈ ಅಕ್ಕ (ನನ್ನ ತಾಯಿ) ಏನಾದಾಳು ಎಣಿಸಬಾರದೇ ರಾಮು! ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಬೇರೆ—ನಾನು ಬೇರೆಯೇ?” ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾತು ಸತ್ಯ; ಆದರೆ ಕೈತಪ್ಪಿಸಿ ಹೋದವನನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನದೇ?

ತಾಯಿಯ ಪತ್ರಬಂದ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಕೆರೆಕೋಡಿ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ಪತ್ರಿಹಚ್ಚಲು ಪೇಚಾಡಿದೆ. ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೂರವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನು? ನನ್ನನ್ನು ಆತ ಕಾಣದೆ ಆರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೇನಾಗಿದ್ದಾನೋ? ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೋ? ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೋ? ಈಗ ಆತನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈಗ ನನಗೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನೆಂದರೆ ಭಾವನೆಯ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಮಾತ್ರ! ಎತ್ತರವಾದ ನಿಲವು; ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣ; ತುಂಬಿದ ಒಡಲು; ಚಿಗುರು ವಿಸಾಸ; “ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋದೇನು; ಏನೂ ಮಾಡಿಯೇನು; ಕಲ್ಲು ತಿಂದಾದರೂ ಬದುಕಿಯೇನು” ಎನ್ನುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ನೋಟದ ತುಳುಕು! ಯಾರು ನನಗೆ ತಮ್ಮನಾಗಿದ್ದನೋ ಅವನಿಂದು ಬರಿಯ ಅಬ್ಬುಲ್ಲ!

ಬೊಂಬಾಯಿಯ ಜನಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಹನಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು! ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು ಈ ಅಬ್ಬುಲ್ಲ? ಹಕ್ಕಿಗೂಡುಗಳಂತೆ ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿರುವ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೋಡೆಯಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಯಾರು? ಈಚೆಗೆ ಯಾರು? ಎಂದು ಗೊತ್ತಿರುವುದೇ ಕಡಿಮೆ. ಈಗ ಪರಿಚಯ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ತಿವಿಯುವುದಕ್ಕೆ! ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ! ಕಿವಿಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಾತ ಚುಚ್ಚಿಸದವನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿದಾತ ಬೋಳಿಸದವನನ್ನು ಇರಿಯುತ್ತಾನೆ. ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಯಾವುದೂ ಬೇಡ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತಿದ್ದೇವೆ. ಕ್ರೂರಜಂತುಗಳಾಗಿರಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದೇವೆ. ಅಲ್ಲ; ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅಬ್ಬುಲ್ಲನೂ ನಾನೂ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಎಂದು ಪ್ರೇಮದ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈಗಿನ ಈ ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆಯುವ ಭಿನ್ನಪಂಥಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸಾದ ನನ್ನ ಮುದಿತಾಯಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು?

ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಭೀತಿ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಿತಷ್ಟೆ. “ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಬ್ಬುಲ್ಲನನ್ನು ಕರೆತರುವುದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಬರೆದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಧನಿಗಳೂ ಬಂದು

ಬಿಟ್ಟರು. “ಮಿಸ್ಟರ್ ನಾಯಕ್! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಾರಾಮಾರಿ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಹೇಳಿ. ಅದು ನಮ್ಮಂಧವರಿಗಲ್ಲ. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಾಸನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾದವರು ದುಡಿಯಬೇಕು. ನಮಗೆ ಇದ್ದದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರಾಯಿತು. ನಿಮಗೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳವನ್ನು ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಹೋಗಿ; ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ; ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿರಿ. ಈ ಉರಿ ನಂದಲಿ; ಆಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತೊಡಗುತ್ತೇನೆ. ಬಂದು ನೇರಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಜಾಗ ನಿಮಗಾಗಿಯೇ ಕಾದಿರುವುದು!” ಎಂದು ನನ್ನ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಸಂವತ್ಸನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದುಡಿಯಬೇಕಾದವರು ನನ್ನಂಧವರು. ಹೊಟ್ಟೆ ಕಾವಲಿಯಂತೆ ಕಾವೇರಿದ. ತಂಪಿಸಬೇಕು. ತಂಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾಯಬೇಕಾದರೆ ಸಾಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಇವರ ಮಾತಿನ ಧ್ವನಿ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಕೇಳಿದರೂ ಊರು ಬಿಟ್ಟೋಡುವ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನನಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನವೇ ಟೆಕೇಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾಯಿಯ ಆಜ್ಞೆ. ಅಬ್ಬಲ್ಲ ನನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು! ಈ ಮುಂಚೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಈಗ ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಅವಕಾಶವೇ! ರಸ್ತೆ ರಸ್ತೆ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೇನೂ ಆತಂಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಬರೆವ ಮಾತಿನ ಪರಿಣಾಮವೇನಾದೀತೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಹಾಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. “ಹುಡುಕಿದ್ದೇನೆ; ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನಂಬಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾಯಿಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಒಕ್ಕಣೆ—ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಪಾತುಮ್ಮನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಆಸೆಯಿಟ್ಟು ದಿನಗಳನ್ನು ನೂಕುತ್ತಿರುವ ಬಡ ವಿಧವೆಯಲ್ಲವೇ?—ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸಿತು. ಈ ತಾಯಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ; ಆ ತಾಯಿ ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನು ಹೆತ್ತತಾಯಿ. ಇವಳು ಅವಳಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಗೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ‘ಮಗ’ ‘ಆ ಮಗ’ನಿಂದ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಮುಸುಲ್ಮಾನ; ನಾನು ಹಿಂದು. ನಾವು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವವರಾದರೆ ಅವನ ಧರ್ಮದವರು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ನೋಡಿ ನಮಾಜು ಮಾಡುವವರು. ನಾನು ಗೋಪೂಜಕ. ಆತ ಗೋಭಕ್ಷಕ. ಹೊರಗಿನ ಭೇದ ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ನಾನು ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮಗನಾಗಿರುವಂತೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲ ತನ್ನ

ತಾಯಿಯ ಮಗ. ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನೂ ಅವನ ತಾಯಿಗೆ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನೂ ತೊಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಕಂಡೀತೆ? ಜೀನು ಯಾವ ಪುಷ್ಟಕೋಶದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಜೀನೆ. ಬಂಗಾರ ಯಾವ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಂಗಾರವೆ. ಆ ತಾಯಿಯ ಹಂಬಲು ಹಾರೈಕೆಗಳೂ ಕಣ್ಣೀರು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಗಳೂ ಈ ತಾಯಿಯವುಗಳಿಂದ ಬೇರಾಗಿರಬಹುದೆ? ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಕಟದ ಎದೆ ಬಡಿತ ನನ್ನ ತಾಯಿಯದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಆವೇಗವುಳ್ಳದಾಗಿರಬಹುದೆ? ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿ ಗುಮ್ಮನಾಟವಾಡುವಂತೆ ನಾವು ಧರ್ಮದ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ವರಸ್ಪರವಾಗಿ ಬೆದರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬೊಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಿಂದು; ಅಬ್ದುಲ್ಲ ಮುಸುಲ್ಮಾನ. ನಾನು ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಕು; ಆತ ನನ್ನನ್ನು ತಿವಿಯ ಬೇಕು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೊಡನೆ ನಾವು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲವೆ? ನಾವು ಒಡಗೂಡಿದ ಶಾಲೆ; ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ಚೂರಿಮುಳ್ಳು ಗಿಡ; ಸುತ್ತಿದ ಮಜಲು; ಹಾರಿದ ದರೆ; ಏರಿದ ಗುಡ್ಡ—ಎಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮನ್ನೇ “ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ; ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಜೀವದ ಬೇರು; ಈ ಹೊಲದ ಮುದ್ದು ಕೂಸುಗಳು ನೀವು; ಒಂದೇ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಬಂದ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ನೀವು” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವಾಗ “ಅಲ್ಲ” ಎನ್ನುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಪಾತುಮ್ಮನಿಗೆ ವುತ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ—ಎಂದು ಹುಡುಕಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ.

ಆದರೆ ಹುಡುಕುವುದು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ? ನೈಬಿಟ್ಟು ಅಲೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಮನ ಬಂದ ಕಡೆ ವಿಚಾರಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಆ ಜಾತಿಯ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆಂದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಚಕಾರ ಆಗಲೂ ಬಹುದು ಅವನು ಇರುವನೋ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಇರುವನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅವನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ವಿಳಾಸ ತಿಳಿದು ಪತ್ರ ಬರೆದೆನೆಂದರೆ ಆತ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವನೇ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೊಟ್ಟೆನೆಂದರೆ ಅವನದೇ ಉತ್ತರ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಹೇಗೆ? ಆತನ ಸಜೀನ ಮೂರ್ತಿ ಕಣ್ಣು ಮಂದೆ ಗೋಚರಿಸುವ ವರೆಗೆ ಅವನಿರುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವುಂಟೆ? ಆತನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದುಂಟೆ? ಸಾಧ್ಯವೇ? ತಾಯಿ ದೊಡ್ಡ ಒಗಟಿನೈ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಬಿಚ್ಚುವುದು ಹೇಗೆ? ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಮಾಗಣೆ ಶ್ಯಾನುಭಾಗರು ಅಣ್ಣವೃತ್ತಿಯವರ ಮಗ ನಾರ್ಣವೃತ್ತಿಯವರು, “ಎ. ಎನ್. ಬಾಳೂರ್ ಕಂಪೆನಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಪಿಂಗಾಣಿಯ ಹರದನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹಲವು ವೇಳೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡುದೂ ಉಂಟು. ಮುಸುಲ್ಮಾನರ ಬೀದಿಯ ಒತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಅಂಗಡಿ ಮಂಡಿ. ಹೋಗುವುದೂ ಬರುವುದೂ ಅಪಾಯಕರ. ನೇರಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸುತ್ತಾಡಿಯಾದರೂ ಬಾಳೂರರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ; ಎಂದು ತೋರಿತು. ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸೆಟ್ಟಾ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಬ್ಬಲ್ಲನ ಕತೆಯನ್ನು ಅವರೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದುದಿಲ್ಲ. ಅವರೋದದ ಜಾತಕಗಳಿಲ್ಲ. ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಬಾಳೂರರ ಪಿಂಗಾಣಿಯ ಮಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನಾಡಿ ಹೊರಡುವಾಗ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನೆತ್ತಿದೆ.

“ಯಾರು ಮೋಯುದ್ದಿನ್ ಬ್ಯಾರಿಯ ಮಗನೆ?” ಎಂದವರು ಅಪಹಾಸ್ಯದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

“ಹೌದು; ಅವನೇ!”

“ಅವನೇನು ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಯೆ?”

“ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧಿ!”

“ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ ನಾಯಕರೆ!” ಎಂದವರು ವಿಕಟವಾಗಿ ನಕ್ಕರು.

“ಹಿಂದಿನ ಪರಿಚಯ ನಾರ್ಣವೃತ್ತಿಯ! ಹಳೆಯ ಚಟ—ಹಳೆಯ ರೋಗ—ಹಳೆಯ ಸ್ನೇಹ . . . ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲವೇ?”

“ಅದು ನಿಜವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲ ಹಳತಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಈ ಬೊಡ್ಡಿ ಮಕ್ಕಳು ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗುವ ಮುಂಚೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹಾಳುಗಡವಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಜನಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನೇನು ಮಾಡುವೆ? ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವೆಯೋ? ಅಥವಾ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವೆಯೋ?” ಎಂದು ಜರ್ಜರಿತ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

“ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳಿದ್ದಾರೆ!”

“ನಿಜ; ಆದರೆ ಹೀಗೂ ಮಾಡಬೇಕೆ? ಹಿಂದುಗಳು ಹೀಗೆಂದೂ ಮಾಡಿಯಾರೇ?” ಎಂದು ಬಾಳೂರರು ನೂರಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮವೊಂದೇ ಪಾತಕ ಧರ್ಮವೆಂದೂ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವೊಂದೇ ಪಾವನ ಧರ್ಮವೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪಡಿಸಿದರು. ನಾನವರನ್ನು ಆಪ್ತೇಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನನಗೆ ಮೆಚ್ಚಲೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಬಂದುದು ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ತುಬ್ಬಿಗೆ. ಅವನು ಬೇರೇನಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಅಬ್ಬುಲ್ಲ ನಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ನಾನು ಬೊಂಬಯಿಗೆ ಹೊರಟೆಂದು, ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬರಮಾಡಿ ಎಳೆನೀರು ತನಿಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರಿನ ಸೇಸೆಯಿಂದ ಹರಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ವಾತುನ್ಮನ ಮಗ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನೆಂದಾದರೆ ಸಾಕು. ಒಳ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮೌನಿಯಾಗಿದ್ದ ನನ್ನೆದೆಯನ್ನೋದಿ ಪಿಂಗಾಣಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹೀಗೆಂದರು:

“ಮಿಸ್ಸರ್ ನಾಯಕ್! ಈ ಹುಚ್ಚಾಟ ಬೇಡ. ಅಬ್ಬುಲ್ಲ ಇದ್ದಾನೋ ಈ ಮುಂಚೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೊಳೆತು ಹೋಗಿದ್ದಾನೋ? ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಆತ ಶುದ್ಧ ಪೋಕರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಸಿ ಪುಂಡನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಧನರನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸುವ ಪಾಕಿಸ್ಥಾನಿಗಳು ತುಂಬ ಇದ್ದಾರೆ. ದುಡ್ಡು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ; ಹೆಂಡ ಕುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಸ್ತ್ರ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಫರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿ! ಸೂರಿ ಮಾಡಿ! ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿ! ಎಂದು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಧನರ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೊಂಬಯಿ ದೊಡ್ಡ ರೌರವವಾಗಿದೆ. ದುಡ್ಡಿರುವವರು ಮದ್ದತ್ತು ಮಾಡಿ ಹಿಂದೆ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇವನಂತಹ ಅನ್ಯದಾಸರು ಸಾವಿರಾರು ಮುಂದಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹಟವನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನಂಥವರು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ನೆರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ? ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದಲ್ಲ. ನಮ್ಮದೂ ಅದೇ ವಿದ್ಯೆ. ಮುಳ್ಳನ್ನು ಮುಳ್ಳಿನಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಒಂದೇಟಿಗೆ ಹತ್ತೇಟು ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೇ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಮಂತ್ರವಾಗಿರಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಗಾಂಧಿಯ ಅಹಿಂಸೆ ಈ ಮೃಗಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಅದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಯಿತು. ಅವರು ದುಷ್ಟರಾದರೂ ಮನುಷ್ಯರಪ್ಪ. . .” ಎಂದು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೂ ಇಳಿದರು. “ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ಸುಳಿವು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಮಾತಿಗೆ ತಡೆ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ.

“ನಿನ್ನ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನೋ ಅವನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬಿಚ್ಚುತ್ತೇನೆ”

ಎಂದವರು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು: “ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕತೆಯಿದು. ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಘಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂಗಡಿ ಬಾಗಿಲುಗಳು ಬೀಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದವು. ಫಕ್ಕನೆ ಹತ್ತೆಂಟು ಜನ ಓಡಿಬಂದರು. ಬಾಗಿಲನ್ನೆಳೆದು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನುಗ್ಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರು. ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಜನಾನನನ್ನು ಕೊರಳೊತ್ತಿ ರಸ್ತೆಗೆ ಒಗೆದರು. ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರು. ನನಗೀ ಮಕ್ಕಳ ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿಯದೇ? ನಾನು ಹತ್ತೆಂಟು ದಡಿಗರನ್ನು ಸಾಕುತ್ತೇನೆ. ಕೋವಿ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದೇನೂ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಕರೆನ್ನಿ ನೋಟುಗಳಿಂದ ಕೋವಿ ಗುಂಡುಗಳು ತಯಾರಾಗುತ್ತವಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ಕಡೆಯವರು ಬಂದು ಈ ಪುಂಡರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ಎಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಮದ್ದು? ಸರಕಾರದಿಂದ ಸಹಾಯಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಪುಂಡರಿಂದ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಫಿಯರ್‌ದಿ ‘ಹೂಡಬೇಕು’ ನನ್ನದು ಸುಲಭೋಪಾಯ ಗುದ್ದಿಗೆ ಗುದ್ದು . . . ಸುಲಿಯ ಬಂದವರು ನನ್ನ ಜನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಅವರ ಮೈಕಿ ಒಂದು ಜನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ಚಹರೆಯೇ ಇತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದುದೂ ಅಂದು ಕಂಡುದೂ ಒಂದೇ ತರ. ಅವನೇ ಆತನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ನನಗಂತೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮಗ . . . ಇವನ ಮಗ ಎಂದು ನೋಡುವ ಕಾಲ ಇದಲ್ಲ. ಈ ದುಷ್ಟರ ಕತ್ತಿ ಕೋವಿಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಈ ಬಡವಾಯಿಗಳಿಗೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಲ್ಲವೆ? ಎಷ್ಟೋ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮರುಕಪಟ್ಟವರಾರ ? ‘ಶ್ವರಂ ಪ್ರತಿ ಶಾರ್ಯಂ!’ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಳೆಯದಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತು ಹೊನ್ನಿಗಿಂತ ಮೇಲು. ಅವಿನೇಕಮಾಡಬೇಡಿನಾಯಕರೇ ನಿಮಗೂ ಒಬ್ಬಳು ತಾಯಿಯಿದ್ದಾಳೆ. ಪಾತುಮ್ಮನ ತಾಯಿಗೆ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವುಂಟು; ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಬಾಳೂರರ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೇ ಆತುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟೆ. ಬಾಳೂರರು ನನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬನನ್ನೇ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. “ನಿಮಗೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರವಾದರೆ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀವಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಡಿ. ನಾನಾದರೂ ಸಭ್ಯರಿಗೆ ಸಭ್ಯರು . . . ಪುಂಡರಿಗೆ ಪುಂಡರು. ಬರೆಯುವ ಲೆಕ್ಕಾಣಿಕೆ ನಿಮ್ಮ ಎದೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಟ್ರಾಮು ಒಂಡಿ ನಿಲ್ಲುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ

ನನ್ನೊಡನೆಯೇ ಬಂದರು. ಒಂದು ಬಂಡಿ ಆಗಲೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಬರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಿತ್ತು. “ಜಾಗ್ರತೆ! ಜಾಗ್ರತೆ! ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಿ . . . ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತಪಾತವಾಗುತ್ತದೆ . . . ” ಎಂದವರು ಜಾಗ್ರತೆಕೊಟ್ಟರು. ಇರಬಹುದು. ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಜ್ಞಾನ ಮೂಢ ಪ್ರಾಣಿಯಾದ ನನಗುಂಟೇ? ಬಾಳೂರರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ.

ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಗಲಭೆಯಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಜನರು ಓಡತೊಡಗಿದರು ಅದೊಂದು ಕಿರಿಯೋಣಿ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಜೇನು ನೋಣಗಳು ಹಾರುವಂತೆ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಓಡಿಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿಕ್ಕಿಗಳೂ ಕೇಳಿಸಿದುವು ಭಯವಿಲ್ಲ. ಓಡಬೇಡಿರಿ ನಾಯಕರೇ! ಈ ವರಾರದ ಮೊಲಿಸು ವಡೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಗುರುತಿದೆ ನಾನು ಜತೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲ . . . ಎಂದವರು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರ ಮಾತು ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನೂ ಕದಡಿತ್ತು. ಬಾಳೂರರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದೊಂದೇ ನನ್ನ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ವಾಗಿತ್ತು ಕದಲದೆ ನಿಂತೆ ಅಳುಕದವನಂತೆ ನಿಂತೆ ಗಲಭೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು. ಓಡುವ ಜನ ಆ ಕಡೆಗೇ ಓಡು ತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಈ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಧೈರ್ಯದ ಭಂಡವಳ ಹೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು. ಓಡುವವರನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿತು. ಹಲವು ಬೀದಿಗಳು, ಹಲವು ಮುಂಡಾಸುಗಳು, ಕಂಡು ಕಾಣದಾದವು ಆದರೆ ಒಂದು ಮುಖ ಕಂಡು ಕಾಣದಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನೆನಪನ್ನು ಕೆದರುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು. ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿರಬಹುದಾದ ಮುಖವೆಂಬ ಅನುಮಾನವಾಯಿತು ಓಡಿದ ನೂರಾರು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದೊಂದೇ ಮುಖ ನನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಬೇಕೆ? ಖಂಡಿತ ಈ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ . . . ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನೇ ಹೋಲುವ ಮುಖ . . . ಎತ್ತರವೂ ಅಷ್ಟೆ . . . ನಡೆಯುವ ಹದನೂ ಹಾಗೆಯೇ . . . ಮುಖದಲ್ಲೇನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಕೆರೆಕೋಡಿಯ ವಾತುಮ್ನನೆಂಬ ಬಡ ವಿಧವೆಯ ಮಗನ ಗುರುತುಕೊಡದಂತಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ, ಕೂಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ, . . . ಆತನ ತಾಯಿಯ ಕರೆಯನ್ನು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟಾದರೆ ಕೆಲಸ ತೀರಿತು. ತಾಯಿಯ

ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದಂತಾಯಿತು . . . ಎಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಳೂರರ ನೆನಪಿಲ್ಲದೆ, ಉಚ್ಚ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ “ಅ ಬ್ . . ದು . . ” ಎಂದೆರಡಕ್ಕರ ಗಳನ್ನು ಒದರಿವೆನ್ನೋ ಇಲ್ಲವೋ . . . ಬುಸುಗುಟ್ಟುವ ಸರ್ವನಂತೆ ಪಿಂಗಾಣಿಯ ಪ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನೆಗೆದರು. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ಚಿವುಟಿದರು. “ಮುಚ್ಚಿ ಬಾಯಿ!” ಎಂದು ರೋಷಾನೇಶದಿಂದ ಗದರಿಸಿದರು. ಅವರ ಕೋವವು ಅಬ್ಬುಲ್ಲ ಎಂಬ ನಾನಾದ ಕೊನೆಯಕ್ಕರವನ್ನು ನನ್ನ ಗಂಟೆಲಿನಿಂದ ಕಿತ್ತು ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಮಹಾಪರಾಧ ಮಾಡಿದವನಂತೆ ನಾನು ಬೆವ್ವನಾದೆ. ಬಾಳೂರರು “ಏನು ಅವಿನೇಕ ಇದು ನಾಯಕರೇ! ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದು ಬಲ್ಲಿರಾ? ಆ ದುಷ್ಟರ ನೋಟ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಹಿಂದೂ ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಖತಿಗೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರವರ ವೇಷದಿಂದ ಅನರವರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಾರಾಮಾರಿ ಆರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ, ಹಿಂದುಗಳಾರು? ಮುಸಲ್ಮಾನರಾರು? ಶತ್ರುಗಳಾರು? ಮಿತ್ರರಾರು? ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಜಾತಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜಾತಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಷ್ಟೂ ತಿಳಿಯದೆ ನಿಮಗೆ? ನಿಮಗೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಊರಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ತಲಪಿದ ಮೇಲೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ಸಹಸ್ರ ನಾನುವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರಾಯಿತು ” ಅಪರಿಷ್ಟ ಹೇಳುವಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಟ್ರಾಮು ಬಂತು. ಜನರ ಒತ್ತಾಟ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ಥಳ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಬದುಕಿದೆ ಎಂದು ಫಕ್ಕನೆ ಒಳಗೆ ಹಾರಿಬಿಟ್ಟೆ. ಟ್ರಾಮು ಹೊರಟಿತು. ಬಾಳೂರರಿಗೆ ಒಂದು ನನುಸ್ಕಾರಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಟ್ರಾಮಿನ ಒಳಗಿದ್ದವರು ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ತುಂಟ ಮಕ್ಕಳು ಪಟಾಕಿ ಸುಟ್ಟರೆಂದೂ ಆ ಧ್ವನಿಕೇಳಿ ಬೀದಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಜನರು ಓಡಿದರೆಂದೂ, ಪೊಲೀಸರು ಬರಬೇಕಾಯಿತೆಂದೂ ಕೊನೆಗೆ ಯಾವ ಅವಾಂತರವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಒಳಗೆ ಕಳಿತವರೊಬ್ಬರು ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವ ಕುತೂಹಲವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇಳಬಹುದಾಗಿದ್ದರೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಬ್ಬುಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿದ್ದನೇ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತ, ಅವರಿಗೇನಾಗಬೇಕು? ಟ್ರಾಮಿನ ಒಳಗಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಧರ್ಮ ದವರು. ಆದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಸಂದೇಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರು; ಆಪಾದ ಮಸ್ತಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರು. ವೇಷಪಲ್ಲಟಿಸಿದ ಕಳ್ಳನೇನೋ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸು

ವಂತೆ ನೋಡಿದರು. ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ ತಾಯಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತೋಡಿಸಿದ ಒಂಟಿ ನನ್ನನ್ನು ಆ ದಿನ ಬದುಕಿಸಿತು.

ಬಾಳೂರರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಲಾಭವಾಗದಿದ್ದರೂ ಒಂದು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಯಿತು. ದ್ವೇಷಭಾವ ಮೈಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಂಟಿರುವುದಲ್ಲ. ಹಲವರ ಜೀವದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಧರ್ಮದವನು ಇನ್ನೊಂದು ಧರ್ಮದವನು ಬದುಕಲು ವಾತ್ರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಎಣಿಸಲಾರ. ಆತನಲ್ಲಿ ಗುಣವಿರಬಹುದೇ? ಹುಡುಕಲಾರ. ಇದ್ದರೆ ಆ ಗುಣವು ಗುಣವೆಂದು ಒಪ್ಪಲಾರ. ಅನ್ಯಧರ್ಮಿಯ ನಲ್ಲಿ ಗುಣವನ್ನರಸುವವನು ಸ್ವಧರ್ಮದೋಹಿ ಎನ್ನುವಂತಹ ವಾಪ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಜನರು ಈ ಯಾತನಾಮಯವಾದ ಅನುಭವವು ನನಗಾದುದು ಇಂದೇ. ಶತ್ರುಗಳು ಅಭಿಯೋಗಿಸುವರೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಕೋಟಿಗಾವಲಿನ ಭಟರು ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಸೈನಿಕರು ಕೋವಿ ಮದ್ದಗಳನ್ನು ಬೆಚ್ಚಗಾಗಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನರೂ ತಮ್ಮ ದುರ್ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೆಚ್ಚಗಾಗಿ ಕಾಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ನನ್ನಂಥವರು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ತಿವಿಯುವುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ವಲಾಯನ ಮಾಡುವುದು. ನಾನಲ್ಲಿಗೆ— ಬಾಳೂರರಲ್ಲಿಗೆ, ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನಂಥವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಂಡೆ. ನನ್ನ ಹುಚ್ಚು ಮಮತೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು. ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ಚಿತ್ರವೊಂದೇ ಇರುವಾಗ ಕಂಡವರೆಲ್ಲಾ ಅಬ್ಬುಲ್ಲರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಸೋಜಿಗವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಬಾಳೂರರ ಮಾತೇ ನಿಜವಿರಬಹುದು. ಸ್ವಧರ್ಮಿಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಿದೆ ಎಂಬ ಅನುಭವ ನನಗಾಗಿದೆ. ಅಬ್ಬುಲ್ಲನ ಧರ್ಮಬಂಧುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆಯೇ? ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಬರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಿರಪಾಯದ ಎಲ್ಲೆಯಿಂದತ್ತ ಕಾಲಿಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನು? ಅಥವಾ ಬಾಳೂರರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹೇಳಿದುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಅಬ್ಬುಲ್ಲನಿಂದು ನರರೂಪದ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಅವನ ತಳ್ಳಿ ನನಗೇಕೆ?

ನಾನು ಬಾಳೂರರನ್ನು ಕಂಡುಬಂದ ಮರುದಿನವೇ ನಗರದ ಕೆಲಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವಾಂತರಗಳಾದುವಂತೆ. ಅನಾಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಜನರು ಬಡಕಿತ್ತ ಹೋಗತೊಡಗಿದರು. ಒಂದು ಮೊಟಾರ್ ಬಂಡಿಯನ್ನೇರಿದ ಕೆಲ ಹತ್ಯಾಕಾರಿಗಳು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದರೆಂದೂ ಹತ್ತೆಂಟು ಜನರನ್ನು ಕೊಂದರೆಂದೂ ನೂರಾರು ಜನರನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದರೆಂದೂ ಕಾರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಗೆದು ಮಹಾನಗರದ ಸಂದಣಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದೂ ಸುದ್ದಿ ಹರಡಿತು. ರಕ್ತ ಕುದಿಸುವ ಸುದ್ದಿ. ಇವರಾರು? ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಜನರು — ಇನ್ನೊಂದು ಜಾತಿಯವರು, ಎಂದು ಸರಕಾರದವರು ಮರೆಮಾಜಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಈ ಪಾಪಿಗಳ ಹಿಂದುಗಳೆಂದು ಮುನಲ್ಪನನಿಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದೂ ಹಿಂದುಗಳಿಗೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ನಮ್ಮದಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮನುಷ್ಯರ ನೆಲೆದಲಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಆ ಮೇಲೆ ಇತರರೇ ತಮ್ಮಗಾರರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅವಿವೇಕ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯೇನೆಂಬುದೂ ವ್ಯವಹಾರ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದೇ ಇದ್ದ ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೂಲೆಮಾತಕ ಮಾಡಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೂಲೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತವೇ ಆಗಿದೆ

ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳು ಹೇಗೆ ಕಳೆದಾವೋ ನನಗೆ ಯೋಚನೆ ಹಿಡಿಯಿತು. ಜನರು ಒಪ್ಪಾಟಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ ಪೊಲೀಸರೂ ದಂಡಾಳುಗಳೂ ಸರ್ವಗಾಮಲನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ಒಂದಡಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಇಟ್ಟರೆ ಅವಾಯ. ಜೀನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಜಾಗ್ರತೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ, ಅದು ಭಾರವಾಗಿಯೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಭಾರವಾದ ಒಡವೆಯೂ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಗುರವಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೀಗ ಇರುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿರಲು ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಹೋಗುವ ದಾರಿ ಕಟ್ಟಿ ಹೋಗಿದೆ. ಉಗಿಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ; ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಜೀವವು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೀಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೀಗಿನಂತೆ ಸಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬೊಂಬಾಯಿಯನ್ನು ಹೇಗೂ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಬಿಡುವ ವರೆಗೆ ತಾಯಿಯ ಒಡವೆಯಾದ ನನ್ನೀ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಕಾಪಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊಟೇಲಿಗೂ ಹೊಟೇಲಿನಿಂದ ಕೋಣೆಗೂ ಮಾತ್ರ ಸುಳಿದಾಡಿ, ಉಳಿದ

ನೇಳೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಲು ಬಲಿತ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಿರುದ್ಯೋಗದ ದಿನ. ಇಡೀ ಹೊತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆ? ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಲೂ ವ್ಯಥೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದೆ. ಈ ವ್ಯಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಿಗೆ ಒಂದು ಫಾಲು ದೊರೆಯದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು; ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದ್ದಲ್ಲ ಅಸಂಭವ; ಎಲ್ಲಿ ಸತ್ತನೋ, ಏನಾದನೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯೊಂದೇ ಸದ್ಯದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಸ್ವಾರ್ಥವು ಬಲಿಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಕಗ್ಗಲ್ಲ ಕೋಟಿಯಾಯಿತು. ವಜ್ರದ ಗೋಡೆಯಾಯಿತು. ಅದರೊಳಗೆ ಜೀವವು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕೂಳಿತಿತ್ತು!

ಸಾಯಂಕಾಲ ಘಂಟೆ ಎಂಟಾಗಿದೆ. ಹೊಟೇಲಿನಲ್ಲಿ ಊಟ ತೀರಿಸಿ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣುಹಾಯಿಸುತ್ತಾ ಯಾರಾದರೂ ಬರುವರೇ? ಏನಾದರೂ ಆಗುವುದೇ? ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳತೆಯ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಶೋಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ. ಚೂರಿಯೊಂದು ಸದಾ ಜೀವಿನೋಳಾಗಿತ್ತು ನನ್ನ ಅಂಗರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ. ಬೀದಿಯ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತರ ಕಟ್ಟಡಗಳು. ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ದೀಪ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ನೆರಳೂ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಜನರ ಓಡಾಟವೂ ಇತ್ತು. ಗುಂಪಾಗಿ ಹೋಗುವವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಬರುವವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವೇಕೆ ಅವಿತಿರಬಾರದು? ನಾನು ಬಲು ಎಚ್ಚರದಿಂದ, ಜನರ ಗುಂಪನ್ನು ದೂರವೇ ಬಿಟ್ಟು ಆದಷ್ಟು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೂರು ಗಜ ಬಂದನೋ ಇಲ್ಲವೋ! ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮರದಡಿಯ ನೆರಳಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ನೆರಳು ಒಡೆದು ಬೇರಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು. ಚಲಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನನ್ನ ಕಡೆಗೇ ಚಲಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಕೂಲಂಕಷ ವಿಚಾರಿಸುವ ಅವಶ್ಯತೆಯೇನು? ಕಾಲಿನ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರಾಯಿತು; ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಅದರ ವೇಗವೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆ ನೆರಳಿನ ಕೆಲ ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಹೋಗುವುದೂ ಬರುವುದೂ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ನೆರಳು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ವೇಗದೊಡನೆ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಷ್ಟೆ? ಸೂಜಿಕಲ್ಲಿನ ಹಿಂದೆ ಬರುವ ಕಬ್ಬಿಣದಂತೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಬೆಂಬತ್ತಿಬರುವುದಷ್ಟೆ! ಇದೇನು ಸೋಜಿಗ? ಅಪಾಯವನ್ನು ತಂಕಿಸಲೇ? ಬೊಟ್ಟಿ ಹೊಡೆಯಲೇ? ಅವಿವೇಕವಾದೀತು. ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಗಲಭೆಯೆದ್ದು, ರಕ್ತಪಾತ

ವಾಗುವ ಕಾಲವಿದು. ನನ್ನದು ಮಾನಸಿಕ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಿರಲೂ ಬಹುದು; ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟಿಭ್ರಮೆಯಾಗಿರಲೂ ಬಹುದು. ಬೊಬ್ಬೆಯೆಬ್ಬಿಸಿ ಅನಾಹುತ ವನ್ನು ಕರೆತರುವುದೇಕೆ? ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಅಂಕೆಯಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರಂಕುತಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರಾಯಿತು. ಓಡೋಣವೇ? ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ದಾರಿಹೋಕರು ಏನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು? ಓಡದಿರಲೇ? ಆ ನೆರಳು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡುವಣ ದೂರವನ್ನು ನುಂಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಏನೂ ಆಗಲಿ, ಇಡುವ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೇ ದೂರದೂರವಾಗಿ ಇಡೋಣ ಎಂದು ಇಟ್ಟಿ ಆ ನೆರಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ಖಂಡಿತ ವಾಗಿ ಅಸಾಯವಿದೆ ಅದೂ ನನಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಅಸಾಯ! ಅದ ರೇನು? ಕೋಣೆ ಸಮೀಪಿಸಿತು ನಾಲ್ಕೇ ನೆಗೆತ! ನಮ್ಮ ಕಟ್ಟಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹಾರಬಹುದಷ್ಟೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದೆ.

ನಾನಿರುವ ಕಟ್ಟಡ ಭಾರಿ ದೊಡ್ಡದು. ಅದರೊಳಗೆ ನೂರಾರು ಸಂಸಾರಗಳ ಚಿಕ್ಕ ವ್ರಪಂಚವಿದೆ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರ ಮುಖಪರಿಚಯವೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾತುನಡೆವಳಿಗಳು ಬೇರಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕೆ? ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಕೋಣೆಗಳ ಬೀಗದ ಕೈಗಳ ಪರಿಚಯ ಇರುವಷ್ಟು ಜನರ ಪರಿಚಯ ವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೋಣೆ ಆರನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ. ವಿರುವುದಕ್ಕೆ ಡೂಂಕು ಡೂಂಕಾಗಿ ಸುತ್ತುವ ಸೋಪಾನ. ರಸ್ತೆಯ ಅಂಚಿನಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ನೋಪಾ ನಕ್ಕೇ ಹಾರಿದೆ. ಹತ್ತು ಮೆಟ್ಟು ಮೇಲೇರಿ ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ನೆರಳು ನನ್ನ ಕೆಳಗಡೆಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಂತಿದೆ. ಇನ್ನೇನು? ಸಂದೇಹ ಬೇಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನೇ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ವಿವತ್ತು. ಮೈ ನಡುಗಿತು; ಬಾಯಿ ಚೀರಿತು; ನನ್ನ ಕೈ ತಾನಾಗಿ ಜೀಬಿನೊಳಗಿದ್ದ ಚೂರಿ ಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನೆರಳಿನ ಕಡೆಗೆ ಎನೆಯಿತು. ಚೂರಿ ರಸ್ತೆಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಠಣ್ ಎಂಬ ಸದ್ದಾಯಿತು. ನನ್ನ ಚೀರಾಟ ಚೂರಿಯ ರಣತ್ಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಏನೋ ದೊಡ್ಡ ದೊಂಬಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ . . . ಎಂದು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರೂ, ಮನೆಯ ಒಳಗಿದ್ದವರೂ, ಹೊರಗಿ ದ್ದವರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ದಿಗಿಲೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ನೆರಳು ಓಡಿತು. ಹತ್ತೆಂಟು ಜನರೂ ಓಡಿದರು. ಹೊಡೆಯಿರೋ, ಬಡಿಯಿರೋ ಎಂಬ ಆರ್ಭಟ. ಮೇಲಿನವರು, ಕೆಳಗಿನವರು, ಆ ಕಡೆಯವರು, ಈ ಕಡೆಯವರು, ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ, ಓಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿಂದೆ, ಅದನ್ನು ಬೆಂಬಿಟ್ಟು ಜನರ ಹಿಂದೆ, ಓಡ

ತೋಡಗಿದರು. ಯಾರು, ಏನು? ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಬೊಬ್ಬೆಯ ಹಿಂದೆ ಜನರು! ಜನರ ಹಿಂದೆ ಬೊಬ್ಬೆ! ಜೀವವಿದ್ದ ಆ ನೆರಳು ಏನಾಯಿತೋ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯಿತೋ ನಾನರಿಯೆ. ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಬೊಬ್ಬೆ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳದಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ನನಗೆ ಧೈರ್ಯಬಂತು. ಅಲ್ಲಿ ಏನಾಯಿತೋ ತಿಳಿಯುವ ಕುತೂಹಲವಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು; ಆ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನದಾದರೆ, ಉಳಿದ ಹಗಲುರಾತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನವು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕುಳಿತೆ.

ಬೆಳಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಕೂಡೊಕ್ಕಲುಗಳಾಗಲಿ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಜನ ರಾಗಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕೊಲೆವಾತಕಿ ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಾ ಬಂದ. ಅವನನ್ನು ಹತ್ತು ಜನ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ನಾವಿರುವ ರಸ್ತೆ ರಾಜರಸ್ತೆಗೆ ಸೇರುವಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ವಟ್ಟಿನ ಹೊಡೆ ದಾಟಿವಾಯಿತು. ಒಂದೆರಡು ಹೆಣಗಳು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ. ಈಗ ಎಲ್ಲ ಶಾಂತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರು. ನನಗೆ ಅಷ್ಟರಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಚಿಕ್ಕ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ವಿದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನೆರಳು ನನ್ನನ್ನು ಓಡಿಸಿಬಂದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಈ ಕೊಲೆಯಾದುದಾಗಿರಲಾರದೆ? ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯಲೇಬೇಕು. “ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿ ನಗರವು ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಮೂಲೆ ಮುಡುರುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಇಂತಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಯಾವ ಅನಾಂತರ ಗಳೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಶಾಂತರಾತ್ರಿಯ ಅನುಭವ ಇದೇ ಮೊದಲು” — ಎಂದು ಸರಕಾರದವರು ಪ್ರಕಟನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯಿದ್ದಿರಬಹುದು; ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುದ್ದಿಯ ಮೂಲ ವನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದು ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅದರಡೆಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಿ? ಆಲೋಚನೆಗಳ ಎಳೆದಾಟದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಯ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಪಕ್ಕದ ಚಹದ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಲೋಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಏರುತ್ತೇನೆ. ಕೆಳಗೆ ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಕಾರಿನಿಂದ ಪಿಂಗಾಣಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಬಾಳೂರರು ಇಳಿದು ನನ್ನೆಡೆಗೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ, ಕೈಯನ್ನೆತ್ತಿ ಸನ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ!

ನನಗಾದ ಸಂತೋಷ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ

ಕೆಳಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು “ಬನ್ನಿ ನಾರ್ಣಪ್ಪಯ . . . ಬನ್ನಿ . . . ನನ್ನ ಗೊಡನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ನೋಡಿದವರಲ್ಲ . . .” ಎಂದು ಕರೆದೆ.

“ನೀವು ಕರೆಯದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಹತ್ತಿ ಮೇಲೆ, ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದವರು ನನ್ನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

ನನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಚೆಲುವಾದ ಕುರ್ಚಿ ಒಂದೆ. ಅದನ್ನು ಬಾಳೂರರು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ಮಂಚವಾಗಿ ರೂಪಾಂತರ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದ ಅಗಲ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕುಳಿತೆ. ಬಾಳೂರರು ಕರ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಖವೊರೆಸುತ್ತಾ “ನಿನ್ನೆಯ ಸಮಾಚಾರವೇನಾದರೂ ಗೊತ್ತೆ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

“ಯಾವ ಸಮಾಚಾರ?”

“ಸಮಾಚಾರವು ಯಾವುದೆಂದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ” ಎಂದವರು ನಕ್ಕರು.

“ಯಾವುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ?”

“ನಿಮ್ಮ ಈ ಕಿರಿಬೀದಿ ರಾಜರನ್ನೆಗೆ ಸೇರುವಲ್ಲಿ . . . ಆ ಮೂಲೆ ಯಲ್ಲಿ . . . ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಏನಾಯಿತೆಂದು ಬಲ್ಲಿರಾ?”

“ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ!”

“ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೇ ಕುಂಭಕರ್ಣ ನಿದ್ರೆಯೆ?”

“ಹೂಂ ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರದಲ್ಲಿ—ನನ್ನಂತೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವವರು ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಇದ್ದರೆ ಈ ಮಾರಾಮಾರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ನಗುತ್ತಾ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟೆ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಾದ ಘಟನೆಯ ಕೂಲಂಕಷ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವು ಆ ನಗೆಯಿಂದ ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆದುದಕ್ಕೂ ನನಗೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಂಬಂಧ ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

“ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ನಿಮ್ಮಂಥವರೇ ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಿದ್ದರೆ ಆಳುವ ಸರಕಾರಬೇಕೆ? ಆದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಪುಕಾರಿ ಮಾಡಿದಂತಹ ದುರ್ಜನರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಡಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಮಗೊಂದು ಸರಕಾರಬೇಕಾದುದು.” ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದರು.

“ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ದುಷ್ಟ ಈ ವಠಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಸೋಗು ಯಾರಿಗೋ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರು ಸನ್ನೆಕೊಟ್ಟರು. ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದಾರಿ ಹೋಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ವ್ರಣವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಓಡಿತ್ತು ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಈ ರಸ್ತೆ—ಆ ರಸ್ತೆಗಳ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಜನ ನಿಂತಿದ್ದರಬೇಕು. ತಡೆದರು. ಹಿಡಿದರು. ಆ ಜನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ತಿವಿದ. ಮತ್ತೆ ಕೇಳುವುದೇನು? ನಿರಪರಾಧಿಯ ರಕ್ತವಲ್ಲವೇ? ಅದು ನೀರೆ? ಆತನ ಕೊರಳನ್ನು ಕೊಯಿದು ಅಲ್ಲಿ ಎಸೆದಿರಬೇಕು.”

“ನಮ್ಮ ನೆರೆಗೂ ಈ ಮಾರಿ ಬಂತು!” ಎಂದು ಏನೂ ತಿಳಿಯದವನಂತೆ ಮುಖವನ್ನು ಮುದುಡಿಸಿದೆ.

“ಎಲ್ಲ ಆಗುವುದೇ ಆಗತಕ್ಕುದೇ ನಿನ್ನಂತಹ ಅಂಜುಬುರುಕರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವಲ್ಲ!” ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದಾಡುತ್ತಾ ಮತ್ತೂ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು:

“ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕಾದುದು ಇದಲ್ಲ. ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಉಪಕಥೆಯಿದೆ. ನನ್ನ ಮಂಡಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿದೆ ಗೊತ್ತೋ?”

“ಇರಬಹುದು”

“ಇದೆ; ಅಲ್ಲೊಂದು ಅನಾಥ ಶವವಿದೆ!” ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನೆತ್ತರು ಬಿಸಿಯೇರತೊಡಗಿತು.

“ಅನಾಥ ಶವ!”

“ಹೌದು”

“ನಾವದರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದೇ?”

“ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಮಗೆ ಯಾರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ? ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾಡುವ ಬೊಡ್ಡಿ ಮಗ ಯಾರು? ಆದದ್ದೇನೋ ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ಆದರೆ ಹೆಣ ಯಾರದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ . . ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ!”

“ನಾನು ಶವ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಲ್ಲ!”

“ಲೋಕಕ್ಕೇ ಗೊತ್ತಿದೆ ಈ ವಿಷಯ. ಆ ಹೆಣಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಹೆಸರಿದೆ!”

“ನನಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಹೆಸರು!”

“ಹೌದು; ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿದಿದ್ದ ಜಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬಲ್ಲ—ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು!”

“ಏನು ಅಬ್ಬಲ್ಲ!” ಎಂದು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದೆ.

“ಏಕೆರ ಬಾರದು? ಆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ನಾರ್ಣಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ! ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಈ ಹೆಣದ ತುದಿಬುಡ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ದಾಖಲೆಗೆ ಇದು ಬೇಕಾಗಿದೆಯಂತೆ. ಹಿಂದು ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿತ್ತಂತೆ ಆ ಹೆಣ. ಪೋಲೀಸರು ತಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ . . ಏನು ಹೇಳೋಣ . . ಆ ಮುಂಡಾಸು . . ಕಚ್ಚೆ . . ಶಾಲು . . ಇವುಗಳೊಳಗೆ ಶುದ್ಧ ಮುಸಲ್ಮಾನನ ಶರೀರ . . ನಾನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ಈ ದುಷ್ಟರು ಮಾಡುವುದೇ ಹೀಗೆ . . ವೇಷ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕೊಲೆಮಾಡುವುದು.”

ಬಾಳೂರರ ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ತವಕ ನನ್ನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳುವ ತವಕ ಅವರಿಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆ ಜಾತಿಯನ್ನು ಅವರು ಮನವಾರೆ ಬೈದರು. ಎಷ್ಟು ಅವಶಬ್ದಗಳನ್ನಾಡಬಹುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಆಡಿದರು. ಆ ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಕೆರೆಕೋಡಿ ಅಬ್ಬಲ್ಲನಾಗಿರಬಹುದೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಬರಹೇಳಿದುದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಕರೆಯದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಅಷ್ಟು ಮೋಹಕ! ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಹೆಣದೊಳಗಾದರೂ ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಕುಳಿತಿರುವನೋ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಅವರ ಕಾರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋದೆ. ಬಾಳೂರರು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಹೆಣ ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಮುಖ; ಅದೇ ಮೈಕಟ್ಟು, ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕಿರುಮಾಸೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಪ್ಪ ಮಾಸೆ. ನುಣುಪಾಗಿದ್ದ ಮೈ ಒರಟಾಗಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಂದಿಹೋಗಿದ್ದ. “ಏನೂ ಮಾಡಿಯೇನು! ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋದೇನು!” ಎನ್ನವ ನಿರ್ಭೀತಿಯ ಮುಖ ಮುದ್ರೆ ಈಗಲೂ ಇತ್ತು. ಏನೋ ಮಾಡಿದ; ಮಸಣಕ್ಕೆ ನಡೆದ. ಪಾತುಮ್ಮನ ಕನಸಿನ ದೈವ ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಕುತ್ತಿಗೆ ಅರ್ಧ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸುರಿದ ರಕ್ತ ಇನ್ನೂ ಆರಿರಲಿಲ್ಲ. ರಕ್ತದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿತ್ತು.

“ಸಾಮಾನ್ಯ! ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಮರೆಯ ಬೇಡ!” ಎಂದು ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪಾತುಮ್ಮನಾಡಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಮಾತುಗಳು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ರಣರಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನು ಮರೆತೆನೇ? ಇಲ್ಲ. ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗ ಹೋದ ಜನ ಯಾರೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ರಾಮಣ್ಣನೇ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಣ್ಣು ಬೊಂಬಾಯಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೂಡಿತು. ಇದು ಕನ್ನಡದ ಮಣ್ಣನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ರಾಮಣ್ಣನೇ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು “ಈತನ ಪರಿಚಯವಿದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ಇದೆ; ಈತನೇ ಕೆರೆಕೋಡಿ ಅಬ್ಬಲ್ಲ;”

“ತಂದೆಯ ಹೆಸರು?”

“ಮೋಯಿದ್ದಿನ್”

“ಕಸಬು!”

“ಇಲ್ಲಿಯೇ ಏನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ!”

“ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು?”

“ಪಾತುಮ್ಮ. . . . ತಾಯಿ!”

“ವಿಳಾಸ ಕೊಡಬಹುದೇ?”

ಕೂಡಲೇ ಒಂದು ಚೀಟಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿ. “ನಿಮ್ಮಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದ ಉಪಕಾರವಿಷ್ಟೆ!” ಎಂದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಾವು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಸನ್ನೆಕೊಟ್ಟರು.

ನಾವು ಹೊರಟೆವು. ಮುಖವನ್ನೀಕೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಚೂರಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಚೂರಿ. . . . ಹೌದು. . . . ನನ್ನ ಚೂರಿಯಂತೆಯೇ ಇದೆಯಲ್ಲ. . . . ನೆತ್ತರ ಕೆಸರನ್ನು ಮೆತ್ತಿದ ಹಾಗಿದೆ. . . . ಅಬ್ಬಲ್ಲನ ನೆತ್ತರು. . . . ಅವನ ಕೆಸರು. . . . ನನ್ನ ಚೂರಿ. . . . ಫಕ್ಕನೆ ಕಾಲು ತಡೆಯಿತು. ಮುಖ ವಿವರ್ಣವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು “ನೀವು ಒಂದು ಕೊಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೀಗಾದರೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾರನ್ನು ಕಾಣುವ ನಮ್ಮ ಗತಿಯೇನು?” ಎಂದು ನಕ್ಕರು. ನಾನು ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣವನ್ನು ಕಂಡು ವ್ಯಸನ

ವಾಗಿತ್ತು; ಅಷ್ಟೆ ಚೂರಿಯು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮುರ್ಮುನನ್ನೆ ತಿಳಿಯಿತು. . . . ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತಾನಾಗಿ ರಸ್ತೆಗೆ ಹಾರಿದ ಚೂರಿಯದು ಬೇಕೆಂದು ಎಸೆದುದಲ್ಲ. ತಾನಾಗಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿತ್ತು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ರಣ್ ಎಂದು ಶಬ್ದವಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೆ ಅದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ಆಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡಲಿಲ್ಲ ಬಾಳೂರರು “ಬಾ ಬಾ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಹಜ್ಜೆ ಅವರ ಹಜ್ಜೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಾರಿನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದುದಾಯಿತು. ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ವರೆಗೆ ಅವರ ತುಟಿ ಎರಡಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಮುಖಭಾವ ಭಂಗಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾರಿನೊಳಗೆ ಕುಳಿತೊಡನೆ “ನನ್ನ ಮಾತು ಸತ್ಯವೇ ರಾಮಣ್ಣ?” ಎಂಬ ಕೇಳಿದರು.

“ಸಂದೇಹವೇನು?” ನಿಮ್ಮದೇ ಸತ್ಯ ನನ್ನದೇ ಸುಳ್ಳು!” ಎಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಉತ್ತರದಿಂದ ಅವರ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ? ಆದರೆ ಆ ಬಾಯಿ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುಚ್ಚೀತೇ? “ನಂಬಕೂಡದು ನಂಬ ಕೂಡದು ಸರ್ವಧಾ ಆ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಂಬ ಕೂಡದು. ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ಶುದ್ಧ ಲುಚ್ಚ ನೀನು ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಖಂಡಿತ ವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಚರ್ಮ ಸುಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ” ಎಂದರು.

ಇರಬಹುದು; ನಾನು ಇದಿರಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದಿರಾಡುವ ಧೈರ್ಯವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ?

ಕಾರು ಬಾಳೂರರ ಅಂಗಡಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಅವರು ಇಳಿದರು. ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಡ್ರೈವರ್‌ನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. “ರಾಮ ನಾಯಕರೆ! ನಿಮಗೆ ಈ ಬೊಂಬಾಯಿಯ ತಂಟೆ ಬೇಡ ಕಾಲು ಕೀಳರಿ ನೋಡೋಣ ದುಡ್ಡೊಂದು ಇದ್ದರೆ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಹೊರತು ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಈ ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ. ಬಂಡಿಯ ಟಿಕೇಟು ಸಿಕ್ಕೀತೇ? ಎಂದು ಸಂತಯ ಪಡಬೇಡಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತುಕೊಟ್ಟಿರಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಜೇಬಿಗೆ ಬಂದು ಬೀಳುತ್ತದೆ ಟಿಕೇಟು ನಡೆಯಿರಿ . . . ನಡೆಯಿರಿ . . . ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಜಬೇಕಾದರೆ ವಿನೇ ಆಗಬೇಕು. ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನಂಥವರೇ ಸಮರ್ಥರು . . . ನಿನಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಬೇಡ” ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು.

“೨ಗಬಹುದು” ಎಂದು ನನ್ನ ಉತ್ತರ.

“ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುವ ಟ್ರೇಕೇಟು ನಾಳೆ ನಿಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ತಲಪುವುದು. ಕೂಡಲೇ ಹೊರಡಿರಿ. ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಕ್ಷೇಮ ವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದುಬಿಡಿ. ಬೊಂಬಾಯಿ ಪಟ್ಟಣ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮವಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಆ ಬೆಂಕಿಕೆಂಡದ ರಾಶಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದಾನು; ಎಂದು ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ” — ಎನ್ನುತ್ತಾ ನನ್ನನ್ನು ಕಾರಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕೋಣೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

X X X X

ಮರುದಿನ ಉಗಿಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶರೀರವೇನೋ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಧ್ಯಾನವೆಲ್ಲ ಆ ಘಟನೆಯದೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಕೊಲೆಪಾತಕಿಯಾಗುವುದು! ನೇಷವಲ್ಲಟಿಸುವುದು! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊಂಚುಹಾಕುವುದು! ನಮ್ಮ ಕೋಣೆಯ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಯಾದವನು ಅವನೇ ಆಗಿದರೆ, ನಾನು ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮದಂತೆ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬಂದ ನೆರಳು ಅವನದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅವನದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಹತ್ತು ಜನ ಓಡಿಸಿದ ಜನವೂ ಅವನೇ. ರಾಜರಸ್ತೆಯೂ ಕಿರುಬೀದಿಯೂ ಕೂಡುವ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಕೊರಳುಕೊಯಿಸಿ ಕೊಂಡಾತನೂ ಅವನೇ! ಇದು ನಿಶ್ಚಯವಾದರೆ ಬಾಳೂರರು ಅವನ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಕತೆಯೂ ಸತ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಎಂದರೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲನನ್ನು ಬಾಲ್ಯ ನ್ನೇಹಿತನೆಂದು ಮಮತೆಯಿಂದ ನೋಡಿದ ನಾನೇ ಹುಚ್ಚು! ಇರಬಹುದು; ಎಂಥೆಂಥವರು ಏನೇನು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ! ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಬೊಂಬಾಯಿಯ ಈಗಿನ ಕಸುಬನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿರಬಹುದು. ಹಣದ, ಸುರಿಯ ಮೋಹದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮರೆತು ಆಡಿಸುವ ಕೈಗಳ ಬೊಂಬೆಯಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆ ತಾನೆ ಹೆಣವಾಗಿ ಬಿದ್ದದಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆತನಿಗೂ ಪಾತುಮ್ಮನಿಗೂ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮ ಮಮತೆಗಳನ್ನೆಣಿಸುವಾಗ, ಹೀಗಾಗ ಬಹುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಳೂರರನ್ನು, ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ — ನಂಬಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿದ್ದರೆ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವೇನಿದೆ? ಇದೊಂದು ಅರ್ಥವಾಗದ ಘಟನೆ.

X X X X

ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದಾಗ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ

ಕೊಂಡು ಬಾಳಿನ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಂತಹ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆ ರೀತಿ ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಮರುದಿನವೇ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸೇರಿದುದಾಯಿತು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಉದ್ದಂಡವಾಗಿ ಅವಳ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಡೆದೆ.

“ಬದುಕಿ ಬಂದೆಯೋ ಮಗನೇ” ಎನ್ನುತ್ತ ತಾಯಿ ಗದ್ದದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಳು. ಮತ್ತೆ ದುಃಖದ ಅಣೆಕಟ್ಟನ್ನು ಕಿತ್ತ ಹಾಗಾಯಿತು. ತಂದೆ ಸತ್ತಾಗಲೂ ಅಮ್ಮನು ಈ ಪರಿ ಅತ್ತದಿಲ್ಲ. ಒಣಗಿದ ಮರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಕೂಡಲೆ ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸಿ ಮರಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದರೆ ಬೆಂಕಿಯೇ ನಂದಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಐವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಸಿವರದ ಹಾಗೆ ನೆಲವನ್ನು ಆತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಪುತ್ರ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೇ ಆ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಸ! ಜೀವನ ರಸ!

ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರವಾಯಿತು; ಊಟವಾಯಿತು; ನಾನು ಮರಳಿ ಬಂದೆನಲ್ಲ; ತನ್ನ ಒಡವೆ ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಬಂತಲ್ಲ! ಎಂಬ ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ತಾಯಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಬ್ಬಲ್ಲನ ಮಾತನ್ನು ಎತ್ತುವಳೋ ಎಂದು ನನ್ನ ಹೆದರಿಕೆ! ಕೇಳದೆ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆಯೇ ಆಕೆ? ಅವಳಂತೆ ಪಾತುಮ್ಮನೂ ಒಬ್ಬಳು ಬಡವಿಧವೆ. ನನ್ನಂತೆ ಅಬ್ಬಲ್ಲನೂ ಬಡವಿಧವೆ ಯೊಬ್ಬಳ ಮಗ “ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಬಂದನೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಳು.

“ಅಬ್ಬಲ್ಲ!” ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಹೇಳಿ ಮಾತನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ.

“ಹೌದು; ಅಬ್ಬಲ್ಲ! ಪಾಪ ಆ ಮುದಿ ಹೆಂಗಸು ಮೊನ್ನೆಯ ವರೆಗೆ ದಾರಿನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಪಾಪ ಮೊನ್ನೆ ಅವನ ಕಾಗದ ವನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದಳು. ಉಸಿರು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಯಿತು.”

“ಪಾತುಮ್ಮ ಸತ್ತಳೇ!”

“ಸಾಯದಿರುತ್ತಾಳೆಯೆ ಯಾವ ಒಂದು ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಆಸೆ ಯಿಟ್ಟು ಇದುವರೆಗೆ ಎಕ್ಕುವ ಉಸಿರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಳೋ, ಆ ಜೀವ ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿರುವಾಗ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಸಾಯದೇನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ?”

ಪಾತುಮ್ಮನನ್ನು ಇದಿರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ತಪ್ಪಿತೆಂಬುದರಿಂದ ನನಗೆ

ಸಂದಿಷ್ಟ ಸಮಾಧಾನವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದುದನ್ನೆಲ್ಲ ತಾಯಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕದಿರಲೂ ಇಲ್ಲ. “ಹೌದು, ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ನಿಜ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದಾಗ ನನ್ನ ಮುಖ ಕತ್ತಲಿಸಿತು.

ತಾಯಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು: ಅವನ ಕಾಗದ ಬಂದು ಎಂಟು ದಿವಸಗಳಾದುವು. ನಿನ್ನ ಮಾವಯ್ಯನೇ ಓದಿಹೇಳಿದರು. ಆ ಪತ್ರದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಬೊಂಬಾಯಿ ಒಂದು ನರಕವಂತೆ. ಹಿಂದೂ-ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಚೂರಿಹಾಕುವುದಂತೆ. ಅಬ್ದುಲ್ಲನಿಗೆ ಬದುಕು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆಯಂತೆ. ಅವನ ಧನಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪುಂಡರಾಗಿದ್ದರಂತೆ. ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ನಡೆಯಲು ಒಪ್ಪದ ಕಾರಣ, ಅಬ್ದುಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡ. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಡಿಕಾಸುಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ದಿನ ನೂಕಿದ. ಬರುವಾಗ ಏನಾದರೂ ತರಬೇಕು—ಎಂದು ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಅಲೆದ. ಈಗ ಈ ಕಿಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತು. ತಾಯಿಗೆ ಯಾರ ಕೈಯಿಂದಲೋ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಿಸಿದ. ಈಗ ಹಿಂದುಗಳ ವರಾರಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ವರಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಗಳೂ ಹೋಗುವುದು ಅಪಾಯಕರ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ರಾಮಣ್ಣನನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿರಬಹುದಾದುದನ್ನು ಅವನ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೆಟ್ಟವರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಕೆಡುಕನಾದೆ. ಬೊಂಬಾಯಿಯ ಹಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಳುಮಾಡಿದೆ. ಈಗ ಉಳಿದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಡಲನ್ನು ಸವೆಯಿಸಿ ಏನಾದರೂ ದೊರೆತರೆ ಅದನ್ನು ಉಗಿಬಂಡಿಗಾಗಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ಬರಿಕೈಯಲ್ಲಿ ಊರಿಗೆ ಬರಬೇಕೆ? ಅಬ್ದುಲ್ಲ ಸಾಯಲಾರ. ಆತನ ತಲೆಗೆ ಬಂಡೆಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಹಾಕಿದರೂ ಸಾಯಲಾರ. ಅಲ್ಲನು ನನಗೆ ಆಯುಷ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನಿನಗೂ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಜೀವಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಹಣವಂತನಾದ ಅಬ್ದುಲ್ಲನನ್ನು ಕಾಣುವೆ. ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಸತ್ತುಬಿಡುವ ಒಡಲು ತಾನು ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸೇರಬೇಕಾದರೂ ದುಡ್ಡು ಬೇಕಲ್ಲವೆ? ದುಡ್ಡುಕೊಡದ ಹಣವನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮುಟ್ಟಿದು. ಮಣ್ಣು ಕೂಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನಾದರೂ ರಾಮಣ್ಣನ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದಿತ್ತು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ. ಪಾತುಮ್ಮನಿಗೆ ಈ ಲೋಕದ ನೀರು ಮುಗಿಯಿತು ಮಗು ಮುಗಿಯದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಬಡಹುಡುಗನನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದಳೆ

ಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ತಾಯಿ ಕತೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, “ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಬರವುದಿಲ್ಲ! ಎಂದನೇ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು.

“ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ!”

“ಅವನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೇ?”

“ಸಿಕ್ಕಿತು ಅವನ ಹೆಣ!”

“ಇದರರ್ಥವೇನು ಮಗು?” ಎಂದು ತಾಯಿ ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ತಿವಿಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರಲ್ಲ! ಅವರಂತೆ ಅವನೂ ಆದ!”

“ಹೀಗೂ ಆಯಿತೆ? ಚಿನ್ನದಂಥ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದ ನಲ್ಲ . . ಪಾತುಮ್ಮ! ನೀನೆ ಪುಣ್ಯವಂತೆ. ಮಗನ ನಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಈ ಹಾಳು ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾ!” ಎನ್ನುತ್ತಾ ತಾಯಿ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು. ಪಾತುಮ್ಮನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನಿರಿಸಿ ತಾಯಿ ಆಡಿದ ಮಾತಿದು. ಅವಳ ಅಂತ್ಯ ಕರಣವು ಕರಗಿದುದು ಯಾರೊ ಒಬ್ಬಳ ಮಗನ ಕರುಣ ಕಥೆಯಿಂದಲ್ಲ. ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸಿ ತನ್ನ ಕರುಳೇ ಬೆಂದು ಕುದಿದ ಬೇಗೆಯಿಂದ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬಳು ತಾಯಿಯಿದ್ದಳು; ಅಬ್ಬಲ್ಲನಿಗೂ ನನಗೂ ಒಬ್ಬಳೇ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಪಾಕಿ ಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ತಿವಿಯಬೇಕೇ? ಮಗು . . . ಇದರಿಂದ ಆಗುವುದು ಪಾಕಿಸ್ಥಾನವೂ ಅಲ್ಲ; ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವೂ ಅಲ್ಲ— ಭೂತಸ್ಥಾನ!” ಎಂದು ಒದರುತ್ತಾ ಅವಳು ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು.

ಆಕೆ ಒಳಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಯಾತನೆ ಸಹನಾತೀತ ವಾಯಿತು. ಅಬ್ಬಲ್ಲ ಸತ್ತ . . . ತಿವಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತ . . . ನಾನು ತಿವಿಯ ದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಚೂರಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವಾದಂತಿತ್ತು. ‘ಅಣ್ಣ’ನ ಚೂರಿ ‘ತಮ್ಮ’ನೆದೆಗೆ ಇದು ಹೇಗಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಅಬ್ಬಲ್ಲನ ದಿನ. ನಾಳೆ ನನ್ನದೂ . . . ಅವನ ಮರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಮರಣದವರೆಗೆ ಕೆಲವು ದಶವರ್ಷಗಳಿರಲೂ ಬಹುದು. ಪಾತುಮ್ಮ ಸತ್ತಳು . . . ತನ್ನ ಮಗನ ಉದ್ಧಾರಕನು ರಾಮಣ್ಣನೆಂಬ ಧೃಢ ನಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸತ್ತಿರಬಹುದು.

ಪಾತುಮ್ಮನೂ ಪ್ರೇತವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರೇತವಾಗಿ ಚೂರಿಯ ಕತೆಯ ಮೂಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಆ ರಾತ್ರಿ; ನಾನು ಊಟ ತಿರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು; ಒಂದು ನೆರಳು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದುದು; ನಾನು ಸಂದೇಹ ದಿಂದ ಓಡಿದುದು; ಕೊನೆಗೆ ಅದೇ ಅಬ್ಬಿಲ್ಲನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದುದು . . . ಈ ಗುಟ್ಟು ಆ ಮುದುಕಿಯ ಪ್ರೇತಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದಿರವುದೇ? ಆಗ—ನನ್ನ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಕಂದಯ್ಯನನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ರಾಮಣ್ಣ . . . ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದೇನು? ಮತ್ತೆ ಮಾಡಿದುದೇನು?—ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ನಾನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಉತ್ತರವೇನು?

ತೂರಿ ಬಂದ ತಾರೆ

(ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ, ಬಿ. ಎ., (ಆನರ್ಸ್) ಬಿ ಟಿ, ಗೋಕಾಕ.)

೧

ತಡಸಲಿನ ತುಷಾರದ ಹನಿಗಳು ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸತೊಡಗಿದವು. ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಬೀಳುವ ಜಲಪ್ರಪಾತದ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೈನುರೆತ ಅವರಿಗೆ ಇದರರಿವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಭಸದಿಂದ ಬೀಳುವ ಜಲಾಶಯ, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಹಚ್ಚಗೆ ಹಸುರು ಮಡಿಯನ್ನುಟ್ಟ ವನದೇವಿ, ಈ ನಾಡು ನಮ್ಮದೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕಿಲಿಕಿಲಿಸುವ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಳರವ ಮನನೋಹಕ ವಾಗಿದ್ದವು ಈ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ವಿಶ್ವಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೇ ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಈ ನಿಸರ್ಗಸುಂದರಿಯ ಭವ್ಯನೋಟದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಸಮಾಧಿ ಹತ್ತಿದವರಂತೆ ಮೌನವಾಗಿ ಅದೆಷ್ಟು ಕಾಲಕಳೆದರೋ! ಅದೆಷ್ಟು ಸಮಯ ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋದರೋ! ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆ ಯೊಂದು ಸೌಂದರ್ಯದ ಹನಿಯಂತೆ ತೇಲಿಬಂದು ಪರಿಮಳಾನ ಹತ್ತರವಿದ್ದ ಹಾಲುಬಳ್ಳಿಯ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಗಾಳಿಯ ಕೆನೆಯಂತಿರುವ ತನ್ನ ರೇಸಿನೆ ಪಕ್ಕವನ್ನು ಅಲಗಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿತು. ದಂಪತಿಗಳ ಸಮಾಧಿ ಭಂಗ ವಾಯಿತು. “ಈ ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆ ಎಷ್ಟು ಚಂದವಾಗಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?” ಎಂದಳು ಪರಿಮಳಾ. “ಅದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಉಸಿರೇ ಜೀವಕಳೆಯಾಗಿರಬೇಕು” ಮೂರ್ತಿ ನುಡಿದು ನಕ್ಕನು. “ನಿಮ್ಮ ಒಲುವಿನ ಮಾತೇ ಚೆಲುವಾಗಿ ಅದರ ಮೈಮೇಲೆ ಸಾರಣೆಯಾಗಿರಬೇಕು” ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನುಡಿದಳು ಪರಿಮಳಾ.

“ನೀನು ಮಾತನಾಡಿದೆಯೆಂದರೆ ಜೀನಿನ ಮಳೆ ಸುರಿದಂತೆ ನೋಡು ಪರಿಮಳಾ” ಹೆಂಡತಿಯ ತುಂಬಿದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನುಡಿದ ಮೂರ್ತಿ.

“ಹಾಲಿನ ಹೊಳೆ ಈಸುವವಳು ಜೀನಿನ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿ ಏನಿದೆ?” ಪತಿಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತ ಕುಣ್ಣು ಕುಣಿಸಿದಳು ಮೂರ್ತಿಯ ಪತ್ನಿ.

“ನಿನ್ನ ಮಾತೇ ಮುದ್ದು ಪರಿಮಳಾ!” ಅವಳ ಹಸ್ತವನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತ ಮೂರ್ತಿ ಮಂದಸ್ಥಿತನಾದ.

“ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಮಾತಿನಕಿಂತ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಸದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ”

ಮೂರ್ತಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬಾ ನೋಡುತ್ತ “ನಿನ್ನ ಮಾತು ಮುದ್ದು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ತುಟಿ ಮುದ್ದು

ಪರಿಮಳಾನ ಲಜ್ಜೆ ಮುಖದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿತು.

. ಸಕ್ಕರೆಯ ಸವಿನೋಡು ಪರಿಮಳಾ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಒಲುವನ್ನು ಸೂಸಿದ.

ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕರು. ಅವರ ನಗೆಯ ತೆರೆ ಬಡಿಯಿತೇನೋ, ಆ ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಡು ಮೋಡವೊಂದು ತೇಲಿಬಂದು ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಯನ್ನು ಮಂದವಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ತಡಸಲ ಅಬ್ಬರ ದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಾಧಿ ತಿಳಿದ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಅಬ್ಬರವೀಗ ಕಿವಿಗಡುಚಾಗಿ ಕೇಳಹತ್ತಿತು. ಏಳಲಾರದೆ ಎದ್ದರು. ಮೋಡ ಮತ್ತೆ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣ ತಡಸಲಿನ ಜಲರಾಸಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಮೂಡಿದ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕುಣಿಸಿತು.

ನವೀನ ದಾಂಪತ್ಯದ ಹೊಂಗನಸುಗಳ ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಗನಸುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿ ಮದುವೆಯಾದ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ರಳಕವಾಡಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಬಂಗಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಸಾರಹೂಡಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು. ಅವನ ರಸಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕವಲೊಡೆದಂತೆ ಬಂದ ಹೆಂಡತಿ ತುಂಬಾ ರಸವಂತಿ. ಅನುರೂಪನಾದ ಮೂರ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಡದಿ ಪರಿಮಳಾ. ಅವಳ ತುಂಬಿದ ಮುಖ, ಬೆಡಗಿನ ಚೆಲುವು, ಮುದ್ದು ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿಯಂತಿರುವ ಅವಳ ವೃದ್ಧಮಧುರ ಮಾತುಗಳು ಮೂರ್ತಿಯ ರಸಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುವ ಸವಿರಸದ ಹನಿಗಳಾದುವು. ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ತು ಸವಿಗನಸಿನ ಅಮರಲೋಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಪರಿಮಳಾ ಆ ದಿವ್ಯಲೋಕದ ಬಿನದದ ರಾಣಿಯಾದಳು. ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಯ ತುಂಬು ತಾವರೆಮೊಗದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯ ರಸದುಂಬಿ ಪಕ್ಕಪಡೆಯುತ್ತ ಗುಂಜಾರವಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಇಂತಹ ರಸ ನಿಮಿಷಗಳ ರಸಾವೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿ ಈ ಭಾನುವಾರ ಗೋಕಾವಿಯ ತಡಸಲಕ್ಕೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುದು ಅವರ ರಸಿಕತನ ಕ್ಷೌಂಡು ನಿದರ್ಶನ.

ತಡಸಲಿನ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಮೂರ್ತಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಸ್ಯೂರ್ತಿನೇ ತಂದಿತೇನೋ. ಅವನ ಕಂಠದಿಂದ ತುಂಡು ಪದ್ಯವೊಂದು ಹೊರಸೂಸಿತು. ಪರಿಮಳಾನ ಮುಖವನ್ನು ತೀರ ಹತ್ತಿರ ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ಮೂರ್ತಿ ಹಾಡತೊಡಗಿದ.

ಸುತ್ತಲು ಮತ್ತಲು ಮಂದಸ್ಥಿತವೇ

ತಾವರೆಮೊಗದೊಳು ತುಂಬಿತ್ತು

ತಂಬಿದ ಮೊಗದೊಳು ತುಂಬಿಯ ಸರವೇ

ಸರಾಗವಾಗಿಯೆ ಸೂಸಿತ್ತು.

“ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯವನ್ನಿಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಡಿರಿ” ಅಂಗಲಾಚಿದಳು ಪರಿಮಳಾ. ಮೂರ್ತಿಗೆ ಅವಳ ಬಿನ್ನಹದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೃದಯ ಹಾಡಿನ ಹೊಳೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಮಳಾನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಅವನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸವಿಜಲದ ಫಲೆಯನ್ನು ಸೂಸಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಹಾಡತೊಡಗಿದ.

ಜೀವನ ವರಸುವ ಜೀವದ ಹಾಡೇ

ಜೀನಿನ ಮಳೆಯನು ಕರೆದಿತ್ತು

ಭಾವ ಕನ್ನಿಕೆಯ ಜೀವದ ಜೋಡೇ

ಹಾಲಿನ ಹೊಳೆಯನು ಹರಿಸಿತ್ತು.

ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂರ್ತಿ ಹಾಡಹತ್ತಿದಂತೆ ಪರಿಮಳಾನ ಹೃದಯದ ನೀಣೆ ನುಡಿಯತೊಡಗಿತು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವಳ ತಾವರೆಗಣ್ಣು ಒಂದೆರಡು ಹನಿಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿದವು. ಅವಳಿಗೆ ಬಾಳು ಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸಿತು.

ತಡಸಲಿನ ರಮ್ಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ಈಜಾಡಿ ಹರುಷದೊಂಬಿದ ದಂಪತಿಗಳು ಮರಳಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿಳಿದಾಗ ಚೆಂದಿರ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಕುಲುಕುಲು ನಗುತ್ತಿದ್ದ. ಬೆಳದಿಂಗಳ ಹಿತವಾದ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋಗುವದೇ ಮೇಲೆಂದು ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ರೇಕವಾಡಿಯ ಭವ್ಯ ಬೀದಿಯಗುಂಟೆ ಸಾಗಿದರು. ಹಾಲುಗಡಲಿನ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಚೆಂದಿರಸ್ವಾಮಿ ಹಾಲು ಸುರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿದೇವಿ ಬೆಳದಿಂಗಳ ವಸನವನ್ನುಟ್ಟು ಶುಭ್ರಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಹಾಲು ಜೀನಿನ ರಸವುಂಡ ರಸದುಂಬಿಗಳೆರಡು ರ್ಪೀಂಕರಿಸುತ್ತ ಬೀದಿಗುಂಟೆ ನಡೆದಿವೆ. ಚೆಂದಿರನಿಗೆ ಈ ಜೀವಿಗಳಿಗಾಗಿ

ಮತ್ತರವಾಯಿತೇನೋ ನೋಡದ ಮರೆಸೇರಿದ. ಮೂರ್ತಿ ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳಾನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೇಳಿದ. “ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ವರ್ಗವಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನ ಪರಿಮಳಾ! ನನಗೆ ಧಾರವಾಡವೆಂದರೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು” ಎಂದ.

“ಈ ಊರಿಗೆ ಏನಾಗಿದೆಯೋ ನಾ ಕಾಣೆ. ನೀವು ಹಗಲೆಲ್ಲ ಕನಕರಿ ಸುವ ಧಾರವಾಡವೇನು ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲ” ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು ಪರಿಮಳಾ.

“ದಾರವಾಡದ ಸವಿ, ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನೀನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು”

“ನಿಮಗೆ ಧಾರವಾಡವೆಂದರೆ ಹುಚ್ಚು”

“ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಪರಿಮಳಾ!” ಮೂರ್ತಿಗೆ ಧಾರವಾಡದ ನೆನಪಿನಿಂದ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಈ ಸಂತೋಷ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಅವನು ಸಿಳ್ಳಿನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಮನೆ ಬಂದಿತು.

ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಆ ಹಾಲು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಗಳೆರಡು ಬಿರಿದಲರಿನ ಪರಿಮಳಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೂರೆಯುವಂತೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಿಂಗಾರವಾದ ಸಜ್ಜೆಮನೆಯನ್ನು ಆತುರದಿಂದ ಹೊಕ್ಕರು.

ಒಂದು ತುಂಬಿ ನಕ್ಕಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ತುಟಿ ಕುಕ್ಕಿತು.

೨

ಬೆಳಗಾವಿಯ ನಿಲ್ದಾಣದ ಮೇಲಿನ ಅಂದಿನ ಜನಸಂದಣಿ ವಿಪರೀತ ವಾಗಿತ್ತು. ಸಂಸಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ನಡೆದ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಈ ಗದ್ದಲ ನೋಡಿ ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚದಂತಾಯಿತು. ಪರಿಮಳ ಅದೇ ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ ‘ನಿಮ್ಮ ಧಾರವಾಡದ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಇದೇ ಮದ್ದು’ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟಳು.

“ನಾನು ನಮಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವದಿಲ್ಲ ಪರಿಮಳಾ! ನಾವು ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗದ ಪ್ರವಾಸಿಗಳು. ಪಾಪ! ಈ ಜನಜಂಗುಳಿ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ

“ಮಹಾತ್ಮಜಿಯ ಪರಮ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲವೆ ತಾವು?” ಪರಿಮಳಾ ಕೊಂಕು ನೋಟದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೂ ನಿಜವಾಗಿ ಆ

ಜನದಟ್ಟಣೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿತ್ತು, ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಸಾಗಬಹುದೆಂಬ ಚಿಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಬಾಧಿಸಿತ್ತು. ಮೂರ್ತಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ 'ಹಮಾಲ' ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಗಾಡಿ ಬರುವ ವೇಳೆಯಾದಂತೆ ಜನ ಇನ್ನೂ ಧುಮುಕಹತ್ತಿತು. 'ಈ ಜನ ನಾಳೆ ಹೊರಡಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ?' ಎಂದು ಮೂರ್ತಿ ಗುಣುಗುಟ್ಟಿದ. 'ಇದು ದಿನದ ಪಾಡು' ಪರಿಮಳಾ ಮಾತು ಮುರಿದಳು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮೂರ್ತಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅತ್ತಿತ್ತು ಸುಳಿದು ಬರತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಈ ಅಧೀರತನವನ್ನು ಕಂಡ ಪರಿಮಳಾ ಒಳಗೊಳಗೇ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಹೀಗೆ ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತಿತ್ತು ಓಡಾಡುವ ಮೂರ್ತಿ ಅವಳಿಗೆ ಆ ದಿನ ಸೋಜಿಗದ ಮೂರ್ತಿಯಾದನು. ಅವಳಿಗೇನು ಗೊತ್ತು ಅವನ, ಆಗಾಗ ರೇಲ್ವೆ ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು! ಕೈಯೊಳಗೆ ವಾಚ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಈ ಮಹಾ ಮೂರ್ತಿಗೆ ರೇಲ್ವೆ ಗಡಿಯಾರವನ್ನೇ ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ. ಅವನ ಕಾತರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಪರಿಮಳಾ ನಗುತ್ತ 'ದಯವಿಟ್ಟು ಒಂದ. ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದೇ?' ಎಂದು ನಕ್ಕಳು. ಮೂರ್ತಿ ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ತಾನೂ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದ

ಆ ದಿನ ರೈಲು ಇಷ್ಟೇಕೆ ವಿಲಂಬಮಾಡಿತೆಂದು ಮೂರ್ತಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಗೊಂದಲ ನೋಡದೊಳಗಿಂದ ತೂರಿ ಬಂದ ತಾರೆಯಂತೆ ನವ ಬೆಡಗಿನ ಯುವತಿಯೊಬ್ಬಳು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಮೂರ್ತಿಗೆ ಪೂರ್ವ ಪರಿಚಿತಳ ಹಾಗೆ 'ದಯವಿಟ್ಟು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೊಂದು ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗದ ಟಿಕೆಟು ತೆಗೆದು ಕೊಡುವಿರಾ?' ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡುತ್ತ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೋಟೊಂದನ್ನು ಕೈಗಿತ್ತಳು. ಮೂರ್ತಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ. ಅವಳ ಗಲ್ಲದ ಕೆಂಪು ಗುಲಾಬಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಮೀರಿತ್ತು. ಮೂರ್ತಿಗೆ ಮಿಂಚು ಹೊಡೆದಂತಾದರೂ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಬಂದವಳಿಗೆ 'ವಿವರೀತ ಗದ್ದಲವಲ್ಲವೆ? ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಂದು ಕೊಡುವೆನು' ಎನ್ನುತ್ತ ಸರ್ರನೆ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಅವನ ಈ ವಿಧೇಯತೆಯು ಪರಿಮಳಾನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಲಕಿತು. ಮೂರ್ತಿ ಅತ್ತಿತ್ತು ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭವು ಅವಳಿಗೆ ಆಗ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಒಂದರೆ ನಿಮಿಷ ಮೂರ್ಚ್ಚೆಯೇ ಬಂದಂತಾಯಿತು.

ಹತ್ತಿರ ನಿಂತ ಗುಲಾಬಿ ಪತ್ರಲವುಟ್ಟಿ ತಿಳಿನೀಲಿ ರೌಕೆ ಧರಿಸಿದ ಆ

ಸುಂದರಿ, ಪರಿಮಳಾನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಗದ್ದಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೌಹಾರಿ ಹೋದಂತಿದ್ದಳವಳು. ಇತ್ತ ಪರಿಮಳಾ ಕೂಡ ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವ ಸೌಜನ್ಯ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಅವಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಮತ್ತರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತೇನೋ ಒಂದು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಹಾಲುಗಡಲಿನಂತಿದ್ದ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹುಳಿಯ ಹನಿ ಬೆರೆತಿತ್ತು.

ಗಾಡಿ ಕೂಗಿತು. ಮೂರ್ತಿ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಆ ಯುವತಿಗೆ ಟೆಕ್ಕೇಟು ಕೊಟ್ಟು. ಅವಳು ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಬೀರುತ್ತ 'ಉಪಕಾರವಾಯಿತು' ಎಂದಳು. ಯುವತಿಯ ಮಂದಹಾಸವು ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿತು. ಪರಿಮಳಾ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ಹಮಾಲನನ್ನಷ್ಟು ಕೂಗಬಾರದೇ' ಎಂದಳು. ಮೂರ್ತಿ ಗಡಬಡಿಸಿದ.

ಎರಡನೇ ವರ್ಗದ ಒಂದೇ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಏಳು ಜನ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಯಿತು. ಮೂರ್ತಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಆ ಯುವತಿ ಮಂಡಿಸಿದಳು. ಗಾಡಿ ಹೊರಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೂರ್ತಿ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿರಿಸಿ ತನ್ನ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬೆವರೊರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನದ್ದೇ ತಿಳಿಸಿ "ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದಂತಾಯಿತಷ್ಟೆ" ಎಂದ ಪರಿಮಳಾ ಗೋಣು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಳು. 'ಜೀವನಕ್ಕಿಂತ ಜೀವನದ ಸಾಮಗ್ರಿ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸಾರಿಕ ಹಾಳಾದ' ಎಂದು ಉಕ್ಕೆಂದು ನುಡಿದ. ಆ ಮಾತು ಯಾರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದುದಲ್ಲ. ಅದು ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ವಗತಪರ ಭಾಷಣವಾಗಿತ್ತು.

ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತ ಯುವತಿಗೆ ಮೂರ್ತಿಯ ಮಾತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತೇನೋ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕಳು. ಆ ನಗೆಯ ತೆರೆ ತೇಲಿ ಬಂದು ಮೂರ್ತಿಯ ಬಗೆಯನ್ನು ಕದಡಿದಾಗ ಅವನು ಅವಳ ಅಪ್ರತಿಮ ಸೌಂದರ್ಯ ವನ್ನು ಕಂಡು ಅಪ್ರತಿಭನಾದ. ಅವಳು ನಕ್ಕದ್ದೂ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ. ಪರಿಮಳಾ ಮಾತ್ರ ಆ ನಗೆಯ ಚೆಲ್ಲಾಟದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಮಾತೇ ಚೈತನ್ಯಕೊಟ್ಟಿ ತೆಂದು ಬಗೆದಳು. ಗಾಡಿ ಸಿಕ್ಕುಹಾಕಿ ಹೊರಟಿತು.

ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಗಾಡಿಯ ಧಡಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಯುವತಿ ವೃತ್ತ ಪತ್ರ ಬಿಚ್ಚಿದಳು, ಮೂರ್ತಿ

ಸಾಮಾನುಗಳ ಪುನರ್ನಿರೀಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ. ಪರಿಮಳಾ ಒಂದೇ ಸವನೇ ಆ ಯುವತಿಯನ್ನೇ ನೋಡ ಹತ್ತಿದಳು, ಅವಳ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಕೆರಳಿಕೆ ತಲೆದೋರಿದಂತೆ ಅವಳ ಇಳಿದ ಮುಖ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ಯುವತಿಯ ಗುಲಾಬಿ ವತ್ತಲ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಪರಿಮಳಾ ತನ್ನ ಮುಗಿಲು ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಆ ಬಣ್ಣ ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಣೀಯವೆಂದು ತೋರಿತವಳಿಗೆ. ಅವಳ ತಿಳಿ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ರೌಕೆ ತನ್ನ ಹೂವಿನ ರುಂಪರನ್ನು ವಿಾರಿಸಿ ನಿಂತಿರುವದೆಂದೇ ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅವಳಿಗೆ ಆಕ್ಷಣ ತಾನೊಂದು ಕಾಡುವ್ರಾಣಿಯೆಂದೆನಿಸಿತೇನೋ ಹೌಹಾರಿ ಅವಳ ಮುಖ ನೋಡಲು ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿದಳು ಆ ತುಂಬು ಮುಖ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಚಂದಿರನಂತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮುಖ . . . ? . . . ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ತತ್ತರಿಸಿತೋಡಗಿದ ಭಾವನೆಯಾಗಿ ಆ ಬೆಡಗಿನ ಯುವತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಪ್ರತಿ ಸಲ ಪರಿಮಳಾ ನಿಗೆ ಅವಳು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಸುಂದರಿಯಾಗಿಯೇ ಕಾಣಹತ್ತಿದಳು. ತನಗೇ ಅವಳು ಇಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಣೀಯಳಾಗಿರುವಾಗ ಮೂರ್ತಿಯ ಮಂದಹಾಸ ಅವಳೆದುರು ಸುಳಿಯಿತು. “ಟೆಕೇಟನ್ನು ತರಲು ಇವರಿಗೆ ಏಕೆ ಅವಳು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ಪೂರ್ವ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ, ಯಾವ ಹೆಂಗಸು ಅರಿಯದ ಗಂಡಸಿನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಳು? ಅವಳ ಆ ನಗೆಯ ಚೆಲ್ಲಾಟದ ಅರ್ಥ ವೇನು? ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಇವರು ದಾರೀ ಕಾಯುತ್ತ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭ ಇವಳಿಗಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಇವರಿಗೆ ಧಾರವಾಡದ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದ” ರೈಲು ಕೊಂಕುದಾರಿಗೆ ಹೊರಳಿದ್ದರಿಂದ ಜನನಲ್ಲ ಓರೆಯಾಗಿ ಅಲುಗಿದರು. ಪರಿಮಳಾನ ವಿಚಾರ ಲಹರಿಯ ತೆರೆಯು ಈ ಮೂಲಕ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಅವಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವನು ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಕಾಲಬೆರಳಿಗೂ ಅವಳ ಕಾಲಬೆರಳಿಗೂ ಒಂದಗುಲದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಳವಿದ್ದು ದನ್ನು ಕಂಡ ಪರಿಮಳಾ ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿದಳು. ಮೂರ್ತಿ ಸರನೆ ಕಾಲು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡ. ಆ ಯುವತಿ ತನ್ನ ಕಾಲಬೆರಳನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಸರಿಸಿದಳು. ಪರಿಮಳಾನ ಎದೆ ಡುಬುಡುಬು ಹಾರ ಹತ್ತಿತು. “ಏಪ! ಸಂಸಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ತಂಗಾಳಿಗೆ ಜಂಪು ಬರವಂತಿದೆ ಮಲಗಗೊಡಬಾರದೆ?” ಎಂದು ಆ ಯುವತಿ

ನಗೆಯಾಡಿದಳು, ಮೂರ್ತಿಗೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಅರಿವು ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಗುತ್ತ ಹೌದು ಹೌದು ನನಗೆ ಜಂಪು” ಎಂದ.

ಪರಿಮಳಾನ ಎದೆ ಝಲ್ಲೆಂದಿತು. ಈ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಬೇಡಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯೆಂದರೆ ತಾನೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅವಳು ಕೂಡಲೇ ದೂರಸಿಡಿದು ಕುಳಿತಳು. ಆ ಯುವತಿ ಮಂದಸ್ಥಿತಳಾಗಿ ಪರಿಮಳಾನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಪರಿಮಳಾ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಮಂದಸ್ಥಿತದ ಸೊಂಕು ತನಗೆ ಬೇಡವೆಂದು ಬಗೆದಳೇನೋ? ಯುವತಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಅವಳು ಮತ್ತೆ ವೃತ್ತ ಪತ್ರ ಓದತೊಡಗಿದಳು.

“‘ಲೋಂಡಾ’ ಸ್ಟೇಶನ್ ಬರುವಂತಿದೆ ಪರಿಮಳಾ! ಚಹಾ ತರಿಸೋಣ ನಷ್ಟೆ!” ಮೂರ್ತಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ.

ಅವಳು ಗೋಣು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಮಾತ್ರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದಳು.

“‘ಸೈನ್ಸರ್’ ಚಹ ತರಿಸುವುದೇ ಮೇಲು.” ಆ ಯುವತಿ ನಡುವೆ ಬಾಯಿ ಹಾಕಿದಳು “ಆಗಬಹುದು” ಮೂರ್ತಿ ಆ ಯುವತಿಯ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ಮಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕ.

ಲೋಂಡಾ ಸ್ಟೇಶನ್‌ದಲ್ಲಿ ‘ಬಟ್ಟೆ’ರ’ನೊಬ್ಬನು ‘ಸರ್ವಿಸ ಟಿ’ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ತಂದು ಇಟ್ಟು ಹೋದ. ಆ ಯುವತಿ ಮೂರು ಕವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಹಾ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಒಂದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಕೈಗಿತ್ತಳು. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಪರಿಮಳಾನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಮೊದಲೇ ಮೂರ್ತಿ ತನ್ನದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಯುವತಿ ನಗುತ್ತ ಎರಡನೆಯ ಬಟ್ಟೆಲವನ್ನೂ ಮೂರ್ತಿಯ ಕೈಗಿತ್ತಳು.

ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪರಿಮಳಾನಿಗೆ ಚಹ ಹೋಗದಾಯಿತು. ಯುವತಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ “ಸಕ್ಕರೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಚಹಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಮಳಾ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಸಿಕೊಂಡಳು.

ಗಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಹೊರಡಲು ಎರಡು ನಿಮಿಷಗಳಿರುವಾಗ ಆ ಯುವತಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು ನಿಂತಳು. ಹೊರಗಿನ ಶುದ್ಧ ಹವೆಗಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಪರಿಮಳಾ ಅವಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮೂರ್ತಿಯಿಂದ

ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸಿದಳು. ಅವಳ ನಾಲಿಗೆ ಎಳಲಿಲ್ಲ. ಮೂರ್ತಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಹೀಗೇಕೆ ಮೌನವನ್ನು ತಾಳಿರುವಳೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

“ಪರಿಮಳಾ! ಹೀಗೇಕೆ ಮೌನತಾಳಿದ್ದೀಯೆ. ನೋಡು ಅವರೆಷ್ಟು ಚೇತನಾಮಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮೂರ್ತಿ ಆ ಯುವತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡತೊಡಗಿದ.

ಪರಿಮಳಾನಿಗೆ ಉಗುಳು ನುಂಗುವಂತಾದರೂ ಅವಳು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು.

“ಹೌದು ಅವಳು ಚೇತನಾಮಯಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ”

“ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಯುವತಿಯೊಡನೆ ಬೇಕಾದರೆ”

“ಪೂರ್ವ ಪರಿಚಯದವರಾದ ನೀವೇ ಮಾತ್ರನಾಡುವದು ಒಳಿತು . . . ಅವಳೊಡನೆ ನನ್ನದೇನು ಕೆಲಸ?” ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತುಸು ಕಾವು ಏರಿ ಬಂದಂತಿತ್ತು.

“ಯಾರ ಪೂರ್ವ ಪರಿಚಯವೇ ಪರಿಮಳಾ?”

ಗಾಡಿ ಹೊರಟಿತು. ಆ ಯುವತಿ ಧಡಾರೆಂದು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕುತ್ತ ಒಳನುಗ್ಗಿದಳು. ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಿರಿಬೆರಳು ಬಾಗಿಲ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ತೇನೋ “ಅಯ್ಯೋ” ಎಂದು ಕಿರುಚಿದಳು. ಮೂರ್ತಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ “ಏನಾಯಿತು?” ಎನ್ನುತ್ತ ಎದ್ದು ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವಳ ಕಿರಿ, ಬೆರಳಿನಿಂದ ನೆತ್ತರು ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು. “ಅಯ್ಯೋ! ಪಾಪ. ಪರಿಮಳಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಿವೆಯ ಚೂರನ್ನು ಕೊಡಬಾರದೆ?” ಎಂದ. ಆ ಯುವತಿ ಬೆರಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಪ್ಪರಿಸಿದಳು. ಮೂರ್ತಿ ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಜೇಬಿನೊಳಗಿನ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹರಿದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೋಯಿಸಿದ. ಆ ಯುವತಿ ಕೈ ಚಾಚಿದಳು. ಮೂರ್ತಿ ಆ ಸುಕೋಮಲ ಕರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅರಿವೆ ಸುತ್ತ ತೊಡಗಿದ.

ಮೂರ್ತಿಯ ಕರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಯುವತಿಯ ಕಿರಿಬೆರಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ಪರಿಮಳಾ ಅವಳ ಸುಂದರವಾದ ನಿಡಿತೋಳನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆ ತೋಳು ತನ್ನ ತೋಳಿನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರವಾದುದೆಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆ ಯುವತಿಯ ತೆರವಾದ ತೋಳು,

ಅರೆಜಾರಿಬ ಸೆರಗು, ಅರಿವೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೂರ್ತಿಯ ತೀರ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಹೋದ ಅವಳ ದುಂಡುಮುಖ ಪರಿಮಳಾನಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯನ್ನಂಟುಮಾಡಿದವು. ಮೂರ್ತಿ ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧನಾದ ಸೇವಕನ ಹಾಗೆ ಅವಳ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ಸರವೆನಿಸಿತು. ಅರಿವೆ ಸುತ್ತಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ತಿ, ಅವಳ ದುಂಡುಮೊಗವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ, “ಅಷ್ಟು ಅವಸರವೇನಿತ್ತು?” ಎನ್ನುತ್ತ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡ.

“ವಿಷಮ ನೇಳೆ” ಎಂದಾಯುವತಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಮಂದಸ್ಥಿತ ಬೀರಿದಳು.

“ಈಗ ನೋವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?” ಎಂದು ಮೂರ್ತಿ ನುಡಿದು, ಮೇಲಿನ ಜೀವಿ ನೋಳಗಿನ ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕೈ ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ. ಜೀವಿನೋಳಗಿನ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಒಂದೆರಡು ದವ್ವಕಾಗದದ ತುಣುಕಿನಂತಹವು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದದನ್ನು ಮೂರ್ತಿ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಮಳಾನ ಲಕ್ಷ್ಯವೂ ಅತ್ತು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಯುವತಿ ಆಕ್ಷಣ ಬಗ್ಗಿ, ಆ ತುಣುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಈ ಸಂದರ್ಭವು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಆಗಿಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ, ಯಾರಿಗೂ ಅದರ ಅರಿವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ತಮಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು. ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು,” ಆ ಯುವತಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳು ಬಿರಿಯುತ್ತಿರಲು ಮೂರ್ತಿಯ ಆಭಾರ ಮನ್ನಿಸಿದಳು.

“ಇದೆಂತಹ ತೊಂದರೆ. ಪಾವ! ನಿಮಗೆ ನೋವಾಯಿತು.” ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಖವರಳಿತ್ತು.

ನೋವಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸೂಸಿಬರುವ ಈ ನಗೆಯು ಪರಿಮಳಾ ನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವೆನ್ನಿಸಿ, ಅವಳ ಬಗೆಗಡಲನ್ನು ಕದಡಿತು.

ಧಾರವಾಡ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಹೋಗುವಾಗ, ಆ ಯುವತಿ ಮೂರ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸೂಚಿಸಿ, ಅರ್ಧಪೂರ್ಣವಾದ ನೋಟವನ್ನು ಬೀರಿ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಮಾಯವಾದಳು. ಮೂರ್ತಿಯ ಕಣ್ಣು ಅವಳತ್ತ ತೇಲಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳಾ ಅದಾವುದೋ ನೋವು ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾಯಿತೆಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೂ ಆ ಯುವತಿ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ಆ ಚಂಚಲನೋಟ, ಇವಳಲ್ಲಿ

ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಅವಳ ಆ ಸುಂದರವಾದ ಆಕೃತಿ ಇವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟುನಿಂತಿತ್ತು. ಅವಳು ಮರೆಯಾದರೂ ಅವಳ ಅರಿವು ಮಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಮಳಾ ಗಾಸಿಯಾದಳು.

ತನ್ನ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಹೊಸ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿದ ಮೂರ್ತಿಯ ಹಿಗ್ಗು ಹಿಡಿಸದಾಯಿತು. ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಧಾರವಾಡದ ಪರಿಚಯವಾಡಿಕೊಟ್ಟು. ತಾನು ಕಲಿತ ಕಾಲೇಜಿನ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ. ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ಸಾಧನಕೇರಿಯ ದಿವ್ಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅವಳೊಡನೆ ಸುತ್ತಾಡಿಬಂದ. ತನ್ನ 'ತಯಾರಿ ರಜ' ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಧಾರವಾಡ ಜೀವನದ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು. ಮೂರ್ತಿಯ ಹಿಗ್ಗನ್ನು ಕಂಡ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಪೂರಾ ಹಿಗ್ಗಿದಳು. ಮೂರ್ತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆರೆತುಹೋದ ಸಾಧುಜೀವಿಯವಳು! ಈ ಮಧ್ಯೆ ಆ ಯುವತಿಯ ನೆನಪು ಆಗಾಗ ತೂರಿಬರುವದು. ಅವಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪರಿಮಳಾ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಹಾತೊರೆದಳು. ಆದರೆ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವನ ಹೃದಯದ ಹಾಲುಕನೆ ಎಲ್ಲಿ ಕದಡುವದೋ ಎಂದು ಧೈರ್ಯಸಾಲದೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಂದೂಡಿದಳು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆ ಯುವತಿ ಅವಳನ್ನು ಪೂರಾ ಕಂಗಡಿಸುವಳು.

ದಿನಾಲು ಸಂಜೆಯ ಐದು ಗಂಟೆಗೇ ಸರಿಯಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಾತ್ರಿ ಒಂಭತ್ತು ಗಂಟೆಯಾದರೂ ಮನೆಯನ್ನೇ ಕಾಣದಾದ. ಯುದ್ಧಮೂಲಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹದಗೆಟ್ಟ ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲಸ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಮೇಲೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ತಾನು ಸಮರ್ಥಕಾರ್ಯ ಕುತಲನೆಂದು ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯದ ಭವ್ಯಜೀವನದ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿ, ಅನೇಕ ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕೆಲಸಮಾಡುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳಾ ಒಬ್ಬಳೇ ಇರುವದರಿಂದ, ಅವಳಿಗೆ ಇದು ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅವನು ಅರಿತರೂ, ಕೆಲವು ದಿನ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ. ಮೇಲಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ವಿಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗುವ ಅವಳು ಇದನ್ನು ಕೆಲದಿನಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಿಸುವಳೆಂದೇ ತಿಳಿದ. ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಸುಖ ಅವಳಿಗಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಮೂರ್ತಿ

ಪರಿಮಳಾನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪ್ರೇಮಜ್ಯೋತಿ ನಂದಾ ದೀಪವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲದ ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ಕಂಡ ಪರಿಮಳಾ ತಳಮುಳಗೊಂಡಳು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೂರ್ತಿ ಕೆಲಸದ ಭಾರದಲ್ಲಿ ಹೈರಾಣು ವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡದೆ ವಿಶಾಂತ್ರಿತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಮೂರ್ತಿಯ ಈ ಮಾತಿನ ಬಿಗುವು ಅವಳಿಗೆ ತೀರ ವಿಚಿತ್ರವೆನ್ನಿಸ ತೊಡಗಿತು. ನಾಲ್ಕೈಂಟು ದಿನ ಹೀಗೆ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಧಾರವಾಡದ ಜೀವನವೇ ಅಸಹ್ಯವೆನ್ನಿಸತೊಡಗಿತು. ಮೂರ್ತಿಯ ಈ ಮಾರ್ಪಾಟಿಗೆ ಆ ಯುವತಿ ಕಾರಣಳಾಗಿರಬಹುದೇ ಎಂದೊಮ್ಮೆ ಅವಳು ಚಿಂತಿಸಿ ಭಯಗ್ರಸ್ತಳಾಗುವಳು. ಈ ಭಯದ ಗರ ಹಿಡಿದಂತೆ ಅವಳು ತೀರಾ ಕಂಗೆಡ ಹತ್ತಿದಳು. ಅವಳ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಾಂತಿ ದಿನದಿನವೂ ಮಂದವಾಗ ತೊಡಗಿತು. ತಾನೊಂದು ಸಂಸಾರಚಕ್ರ ತಿರುಗಿಸುವ ಮೂರ್ತಿಯ ಕೇವಲ ಅನುಕೂಲದ ಗೊಂಬೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವಳ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಬರೆ ಎಳೆದಂತಾಯಿತು. ಮೂರ್ತಿಯ ಪ್ರೇಮದ ಅಂದಿನ ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆಯನ್ನೂ ಇಂದಿನ ನೀರಸ ಜೀವನವನ್ನೂ ಅವಳು ತೂಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ತಾನೊಂದು ಗಂಡಾಂತರ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭವು ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯಾಡಿತು. ಆ ಹೊಗೆ ಆಗಾಗ ಕಣ್ಣು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಣ್ಣೀರುಗಳು ಚೆಲ್ಲವರಿದು, ಸೂಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆರಳಿದ ಹೂವಿನಂತಿದ್ದ ಅವಳ ಮುಖವಿಂದು ಹುಳ ಕೊರೆದ ಹೂವಿನಂತಾಯಿತು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದು ವರಿಸಿದರೆ ಪೂರ ಹದಗೆಡಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಇದರ ಇತ್ಯರ್ಥ ವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಆ ದಿನ ಅವಳು ಮೂರ್ತಿ ಬರುವ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಾಯತೊಡಗಿದಳು.

ಆ ಹೊತ್ತು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಬಂದ ಮೂರ್ತಿ ತೀರ ಹೈರಾಣು ವಾದವನಂತೆ ನೇರವಾಗಿ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೋಟನ್ನು ಕೂಡ ತೆಗೆಯದೆ 'ಕಾಟೆ'ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡನು. ದಿನಾಲು ದೂರಿನಿಂದಲೇ ಸಾಯಕ್ಕಲ್ಲ ಗಂಟೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಮಳಾನ ಮಂದ ಹಾಸದ ಮುಖವು ಅವನನ್ನು ಆ ದಿನ ಸ್ವಾಗತಿಸದಿದ್ದದನ್ನೂ ಅವನು ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ದಣಿದು ಹೋಗಿದ್ದ. ಬಂದು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಾ

ದರೂ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮೂರ್ತಿಯ ಬಗೆಯನ್ನು ಪರಿಮಳಾಗ್ರಹಿಸದಾದಳು. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಈ ಹೊತ್ತು ಕೇಳಿಯೇ ಬಿಡೋಣ ಎನ್ನುತ್ತ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಅಲ್ಲಿ 'ಕಾಟಿ'ನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಮೂರ್ತಿ ಕರುಣಾ ಜನಕವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅವಳ ನಿರ್ಧಾರ ಅಲುಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಡುಸಾದ ದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ, "ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ನೀವು ದಿನಾಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು? ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೀನೇನೋ ಒಂದು ತರಹಾ ಆಗಿರು ವಿರಲ್ಲ" ಎಂದು ಬಿಟ್ಟಳು.

"ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ಜಾಸ್ತಿ ಪರಿಮಳಾ"

"ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು "

"ಅಂದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೇನಿದೆ?"

"ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ನಡೆದರೆ."

"ನಮ್ಮ ತಾಳ್ಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಜ್ವಲ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ, ಪರಿಮಳಾ!"

"ಯಾರಿಗೆ?"

"ನನಗೆ — ನಿನಗೆ — ಮತ್ತಾರಿಗೆ?"

"ನನ್ನ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯದಷ್ಟು ಮೂಢಳೇ ನಾನು?"

"ಇಂತಹ ಕೊಂಕಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ."

"ಹೊಸ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಸಮಾತು ಬರುವಂತಾದರೆ ಬಂದೇ ತೀರುವದು."

"ನಿನ್ನ ಮಾತು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲೊಲ್ಲವು."

"ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮಾತು ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಮಾತು ನೀರಸ ತಾನೆ?"

ಪರಿಮಳಾನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿದುದನ್ನು ಕಂಡ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಂದರ್ಭ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಅವನು ಚಟಕ್ಯನೇ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು.

"ನಿನಗೆ ಆಗಿರುವದಾದರೂ ಏನು ಪರಿಮಳಾ! ಹೀಗೇಕೆ ಹುಚ್ಚುಳಂತೆ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿರುವಿ.?"

"ಆ ಯುವತಿ ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೇ ತಾವು?"

“ಯಾವ ಯುವತಿಯೇ ಹುಚ್ಚಿ” ಪರಿಮಳಾನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಎಳೆದು ಕೊಂಡ.

“ಆ ಹೊತ್ತು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸಲ್ಲಾಪ ಮಾಡಿದಳಲ್ಲ ಅವಳೇ.”

“ಓ ಹೋ! ಅವಳೇ?”

“ಹೌದು. ಅವಳೇ.”

“ಅವಳೊಬ್ಬ ಪ್ರವಾಸಿ.”

“ಅದನ್ನು ನೀವು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ?”

“ಅವಳಾರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.”

“ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೇ. ಅವಳೊಬ್ಬ ಪ್ರವಾಸಿ ಎಂದು.”

ಪರಿಮಳಾನ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆ ಎಳೆದಂತಾಯಿತು.

“ಅವಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿಡುವಲ್ಲಿ ಈಗ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ.”

“ಅವಳ ಪರಿಚಯದಿಂದ ನಿನಗಾಗಬೇಕಾದುದೇನು? ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ ಆಯಿತು ”

“ಅವಳ ಪರಿಚಯದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ನನಗೆ. ನೀವು ಹೇಳಲೇ ಬೇಕು.”

“ನನ್ನಿಂದ ಈ ಮಾತು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.”

ಮೂರ್ತಿಯ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಪರಿಮಳಾ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡಳು. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಹಡಗವು ಅರ್ಧ ಮುಳುಗಿದ ಭಾಸವಾಗಿ ಕಾಲು ತತ್ತರಿಸ ತೊಡಗಿದವು. ಅವಳು ಮಂಚದಿಂದ ದೂರ ಸರಿದು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದುರದುರನೆ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು.

ಅವಳ ಆ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ ಅವಳ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರೂ ಅವನಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಲುಮೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು. ಇವಳ ಈ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಮೌನವೇ ಔಷಧವೆಂದು ಎನ್ನಿಸಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರವಾಯಿತು. ಅವನು ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಅವಳ ಮುಂಗುರುಳು ಗಳನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ,

“ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ” ಎಂದ.

“ಅದಷ್ಟೆ ಈಗ ಉಳಿದಿರುವ ಬಾಕಿ” ಎಂದಳು ಪರಿಮಳಾ.

“ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಊಟಕ್ಕಂತೂ ಹಾಕು. ಹಸಿದು ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದೇನೆ” — ಎಂದು ಮೂರ್ತಿ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ನುಡಿದ. ಅವನಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು.

ಮೂರ್ತಿ ಹಸಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಿಮಳಾಳಿಗೆ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಮಾತಿನ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರ ವೇದನೆ ಅತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಗಂಡನ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆ ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೊರಡಲನುವಾದಳು.

ಮೌನವಾಗಿ ಊಟ ಪೂರೈಸಿತು.

೪

ಮೊದಲೇ ದೇಹದಿಂದ ದಣಿದ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಅಂದಿನ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಮ್ಮದಿಯೂ ತಪ್ಪಿತು. ಅವನು ಯೋಚನಾಪರನಾಗಿ ‘ಕಾಟಿ’ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ‘ಪರಿಮಳಾನ ಹುಚ್ಚನ್ನು’ ಹೇಗೆ ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ. ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ ಯೋಚನೆಗಳೇ ಹೊಳೆಯದ್ದರಿಂದ, ಅವನ ತಲೆ ಭಾರವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವ ಯಾವ ಹಂಚಿಕೆಯೂ ಹೊಳೆಯದ್ದರಿಂದ, ಅವನು ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾದಂತವನಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡಹತ್ತಿದನು. ಅವನ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಹತ್ತರವಿದ್ದ ದೀಪ ತತ್ತರಿಸಿತು. ಆ ಹೊತ್ತೇ ಮೊದಲನೇ ಸಲ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಆ ಗುಲಾಬಿಯ ವತ್ತಲ — ಚಹನೀಡುವ ದೃಶ್ಯ — ನಿತ್ತರಿಸ ಕೆಂಬೆರಳು — ಆ ಯುವತಿಯ ಮುಂದಸ್ಥಿತ — ಕಂಗೊಳಿಸಿದವು. ಈ ಮೊದಲು ಅವನಿಗೆ ಆ ಯುವತಿಯ ನೆನಪೂ ಕೂಡ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಅವನು ಪರಿಮಳಾನಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸುವದು ಹೇಗೆಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. “ನನ್ನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಸತ್ಯದ ಪರಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವದು? ಹೇಳಿದರೆ ಅವಳು ನಂಬುವದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಆ ಯುವತಿ ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವ ಬಗೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅವಳು ಮಿಂಚಿದ ಮಾಯಾವಿ ಪಾಪ! ಪರಿಮಳಾ ಅವಳಲ್ಲಿ ಸಂತಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದ ಭಾವನೆ ತಳೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಅದಕ್ಕೆಯೇ ಅವಳಿಷ್ಟು

ಕಂದಿ ಕುಂದಿ ಹೋಗಿರುವಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಉಪಾಯ ನಾಳಿನಿಂದ ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಮೊದಲಿ ನಂತೆ ಬೇಗನೇ ಮನೆಗೆ ಬರುವದು ಆದರೆ ಅವಳ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣೆ ಇದರಿಂದ ಆಗ ಬಹುದೆ? ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಸಂಕಟ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸವಿಯನ್ನು ಕದಡಿತು.” ಮೂರ್ತಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಿಗುವು ಬಹಳ ಬಿಗಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ನಿದ್ರೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದ. ಪರಿಮಳಾ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಭಯವಾಯಿತು. ಅವನ ಹದಗೆಟ್ಟ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹಸಗೆಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳೇ ಬರತೊಡಗಿದವು. ಅವನ ಹೃದಯ ಹಾರತೊಡಗಿತು. ಮೈ ಬೆವರ ತೊಡಗಿತು. ತಲೆ ಸುತ್ತು ತೊಡಗಿತು. ಪರಿಮಳಾ! ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಗಾಬರಿಯಲ್ಲಿ ತಡವರಿಸುತ್ತ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಕೂಗಿದ. ಪರಿಮಳಾ! ಏ ಪರಿಮಳಾ!

ನಡುಮನೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ಚಾಪೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಪರಿಮಳಾ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೂರ್ತಿ ಹೌಹಾರಿದ. ಅವಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂತಯಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ತೋಚದಾಯಿತು. ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತ ಅವಳ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ‘ಪರಿಮಳಾ?’ ಎನ್ನುತ್ತ ಮೈ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದ. ಅವಳ ಹೃದಯದ ಒಡ್ಡು ಒಡೆದಂತಾಯಿತು. ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಮೂರ್ತಿ ಅವಳನ್ನು ಬರಸೇಳೆದು ‘ಪರಿಮಳಾ! ನಿನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ತಿಳಿದು ನೋಡು’ ಎಂದ.

ಪರಿಮಳಾ ಆಗ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಹೃದಯದ ಹಿಮ ಇನ್ನೂ ಹೆಪ್ಪು ಗಟ್ಟಿಯೇ ನಿಂತಿತ್ತು.

“ಪರಿಮಳಾ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೆ?” ಮೂರ್ತಿ ಕನಿಕರ ಬರುವಂತೆ ಕೇಳಿದ.

“ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದರೆ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಿಡಬಾರದೇಕೆ?”

“ಆ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವದು ನನಗೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ನಂಬಬಾರದೇಕೆ?”

“ಇದು ಮಾತು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾಟಗಾರಿಕೆ.”

“ಅಲ್ಲ ಪರಿಮಳಾ! ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿ.”

ಪರಿಮಳಾನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆ ಎಳೆದಂತಾಯಿತು.

“ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಪರಿಮಳಾ! ನಾಳಿನಿಂದ ದಿನಾಲು ತವ್ವದೇ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಆಯಿತಲ್ಲೋ, ಸ.ಮ್ಮನೆ ಗೊಂದಲ ಬೇಡ.”

ಮೂರ್ತಿಯ ಮನದ ಕಸವಿಸಿಯನ್ನು ಪರಿಮಳಾ ಕಂಡುಕೊಂಡಳು. ಹದಗೆಟ್ಟ ಹೃದಯದ ತಂತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಜಗ್ಗಿದರೆ ಸಿಡಿದು ಹೋದೀತೆಂಬ ಜೆದರಿಕೆಯಾಯಿತೇನೋ, ಅವಳು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಂದಸ್ಥಿತವನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದಳು.

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಒಂದು ದಿನವೂ ತವ್ವಕೂಡದು ”

“ಒಪ್ಪಿದೆ, ಆಯಿತಲ್ಲೋ.”

ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ಮಂದವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನೋಂದ ಜೀವಿ ಗಳೆರಡು ಅರ್ಧ ಸಮಾಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡವು. ಒಂದು ಜೀವ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವದ ಸವಿತುತ್ಥಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆದು ತುಟಿ ಚಾಚುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಕಣ್ಣೀರು ಆ ಮುಖವನ್ನು ತೋಯಿಸಲು ಆ ಜೀವ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು.

ಅಂದಿನ ಇರುಳು ಒಂದೇ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಜೀವಿಗಳೆರಡು ಬಿಡುತ್ತಿರುವ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಇರುಳನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿತು. ಕದಡಿ ಹೋದ ಜೀವ ಒಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದವು, ಅಂದು ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಜೀವ ನೊಂದಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿತು.

೫

ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾವಿನ ಊಟ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿತು. ಪರಿಮಳಾನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿ ಹಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಚಿತ್ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಅವನ ಮೆದುಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡದಾಯಿತು. ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಯೊಂದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಂತೆ ಅವನ ತಲೆ ಭಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ದೇವರ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ಸಾಯಕಲ್ಲು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಫೀಸಿಗೆ ನ್ನಡೆದು ಬಿಟ್ಟ.

ಮೂರ್ತಿಯ ಮೌನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಮಳಾ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ಅವನು ಬೇಕೆಂದೇ ಮನಬಿಚ್ಚುದಿರುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಳು. ಅವಳಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಒಂದೊಂದೇ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಾಗಿ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆನ್ನು ಹತ್ತಿತು. ಧಾರೆವಾಡವೆಂದರೆ ಅದೇಕೆ ಮೂರ್ತಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅವಳು ಕಂಡುಕೊಂಡೆನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದಳು. ಅಂದಿನ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ 'ನನಗೆ ಧಾರವಾಡವೆಂದರೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು' ಎಂದ ಮಾತು ಅವಳಿಗೆ ಅಣಕಿಸ ಹತ್ತಿದವು. ತಾನೆಂದು "ನಿಮಗೆ ಧಾರವಾಡವೆಂದರೆ ಹುಚ್ಚು" ಎಂದಾಗ ಮೂರ್ತಿ 'ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಪರಿಮಳಾ' ಎಂದ ಮಾತು ನೆನಪಾಗಲು ಪರಿಮಳಾ ಇದೇ ಆ ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಅಂದು ತಡಗಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಿದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ, ಇಂದಿನ ಈ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ತೂರಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಾ ಹೇಸಿತು. ಪ್ರೇಮ ಸೋತು ಕಾಮಗದ್ದಿತೆಂದೇ ಅವಳು ಬಗೆದಳು. 'ನನ್ನ ಸಂಸಾರ ರಥ ಹೀಗೆ ಕುಪ್ಪರಿಸಿ ಬೀಳಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಅಂದು ಕೊಂಡಾಗ ಅವಳಿಗೆ ನಿಜದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಮೈನಡುಗಿತು.

ಕೋಣೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅರಿವೆಗಳು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತೀಕದಂತೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೂವಿಡುವ ಸಣ್ಣ ಟೇಬಲಿನ ಮೇಲ್ಪಾಸು ಧೂಳ ತಿಂದು ಮಲಿನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಓರಣವೆದ್ದು ತಾಂಡವವಾಡುವಂತೆ ತೋರಿತವಳಿಗೆ. ಈ ಜೀವನ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗಿದರೆ ಆ ಜೀವನಕ್ಕಿಂತ ಮರಣವೇನು ಅನಿಷ್ಟ? ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಸದ್ಯದ ಜೀವನವೇ ಎದ್ದು ತೋರುವ ಹಾಗೆ ಕೈದೋಟದ ಹೂಬಳ್ಳಿ ಬಾಡಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಅದರ ಅವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಹೀನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ಅವಳ ಮುಖವೂ ತೀರಾಬಾಡಿತ್ತು. ಆ ಬಳ್ಳಿ ಅವಳ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕಲಕಿತೇನೋ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ವಿಚಾರ ಭ್ರಾಂತಳಾದಳು.

"ಆ ಯುವತಿ ಯಾರು? ಆ ಮಾಯಾವಿ ನನ್ನ ಸವಿಸಂಸಾರದ ಹಾಲು ಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಬೆರೆಸಿ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮೋಡದ ಮರೆಯಿಂದ ತೂರಿ ಬಂದ ತಾರೆಯಂತೆ ತಾನು ಬೆಳಗಿನ ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಕಾರ್ಮೋಡ ಕವಿಸಿದಳಲ್ಲ. ಸಕ್ಕರೆಯ ಸವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಮಣ್ಣಿನ ಹುಡಿ ಬೆರಸಬೇಕೆ? ಅವಳ ನಿಲವು, ಅವಳ

ಮಂದಸ್ಥಿತ ಇವರನ್ನು ಸೂರೆಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಅವರಿನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲಿ ನಂತೆ ನೋಡಲಾರರು. ಮನೆಗಂತೂ ಬರಲಿ. ಈ ಹೊತ್ತು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಬಿಡುವೆ. ಈ ನರಕದ ಬಾಳು ನನಗೆ ಬೇಡ. ಅವರಿಗೆ ಅಂದು 'ಭಾವಕನ್ನಿಕೆಯ ಜೀವದ ಜೋಡೇ, ಹಾಲಿನ ಹೊಳೆಯನು ಹರಿಸಿತ್ತು' ಇಂದು? ನನಗೆ ಅಂದೇ ಮರಣ ಬಂದಿದ್ದರೆ ”

ಪೋಷ್ಣ ಜವಾನನು 'ತಾಯೀ' ಎಂದೊದರಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಒಗೆದು ಹೋದ. ಅವನ ಚೀರು ದನಿಗೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ಪರಿಮಳಾ ಸಮಾಧಿ ಭಂಗ ವಪದವಳಂತೆ ದಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ವತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಸುಂದರವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ವಿಳಾಸ ಬರೆದ ಒಂದು ಲಕೋಟಿಯತ್ತ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಒಡೆಯಬೇಕೋ ಬಾರದೋ ಎಂದು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ತಡೆದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆ ಅಕ್ಷರ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಸುಳಿಯಿಸಿತು. ಇದು ಅವಳದೇ ವತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟುಗುವುದು. ಹೌದು. ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಒಡೆಯಲೇಬೇಕು.

ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿದಳು. ಹೃದಯದ ಸಾನುಧ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬಳಿಗೂಡಿಸಿ ಅದರ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಓದತೊಡಗಿದಳು.

ಸಹೋದರ!

ಮೊದಲೆಂದಿಗೂ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ನನಗಾಗಿ ಆ ಹೊತ್ತು ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಸಹಿಸಿದಿರಿ. ನನಗೆ ಟೀಕೇಟು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರಿ. ನನ್ನ ಗಾಯ ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಿರಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನು ಸೂಚಿಸಿ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮೋಜಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೋರುತ್ತೇನೆ. ಆ ದಿನ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಜೇಬಿನಿಂದ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶವುಳ್ಳ ಕಾರ್ಡುಗಳು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದವು. ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಪರಿಚಯ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ಆಗುವದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಒಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಹತ್ತಿವೆಟ್ಟುಕೊಂಡೆ. ಆ ದಿನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಮ್ಮವ ರೆದುರು ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿದೆ. ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲು ಹಾತೊರೆದು ನಿಮ್ಮ ವಿಳಾಸ ಕೇಳಿದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಆ ಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನು ಗಡಿಬಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ನನಗೆ

ತುಂಬಾ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಮೋರೆಯ ಗುರುತಿನ ಹೊರತು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಯಾವ ಸಾಧನವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನಿರುಪಾಯಳಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಈ ಮಾತು ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನ್ನೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅವು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕವು. ಒಕ್ಕಲ ಗಿತ್ತಿ ನನ್ನ ರೌಕೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಒಯ್ಯುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿರಿಸಿ ಕೊಡಲು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳಂತೆ. ನನಗೆ ಹೋದ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೆ.

ದಯವಿಟ್ಟು ಈ ಹೊತ್ತು ಸಂಜೆಯ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಚಹಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಬರುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯನ್ನು ಕರೆತರಲು ಮರೆಯಬಾರದು. ನಮ್ಮ ಒಂದು ದಿನದ ಗೆಳೆತನ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಚಿಗುರೋಡೆಯುತ್ತ ಸಾಗಲಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲು ನಾನು, ನನ್ನ ಪತಿಬೇವರೂ ಆತುರರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸಬಾರದಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ.

ತಮ್ಮೊಡನಿದ್ದ ಅಂದಿನ

ಪ್ರವಾಸಿ ಮಿತ್ರಳು.

ವತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತ ತುಂಬ ತೊಡಗಿದ ಪರಿಮಳಾನ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗಿಂದ ಓದು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಪಕ್ಕಕ್ಕನೇ ಎರಡು ತೊಟ್ಟು ಹಸಿಗಳು ಬಿದ್ದು ಪತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದವು. ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ವತ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಯುವತಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಂದ ಮೂರ್ತಿಯ ನಿಷ್ಕಲಂಕಿತವಾದ ನಿರ್ಮಲ ಷೂರ್ತಿಯು ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. 'ಎಂತಹ ವಿಷಮ ವೇಳೆ. ಎಂತಹ ಪರಿಹಾರವಿದು! ಅವರ ಮಾತೇ ಸತ್ಯ. ಅವಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರವಾಸಿ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಮೂಢೆ. ಅವರ ಮನವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಲಿಕೆ' ಎಂದು ಪರಿಮಳಾ ತನ್ನನ್ನೆ ತಾನು ಹಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಹೃದಯಲ್ಲಿ ಚೇತನದ ಬುಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಸೆಲೆಯೊಡೆಯಿತು. ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಹಾರಿಕೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆ ತುಂಬ ಓಡಾಡಿದಳು.

ಸರಿಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಾಯಕಲ್ಲು ಗಂಟೆಯನ್ನು

ಪರಿಮಳಾ ದೂರಿನಿಂದ ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಹೃದಯವು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡಿತು. ಕುಳಿತ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳಲಾಗದೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಳು.

ಮೂರ್ತಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವೆನ್ನಿಸಿತು. ಧೂಳು ಹತ್ತಿ ಕೋಳಕಾದ ಹೂವಿನ ಚಿಕ್ಕ ಟೀಬಲ್ಲು ಧಳಧಳಿಸುವ ಮೇಲಪ್ಪಿಸಿನೊಂದಿಗೆ ಅರಳಿದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸುತ್ತಲೂ ಪರಿಮಳ ಬೀರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಪಡಸಾಲೆಯ ಓರಣದಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರ ಮಾಸದ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯಮೂಡುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ತಾನೊಂದು ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದಾದ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂಕಟದೊಂದಿಗೆ ಹಾಹಾರಿ ಬಂದ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಈ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿ ಚಮತ್ಕಾರವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಯಥಾರ್ಥ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗದೇ ಮೂರ್ತಿ ನೇರವಾಗಿ ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆದ. ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪರಿಮಳ ತೂರಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ನಂಬದೇ ಹೋದ. ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬರುವ ಬಿಳಿಯ ಮೋಡದಂತಾದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಪರಿಮಳಾ ಬೆಡಗಿನ ವಸನವನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜಲದೇವತೆಯಂತೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ದುಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ದಂಡೆ ಅವಳ ಮುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕುಲುಕುಲು ನಗುತ್ತಿದೆ ಆ ನಗೆಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವಂತೆ ಪರಿಮಳಾ ತನ್ನ ಹೂವಿನಂತಹ ಬಾಯಿಯನ್ನು ತುಸು ಬಿಚ್ಚಿ ಮಂಡಸ್ತಿಕಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮೂರ್ತಿಗೆ ಈ ನೋಟ ಆವೇಶವನ್ನೇ ತಂದುಬಿಟ್ಟಿತು.

“ಈ ಸಿಂಗಾರದ ಅರ್ಥವೇನು ಪರಿಮಳಾ?”

“ನನ್ನನ್ನು ನೀವು ಪೂರಾ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಅಪರಾಧಮಾಡಿದೆ” ಎನ್ನುತ್ತ ಪರಿಮಳಾ ತನ್ನ ಎರಡೂ ಗಲ್ಲಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು.

“ನೀನಾವ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೇ ಚಲುವಿ!” ಎನ್ನುತ್ತ ಮೂರ್ತಿ ಅವಳ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತ.

ಪರಿಮಳಾ ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಮೂರ್ತಿ ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ತುಂಬಿ ನಿಂತಿದ್ದವು.

“ದೇವರು ಪಾರುಮಾಡಿದ ಪರಿಮಳಾ!”

“ಅಲ್ಲ. ಆ ದೇವತೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಬದುಕಿಸಿದಳು.”

“ಕೊನೆಗೆ ನಾನೇ ಗೆದ್ದೆ ಪರಿಮಳಾ.”

“ಆಹುದು ನಾನೇ ತಪ್ಪಿದೆ.”

“ಆ ಯುವತಿ ‘ತೂರಿ ಬಂದ ತಾರೆಯಂತೆ’ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದಳು.

“ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಕ್ಷತ್ರ ಬೆಳಕು ಬೀರದೇ ಬಿಟ್ಟೀತೇ?”

“ಈ ಸಿಂಗಾರದ ಬೆಡಗೇಕೆ ಪರಿಮಳಾ!”

“ಸಿಂಗಾರಿಯ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಂಗಾರವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಡವೆ?”

“ಎಂತಹ ಚೆಲುವೆಯೇ ನೀನು ಪರಿಮಳಾ!”

ಪರಿಮಳಾನ ಹೃದಯದ ಹಕ್ಕಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆ ಮೂಡಿತು. ಅವಳು ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಗುತ್ತ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣ್ಣಿನ ತೊಳೆಯೊಂದನ್ನು ತರಲು ಹವಣಿಸಿದಳು. ನಲ್ಲನ ತೋಳ ಸರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಅವಳಿಗೆ ಆ ತೊಳೆ ಕೈಗೆ ನಿಲುಕಲಿಲ್ಲ.

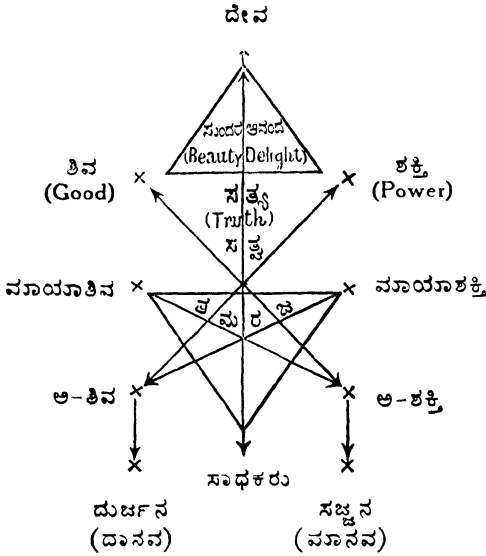
ಆ ಹಣ್ಣಿನ ತೊಳೆಯ ಸವಿಗಿಂತ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಪರಿಮಳಾ ತಾನಾಗಿಯೇ ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಪಕ್ಷ ಫಲದ ಇನಿರಸವು ಬಹಳ ಸವಿಯೆನಿಸಿತು.

ಕಥೆಗಳ ಕಥೆ

(ಒಂದು ಒಡಗತೆ)

(ಪ್ರೊ. ದ ರಾ ಬೇಂದ್ರೆ, ಎಮ್. ಎ., ಸೊಲಿಸ್ಲಪುರ)

ಕಥೆಗಳ ಕಥೆ—ಆಕೃತಿ.

—ಸ. ನಾ.

ಈ ಜಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕಥೆ ಹಲವು ರೂಪ ತಾಳಿ ಆಟವಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕಥೆಯಿದೆ. ಅದು ಮಾಯಾ ಕಥೆ. ಅದರ ರೂಪಗಳು ಅನಂತ. ಈ ಮಾಯಾ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ್ಕೊಂದು ಕಥೆಯಿದೆ. ಅದು ಬೇರು ಕಥೆ. ನಾನು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ಆ ಕಥೆ.

ಆನಂದದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ವಿಧಾನ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಬಾಳುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಬದುಕು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು

ತೆರೆಯ ಮರೆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅದು ನಿರ್ವೃಂದ್ಯ, ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯಸ್ಥ; ರಸಮಯ. ತೆರೆಯ ಮುಂದೆ ತಮಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ರಜಸ್ಸಿನ ಆಟ ನಡೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸತ್ಯ ಅಡಗಿದೆ. ಜೀವ ಜಾತವೆಲ್ಲ ನಡುಗಿದೆ. ಆಟ ನಿಂತಿಲ್ಲ.

ಆನಂದದ ಜನನೀ ಜನಕರು ಶಿವ-ಶಕ್ತಿ. ಆದರೆ ಈ ಶಿವನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ತಮ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಅ-ಶಿವ. ಈ ಶಕ್ತಿಗೆ ಒಬ್ಬ ತಂಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಅ-ಶಕ್ತಿ. ಯಾವ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೋ ಅ-ಶಿವನಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಬಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಶಕ್ತಿಯು ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ ಹಿಂದಡಗಿದಳು. ಅವೇ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅ-ಶಕ್ತಿಗೆ ಶಿವನಲ್ಲಿ ರತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಶಿವನು ಮಾಯಾ ಶಿವನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಹಿಂದುಳಿದ. ನಡೆದಿದೆ ಕಥೆಗಳ ಕಥೆ, ನಾಟಕಗಳ ನಾಟಕ. ಅ-ಶಿವನು ಶಕ್ತಿಯೆಂದೇ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯ ವ್ರಣಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ. ಅ-ಶಕ್ತಿಯು ಶಿವನೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಮಾಯಾ ಶಿವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಮಾಯಾ ಶಿವನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಅ-ಶಕ್ತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಸಜ್ಜನರು ಎಂದು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಸೋಲನ್ನು ಗೆಲುವುಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ನಿವೃತ್ತಿಕಲೆಯಿಂದ. ಇದರಿಂದ ಏರಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಸೃತ್ತಿಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣರಾದ ಅ-ಶಿವನ ಪುತ್ರರು, ದಾನದ ಆಟ ನಾಡುವ ದಾನವರು. ಅಪರಿಧಿರು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ ಮಾನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಮಾನವರು.

ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ ಸಬಲರಾದ ದುರ್ಜನರಿಗೂ ದುರ್ಬಲರಾದ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಮೋರಾಟ. ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಸಲ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ ಮರ್ತ್ಯರು. ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಸೇರಿ ವುಣ್ಯತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಮೃತ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿ. ಶಿವ-ಶಕ್ತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಭೂಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಬರುವದು ಎಂದೋ ಎಂದು ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಸಾಧಕರು. ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಯಾ ಶಿವನಿಗೂ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಗೂ ಎಂದು ರಾಗಿ ದುಃಖಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತೊಳುುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮುಕ್ತರಾಗದ ಸಾಧಕರು, ಯುಕ್ತರಾಗದ ಸಿದ್ಧರು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಶಿವ ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯ ಯುಕ್ತಿ. ಅದಾದಾಗ ದೇವ

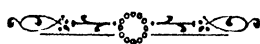
ಯುಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಭೂತಲದ ಮೇಲೆ. ಮನದ ಮಾನಸದಲ್ಲಿ ವಾಸನೆಯ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಧುಕರ-ಮಧುಕರಿಗಳ ಗುಂಜಾರವ ನಡೆದಿದೆ ರಸಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಈಗಿಲ್ಲ ರಸ; ಅಲ್ಲಿ ಈಗಿದೆ ರಸಾಭಾಸ.

ಅ-ಶಿವ ಅ-ಶಕ್ತಿಯ ನೆರಳಡಗಿ ಮಾಯಾ ಶಿವ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯ ಪಟಲ ತೆರೆದು, ತಮಸ್ಸು ರಜಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗಿ, ಸತ್ವವು ಮಹಾ ಸತ್ವವಾಗಿ, ಶಿವಶಕ್ತಿಯರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಳಿದಾಗ ಆನಂತಲೀಲೆಯ ದೇವತೆಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದಾರು. ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ದೇವ ಮಾನವರ ಸಖ್ಯೆ ಒಂದು ಮಾಯಾ ಕಥೆ. ದುರ್ಜನರು ದುರ್ಬಲರಾದಾಗ ಸಜ್ಜನರು ಸಬಲರಾದಾಗ ದೇವತೆಗಳು ಬರುವ ಕುರುಹು ಕಂಡೀತು.

ಇದು ಕಥೆಗಳ ಕಥೆ, ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ; ಬೇರು ಕಥೆ!

ತಾಯಿ ಶಕ್ತಿ, ದುರ್ಜನರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಬೇಡ; ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ನಿಲ್ಲು, ತಂದೆ ಶಿವನೆ, ಮೌನ ತೊರೆದು ಬಾ. ನಿನ್ನ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಸಜ್ಜನರ ಶಕ್ತಿ ಏರಲಿ; ದುರ್ಜನರ ಎದೆ ಕುಂದಲಿ.

ಓಂ ನಮಃ ಶಕ್ತಾಯೇ! ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ!!

ಚಿತ್ರದ ಬೆಲೆ

(ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್, ಬಿ. ಎ, (ಆನರ್ಸ್), ಬೆಂಗಳೂರು)

ಗಡಿಯಾರ ಹನ್ನೆರಡು ಹೊಡೆದು, ಅಲ್ಲಿಗೂ ಅವಳು ಗಮನಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾಯಿತು. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ನಿಶ್ಯಬ್ದತೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ 'ಟಿಕ್' 'ಟಿಕ್' ಶಬ್ದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಹೃದಯದ ಬಡಿತದ ನಾದ ಆ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪ ಅವಳ ನೆರಳನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಎದುರು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಅದಕ್ಕೂರಗಿದ್ದ ಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ ಮುರುಕು ಮೇಜಿನ, ಅದರ ಮೇಲಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಹೂವಿನ ಪಾತ್ರೆಯ ನೆರಳು ಅಂಟಿತ್ತು. ಗಾಳಿ 'ಸುಯೋ' ಎಂದು ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದಾಗ, ಪ್ರಿಯನಿಗಾಗಿ ತವಕದಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಬ್ದವಾದರೂ ಅವನೇ ಒಂದನೇನೋ ಎಂದು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಅವನಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಕುಸಿಯುವ ಪ್ರೇಯಸಿಯಂತೆ ದೀಪ ಪಕ್ಕನೆ ಹಾರಿ ಇಳಿದಾಗ ನೆರಳುಗಳೂ ಗಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕುಣಿಯುವ ನೃತ್ಯಗಾರರಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳು ಬೆರೆತಿದ್ದ ಚಿತ್ರಗಳು ಆಗಲೇ ಆ ಅಲ್ಪ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು; ಈ ನೆರಳುಗಳ ಚಕ್ಕಂದದಿಂದ ಅವು ಇನ್ನೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿತ್ರಗಳು ಅರೆಪೂರೈಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ದೇಹವಿಲ್ಲದ ಬರಿಯ ಮುಖ, ಕಿವಿ ಕೆನ್ನೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆ ಕೋರೈಸುವ ಪ್ರಭೆಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳ್ಳ ಮುಖ, ಅಮಾನುಷ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಮುಖವೊಂದು ಕಡೆ, ಅಂಧಕಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭೀಕರವಾದ ನಸುಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಆಲಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ಮರಗಳ ಗುಂಪೊಂದು ಕಡೆ—ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಅಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಗಳೊಡನೆ ಆ ಅಲ್ಪ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೆರಳಿನ ಆಟ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ, ವಾತಾವರಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ್ದುವು.

ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದಾವುದರ ಲಕ್ಷ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಮೃತ ಶಿಲೆಯ ವಿಗ್ರಹದಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು ಅವಳು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಗೂಬೆಯೊಂದರ ಕರ್ಕಶ ಕೂಗು ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು. 'ಕೊಠಡಿಯ ಮೂಲೆಯೊಂದ

ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವೊಂದರ ಹಿಂದೆ ಹುಳವೊಂದು ಚೀರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಗಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಪಟಕ್ಕನೆ ಪುಟ್ಟಿ ಇಲಿಯೊಂದು ಓಡುವುದು. ಮಧ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಡ್ಡ ಇಲಿಯೊಂದು ಚಿತ್ರದ ಹೊರಗಿನಿಂದ ತಲೆ ಹಾಕಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕಾದಿದ್ದು ಅನಂತರ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಸುತ್ತ ನೋಡಿ-
ಎನೂ ಅರ್ಧವಾಗದೆಯೋ ಎನ್ನೋ-ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅವಳು ಮಾತ್ರ ಕದಲದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ನೋಟ ಚಿತ್ರವೊಂದರ ಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಈಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದು— ಬರಿಯ ಶೂನ್ಯ. ಆದರೆ ಸಂಜೆ ಅವನು—ಅವಳ ಗಂಡ, ಚಿತ್ರಗಾರ— ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಆ ಚಿತ್ರದ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿದ್ದಳು. ಅದೊಂದು ಅಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರ. ಆದರೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಲು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲವಾಗಲೀ ಶ್ರಮವಾಗಲೀ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿತ್ರದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದು ಕಾಣಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಡಿ ಹೋದ ಮುಖ. ವಯಸ್ಸು ಚಿಕ್ಕದೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾದರೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾತನೆ ಮನೆಮಾಡಿತ್ತು. ಗಲ್ಲ ಬತ್ತಿಹೋಗಿತ್ತು. ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು. ಆದರೆ ಕಣ್ಣಿನ ಹೊಳಪು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ನೇವನೆ ಮೂಡಿತ್ತು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೋಟ ಮೇಲ್ಗಡೆಯಿದ್ದ ಒಂದು ಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನರ್ಥನೀಯ ಶಾಂತಿ, ಮನುತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ರೆಕ್ಕೆಗಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದ ಸೆರಗಿನ ಕೊನೆಯೋ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಒಂದು ಕೈ ಮೊದಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಡೆಗೆ, ಕೈಬೆರಳುಗಳು ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದವು, ಬೆರಳ ಕೊನೆ ಚೂಪು. ಮತ್ತೊಂದು ಕೈ ದೂರ ಮೋಡಗಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಂಚು ಕೊಟ್ಟು ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಒಂದು ಗುಂಪು. ಎಲ್ಲ ಸುಖಜೀವನ ನಡೆಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವರೆಂಬುದು ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಗೆ ಮೂಡಿತ್ತು. ಚಿತ್ರದ ಹೆಸರು 'ಕಲೆ, ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತು'.

ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲು ನೆಟ್ಟಿದ್ದುದು ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಣ್ಣುಮುಂದಿದ್ದ ಚಿತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿತು. ಅವಳ

ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಕ್ರಮೇಣ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಹಾದುಹೋಯಿತು. ಅವಳ ಬಾಲ್ಯದ ವಿಷಯ ಅವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನೆನಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಮೂಡುವಂತಹ ಅನುಭವವೇನೂ ಅವಳಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೆನಪಿದ್ದ ಮೊದಲನೆಯ ಅನುಭವವೆಂದರೆ ಕಲಾವಿದನೊಡನೆ ಅವಳ ಭೇಟಿ. ಅವಳೂ ಅವಳ ಸ್ನೇಹಿತಳು ಮನೋರಮ-ಇಬ್ಬರೂ ಚಿತ್ರಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅವನನ್ನು ಅವಳು ಕಂಡದ್ದು. ಯಾವುದೋ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಗೆಳತಿಗೆ, 'ನೋಡು ಮನೋರಮ, ಅಲ್ಲಿ ಬಲಗಡೆ ಬಣವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆ ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯೆ ತಿಳಿನೀಲಿ ಬಣ್ಣ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದರೆ ಚಿತ್ರ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು' ಎಂದಳು. ಮರ ಕ್ಷಣ ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಯಾರೋ ನಿಂತಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು, ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಶುಭ್ರವಾದ ಬಿಳಿ ಉಡುಪು ತೊಟ್ಟಿ ಎತ್ತರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯೊಂದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು, ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತುಟಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದೆಂದರೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು. "ಅಪರಿಚಿತನಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ನಿಮಗೆ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಅಭಿರುಚಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ' ಎಂದ ಆತ. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದುಹೋಗಿದ್ದಳು ಅವಳು. ಅವನಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳೋ ಅವಳಿಗೇ ಅರಿವಿಲ್ಲ. 'ಇದು ಯಾರ ಕೃತಿ, ಗೊತ್ತೇ?' ಎಂದ ಆತ. 'ಉಹುಂ' ಎಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು. ಅವನು ವಿನಯಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತು.

ಕ್ರಮೇಣ ಅವನೊಡನೆ ಪರಿಚಯ ಬೆಳೆಯಿತು—ಅಥವಾ ಅವನೇ ಅವಳೊಡನೆ ಪರಿಚಯ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ. ಮೊದ ಮೊದಲು ಅವನು ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದ ನೆಂಟರಿಂದರೆ ಅವಳ ತಂದೆಯೊಬ್ಬರೇ. ಅವರಿಗೂ ವಯಸ್ಸಾಗಿತ್ತು, ಬಡತನದ ಬಳುವಳಿ ಬೇರೆ. ಅವನ ಉಡುಪು, ರೀತಿಗಳಿಂದಲೇ ಅವನು ತೀರ ಸಿರಿವಂತರ ಮನೆತನದವನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ, ಸಿಲುಕದಿದ್ದವನೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವಳು ತನ್ನ ಬಡತನದ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಾಚಿಕೆಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವನು ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಕ್ರಮೇಣ

ಅವಳಿಗೆ ಅರಿವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅರಳುವ ಗುಲಾಬಿಯ ನೊಗ್ಗಿನಂತೆ ಅರಳು ತಿದ್ದ ಅವಳ ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸು ಅವನೆಡೆಗೆ ಬಾಗಿತು

ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಅವನು ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ. ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಬಾಳ ಜೊತೆಗಾತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ಬೆಳಗ ಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದ. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ. ತಾನು ಆರು ಜನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲೊಬ್ಬ, ಕತೆಗಾರನಾಗಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಬಯಕೆ, ತನ್ನ ಹಟವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿದುದರಿಂದ ತಂದೆಗೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ತನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗೆಂದು ತನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಮತ್ತು ತಂದೆಯ ಬಲಾತ್ಕಾರ, ಒಲ್ಲೆನೆಂದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ. ಅಲ್ಲದೆ ತಾನೂ ಅವಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರಾದುದರಿಂದ—ತಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಅವಳು ವೀರಶೈವಳೆನಿಸಿಕೊಂಡುದರಿಂದ—ಅವಳನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದರೆ ತಂದೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ಮನೆಯಿಂದಟ್ಟಿಬಹುದೆಂದೂ, ತನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದರೆ ಬಡತನ, ಕಷ್ಟಗಳ ಕೈಹಿಡಿದಂತೆ ಎಂದೂ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ. ಆದರೂ ಅವಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು, ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕಿಂಪಾದ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಅವನ ತುಟಿ ತಗುಲಿತು.

ಮದುವೆಯೂ ಆಯಿತು. ಅವನು ಏನಾಗಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಸಿದ್ದನೋ ಅವೇ ಆಯಿತು. ಅವನ ತಂದೆ—ಅವಳು ನೋಡದ ಮಾವ—ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶಪಥವಾಡಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಬೇರೆ ಮನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವಳ ತಂದೆಯೂ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿದರು. ವುಟ್ಟು ಮನೆ, ಕೆಲವು ಅಗ್ಗದ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಇಷ್ಟೇ ಅವರ ಆಸ್ತಿ. ಸಣ್ಣ ಮೇಜೊಂದು, ಹೂವಿನ ಪಾತ್ರೆಯೊಂದು ಎರಡನ್ನೂ ಅವರ ಸಂಸಾರದ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಅವನು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕೊಂಡುತಂದಿದ್ದ. ದಿನಗಳು ಉರುಳಿದುವು. ಅವನು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಆದರೆ ಚಿತ್ರಗಳ ಮಾರಾಟವೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ತಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣ ಮುಗಿಯಿತು. ಅವಳಿಗಿದ್ದ ಹಲಕೆಲವು ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ ಅವಳ ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಮಾರಿದ. ಆದರೂ ಬಾಳು ಸಾಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅವರ ಪ್ರೇಮವೊಂದೇ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಧನ.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಹೊಸ ಕುತ್ತವೊಂದು ಬಂದಿತು ಅವಳಿಗೆ. ಅವರ ಮನೆಯ

ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದ ಸಿರಿವಂತ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣುಹಾಕಿದ. ಅವನಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಸುಳಿದಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಒಂದು ದಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತಟ್ಟಿದ. ಅವಳು ಗಂಡನೇ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲೆತ್ತಿಸಿದ. ಅವಳು ಕೊಸರಿಕೊಂಡು, ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಹೆದರಿಸಿದಳು. ಯುವಕ ಜೇಬಿನಿಂದ ನೋಟುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಿಡಿದ, 'ನಿನ್ನ ಬಡತನ ಸುಟ್ಟುಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ' ಎಂದ. ನೋಟುಗಳನ್ನು ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಸೆದಳು ಅವಳು. ಯುವಕ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಅಂತೂ ಹೇಗೋ ಸಾಗಿತ್ತು ಅವರ ಸಂಸಾರ. ಅವಳಿಗೆ ಅವನೇ ಆಧಾರ, ಅವನಿಗೆ ಅವಳೇ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆ. ಪ್ರೇಮದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರಗಾರ ಮತ್ತು ಅವನ ಸುಂದರ ಪತ್ನಿ.

ಒಂದು ದಿನಸ ಅವಳ ಕಿವಿಗೊಂದು ಸುದ್ದಿ ಬಿತ್ತು—ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಚಿತ್ರ ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನವೊಂದು ನಡೆಯಲಿದೆ ಎಂದು. ಮೊದಲನೆಯ ಬಹುಮಾನ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ. ಎರಡನೆಯ ಬಹುಮಾನ ಏಳುನೂರೈವತ್ತು. ಮೂರನೆಯ ಬಹುಮಾನ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿ. ಅವಳು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದಳು. ಅವನಿಗೂ ಆಗಲೇ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಚಿತ್ರ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೊಂಡರೂ ಆ ಮೇಲೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಏನೋ ವಿಶ್ವಾಸ—ಅವನು ತನ್ನ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಬಹುಮಾನ ಬಂದೇ ಬರುವುದು, ಬಹುಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೀರ್ತಿ ಬರುವುದು ಎಂದು. ಅವಳ ಮಾತು ಅವನಿಗೂ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಬಹುಮಾನ ಬಂದೇ ಬರುವುದೆಂಬ ಭರವಸೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೆಲವರಾದರೂ ಮೆಚ್ಚಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಚಿತ್ರಗಳ ಮಾರಾಟ ಸುಲಭವಾದೀತು ಎಂದು ಅವನ ಎಣಿಕೆ. ಅಂತೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಲು ಕುಳಿತ. 'ಕಲೆ-ಪ್ರತಿಭೆ-ಜಗತ್ತೇ' ಆ ಚಿತ್ರ.

ಚಿತ್ರ ಅರ್ಧ ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಡತನ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು

ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಬಣ್ಣ ಮುಗಿಯಿತು. ಹೊಸ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತರದಿದ್ದರೆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಮಾರುವುದಕ್ಕೆ ಕುಂಚವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಜು, ಹೂವಿನ ಪಾತ್ರೆ ತೀರ ಹಳೆಯದಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದವು; ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಸಂಸಾರದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದವು. ಹಣದ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಾಯಿತು. ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಬೇಕು, ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವ ಖರ್ಚಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಬೇಕು. ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕಲೆಗಾರ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆದ. ಸಾಲ ಸಿಗುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಚಿತ್ರ ಕಳುಹಿಸಲು ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೇ ದಿನ ಉಳಿದಿತ್ತು. ತೀರ ಕಂಗೆಟ್ಟು ತಂದೆಗೆ ಒಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದ. ಅವರಾದರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಯಾರೆಂಬ ಆಶಾತಂತು ಒಂದೇ ಉಳಿದಿದ್ದದು.

ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ತಾನು ಅಂದು ಪಟ್ಟ ಪಾಡನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ. ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನೆಂದೂ, ಆದರೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವ ಭರವಸೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಹೋದ. ಅವಳು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು. ಗಡಿಯಾರ ಟಿಕ್ 'ಟಿಕ್' 'ಟಿಕ್' 'ಟಿಕ್' ಎಂದು ಕಳೆದ ನಿಮಿಷಗಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ. ಆಗಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾದದ್ದು

‘ಯಾರದು?’

‘ನಾನು ಚಿನ್ನಾ’ ಅವನ ಧ್ವನಿ

ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ‘ಹಣ ಸಿಕ್ಕಿತೇ?’ ಎಂದು ಕೇಳುವ ಅಗತ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿರಾಸೆ ಅವನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಊಟದ ಯೋಚನೆ ಇಲ್ಲ; ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಊಟವೇ ಬೇಕಾಗಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನು ಕೇಳಿದ: ‘ಊಟ ಆಯಿತೇ ಚಿನ್ನಾ?’

ತಲೆಯಲ್ಲೂ ಡಿಸಿದಳು ಅವಳು

‘ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲವೇ? ನನಗೋಸ್ಯರ ಕಾದಿದ್ದೆಯಾ?’

‘ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ’ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರು ತಡೆಯುತ್ತ ತೊದಲುತ್ ಹೇಳಿದಳು.

ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿ ಅವಳ ತುಟಿಗೆ ತನ್ನ ತುಟಿ ತಗುಲಿಸಿದ ಕಲಾವಿದ. ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸುತ್ತ ಹೇಳಿದ: 'ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು, ಯಾಕೆ ಅಳುತ್ತಿ? ದಿನವೂ ನಮ್ಮ ಹಣೆಯ ಬರೆಹವೇ ಹೀಗಾಯಿತು.'

‘ನಿಮ್ಮ . . . ನಿಮ್ಮ . . . ನಿಮಗೆ . . . ಊಟ’

‘ಅಯ್ಯೋ ನನಗೀಗ ಊಟ ಬೇರೆ ಬೇಕೇ ಚಿನ್ನ?’

ಇಬ್ಬರೂ ಮಲಗಿದರು. ಮಲಗಿದರೆಂದು ಹೆಸರು ಅಷ್ಟೆ, ನಿದ್ರೆ ಮಾತ್ರ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ದೀಪ ಮಾತ್ರ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ತಾಂತವಾಯಿತು.

x x x x

ಅವರಿಬರಿಂದ ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ತಂದ ಇಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೇ ಬೇಯಿಸಿ ಅವನಿಗಾಗಿ ಮರುದಿನ ಜಿಳಿಗೆ ಅಸಳು ಕಾದಿದ್ದಳು. ಹನ್ನೊಂದಾಯಿತು, ಹನ್ನೆರಡಾಯಿತು, ಅವನು ಬರಲಿಲ್ಲ ಎರಡು ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದ.

“ಇದನ್ನು ಓದು, ಚಿನ್ನ” ಎಂದು ಕಾಗದವೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟ.

ಅಸನ ತಂದೆಯಿಂದ ಬಂದ ಉತ್ತರ. ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದರು, ಅಸನಿಗೂ ತಮಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದು, ಜಾತಿ ನೀತಿ ಕೆಟ್ಟ ಮಗ ತಮಗೆ ಬೇಡವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು.

“ಹಾಗಾದರೆ-?”

ಅವನು ಬಲವಂತದಿಂದ ಬಾರದ ನಗು ನಕ್ಕ, ಅಷ್ಟೇ ಅವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಉತ್ತರ.

ಅವನ ಊಟವಾಯಿತು. ಅದೇ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಳು. ಅವಳು ಅರೆಬಿಂದ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ನೀರು ಸಾರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಅವನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಉಕ್ಕಿತು.

“ಚಿನ್ನಾ” ಎಂದ.

ಅವಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು.

“ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬ”

ಹೌದು, ಅವಳು ಮರೆತೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಈಗ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂತು. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

“ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದದ್ದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವೈಭವದಿಂದ ನಿನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೀನೆ ನೋಡಿದೆಯಾ, ಚಿನ್ನ?”

“ಅಯ್ಯೋ ಸಾಕು, ಸುಮ್ಮನಿರಿ”.

“ಇವತ್ತು ನಿನಗೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರದೆ ಹೋದೆ”.

“ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವನ್ನೇ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?”

“ನೀನೊಬ್ಬ ದೇವತೆ, ಚಿನ್ನ” ಎಂದ ಅವನು.

ಅವಳು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಉರುಳಿದ ಹನಿ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಯಿತು.

x

x

x

x

ಧಾವಿಸಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬಂದ ಕಲಾವಿದ. ಅವನ ಹೃದಯದ ಬಡಿತ, ಕಾಲ ನಡಿಗೆ ಎರಡೂ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಹೂಡಿದ್ದುವು. ಅವನ ಕೈ ಹರಿದುಹೋದ ಕೋಟಿನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಪೊಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದು ಒಂದು ರೋಲ್ಡ್ ಗೋಲ್ಡ್ ಸರ.

ಹಲವು ಭಾವನೆಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಣಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವಳು ತನಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಳೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುತ್ತಲೇ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವಳು. ಅವಳನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಕೊರಳಿಗೆ ಸರಹಾಕಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಹಣದಲ್ಲೇ ಒಂದೆರಡು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದು ಆ ರಾತ್ರಿಯಾದರೂ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಹಣ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆಂದು ಅವಳು ಕೇಳಿದರೆ—? ಕೇಳದಿರುವಳೇ? ತನ್ನ ಕುಂಚವನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟು ಹಣ ತಂದೆ ನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಕೋಪಗೊಂಡಾಳು! ಅದೂ ಜಾಣತನವೇ? ಈಗ ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಆದರೆ—? ಗಂಡನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಒಲವಿನಿಂದ ಅರಿಯಿಕೊಂಡ ಅವಳಿಗೆ ಅವಳ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬದ ದಿನವಾದರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಊಟಪಾಕಲಾರದಿದ್ದರೆ ತಾನಿದ್ದೂ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಆಯಿತು, ಆದರೆ ಕುಂಚವೂ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಗತಿ?

ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅವನೊಡನೆ ನುಗ್ಗಿದ ಗಾಳಿಯ ಭರಕ್ಕೆ ದೀಪ ಹೆದರಿ ಒಂದು ಸಲ ಫಕ್ಕನೆ ಹಾರಿ ಶಾಂತವಾಯಿತು.

ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ. ಮಂಕಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ದೇಹ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಕಲಾವಿದ ಧರಧರನೆ ನಡುಗಿದ. ಗೋಡೆಗೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಿಂತ.

ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತೋ ಹಾಗೆ. ಮೆಲ್ಲನೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ದೀಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿದ. ದೀಪದ ವಕ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕಾಗದವೊಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ನಡುಗುವ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹರಿದ; ಕಾಗದವೊಂದು, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಹಲವು 'ನೋಟು'ಗಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದುವು. ಕಾಗದ ಓದಿದ.

“ಹೃದಯೇಶ,

ನಿಮ್ಮ ಅವುಣಿ ವಡೆಯದೆ ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದಂದಿನಿಂದ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನಿಂದ ನೀತಿಗೆಟ್ಟವರೆಂದು, ಜಾತಿಗೆಟ್ಟವರೆಂದು ತಂದೆಯ ಹೃದಯದಿಂದ ಒಹಿಷ್ಕೃತರಾದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಹುಳಿಹಿಂಡಿದ ಅಪರಾಧಿ ನಾನು, ಮನ್ನಿಸಿರಿ.

ಇದರೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದುದನ್ನು ತೆತ್ತ, ದೇಹವನ್ನು ಮಾರಿ ಆ ಹಣ ಗಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತೆ ಈ ಎಂಜಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೋಕಬಾರದೆಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಹಣವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರ ಪೂರ್ಣಮಾಡಿರಿ; ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ. ನಿಮಗೆ ಬಹುಮಾನ, ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಲಭಿಸುವುವೆಂದು ನನ್ನ ಆತ್ಮ ನುಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಸೇವೆ ಇದೇ.

ದೋಗಲಾರದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆಗಾಗ ನನ್ನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿರಿ.

ನಿಮ್ಮ ಒಲವಿನ ರಾಣಿ”

ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಅವಳ ಶಾಂತವಾದ ಮುಖದ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ ಕಲಾವಿದ.

X

X

X

X

ಬೆಳಕು ಹರಿದ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟ ಗುಬ್ಬಿಚ್ಚಿಯೊಂದು ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಕೂತು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸುತ್ತ ಕೂಗಿದಾಗಲೇ ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ವಾದದ್ದು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯ ತೋರಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ದೇಹವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇಳಿಸಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದ, ತಾನು—ಅವಳು ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದ. ಅವಳ ಕಾಲು ತಗುಲಿ ಮೇಜು ಕೆಳಗುರುಳಿತು, ಹೂವಿನ ಪಾತ್ರೆ ಚೂರು ಚೂರಾಯಿತು, ಆದರೆ ಅವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಸರ ಹಾಕಿ ಮಂಜಿನಂತೆ ತಣ್ಣಗಾಗಿದ್ದ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ತುಟಿಯನ್ನೊತ್ತಿದ್ದ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಅದರ ಪರಿವೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಹೇಗೋ ಏನೋ, ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಯಿತು. ಅವಳ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಿರಿವಂತ ಯುವಕ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಭಯಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಲಾವಿದನ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ದೇಹ ಬೂದಿಯಾಗುವ ವರೆಗೆ ನಿಂತಿದ್ದು, ಆ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸರವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದ. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ಮಶಾನದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದ. ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕುಂಚ ವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಅಂದೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಹೋಗದೆ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ. ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಲ್ಲದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಚಿತ್ರವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಗಿ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೊಸಲು ದಾಟಿದ, ಬರಿಯ ಹಾಸಿಗೆ, 'ಬಿಕೋ' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆ ಅವನನ್ನು ಎದಿರುಗೊಂಡವು, ಧಡಾರನೆ ಕೆಳಗುರುಳಿದ.

X

X

X

X

'ಕಲೆ-ಪ್ರತಿಭೆ-ಜಗತ್ತ'ನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕೊಂಡಾಡುವವರೇ. ಕಲಾವಿದನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ಯಾತನೆ, ಅವನ ಕಣ್ಣು ಮೃತ್ಯುಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹದಾಸೆ, ಪ್ರತಿಭೆಯ ವದನದ ಶಾಂತಿ, ಮಮತೆ, ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನ ವಿಚಿತ್ರ ಹೊಳಪು, ಅಪ್ಪುಷ್ಕವಾದರೂ ಅವ್ಯಕ್ತವಲ್ಲದ ಅವಳ ವಿಲಕ್ಷಣ ಬಗೆ, ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ, ಸುಖದ ವಡಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಜನರ ಮುಖದ ವಿಚಿತ್ರ ಭಾವ-ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿಮರ್ಶಕನೂ ಮೆಚ್ಚಿ

ಕೊಂಡಿದ್ದ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಿತವಾದ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನೇ ಹೊಸ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಅದ್ಭುತ ಪರಿಣಾಮ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ವ್ರದರ್ಶನದ ಆರಂಭೋತ್ಸವ ನಡೆಸಲು ಬಂದ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರೇ ಆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೇ ಬೆಲೆಯಾಗಲಿ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದರು.

ಸಮಾರಂಭ ವೈಭವದಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು. ‘ಬಹುಮಾನ ವಿನಿಯೋಗ’ ಎಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ನುಡಿದಾಗ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಸಭೆಗೆ ಹೀಗೆಂದರು:—
 “ ‘ಕಲೆ-ಪ್ರತಿಭೆ-ಜಗತ್ತೆಂಬ ಅಮರ ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಪ್ರತಿಭಾ ವಂತ ಕಲಾವಿದರು ಇಂದು ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಮೊದಲನೆಯ ಬಹುಮಾನ ವಡೆದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ಪತ್ನಿಯ ನಿಧನ ದಿಂದ ಅವರು ಅಪಾರ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅವರಿಗ ಹುಚ್ಚು ರಾಸ್ತತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪತ್ನಿಗೆ ಭಗವಂತನು ಶಾಂತಿಯನ್ನೀಯಲಿ, ಕಲಾವಿದರು ಬೇಗ ಗುಣಹೊಂದಿ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಇಂತಹ ಅಮೋಘ ಕೃತಿಗಳು ಹಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಾಡಿನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಹಬ್ಬಿಸಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ”. ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ, ‘ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ’ ಎಂದರು. ಬರದಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಕರವಸ್ತ್ರದ ತುದಿಯಿಂದ ಒರೆಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ, ‘ಆತ ಹುಚ್ಚಾಸ್ತತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆಕೆ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಚಿತ್ರ ಕಡೆಮೆ ಬೆಲೆಗೇ ದೊರೆತೀತು’ ಎಂದು ಅವರ ಮನಸ್ಸು ನುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ತಿಳಿಯದ ಸಾವು!

(ಶ್ರೀ ಬನ್ನಂಜೆ ರಾಮಾಚಾರ್ಯ, ವಿದ್ವಾನ್, ಉಡುಪಿ.)

೧

ಆದಿನ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜನಗಳ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೆ ಸುದ್ದಿ:-
“ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರ ಕುದುರೆ ಸತ್ತುಹೋಯಿತು!”

ಅಲಂಕೃತವಾದ ಗಾಡಿಯನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡೋ, ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರ ಮನೆಯ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಭೂಪನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೋ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗ ಹತ್ತಿದರೆ ಆಗ ನೋಡಬೇಕು ಆ ಕುದುರೆಯ ರೀವಿಯನ್ನು! ನಮ್ಮ ಊರು ದೊಡ್ಡದೇನಲ್ಲ. ಸಂಠ ಎನ್ನಲು ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮೂವತ್ತು ಮೂವತ್ತೈದು ಕುದುರೆಗಳು ನಮ್ಮ ಜನಗಳ ಬದುಕಿನೊಡನೆ ಬದುಕುತ್ತಿವೆ ನಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿ! ನಮ್ಮ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಯ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರೂ ಈಗ ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ಒಂದು ಕುದುರೆ ಸಾಕಿದ್ದರು. ಅದು ಎಲ್ಲವು ಗಳಂತಲ್ಲ. ಗತಿಯಲ್ಲಿ-ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ-ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಹಿರಿಯದು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೇ ನಮ್ಮ ಜನ ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರ ಗಾಡಿ ಬೀದಿಗಳಿಗಿಂತೆಂದರೆ ಸಾಲೆಯ ಹುಡುಗರದೊಂದು ಜಾಧವೆ ನೆರೆಯುತ್ತೆ. ಇಂಥ ಕುದುರೆ ಒಂದು ದಿನ ತೀರಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರ ಸುದ್ದಿ ಊರೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ:- ‘ನಾನು ಮನ್ನೆ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಏನಾಯಿತವು ಅದಕ್ಕೆ’ ಎಂತ. ಕೆಲವರಿಗೆ ವಿಷಾದ:- ‘ನಮ್ಮೂರಿಗೊಂದು ಭೂಷಣವಾಗಿತ್ತು’ ಎಂತ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಂತೋಷ:- “ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರು ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ ತೋರಿಸಲು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಹೋಯಿತೇ, ಹೋದರೆ ಬಹು ಸಂತೋಷ!” ಎಂತ! ಹೀಗೆ ಬೇಕಾಗಿ ಬೇಡಾಗಿ ಕುದುರೆಯ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲ ಜನಗಳ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ! ಕೇವಲ ಆರು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದ ಒಂದು ಜಂತುವಿನ ಬದುಕು ಜನಗಳ ಬದುಕಿನೊಡನೆ ಬೆರೆತುಹೋಗಿ, ಅದು ಸತ್ತಾಗ ಎಲ್ಲವರೂ ಏನಾದರೊಂದು ಸೊಲ್ಲು ನುಡಿದೇ ನುಡಿದರು! ನಿಜಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಬೈರನಿಗಿಂತ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರ ಕುದುರೆ ನೂರು ಸಾಲಿಗೆ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ!

ಬೈರ ಎಂದೆನಲ್ಲವೆ? ಹೌದು; ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬ ರೇಶನ್ ಕಾರ್ಡಿನ ತನಖೆಯಾಗುವಾಗಲೊಮ್ಮೆ—ಮರಣ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗುವಾಗಲೊಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಅವನ ಹೆಸರು ಪುಸ್ತಕ ಕಂಡಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು! ಉಳಿದ ವೇಳೆ ಆತನ ಹೆಸರು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬಾಳಿದ ಒಂದು ಜೀವದ ಗುರುತು ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಜನಗಳಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ! ಆದರೆ ಆತ ರಾಯರ ಕುದುರೆಯಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ಜನ ರಾಯರ ಕುದುರೆಗಳಂಥ ವಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಬೈರನಂಥ ಜೀವಕ್ಕಲ್ಲ! ಬೈರ ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರ ಕುದುರೆಯೂ ಬೈರನೂ ಒಂದೆ ದಿನ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದು. ಒಂದು ಜೀವಿ ಹೋದುದಕ್ಕೆ ಊರು ತುಂಬ ಗದ್ದಲವೆ ಗದ್ದಲ; ಒಂದು ಜೀವಿ ಹೋದುದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ!

ಬೈರ ಸತ್ತ ಎಂದು ನನಗೂ ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೈರನ ನೆರೆಹೊರೆಯಾಕೆಯೊಬ್ಬಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆ ಒಂದು ದಿನ ಬರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ನಾನೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ದಾಕೆಯಿಂದ ಅವನ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಘಟನಾವಳಿಗಳೂ ಗೊತ್ತಾದುವು. ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತ ಬೈರನಂಥ ಜೀವ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೆ? ಎರಡೆ? ಕೋಟ್ಯಂತರ ಇರಬಹುದು. ಇಂಥವರ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಾರು ಯಾವ ಮಂಗಲ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲುಂಟು? ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುವುದು ಸಹಜ! ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳೂ ಒಂದೆ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ಕಿರಣಗಳು—ಭಗವದಾದೇಶದಂತೆ ಏಕೋ ಏನೋ ನಾಲ್ಕುದಿನ ಬಾಳಲು ಬಂದಂಥವು—ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲರ ಸಾವಿಗೂ ಒಂದು ಬೆಲೆಯಿದೆ. ಬೈರನ ಬದುಕು ಎಂಥದಾಗಿತ್ತು? ಅವನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲ ಜನ, ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಕೂಡಾ ಹೇಗೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿತ್ತು? ಇಂಥ ಒಂದು ವ್ಯಥಿತ ಜೀವಿ ಸಾವಿನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ನೋವಿನ ಕೊನೆಯನ್ನು ಕಂಡಿತು ಎನ್ನುವಾಗ ಅವನು ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಉಸಿರಿನ ಬಿಸಿ ಮಾನವ ಕುಲವನ್ನು ಉರಿಸದಿದ್ದೀತೆ? ಈ ಜೀವದ ಬೀಳುಬಾಳಿಗೆ ಆಚೆ ಈಚೆಯ ಜನದ ವೃತ್ತಿಯೇನಾದರೂ ಹೇತುವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನ ಹೊಣೆ ಯೇನಾದರೂ ಇದೆಯೆ? ಇನ್ನೆಲ್ಲಗಳನ್ನು ಹಿಂಜಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ

ಯಾದರೂ ಬೈರನ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು; ತಿಳಿದು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು.

೨

ಬೈರ ಹದಿನೈದು ವಯಸ್ಸಾಗುವಾಗಲೇ ತನ್ನವರು ಎಂಬುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಕೊಂಡವನು. ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಅವನವಳಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದಳು. ಅವನ ತಂದೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಸ್ತಿಯ ಚೂರನ್ನು ದೂರದ ಮಾವನೊಬ್ಬ ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಬೈರನನ್ನೂ ಈತನ ಸೋದರಿಯನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ಕಂಡರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೈರ ಪೂರಾ ಚುರುಕು. ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ದೈವಕ್ಕೂ ಕೊಂಚ ಕರುಣೆಯೇ? ರೆಂಜಿ ಹೂಗಳನ್ನೂ — ಗೋರಟೆ ಹೂಗಳನ್ನೂ — ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟು ಮಾಲೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ; ಮಾರ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಕಾಸು ಕಾಲಾಣೆ; ದೊಡ್ಡ ಮುಂಡಾಸಿನವರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಕೂಲಿಯಿದೆಯೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದೆರಡಾಣೆ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದಣಿಯರಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿಯೂ ದುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಗ್ರಾಸ ಅಲ್ಲೆ ದೊರೆಯುತ್ತೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ದುಡಿದೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕಾಸು ಕಾಲಾಣೆಗಳು ಆ ಮಾವನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ! ತಾಯಿಯ ಲಾಲನೆಯಲ್ಲಿ — ತಂದೆಯ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ — ಕೆಳೆಯರ ಕೇಳಿಯಲ್ಲಿ — ಬಂಧುಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯ ಬೇಕಾದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೈರ ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದ!

ಒಂದು ದಿನ ಬೈರ ಹುಣಿಸೆ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದನಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ತಂಗಿ ಮಾಚೂ ಬಂದು, ಉಸೈಂದು ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಳು. ಮುಖ ಕಂಡಿತ್ತು; ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಬೈರನ ಸೋದರ ಹೃದಯ ಕರಗಿತು.

“ಏಕೆ ಮಾಚೂ ಬಾಡಿದೆ ಮುಖ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಜ್ವರ ಬರ್ತದಣ್ಣ!” ಎಂದಳು ಆಕೆ ಸೋಲು ದನಿಯಿಂದ. ಬೈರನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಹಣೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ. ಹೌದು; ಕಾದು ಕೆಂಡವಾಗಿದೆ! “ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ ಮಾಚೂ! ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಬಾರದೇನವ್ವ?” ಎಂದು ಬೈರ ನುಡಿದನು.

“ನಮಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದೆಯೇ ? ನಾನು ಜ್ವರ ಬರ್ತದೆ ಎಂದದ್ದಕ್ಕೇ ಮಾಮಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಥಳಿಸಿದರು. ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೊಪ್ಪು ತರಬೇಕಂತೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡಕೂಡದಂತೆ. ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕಲೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಾಕೆ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಹೋದೇನಣ್ಣ ನಾನು? ಅಣ್ಣ! ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಡಬೇಕಿತ್ತೆ? ನಾವೆಂಥ ದುರ್ಬಲವಿಗಳಣ್ಣ—!” ಎಂದು ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ತೆಗೆದಳು.

ತಾಯಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಮೃತ ದಾರೆ! ಕಲ್ಯಾಣದಾಯಿಯಾದ ಸಂಪತ್ತಾರೆ! ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಈ ಎರಡು ಬಾಲಜೀವಿಗಳೂ ತಾಯಿಯ ನೆನಪಿನಿಂದ ದುಃಖ ಭೀತಿಗಳಿಗೀಡಾಗಿ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡುವು. ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದುದಕ್ಕೆ ನೋವು; ಮುಂದಿನ ಬಾಳಿಗಾಗಿ ದಿಗಿಲು! ಮಾಚೂವಿನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಕಂಡು ಬೈರನ ಎದೆ ಕೂಡಾ ಕರಗಿತು.

“ಮಗೂ! ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪ ಮರ್ಯಾದಸ್ಥ. ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಾನು; ಮಾನ ಬಿಡಲಾರ. ಇಂಥ ಹಿರಿಯ ಜೀವ ನಿನ್ನ ತಂದೆ. ನೀನೂ ಅವನಿಗೆ ಬಾಳ ಬೇಕು. ಯಾರಿಗೂ ಕೇಡು ಬಗೆಯಬಾರದು; ಯಾರಿಗೂ ಭಾರವಾಗಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಬಾಳು ನನ್ನ ಕಂದಾ” ತಾಯಿ ಆಗಾಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಬೈರನಿಗೆ ನೆನಪಾಯಿತು. “ನಾನು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಯಾವಾಗೆಂದರೆ ಆವಾಗ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಪಾದಸೇರೇನು! ಮಾಚೂನ್ನ ಕೈ ಬಿಡಬೇಡ. ಒಂದೆ ದೀಪದ ಎರಡು ಎಳೆಗಳಂತೆ — ಒಂದೇ ದೇಹದ ಎರಡು ಕೈಗಳಂತೆ — ಇರಬೇಕು ಮಗೂ” ಎಂದುದನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡ. “ನಮಗೆ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ನಗತಕ್ಕಂಥವರೆ. ಲೋಕಾನೇ ಹೀಗೆ ನಾನು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಉಳಿಯಲಾರೆ ಮಗೂ ನನ್ನ ಬೈರಾ ನೀನು ಹೇಗೆ ಇರುವೆ ಮುದ್ದೂ” ಎಂದು ತಾಯಿ ಕೊನೆ ಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ತದೂ ಸ್ಮೃತಿ ಪಟಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಇದರಿಂದೆಲ್ಲ ಹೃದಯ ತುಂಬ ಕೋಲಾಹಲ. ಮನಸ್ಸು ಭಾರವಾಗಿ ತಾನೂ ಬಹುಹೊತ್ತು ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟು. ಆ ಎರಡು ಜೀವಗಳು ಸುರುವಿದ ಅಶ್ರುಧಾರಾಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಆ ತಾಯಿ ಜೀವವಿಂದು ಧನ್ಯವಾಯಿತೇನೋ?

“ಒಣ್ಣ ನಾ ಸತ್ತಾದರೂ ಹೋಗಲಾರೆನೇಕೆ”? ಎಂದು ಮಾಚೂ ಉಸಿರುಗರೆದಳು. “ಹಾಗನಬೇಡ ತಾಯಿ. ನೀನೂ ಹೋದರೆ ನನಗೆ ಹಿತ

ವಂತರು ಯಾರು? ದೇವರು ನಿನಗೆ ನಾಳೇನೇ ಗುಣಮಾಡ್ತಾನೆ ತಂಗಿ—!”
ಎಂದು ತಂಗಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿದ.

ಆದರೆ ಬೈರನ ಬಾಳನ್ನು ಕಾಡಲು ಕಾದುಕೊಳ್ಳತ ಕಾಲಕಾತ್ರಾಯಿನಿ
ನಾಲ್ವಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಮಾಚೂವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡಳು! ಬೈರ ತೀರ
ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾದ!!.

೩

“ಬೈರ! ನೀನು ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತೀಯಾ?”

“ಅಲ್ಲಿ ಬಂದೇನಮಾಡಲಯ್ಯಾ? ಭಿಕ್ಷೆ ಎತ್ತಲೇ?”

“ಹಂಗೇನು ಇಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡೂರು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು ನೌಕರಿ
ಕೊಡಿಸ್ತೇನೆ.”

“ಚೆಂದಾಗಿ ದಿನ ಹೋದೀತೆ?”

“ನಿಂಗೆ ಯಾಕೆ ಸಂಶಯ. ಸುಮ್ಮನೆ ಬಂದುಬಿಡು!”

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಬ್ಬ ಗೆಳೆಯ ಬೈರನ್ನು ಹೀಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಮಂಗಳೂ
ರಿಗೆ ಕೊಂಡೈದ ಕೊಂಡೊಯಿದನೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೇನು ಬೈರನಿಗೆ
ಕೆಲಸ ಕಾದುಕೊಳ್ಳತಿದೆಯೆ? ಆ ದೊಡ್ಡ ಊರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಗಾಳಿ-ನೀರು
ಕೂಡಾ ಕೆಲ ದಿನ ದುರ್ಲಭವಾದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಬೈರನಿಗೆ ಅಳುಬಂತು
ಏನೇನೋ ಅಭದ್ರ ಆಲೋಚನೆ ಕೂಡಾ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಲಿದು ಮಾಯವಾ
ಯಿತು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಆತನಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಊಳಿಗದವನಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಚಾಕರಿ ದೊರೆಯಿತು. ಈ ಹೊಸದನಿ
ಸೀರೆಗಳ ಚಸಲವುಳ್ಳತ. ಕತ್ತಲಾದರೆ ತೀರಿತು; ಗಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿ ಗಸ್ತುತಿರುಗಲು
ಆರಂಭ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೈರ ಮೈಗಾವಲಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಬೆಳ
ಗಾಗುವುದರೊಳಗೆ ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಬಲ್ಲ ದನಿ ಬೈರನಿಗೆ
ಊಟಿಹೋಗುತ್ತ ಎರಡೆ ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ಸಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು! ಬೈರ ಏನೂ
ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಈ ಬಾಳನ್ನು ವಹಿಸುವಾಗಿ ಬಾಳಿದ. ಹೀಗೆ
ಕೆಲದಿನ ಕಳೆಯಿತು.

ಈ ನಡುವೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗಾಯಿತು. ಅವನ ದನಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ
ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಬೇಟೆಗೆಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆ ದಿನ ಬೈರ ಮನೆ
ಯಲ್ಲಿಯೆ ಉಳಿದಿದ್ದ. ಆಗ ದನಿಯರ ಹೆಂಡತಿ “ಬೈರಾ” ಎಂದು ಕೂಗಿದರು.

‘ಓ’ ಎಂದು ಬೈರ ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾಜರಾದ.

“ನೀನು ಈಗಲೆ ಕದ್ರಿಯ ಪಾರ್ವತಿ ಬಾಯಿಯವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇಕು ನೋಡು.”

“ ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ”

“ಅದೇನೂ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ. ನೀನು ಈಗ ಹೋಗಲೆ ಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲೆ ಉಳಕೊಳ್ಳು. ಬೆಳಗಿಂಜಾವಕ್ಕೆ ಅವರೊಂದು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿ ಕೊಡ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನ ಇಸಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಡು”.

“ಅಯ್ಯ ತಾಯಿ. ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿಗಾಗಿ ಈ ರಾತ್ರಿ ಹೋಗಬೇಕೆ? ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೋದರೆ ಸಾಲದೆ?”

“ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿ ತರೋದನ್ನ ದೂರದವರು (ಚಂಡಾಲರು) ನೋಡ ಬಾರದಂತೆ. ಈ ಇಲಿಗಳ ಕಾಟದಿಂದ ನನ್ನ ಸೀರೆಯೆಲ್ಲಾ ತೂತು. ಪಾರ್ವ ತಮ್ಮ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ಮರಿ ಕೊಡ್ತೇನೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನ ಕಳಿಸಲು ಸಮ ಯಾನೇ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನೀನೀಗ್ಲೇ ಹೋಗಿ ನಸುಕಿಗೇ ತಂದುಬಿಡಬೇಕು” ಎಂದು ಆಕೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು.

ಬೈರ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕದ್ರಿಗೆಂದು ಹೊರಟು ಹಂಪನಕಟ್ಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನ ಮನೆಯ ಕೆಲಸದಾತ, ಈತನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ “ಈ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿಯಾ ಬೈರ, ಆಟಕ್ಕೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ಆಟ ನೋಡೋದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೆ ಪುರಸತ್ತಿದೆಯಯ್ಯ! ನನ್ನದೇ ದೊಡ್ಡ ಆಟ ಆಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿ ಕೊಡ್ತೇನೆ ಅಂದಿದಾರಂತೆ. ಈಗ ಹೋಗಿ ನಸುಕಿಗೆ ತಂದುಬಿಡು ಎಂತ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಕೂಳಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಒಲ್ಲೆ ಎಂದರೆ ಬಿಟ್ಟಾರೆ?” ಎಂದು ಬೈರ ಹೇಳಿದ.

“ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿ ಕೊಂಡ್ಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಬರ್ತಿ ಎಂತ ನಾಲಕ್ಕಾರು ದಿನ ನಿನ್ನ ದಾರಿ ನೋಡಿದ್ದು. ನೀನು ಬರ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ನೆನ್ನೆ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೋ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿ?” ಎಂದು ಆ ಆಳು ಹೇಳಿದ.

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೋಗಬೇಡವೆ?” ಬೈರ ಕೇಳಿದ.

“ನಿನಗೇನು ಹುಚ್ಚೋ—ಕಾಲತನಿಯೋ? ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದುಕೋ ಮಾರಾಯ—!” ಎಂದು ಆತ ನೇರಾಗಿ ತನ್ನ ದಾರಿ ಸಾಗಿದ.

ಬೈರ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆಯೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು “ಅಮ್ಮ!” ಎಂದ. ನಿಶ್ಯಬ್ದ. ‘ಮಲಗಿಯಾಯಿತು’ ಎಂದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಒರಗಿಕೊಂಡ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಎಂತಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು.

“ನೀವೀದಿನ ಬರದಿದ್ದೆ ನಿಮ್ಮೇಲೆ ನಾನು ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ!”

“ಮನೆಯಾಕೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಬರಬೇಕಲ್ಲ ಚಿನ್ನ!”

“ಹ! ಹ! ಹ!

“ಹುಂ—ಉಹುಂ—ಹುಂ! ಉಹುಂ!!

ಈ ಬಗೆಯ ನಗೆ ಚೆಲ್ಲಾಟಗಳು ಮಾಳಿಗೆಯಿಂದ ಕೇಳಬರಹತ್ತಿದುವು! ಇನ್ನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಏನೋ ಏನೋ!! ಬೈರನ ಎದೆ ಝಲ್ಲೆಂದಿತು. “ನಾನು ಇಂಥಾಕೇ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂಬೋದನ್ನು ನನ್ನ ಮನೆಯಾಕೆಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಡ ಬೈರಾ” ಎಂದು ತನ್ನ ದನಿ ಮೊದಲೆ ತಾಕೀತ. ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಹೇಸಿದ್ದರೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಒಡಕು ಹುಟ್ಟಿಸಬಾರದು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬೈರ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನಂತೆಯೇ ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ! ಆದರೆ ಇಂದು ಎಂಥ ಅವಾಂತರ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ? ದನಿಯರಿಗೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆ? ಈ ಅಜ್ಞಾನಿ ಹೆಣ್ಣುಜೀವವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೆ? ಅಥವಾ ಹೇಳದೆ ದನಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಲೆ? ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸರಿ?

ಈ ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಇರುವುದಕ್ಕೆಯೇ ಬೈರನಿಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ನೇರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೂಲ್ಕಿಗೆ ಕಾಲುಕಿತ್ತನು!

೪

ಬೈರ ಮೂಲ್ಕಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬಪ್ತನಾಡು ಜಾತ್ರೆಯವೇಳೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸವಿಸಾಸದ ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿಯಿಂದ ಗುತ್ತೆದಾರ ಚಂದ್ರಯ್ಯನವರು ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಜನರ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲಿಲ್ಲ ಅವರ ಹಣದ ಚೀಲವನ್ನು ಯಾವನೋ ಕಳವು ಮಾಡಲೆತ್ತಿಸಿದಾಗ ಅದು ಬೈರನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಒಡನೆ ಆತ ಗೌಡರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಆ ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿದ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದಾಗಿ ಗೌಡರಿಗೆ ಬೈರನ ಪರಿಚಯ— ಸ್ನೇಹ— ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಸಹವಾಸದ ತರುವಾಯ ಈಗಂಟು ಬಿಗಿಯಾಯಿತು!

ಬೈರನ ರೂಪು, ವಿನಯ, ಸರಲವಾದ ನಡತೆ, ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡೂ, ಆತನ ದಿಕ್ಕುಗೇಡಿತನವನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಗೌಡರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿತು.

“ಬೈರ! ನೀನು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಡು. ನನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಾಗುವಳಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲೆ ನಿನಗೊಂದು ಗುಡಿಸಲು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಹಾಕಿ ಗೇಯಲು ನಾಲ್ಕು ಗೆದ್ದೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಲಗ್ನಮಾಡಿಸುವೆ” ಎಂದರು ಗೌಡರು. ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಬೈರನಿಗೆ ತುಂಬ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಯೌವನದ ಹುಚ್ಚು ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಆತನ ಜೀವ ಈ ಆಶ್ವಾಸನದ ಮಾತುಕೇಳಿ ಭವ್ಯದ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೈ ನೋತಿತು!

ಗೌಡರು ಜಾತ್ರೆಮುಗಿಯುತ್ತಲೂ ಬೈರನನ್ನು ಜತೆಯಾಗಿ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಬಂದರು ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವ್ರತಿಸ್ಥಿತರು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಕಣವುಳ್ಳವರು ಕೂಡಾ. ಬೈರನಿಗೆ ಯಾವ ಜನ್ಮದ ನಂಟೋ? ಅಂತೂ ಮಾತುಕೊಟ್ಟಂತೆಯೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನಾಥ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮಾಡುವೆ ಮಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಗುಡಿಸಲೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಉಳಲು ನಾಲ್ಕು ಗೆದ್ದೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಬೈರ ಸಂಸಾರಿಯಾದ.

ತಂಗಿಯಂಥ ಪ್ರೀತಿಯ ಜೀವದ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಖತಿಗೊಂಡಿದ್ದ ಜೀವ ಇಂದು ನೋವು ನಲಿವುಗಳ ಪಾಲುಗಾರ್ತಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಪಡೆದು ಧೈರ್ಯಪಟ್ಟಿದೆ! ಚಿರನೂತನವೂ ಸರಸ ಸುಂದರವೂ ಮಂಗಲ ಮಧುರವೂ ಆದ ಅನುಭೂತಿಯಿಂದ ಆತ್ಮ ಆನಂದಪಟ್ಟಿತು! ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸೀತೂ ಇಂದು ಊರುಗೋಲಾಗಿ ದೊರೆತಿದಾಳೆ! ಬೈರ ಈ ಹಿಗ್ಗಿನ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನಮಾಡಿ ನೋಡಿದ. ಅನೇಕ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ತಾನು ಇಂದು ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ಸುಕೃತವೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಯ ಗೌಡರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡ.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ, ರಾತ್ರಿಯ ಅಡುಗೆಯ ಸನ್ನಾಹಕ್ಕೆಂದು ಸೀತೂ ಕೊಡವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಕೆರೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೆದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೈರ ಆಗಲೆ ಬಂದು ಸೀತೂ ಎಂದು ಕರೆದ.

“ನೀರು ತಂದು ಬಿಡ್ತೇನೆ”

“ನೀರು ನಾ ತತ್ತ್ವೇನೆ, ಕೊಂಚ ಬಾ ಈ ಕಡೆಗೆ”

“ನೀವು ಏನೆಲ್ಲ ಮಾಡ್ತೀರೋ—?” ಎಂದು ಬೈರನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕುಳಿತಳು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಏನೋ ಚೇಷ್ಟೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೈರನ ಬಯಕೆ. ಆಕೆ ಸದಾ ಜಾಗರೂಕೆ! “ಒಂಥ ನೇಳೆಯಲ್ಲೂ ಹುಡುಗಾಟವೇ? ಇಸ್ಕಿ—” ಎಂದು ಕೊಸರಿ ಕೊಂಡೋಡಿದಳು. “ಸೀತೂ—ನೀ ಬರದಿದ್ದರೆ ನಾ ಇಲ್ಲಿರೋದಿಲ್ಲ, ಈಗ ಹೋರಟೆ. ಕೊಂಚ ಈ ಕಡೆ ಬಾ ಎಂದರೆ” ಎಂದು ಪುನಃ ಕರೆದ, “ಅಯ್ಯ ನನ್ನ ದೊರೆ. ಇದೇನೀ ಆತುರ ಈ ದಿನ?” ಎಂದು ಪುನಃ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕುಳಿತಳು. “ನೀವು ಉಡುಪಿಯವರು. ನಾನು ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿಯಾಕೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಗೂಡಿಸಿದವ ಯಾರು?” ಎಂದು ಬೈರನಿಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿದಳು.

“ಮತ್ತಾರು? ಚಂದ್ರಯ ಗೌಡರು!” ಎಂದ ಬೈರ.

“ಧೂ! ನಿಮಗೆ ದೇವರ ಗರುತ್ತಿಲ್ಲ!”

“ನೀನೇ ದೇವರ ಹಂಗಿದೀಯಾ?”

“ನೀವೊಂದ್ರೆ ಶುದ್ಧ !”

“ನೀನೂಂದರೆ”

“ಇಸ್ಕಿ—ಎಂಥ ಕುಶಲು!!”

—ಆಕೆ ನೀರು ತರಲೆಂದೋಡಿಬಿಟ್ಟಳು ಕಿರಿಗೆ

ಕಾಲನ ಕೂಣಿತ ಯಾರ ಬಾಳಿಗೆ ತುಳಿತವಾಗುವುದೆಂದು ಯಾರು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ? ಸೀತೂವಿಗೆ ನೀರಿನ ಕೆರೆಯ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕರೆಯಾಗಬೇಕೆ? “ಕೈತಪ್ಪಿದ ಕೊಡ ಮುಳುಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ—ಅದನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯೋಣ” ಎಂದು ಯತ್ನಿಸಿದ ಸೀತೂ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಕೆರೆಗೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅಂದು ಮುಳುಗಿದ ಸೂರ್ಯ ಸೀತೂವಿನ ಜೀವವನ್ನು ಮುಕ್ತಿ ಮುಳುಗಿದ! ಆ ಮುಳುಗಿದ ಸೀತೆಯ ಕಳೇಬರ ಬೈರನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿ ಹೋಯಿತು!

ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನಿದೆ ಮಣ್ಣು! ಬರಿಗೋಳು. ಚಂದ್ರಯ ಗೌಡರಿಗೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ತುಂಬ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಅವರೂ ಬಹಳ ವಾಗಿ ಬೈರನನ್ನು ಸಂತೈಸಿದರು. ಆದರೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ. ತಾಯಿನೆಲದ ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಉಡುಪಿಗೆಯ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು.

೫

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಪ್ತರು, ಮಿತ್ರರು, ಬಂಧುಗಳು ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡು ಹಿತವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ ಪೂರ್ವಸಂಚಿತ ಪುಣ್ಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗದು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬೈರನ ಜೀವ ಬಹು ಸೋತಿದೆ. ಒಂದು ಜೀವ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಸಹಿಸಿತು? ತಂಗಿಯ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಸೌಧ ಕಟ್ಟಿದ್ದ; ಅದು ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೆ ಕುಸಿದುಬಿತ್ತು. ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಅವನ ಭಾವನೆ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಬಣ್ಣಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದು ಮಾಯಾಬಜಾರ್! ಸೀತನೊಂದಿಗೆ ಬಾಳಿನ ಮಂದಾರ ದೊರೆತುದರಿಂದ ಒಲಿದು-ನಲಿದು-ಉಬ್ಬಿದ ಅವನ ಜೀವ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳಿಂದ ಹಾಡತೊಡಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆರಂಭ ದಲ್ಲಿಯೆ ತುತಿ ಕಡಿದುಹೋಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಎಂಥ ಹೇತುವೋ? ಅಂತೂ ಬೈರನ ಬಾಳು ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ—! ಯಾರು ಹೇಗಾದರೇನು ನಾವು ಸುಖವಟ್ಟಿರಾಯಿ ತು—ಎಂಬುದ ಜನರ ತಿಳುವಳಿಕೆ. 'ಸರ್ವೇ ಜನಾಃ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತಃ' ಎಂದು ಹಾರಯಿಸಿದವರ ಸಂತಾನದವರೆ ಇಂದು ಹೀಗೆ ಪರಿವರ್ತಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ! ಇಂಥ ಜನಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬೈರ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾ ದಾನ? ಆದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿ ಬೇಡಾಗಿರಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಕೇಳುತ್ತೆಯೆ? ಸಾಯುವಷ್ಟು ದಿನ ಬದುಕಬೇಕ; ಬದುಕಿದಷ್ಟು ದಿನ ಉಣಲಿಬೇಕು. ಉದರನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಬೈರ ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಯರಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗೆ ನಿಂತನು.

ಮೊದಲೆ ಜ್ಞಾನಜಡ. ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲ. ಹಿತವರೆನಿಸುವವರೂ ಇಲ್ಲ. ಜೀವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಹಾಗೆ ಏಕೋ ಏನೋ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಬಾಳಲು ಬಂದ ಈ ಸೋದರ ಜೀವ ಆ ರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದ ದುಡಿತವೋ? ಬಾಳಿದ ಬಾಳೋ? ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದರೆ ಕಲ್ಲು ಕರಗುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಬೈರನ ಬಾಳಿನ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಲ್ಲೂ ಖಂಡಿತ ಕರಗಿತು! ನಸುಕಿಗೆಯೆ ಎದ್ದ ಹೂಗಿಡಗಳಿಗೆ ದೂರದ ಕೆರೆಯಿಂದ ನೀರು ತಂದು ಸುರುವಬೇಕು. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೂ ದನಗಳನ್ನು ಹಿತ್ತಲ ಕಡೆ ಗೊಯ್ಯಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅವಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲು ತರಬೇಕು. ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಯಿಪಟ್ಟೆ ತರಬೇಕು. ರಾಯರ ಕಾರನ್ನೊರಸಬೇಕು. ಮನೆಯ ಒಟ್ಟಿಗಳ ನೆನ್ನಿಗೆಯಬೇಕು. ರಾಯರು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬಾ ಎಂದರೆ ಹೋಗಿ ಬರ ಬೇಕು. ಸಂಜೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಡ್ಡಾಡಿಸಲು ಗಾಂಧಿ ಮೈದಾನಿಗೆ ಒಯ್ಯಬೇಕು.

ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗಾವಲಾಗಿ ಮಲಗಬೇಕು. ಚಳಿ — ಸೆಕೆ — ಬಿಸಿಲುಗಳ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ — ಹೊದೆಯಲು ಸರಿಯಾದ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ — ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ — ಈ ಜೀವ ಹೀಗೆ ದುಡಿಯಿತು! ಇಷ್ಟಾದರೂ ಒಂದು ಸವಿನಾತಿದೆಯೇ? ಮೂರು ಘಂಟೆಗೆ ಕದನ್ನದ ಕೂಳು! ಅಯ್ಯೋ — ಎಂಥ ಬಾಳು! ಆದರೂ ಬೈರ ವ್ಯಥಿಸಿಲ್ಲ “ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದವರೆಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು. ಅವರ ಹರಕೆಯ ಫಲವಾಗಿಯೆ ತನಗಿಷ್ಟಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತೆ. ತಾನು ಮಹಾ ಪಾಪಿ. ಅದಕ್ಕೇ ಇಂಥ ಕಷ್ಟ. ತನ್ನಂಥವರು ಹೆಚ್ಚಿಬಾರದು — ” ಇಂಥಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ.

ಅನೇಕ ವರ್ಷ ಹೀಗೆ ಸನೆದ ಜೀವ ಒಂದು ದಿನ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇಂಥ ಜೀವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಇರಬಹುದು! ತಾಯಿ ಭಾರತಿಯ ದೀನ ಕುಮಾರರ ಈ ಬದುಕು ಎಷ್ಟು ದಯನೀಯವಾಗಿದೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವಂತರಾಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರವಂತರಾಗಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಬಾಳುವುದೆಂದು? ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪೀಡೆಗಳೆಲ್ಲ ದೈವದ ಕೈವಾಡವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ವಂಚಿಸುವುದು, ಸಹಾಯಕೋಡದಿರುವುದು, ಬಳಲಿಸುವುದು, ಅಲಕ್ಷಿಸುವುದು, ಅನಾದರ ಮಾಡುವುದು, ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯಕೃತ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲವೆ? ಈ ಉದಾಸೀನ ಈ ಅವಜ್ಞೆ ಶ್ರೀಯಸ್ಕರವೋ? ಇಂಥ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಆತ್ಮಗಳು ಕನಲಿನಿಂತರೆ ದೈವದ ಭದ್ರಪೀಠ ಸಹಾ ಕದಲೀತು ಎನ್ನುವಾಗ ಸ್ಪಾರ್ಧಿ ಮಾನವನ ಗತಿಯೇನಾದೀತು?

ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕೂಡಾ ತನ್ನ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ನೆನೆಯುವ ಜನ ಬೈರನ ಬಾಳನ್ನೂ ಕೊಂಚ ತಿಳಿದಿರಬೇಡವೆ? ಬೈರನಂಥವರು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದೇನಾದರೂ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿದೆಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಜನ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು. ಕುದುರೆಯ ಸಾವಿನಂಥ ಸಣ್ಣ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ತಲೆ ಹಾಕುವ ಜನ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾದಂಥ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು. ಇದಕೆಂತಲೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರ ಕುದುರೆಯ ಜತೆ ನಾಯವಾದ ಜೀವಿಯೊಬ್ಬನ ಜೀವಿತದ ಕೆಲವು ಪುಟಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಗೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಜನಗಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ — ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ದಾರಿಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಬೈರನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕಿತು!.

ಭಂ ಗಾ ರಿ

(ಶ್ರೀ) ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ, ಎಮ್. ಎ, ಧಾರವಾಡ)

ಸೂರ್ಯನು ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ. ಭಂಗಾರಿಯು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಆಗಲೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಎಷ್ಟೋ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ತಾನೆ ಮಾಡುವದು ಈಗಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಪರಿಪಾಠ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿತು. ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಬೇಗನೆ ಏಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಯಾವಾಗ ನಿದ್ರೆಹೋಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಭಂಗಾರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಂಗಾರಿಯ ಕೆಲಸ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಅಂದೂ ಜೋಳವನ್ನು ಮರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಚಿಮಣಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದಳು. 'ದೇಶಕ ಚೆಲುವಯ್ಯ ಬಂದಾಸನ ಗೊಲ್ಲಯ್ಯ ಶಿವಸ' ಎಂಬ ಹಾಡನ್ನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಹಾಡಿನ ತನ್ಮಯತೆಯಲ್ಲಿ ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೇ ಉರಿಯುವ ಚಿಮಣಿಯನ್ನೂ ಆರಿಸಲು ಅವಳಿಗೆ ನೆನಪಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಒಮ್ಮೆಲೆ ಯಾರೋ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಕೂಗಿದಂತಾಯಿತು. ಗಕ್ಕನೆ ಲಗು ಬಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದಳು; ಗುಡಿಸಲಿನ ತಟ್ಟೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರವನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದಳು. ಅದು 'ಕಿರ್ರ' ಎಂದು ಅತ್ತಿತು; ಕೂಗಗಳತೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಹೊರಗೆ ನಿಂತ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಭಂಗಾರಿ ಭಯಂಕರ ಗಾಬರಿಗೊಂಡಳು. ಅಷ್ಟು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ! ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದೆಂದರೆ! ಭಂಗಾರಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಳು. ಅರುಣನ ಭಂಗಾರದ ಕಿರಣಗಳು ಭಂಗಾರಿಯ ಮುಖವನ್ನು ತೋಡಿದವು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ 'ಗಿಳಿರಾಮ', ಬಾಗಿಲದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೆ ಜೋತುಬಿದ್ದ ಪಂಜರದಲ್ಲಿಯೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕೂಗಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಂಗಳದ ಬುಟ್ಟಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾದ ಕೋಳಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬೆಳಗಿನ ಜಯಭೇರಿ ಮಾಡಿದವು. ಭಂಗಾರಿಯು ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉಪಚರಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಉಪಚಾರಮಾಡುವ ವೇಳೆಯು ಆಗಲೆ ಮೀರಿಹೋಗಿದ್ದಿತು.

"ಎಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು ರಾಯರು ಭಂಗಾರಿ ಮಾರುತ್ತರವೇನೂ ಕೊಡದೆ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ತನ್ನ ಕಾಡ

ಯನ್ನೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ನಡುರಾತ್ರಿಯ ಸವಿಗನಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ರಾಯರು ಬೇಗನೆ ಹೊಲದಕಡೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಅವಳೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡಳು.

ರಾಯರು ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವದು ಬಹಳ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿತ್ತು. ರಾಶಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಮಹತ್ವದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಅವರು ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ವೇಳೆ ತಮ್ಮ ಆಳ ಮನುಷ್ಯನಾದ ನಾಗಪ್ಪನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಾಗಪ್ಪ ಇತ್ತೀತ್ತಲಾಗಿ ಹೊಲಗಳ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧದ ಮೂಲಕ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆಗಳು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಏರುತ್ತಿದ್ದವು. ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಗನಾದ ಮೋಹನನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮುಕ್ತಾಯದ ದಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ. ಆಗಿ ಬರುವದೊಂದೇ ತಡ, ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ನೋಗವನ್ನೂ ಇಳಿಸಿ, ಅವನ ಕೋರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಹೊಲಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಯಸಿದ ಕಾಲ ಸಮಾಪ ಬಂದಿತ್ತು. ಮೋಹನ ತನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅದೇ ಆಗ ಪುಣೆಯ ನಗರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಯರಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಏನೇನೂ ಅನೇಕ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದರು. ಅವೆಲ್ಲ ಮೋಹನನ ಕರ್ಣ ಪಟಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು. ಅಧಿಕಾರ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ತಮ್ಮದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆಯಿಂದಲೇ, ಮಗನನ್ನು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಯರು ಊರಿಂದ ಎರಡೇ ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು.

ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಕೂಡಲು ಹರವಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ರಾಯರ ಸಂಗಡ ಹೊಲದ ತುಂಬ ಓಡಾಡಿದಳು. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಗನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಪಾರ್ವತೆವ್ವನ ಮುಂದೆ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಗಳು ಅದೇ ಆಗ ಬೆಳಕನ್ನೂ ಕಂಡಿದ್ದವು; ಹಸುಳೆ ತನದಲ್ಲಿ ಕುಲು ಕುಲು ನಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಮೋಹನನು ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಗ್ಗಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವನದೇ ಹೊಲ! ಅದೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆ! ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಿರಣವು ಅವನ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹಚ್ಚಹಸುರಿಸ ಮೇಲೆ ನರ್ತನ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ

ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಮೋಹನನು ತನ್ನ ಭಾವಿ ಜೀವನದ ಕನಸನ್ನು ಕಂಡ.

ಅವರು ಗುಡಿಸಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಂಗಾರಿ ಒಂದು ಚರಿಗೆ ಹಾಲನ್ನೂ ಹಿಂಡಿ ತಂದಿದ್ದಳು. ಗುಡಿಸಲಿನ ಮುಂದಿನ ಚಾವೆಯಲ್ಲಿ ರಾಯರು, ಮರಿರಾಯರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂದೆ, ಗಿಣಿರಾಮ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಹಾಡಿದ. ರಾಯರು ಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸಕಾಲದ ನವಿಲಾದ ಮೋಹನನು ಮಾತ್ರ ಹಾಲಿನ ರುಚಿಯನ್ನು ತುಸು ಸವಿದನು.

X X X X

ತನ್ನ ಹೊಲವೆಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಮೋಹನ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಊರ ಹೊರಗಿನ ಆ ವಾತಾವರಣ, ಆ ನಿಶಬ್ದತೆ, ಆ ನಿಸರ್ಗದೇವತೆಯ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಲೀಲೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೋಹನನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಾಯ ಬೀಸಿದವು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ತನ್ನ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹಾಡುವ ಒಂದು ಧ್ವನಿಯು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸ ತೊಡಗಿತು.

“ದೇಶಕ ಚೆಲುವಯ್ಯ ಬಂದಾಸನ ಗೊಲ್ಲಯ್ಯ ಶಿವಸ” ಹಾಡಿನ ಪಲ್ಲವಿಯ ರಾಗ ಮೋಹಕವಾಗಿದ್ದಿತ್ತು; ಹಾಡುವ ಧ್ವನಿಯೂ ಇಂಪಾಗಿದ್ದಿತ್ತು. ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೆ ಎಲೆಗಳು ತಾಳಹಾಕಿ, ಆ ಸಂಗೀತದ ಸೊಬಗನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿ ಸಿದ್ದವು. ಆ ಹಾಡು ಹಾಗೆಯೆ ಮುಂದು ಸಾಗಿತು.

ಅರಸರ ಗೇರಿಗೆ ಹೋದಾನ ಗೊಲ್ಲಯ್ಯ ಶಿವಸ

ಅರಸರ ಹೆಣಮಗಳು ಮೇಲ ಮಗಳಿಗೆ ಮ್ಯಾಲ ಶಿವಸ

ಗೊಲ್ಲಯ್ಯನ ಕಂಡಾಳ ತಳಗರೆ ಇಳಿದಾಳ ಶಿವಸ

ಮೋಹನನು ಆ ಧ್ವನಿಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೆ ದಾರಿ ಸಾಗಿದ. ಗುಡಿಸಲಿನಿಂದಲೇ ಆ ಧ್ವನಿಯು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಧ್ವನಿಯ ಸಂಗಡ ಬೀಸುನ ಸಪ್ತಳವೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಧ್ವನಿಯು ಯಾರದೆಂಬುದನ್ನೂ ಮೋಹನನು ತಕ್ಷಣವೆ ಊಹಿಸಿದ.

ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಉರಿಹಚ್ಚಿ ರೊಟ್ಟಿ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಲೆಯ ಉರಿಯ ಹೊಗೆಯು ಗುಡಿಸಲದ ಮೇಲೆ ಹಾದು ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹಾರಿಹೋಗುವ ಹೊಗೆ ಮೋಹನನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿತು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಹನನಿಗೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಭಂಗಾರಿಯವರ ಜೀವನ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಬಡವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸುಖ ದಿಂದ ಇದ್ದಾರೆ! ಅವರಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಯಾವ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ! ಅವರೆಷ್ಟು ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ಒಂದು ಗಿಳಿಯನ್ನು ಸಾಕಿದ್ದಾರೆ; ಬಾಗಿಲದ ಹತ್ತಿರ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತದೆ! ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿ ಗಳು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಿವೆ. ಹಲವು ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಖವರಳಿಸಿ ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ ಪಾರ್ವತೆವ್ವ ಇಂತಹ ದುರ್ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ೩-೪ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಮೇಲಾಗಿ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವಳೋ? ಎಲ್ಲವೂ ವಿಚಿತ್ರ! ಅವರ ಜಾತಿ ಹೊಲೆಯ ರದು. ಜಾತಿಯಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೀಳಾಗಿರುವರೆ? ಭಂಗಾ ರಿಯ ಹಾಡು ಮೋಹನನಿಗೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಹೊಲೆಯನಾದ ಗೊಲ್ಲಯ್ಯನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಅರಸನ ಮಗಳು ಮನಸೋತಳಂತೆ! ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅವಳು ಬಂದಳಂತೆ! ಅವನು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಗದ ಹಾಗೆ ಆಗಲು ಉರುಳು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸತ್ತಳಂತೆ! ಎಂಥ ಚಿತ್ರವಿದು? ಮೋಹನನಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವುವೂ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರಗಳು ನೆನಪಾದುವು.

ಇಂಥ ಚಲನ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಮೋಹನ ಹೊರಟಿರುವಾಗ “ನಮ ಸ್ಯಾರ್ವೀ ರಾಯರ” ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸಿತು. ಮೋಹನ ಸರಕ್ಕನೆ ಎಚ್ಚತ್ತನು. ಮೊದಲ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಕಂಡುದು ದೀವವೊಂದೆ. ಪೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಗೊಂಗಡಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಮೋಹನನಿಗೆ ಅವನು ಯಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು.

“ಯಾನ ರಾಯರ ಒಳಖ ಹತ್ತುದಿಲ್ಲ?”

ಅವನು ನಾಗಪ್ಪನೆಂಬುದು ಅವನ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಮೋಹನನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವನು ಮರಾಠಿ ಕನ್ನಡದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನಾಗುದರಿಂದ ಮರಾಠಿ ತದ್ಭವವಾದ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಮೋಹನ ನಾಗಪ್ಪನನ್ನು

ಅಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಆ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಇರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ನಾಗಪ್ಪ ರಾಯರ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟುಗಿನಿಂದಲೂ, ರೇಲ್ವೆಯಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ೧೯೪೨ ಅಗಸ್ಟ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ದಾಣ ಮತ್ತು ರೈಲುಗಳು ನಾಶವಾಗುವದನ್ನು ಕಂಡು ಸರಕಾರದವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ನೌಕರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಗಪ್ಪನಿಗೂ ಅಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ದೊರೆತುದು. ದಿನಾಲು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರೈಲನ್ನು ಕಾಯುವದೆ ಅವನ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ರಹದಾರಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರೈಲುಮಾರ್ಗವೂ ಹಾದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಲೇ ನಾಗಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಳಿತ್ತಿದ್ದ.

ಮೋಹನ ಐದು ನಿಮಿಷ ಮಾತನಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವದರೊಳಗೆ “ಯಾನ ರಾಯರ, ಬಾಳ ಉಸೇರ ಆತಿ? ಬಂಗಾರಿ ಪಾರ್ವತೆವ್ವಾ ವಾಡ ಅದಾರ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯು ಮುಸುಕು ಹಾಕಿತ್ತು! ಮೋಹನ ಲಗು ಬಗೆಯಿಂದ ಊರು ಮುಟ್ಟಿದ!

ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುಂದೆ ರಾಯರು ಸಹಜವಾಗಿ ಮೋಹನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. “ಯಾಕೋ ಮೋಹನ, ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಬೇಗ ಬರುವದಿಲ್ಲ? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವಿ?”

“ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ತಿಳಿಯುವವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಾ--”

“ಫಲಿತಾಂಶ ಒಂದೇ ಅಷ್ಟೆ?”

ಇಬ್ಬರೂ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟರು!

x

x

x

x

ಮೋಹನ ಭಂಗಾರಿಯ ಸಂಗಡವಾಗಲಿ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಂಗಡವಾಗಲಿ ಎಂದೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಅವರ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದವನು.

ಒಂದು ದಿನ ಭಂಗಾರಿ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಸಣ್ಣ ಮುಖ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ರಾಯರು ಮೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಾದರೂ

ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ಒಳಗೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು. ನೋಹನ ಭಂಗಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ “ಏನು ಕೆಲಸ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ಭಂಗಾರಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಐದು ನಿಮಿಷ ಮಾತನಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ. “ನನ್ನ ಹೆಂಗಾರ ಪಾರಮಾಡ್ತಿ,” ಎಂದು ಆ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಗಿನ ಧನಿ ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಭಂಗಾರಿಯ ಅಳುವಿನ ಅರ್ಧ ಮೋಹನನಿಗೆ ಬೇಗ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಕಳವಳ ಬಟ್ಟು ಭಂಗಾರಿ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು.

ನಾಗಪ್ಪನ ಕೆಲಸ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬರಿ ರೈಲು ಕಾಯುವದಿಷ್ಟೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಬಲತ್ವಾರದಿಂದ ಒಳಮೊಕ್ಕು, ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಸುಂದರ ಮಂದಿರ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸವೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಅವನ ವಾಸನೆಗೆ ಭಂಗಾರಿ ಆಹುತಿ! ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕಳು ವಾರ್ವತಿ!! ಇವೆಂಥ ಭಯಂಕರ ಚಿತ್ರ! ನೋಹನ ನಡುಗಿದ. ವೈ ಜುಮ್ಮಂಡಿತು. ಭಂಗಾರಿ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳು.

ಅವಳನ್ನು ವಾರುಮಾಡುವದು ಹೇಗೆ? ಒಮ್ಮೆ ವಾರ್ವತಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳದೆ ವರ್ಯಾಯದಿಂದ ಹಲವು ಉಪದೇಶಸರ ಮಾತು ಹೇಳಿದ. “ಹೌದ್ರಿ ರಾಯರಸ, ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತೇತಿ” ಎಂದು ಅರ್ಧವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು.

ಪಾರ್ವತಿಯು ಜೀವನವು ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗಿದೆ. ಅವಳ ಚೆಲುವನ್ನು ನೋಡಿ, ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಕಾಮಣ್ಣ ಮದುವೆಯಾದ. ತನ್ನ ಗಂಡ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೆ, ಅವಳು ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಸಂಗಡ ಸಹವಾಸ ಬೆಳಸಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ಅವಳ ಗಂಡ ಓಡಿಹೋದ. ಹೀಗೆ ಅವಳು, ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರು ಮನೆಮಾಡಿ ಆಡುವಂತೆ, ಎಷ್ಟೋ ಗಂಡಸರ ಸಂಗಡ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿ ಬದುಕಿದ್ದಾಳೆ. ಅಂಥ ಸಂಸಾರದ ಸಡಗರವನ್ನೆ ಅವಳು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸದ್ಯದ ಅವಳ ಗಂಡ, ದಿನಗೂಲಿ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿ ಕೊಳ್ಳುವ. ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಬರುವನು; ಇಲ್ಲ ವಾದರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಇಲ್ಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯದೇ ಸೌಭಾಗ್ಯ. ನಾಗಪ್ಪು ಬೇಡಿದಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ; ಇನ್ನೂ ಕೊಡಲು ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿ. ಪಗಾರದಷ್ಟೆ ಮೇಲೆ ತುಟ್ಟಿಭತ್ತೆ. ನಾಗಪ್ಪನು ಏಕೆ

ಖರ್ಚುಮಾಡಬಾರದು? ಅಂದಮೇಲೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಭಂಗಾರಿಯಂಥ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಡಬಾರದು! ಆದರೆ ಭಂಗಾರಿ ಚಿಕ್ಕವಳೆಂಬ ವಿಚಾರ ಅವಳ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಭಂಗಾರಿ ತನಗುಂಟಾದ ತಾವದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅವನ ಅಣ್ಣ ಮುಂಬೈಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಡಿಯಾರ ಕಟ್ಟಿದ್ದನು. ಕಾಲಲ್ಲಿ ಬೂಟು ಹಾಕಿದ್ದನು. ಮೈಮೇಲೆ ಇಷ್ಟೇ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮೈಬಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ಕಪ್ಪು ಇತ್ತು. ಕಪ್ಪಿದ್ದರೂ ಏನಾಯಿತು, ಅವನ ಉತ್ಸಾಹ ಕಡಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕುಲುಕುಲು ನಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಪಾದದಧೂಳಿ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಂಸಾರವೆಲ್ಲವೂ ಕುಣಿಯಿತು. ಹುಡುಗರು ಅವನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಮುಕರಿದರು. ಅವನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೈದಡವಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ತನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಅವರಿಗೆ ಏನೇನೋ ತಿನ್ನಲು ಕೊಟ್ಟ. ಎಲ್ಲರೂ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಹೊಗಳುವವರೇ ಹೊಗಳುವವರು. ಭಂಗಾರಿಗೆ ಎರಡು ಹೊಸ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟ. ಅವನ್ನು ಉಟ್ಟು ಅವಳು ಹೊಸ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಓಡಾಡಿದಳು.

ಆ ದಿನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳು. ಭಂಗಾರಿಯು ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋಗುವ ಸುದ್ದಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಅಣ್ಣನು ಮುಂಬೈಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ದಿನಬೆಳಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ, ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂಬೈ!! ಅವಳಿಗೆ ತಾಯಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿರದೆ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅವಳ ಇಚ್ಛೆ ಇಂದು ಫಲಿಸಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ತಾಯಿ ಭಂಗಾರಿಯನ್ನು ಮುಂಬೈಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲವೂ ಇಂದು ಕೈಗೊಡಿದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ತಾಯಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಚಾಣ! ಭಂಗಾರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಊರು!

“ಹರಕೆಗೆಂದು ತಂದ ಕುರಿ ತಳಿರ ತೋರಣ ಮೇಯಿತ್ತು” ಎಂಬುದು ಭಂಗಾರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು! ಅವಳ ಅಣ್ಣನದು ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಅನೇಕ ಕೀಳು ತರಗತಿಯ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ‘ವಸಿತಾವಿಹಾರ’ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಇವನು

ದೊಡ್ಡ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣುಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿಯೆ ಭಂಗಾರಿ ಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಪಾರ್ವತಿ ಇಂದು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು.

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಭಂಗಾರಿ ಹೊಸ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಅಣ್ಣ ಪೇಟ್ಟಿ ತೆಗೆದು ಬಾರಿಸುತ್ತ 'ಜಮುನಾ ಜಳಿ . . . ' ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಭಂಗಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂತೋಷ ದೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತನಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಬೆಳುದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಆ ಗುಡಿಸಲು, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೆ ಇಂದ್ರಭವನವಾದಂತಾಗಿತ್ತು.

X X X X

ಹಲವು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದವು. ಭೂದೇವಿಯ ಮುಖ ಬಾಡಿ ಹೋಯಿತು. ಯಾವ ಬೆಳೆಗಳೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಜನರು ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಗುಳೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಹತ್ತಿದರು. ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಅದೇ ಚಿಂತೆ ಹತ್ತಿತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಒಣ ಬಯಲು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು! ಮುಂಬೈಯಿಂದ ರೂಪಾಯಿಗಳು ತಪ್ಪದೆ ಮುಂಗಡವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಆ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರೂ ಕಾಳುಕಡಿ ಸಿಗುವ ಹಾಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗುಗಳು ಅತ್ತರೆ, ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಭಂಗಾರಿ ಮುಂಬೈಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಬದಲಾಗಿದ್ದವು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕಾಂತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಒಗೆದವಳೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ನೆರಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಅಣ್ಣನು ಅವಳು ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದ. ಇನ್ನೂ ಮುಂಬೈಯಿಂದ ಬರುವ ಭಂಗಾರಿ ನಿಂತಂತಾಯಿ ತೆಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಮರುಗಿದಳು.

ಭಂಗಾರಿಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉರಿ. ಸಮೀಪವಿದ್ದ ಊರಿನಿಂದ ಏನೋ ಔಷಧ ತಂದ; ಪಾರ್ವತಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ಮೋಹನ ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಕಳವಳಪಟ್ಟ. ಆದರೆ ಒಳಗಿನ ಕಾರಣ ತಿಳಿದು ಅಸಹ್ಯವೇದನೆಯನ್ನು ತಾಳಿದ. ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ವಿಚಿತ್ರ ಗುಳ್ಳೆ ಎಳತೊಡಗಿದವು.

ತನ್ನ ದುಡ್ಡು ಮುಳುಗಿಸಿದಳೆಂಬ ಖೇದ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇತ್ತು. ಭಂಗಾರಿ ಊರಿಂದ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ, ಒಂದು ಸಂಜೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸಬಿಟ್ಟು, ನೇರವಾಗಿ ಗುಡಿಸಲಿಗೇ ಹೋದ. ಭಂಗಾರಿ ಮತ್ತು ಹುಡುಗರು

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು. ಪಾರ್ವತಿ ಊರಲ್ಲಿ ಹೋದವಳು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಂಗಾರಿ ಒಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಎದುರಿಗೇ ಒಂದು ಚಿನ್ನಣಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಭಂಗಾರಿ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಳೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ನಾಗಪ್ಪ ಅವಳ ಮೇಲೇರಿ ಹೋದ.

ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಭಂಗಾರಿ ಚಿಟ್ಟನೆ ಚೀರಿದಳು. ಹುಡುಗರು ಒದರಿದರು. ನಾಗಪ್ಪ ಯಾವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮೈಮುಟ್ಟಲು ಧಾವಿಸಿದ. ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದ ಅವಳಿಗೆ ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶ ಗಳೆಲ್ಲಾ ತುಚ್ಛವಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಒಂದು ಕೊಳ್ಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಎಸೆದಳು. ನಾಗಪ್ಪ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಕೊಳ್ಳೆ ಒಣಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಉರಿ ಹಚ್ಚಿತು.

ನಾಗಪ್ಪ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆದು ತಂದ ಭಂಗಾರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಜುಲುಮೆಮಾಡಿದರೂ, ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇಸಗೆಯ ರಾತ್ರಿ. ಅಗ್ನಿ ಬೇಗನೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿತನಾದನು. ಭಂಗಾರಿ ಆ ಉರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಡಿದಳು, ಕುಣಿದಳು, ನಕ್ಕಳು.

X X X X

ಮೋಹನ ಅಗ್ನಿ ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ದಾವಿಸಿ ಬಂದ. ಪಾರ್ವತಿ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹುಡುಗರ ಅನಸ್ಥೆಯಂತೂ ನೋಡುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಿಯನ್ನು ಕೆದರಿದಾಗ ಭಂಗಾರಿ ! ಪಂಜರ ಮುರಿದಿತ್ತು. ಗಿಣಿಯು ಗೋಣು ಚೆಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು!

ಮೋಹನ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದನು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜೀವನ ಎಷ್ಟು ಸುಖವಾದದ್ದು ಎಂದು ಬಯಸಿದ್ದ! ಈಗ? ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಹನಿಗಳು ಉದುರಿವವು. ಪೃಥ್ವಿ ಮರುಭೂಮಿ ಯಾಗಿತ್ತು. ಯಾವುದರದೂ ಪರಿವೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮರುಭೂಮಿ ಇವನ ಕಂಬನಿಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಮೇಲೆ ನಕ್ಷತ್ರ ಎಂದಿನಂತೆ ನಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು.

ದೈವೇಚ್ಛೆ

(ಶ್ರೀಮತಿ ಆರ್ ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ, ಸಂಪಾದಕಿ “ಸರಸ್ವತಿ” ಬೆಂಗಳೂರು)

ಪಾಪ! ಅರಳುಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೀಧರ—ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಜೀವ ಮರಣಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಮುದ್ದು ಮಗ ಹರಿಯನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು “ಈ ರಾತ್ರಿ ಒಳ್ಳೇ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಕಳೆಯಬೇಕಲ್ಲ . . . ಜ್ವರದ ವೇಗವೇನೋ ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ಕಮಲೆಯು ಊರಿನಿಂದ ಬರುವವರೆಗಾದರೂ ಬದುಕಿರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ—ಕಾಣೆನಲ್ಲ—ಈಶ್ವರಾ!” ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕೂತಿದ್ದ ಅವನ ತಾಯಿ ವೆಂಕಮ್ಮ “ಮೊದಲೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತುಪ್ಪಾ—ಶ್ರೀಧರಾ! ತಾಯನ್ನಗಲಿದ ಮಗುವೆಷ್ಟು ದಿನ ತಾನೇ ಬದುಕೀತು! ನಾನಾಗಲೇ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ, ಕೇಳಿದೆಯಾ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು, ಹರಸಾಧಿಸಿದೆ, ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವರಮ್ಮ ಬರುವವರೆಗಾದರೂ ಈ ಮಗೂನ ಜೀವ ಸಹಿತ ಕಾವಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೇದು” ಎಂದದ್ದು ಅವನದೆಯಲ್ಲಿ ಈಟಿಯಿಂದ ತಿವಿಯುವ ಹಾಗಿದ್ದಿತ್ತು. ಅವನ ಮನೋದೃಷ್ಟಿಯ ಮುಂದೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತೋರಿ ಮರೆಯಾದವು.

ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನವೇ ಅವನ ಮಾವನಾದ ಸೀತಾಪತಿರಾಯರು ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ, “ನೀನು ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಡು. ಸುಖವಾಗಿರಬಹುದು ನಮ್ಮ ವ.ನೆಯಲ್ಲಿ” ಅಂದರು. ಅವರೊಬ್ಬ ನಿವೃತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು. ತಾವು ಶ್ರೀಮಂತರೆಂಬ ಗರ್ವದಿಂದಲೇ ಅವರು ಹಾಗೆಂದದ್ದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ಆ ಸಲಹೆಯು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಮುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೋಕು ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಮುಪ್ಪತ್ತೇ ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳವಾದರೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾವನ ಮನೆಯೇ ಗತಿಯೆಂದು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅವನಿಗಿಷ್ಟಿಲ್ಲ. ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದರೆ ಏನೋ ಅನ್ನಬಹುದು. ವೃದ್ಧರಾದ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಹೊರೆ ಇನಸದಾಗಿರುವಾಗ ಅವನು ಸಮ್ಮತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಇದರಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡ ಮಾವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದೇನೂ ಅಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದವರು ಬಹಳ ದಿನಗಳು ಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸದೆ ತನ್ನೊಡನೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕಮಲೆಯಾದರೋ ಗಂಡನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ಮಗ್ನಳಾಗಿ ಕೃತವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, “ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ ಆಗ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಇಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಶಿವಮಗ್ಗಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಶಿವಮಗ್ಗಿಗೆ ಬಂದ ಕಮಲೆಯು ಅತ್ತೆ ಮಾವ ಗಂಡ ಇವರಿಚ್ಛಾನುಸಾರ ನಡೆದು ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನೂ ಗೌರವವನ್ನೂ ಪಡೆದಳು. ಅವಳು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಂತೆ ತಂದೆ ಅವಳಿಗೆಷ್ಟೋ ಕಾಗದ ಬರೆದನು. ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲು ಕಮಲೆಯ ಮನವೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮಾವನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನೊಬ್ಬನು ತನಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನೇ ಶ್ರೀಧರನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಏಳು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದವು. ಕಮಲೆಗೆ ಸುಬ್ಬು, ಶಾಮು, ಮಾಲತಿಯೆಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ಮಗುವಾದ ಮಾಲತಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಸೀತಾಪತಿರಾಯರು ಮಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕಾಗದವೊಂದನ್ನು ಬರೆದರು. ಅದರಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಕಾರಸಾರವಾಗಿದ್ದಿತು. “ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಬಾ. ಇಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ನೀನಿರಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ರೈಲು ಚಾರ್ಜಿಗೊಂದು ಇಷ್ಟತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಂದಿನ ಟಿಪಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಮಲೆಯು, “ಈಗ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದಳು. ಮಗಳ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡಿದ ರಾಯರ ಸಿಟ್ಟು ಮಿತಿಮೀರಿತು. ಶ್ರೀಧರನ ಉದ್ದೇಶಗವಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದು ದಿವಾನ್‌ಗಿರೀತಕಾಣುತ್ತೆ. ಕಮಲುವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲಂತಕಾಣುತ್ತೆ, ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆದರಿಯೇ ಅವಳೀರೀತಿ ಬರೆದಿರಬೇಕು. ಪಾಪ! ಮೂರು ಮಕ್ಕಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಕಾಣೆ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮುದಿ ಗೃಹ್ಯಗಳು ಬೇರೇ. “ನಾಳೆಯೇ ಹೋಗಿ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ,” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕಾರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಸೂರಿಂದ ಶಿವಮಗ್ಗಿಗೆ ಹೊರಟರು.

ಶ್ರೀಧರನ ಮನೆಮುಂದೆ ಬಂದವರು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಬೀದಿ

ಯಲ್ಲೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು, “ಕಮಲು” ಎಂದು ಕರೆದರು. ಕಮಲು ಆಗ ತಾನೇ ಕೊನೆ ಮಗುವಾದ ಮಾಲತಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಂದೆಯ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದವಳೇ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಳು. ರೌದ್ರಾವ ತಾರ ತಾಳಿದ್ದ ರಾಯರು, “ಕಮಲೂ—ಅದೋ ಕಾರು ನಿಂತಿದೆ, ಹತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ. ಹುಂ, ಜಾಗ್ರತೆ” ಎಂದರು. ಕಮಲೆಗೆ ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪಾಪ! ತಂದೆಯ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೆದರುವುದೇ?—ಗಂಡನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೆದರುವುದೇ?—ಇಂತಹ ಧರ್ಮಸಂಕಟವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಮಾರ್ಗ ಕಾಣದೆ ಭ್ರಮಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದು, ನಂತರ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡವಳಾಗಿ, “ಅವರನ್ನು ಕೇಳದೆಯೇ” ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಒಳಗೆಹೋಗಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸೀತಾಪತಿರಾಯರು ಅವಳ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ದರದರ ಎಳೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ಬೀದೀಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ತಳ್ಳಿ, ತಾವೂ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತರು.

ಶ್ರೀಧರನು ಆಗತಾನೇ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನೋಟಾರು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಗಬೇಗ ಬಂದನು. ನೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಮಾನ ಸೀತಾಪತಿರಾಯರೂ ಕಮಲೆಯೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಅವನ ಕೋಪವು ಮಿತಿಮಾರಿ ದೇಹವೆಲ್ಲಾ ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. “ಕಮಲೂ! ಇಷ್ಟು ಧೈರ್ಯಬಂತೇ ನಿನಗೆ—ಇರಲಿ ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯವೆಷ್ಟಿರಬೇಕು? ನಾನರಿಯದಂತೆ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಕರೆಸಿದೆಯೇನೋ—ಅಲ್ಲವೆ? ಸರಿ—ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆಲೇ ಸುಖವಾಗಿರು” —ಎಂದು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತ ಕೋಪಾವೇಶದಿಂದ ಆಡಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸೀತಾಪತಿರಾಯರು, “ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಮಾತಾಡು. ಮಹಾಶ್ರೀಮಂತನಂತೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಗದರಿಸಲು ಬಂದೆಯಲ್ಲವೇ—ನೀನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಮಾಸ್ತ. ಮೂವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಚಾದನೆ ಮಾಡುವ ಗುಮಾಸ್ತ—ಕಮಲುವನ್ನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನಿಂದಾಗದೆಂದೆಣಿಸಿದ್ದೀಯಾ? ನಿನ್ನಂತೆ ನಾನು ದಟ್ಟದರಿದ್ರನೇನು? ಇವಳ ಮೈಮೇಲಿನ ಒಡವೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಮಾರಿಕೊಂಡು ತಿಂದಿರೆಯಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಕೇಳಿದರು. ಈ ಮಾತುಗಳು ಶ್ರೀಧರನ

ಮನದಲ್ಲಿ ಶಲ್ಯದಂತೆ ನೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಕುಟುಂಬನಿರ್ವಾಹಮಾಡಲು ಬರುವ ವರಮಾನ ಸಾಲದೆ ಕಮಲೆಯ ಒಡನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾರಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾವನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟಿನಲೆಗಳನ್ನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿತು. ಅವನ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲಾ ಕಮಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, “ಕಮಲು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಪಾರ ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ ಯೇನೋ ಅಲ್ಲವೇ! ನಿನ್ನ ಒಡನೆಯೇ ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತಲ್ಲವೇ?—ಇರಲಿ” ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವಳ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಕಡೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಹೋಯಿತು. ಮಗುವನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು, “ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ. ನೀನು ಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ತೋಲಗು” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮಗುವಿನೊಡನೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಕಮಲು, “ಅಯ್ಯೋ! ಅಪ್ಪಾ! ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಬರೋಲ್ಲಾಪ್ಪಾ—” ಎಂದು ಪ್ರಲಾಸಿಸುತ್ತಾ ಕಾರಿನಿಂದಿಳಿಯಲುದ್ದುಕ್ಕುಳಾದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೀತಾ ಪತಿರಾಯರು ಡ್ರೈವರನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಖರೀಂ! ಬಿಡು ಬೇಗ ಕಾರನ್ನು —” ಎನಲು ಕಾರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟೇ ಹೋಯಿತು ವೇಗವಾಗಿ—ಕಾರು ಹೊರಟುಹೋದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ತಾನು ನಡೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಸರಿಯಲ್ಲ ವೆಂಬುದು ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಕಮಲುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತಪ್ಪೆಂಬುದನ್ನರಿತನು. ಅವನ ತಾಯಿ ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು, “ಪಾಪ! ಕಮಲು ಏನೂ ಅರಿಯದವಳು. ಯಾರೋ ಕರೆದಂತಾ ಯಿತೆಂದು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದವಳನ್ನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದರದರನೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಾರಿನೊಳಗೆ ತಳ್ಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ, ಪಾಪ ಅವಳೇನು ಮಾಡಿಯಾಳು— ಅವಳ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾದರೆ! ವಿಷಯ ತಿಳಿಯದೆ ಮಗುವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದೆಯಲ್ಲ . . . ಪಾಪ! ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ನೋಂದಿತೋ? ಮಗುವನ್ನೂ ತಾಯನ್ನೂ ಅಗಲಿಸುವುದು ಮಹಾಪಾಪವಲ್ಲವೇನೋ—ಮಗು” ಎಂದು ತಾಯಿ ಪ್ರೀತಿಮಾತುಗಳಿಂದ ಹೇಳುವಾಗ ಇವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು.

X

X

X

X

ಮೇಲಿನ ಸಂಭವವು ನಡೆದ ನಂತರ ಶ್ರೀಧರನು ಕಮಲೆಗೆಷ್ಟೋ ಕಾಗದ ಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಆದರೆ ಕಾಗದಗಳೊಂದೂ ಅವಳ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ಹಾಗೆ ತಂದೆಯು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆ ಯಿತು, ಈ ಮಧ್ಯೆ—ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಶಾಮುವಿಗೆ ಜ್ವರ

ಬಂದು ಹತ್ತು ದಿನಗಳ, ಕಳೆದಾಗ್ಯೂ ಕಡಮೆಯಾಗದೆ ಇರಲು ಡಾಕ್ಟರು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ನೋಡಿ, 'ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಬೇಗ ಕರೆಸಿ ಸಾರ್, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಗು ಉಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಹೋದರು.

ಕಮಲೆಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಧರನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ತಾಯಿಗೊಂದು ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ವಕ್ಕದ ಮನೆ ಸೀತಮ್ಮನವರು ರಾತ್ರಿ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ವೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರಂತೆ. ಅವರ ಕೈಲೊಂದು ಕಾಗದ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ಆಕೆ ಕಮಲನನ್ನೇ ಕಂಡು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಳು ಎನಲು, ಸರಿಯಾದ ಸಲಹೆಯೆಂದು ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದದ್ದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಕಮಲನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಸೀತಮ್ಮನವರ ಕೈಲ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ನಂತರ ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ಕಮಲೆಯಿಂದೊಂದು ಕಾಗದ ಬಂತು. "ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದೀರೆಂದೆನಿಸಿ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ನೀವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬರೆದಿರುವ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡಿ ಉಂಟಾದ ಆನಂದವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಇನ್ನಿಲ್ಲಿ ಅರೆಫಳಿಗೆ ಕೂಡ ಇರಲಾರೆ. ನನ್ನ ಕಂದ ಜ್ವರದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವಾಗ ನನಗಿಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ. ಆಗಲೇ ಬರೆಯದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಿ ರಲ್ಲ. ಮಗು ಎಷ್ಟು ಪೇಚಾಡಿತೋ. ನಮ್ಮಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯೇ ಯಾರ ನ್ನಾದರೂ ಟೆಕಿಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹೇಳಿ ನಾಳೆ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ರೈಲು ಹತ್ತಿದೊಡನೆಯೇ ತಂತಿ ಕೊಡಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಸ್ವೇಷನಿಗೆ ಬಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಸ್ವೇಷ ನಿಗೆ ಬರದೇ ಇರಬೇಡಿ".

ಈ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆಯೇ ಕಮಲು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಮುಗ್ಗಿಗೆ ಹೊರಟಳು. ಹೊರಟೊಡನೆಯೇ ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ತಂತಿ ಕೊಡಿಸಿದಳು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸ್ವೇಷನಿಗೆ ಬರಹೇಳಿ. ಈ ತಂತಿ ತಲಪಿದ್ದ ರಿಂದಲೇ "ಬೆಳಗಾಗುವ ವರೆಗೂ ಮಗು ಬದುಕಿರಬೇಕಲ್ಲ" ಎಂದು ಈ ಕಥೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವನು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಘಂಟೆ ಐದು ಹೊಡೆಯುತ್ತಲೂ ವೆಂಕಮ್ಮನು, "ಮಗೂ! ಹೊತ್ತಾ ಯಿತು. ಏಳು. ಮಗುವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ಜಟ್ಟಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವೇಷನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಮಲನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾಪ್ಪ. ಹೋಗು. ಏಳು ಬೇಗ" ಎಂದು ಅವಸರಪಡಿಸಿದಳು.

ತಾಯಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿರ್ದ್ರಿಸುತಿದ್ದ ಶ್ರೀಧರನು ನಿಳಲು, ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಮಾಲತಿ, ಸುಬ್ಬು ಇಬ್ಬರೂ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು, “ಅಪ್ಪಾ—ನಾನು, ನಾನು—ಅಮ್ಮನನ್ನು ನಾನು ಮುಂಚೆ ನೋಡಬೇಕು—ನಾನು ಮುಂಚೆ ನೋಡಬೇಕು” ಎಂದು ಕೂಡ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಶ್ರೀಧರನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. “ಪಾಪ—ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕಮಲೆಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಕುತೂಹಲವಿದ್ದೀತು. ತಾಯಿಯನ್ನಗಲಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾಯನ್ನ ಕಾಣುವ ಆತುರ—ಪಾಪ—“ಅಂದುಕೊಂಡು ಅವರನ್ನ ಸಂಗಡ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಸ್ವೇಶನ್ನಿಗೆ ಹೊರಟನು—ಸ್ವೇಶನ್ನಿಗೆ ಗಾಡಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ಘಂಟೆ ಮೊದಲೇ ತಲಪಿ, ಅಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕಡೆ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಸುಬ್ಬು, ಮಾಲತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸಿ ಶ್ರೀಧರನನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿದರು. “ಅಮ್ಮ ನನಗೆ ಚಾಕಲಟ್ ವೆನ್ಸರ್‌ಮೆಂಟ್ ತರುತ್ತಾ ಕಲ್ಲವೇನವು—ಸೆಲುವ ಲಾಯಿಡ್ ಬೊಂಬೆ ತರುತ್ತಾ ಕಲ್ಲವೇನವು—ಹೇಳವು—ತಂದರೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಡ್ಲೇನೆ” ಅಂದಳು ಮಾಲತಿ. “ನಿನಗೇಕೆ ಬೊಂಬೆ—ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದಿದೆಯಲ್ಲ—ನನಗೇ ಅಮ್ಮ ತರುವುದಿಲ್ಲ” ಅಂದ ಸುಬ್ಬು -- ಇಂತಹ ನೂರಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು.

ಶ್ರೀಧರನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಉತ್ತರಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಸ್ವೇಶನಿನಲ್ಲಿ ಜನರು ಗುಂವುಗುಂಪಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಧರನ ಮನವು ಆ ಕಡೆ ಹೋಯಿತು—ರೈಲು ಕಂಬಿತಪ್ಪಿ ಉರುಳಿತಂತೆ ಎನ್ನುವ ಸುದ್ದಿಯು ಶ್ರೀಧರನನ್ನು ಗಾಬರಿಗೊಳಿಸಿತು. “ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ” ಎಂದು ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತ ಸ್ವೇಶನ್ ಮಾಗ್ಸ್ಟರ್ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಉನ್ನತ್ತನಂತೆ “ವಿನುಸಾರ್! ನಿಜವೇ ರೈಲು ಬಿದ್ದದ್ದು—ಎಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು ಸಾರ್—ಒಳಗಿದ್ದವರ ಗತಿಯೇನು? ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ತಹೋದರೇ? ಬದುಕಿರುವವರು ಯಾರಾದರೂ ಇರುವರೇ?” ಎಂದು ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಿದನು. ಅವನಂತೆಯೇ ಆ ಕೋಣೆಯ ತುಂಬ ತುಂಬಿದ್ದವರೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆಗ ಸ್ವೇಶನ್ ಮಾಸ್ಟರಿಗೆ ಯಾವ ವಿವರವೂ ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ, “ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತವಾಗಿರಿ. ಎಲ್ಲಿ ವಿಪತ್ತೊಡಗಿದೆ ಯೆಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಮರಣಹೊಂದಿದವರ ವಿವರವೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಫೋನ್ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ—ಜವಾಬು ಬಂದಿಲ್ಲ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು. ಶ್ರೀಧರನ ತಲೆ ತಿರುಗಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಗೋಡೆ

ಗೊರಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತನು—“ಅಪ್ಪಾ! ಅಮ್ಮ ಯಾಕಪ್ಪಾ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಎಂದು ಮಕ್ಕಳು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವನು ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ—ಮಕ್ಕಳ ಮಾತು ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರಲ್ಲವೇ?

ಒಂಭತ್ತು ಗಂಟೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಸ್ಟೇಶನ್ ಮಾಸ್ಟರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿದುಬಂದವು. ರೈಲುಕಂಪಿ ಕಳಚಿದ್ದು ಅರಸೀಕೆರೆಗೆ ಸಮೀಪವೆಂತಲೂ ಅಪಾಯಕ್ಕೊಳಗಾದವರನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿದೆ ಯೆಂದೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೂರು ಘಂಟೆ ಸುಮಾರಿಗೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಸ್ಟೇಶನ್ನಿಗೆ ಆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಾಡಿ ತಲವಬಹುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಇನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾದಿರುವುದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಧರನು ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಮನೆಯನ್ನು ತಲವುತ್ತಲೂ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ತಾಯಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರಕೊಡುವುದೆನ್ನರಿಯದೆ ಶ್ರೀಧರನು ಬಿಕ್ಕುಬಿಕ್ಕು ಅಳತೊಡಗಿದನು. “ಅಜ್ಜೀ, ಅಮ್ಮ ನತ್ತುಹೋದರಂತೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಬ್ಬವೂ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ವಿಷಯವಿಂಥದೆಂದು ಅರಿತ ವೆಂಕಮ್ಮನು ಬಾಯಿಬಾಯಿ ಬಡಿದುಕೊಂಡು, “ಅಯ್ಯೋ! ಬಂಗಾರದಂಥ ಹುಡುಗೀನ ಬಲಿಕೊಟ್ಟೆವಲ್ಲ—ಮಗೂ —ಏನು ಮಾಡಲವ್ವಾ! ಮಗುವೂ ಸಾಯುವಂತಿದೆ ಯಲ್ಲ. ನನಗೆ ಬರಬಾರದೇ ಎಲ್ಲರ ಸಾವೂ—ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳಿಗೇ ಬರಬೇಕೇ? ಆಸೆಯಿಂದ ಗಂಡನನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ನೋಡೋಣಾಂತ ಬಂದವಳಿಗೆ ಇಂಥಾ ಗತಿಬರಬೇಕೇ?” ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ವರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಗುಂಪುಕೂಡಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು, “ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಅಳುತ್ತೀರಿ—ವೆಂಕತ್ತೆ, —ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಬಂಡಿ ಬರುತ್ತಂತಲ್ಲ—ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು. ಅಷ್ಟರ ವರೆಗೆ ತಡೆಯ ಬಾರದೇ? ಸತ್ತೇ ಹೋದಳೆಂದು ನಿಮಗೆ ನಿರ್ಧರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲು ಇಷ್ಟು ಗೋಳಾಟವೇಕೆ? ಧೈರ್ಯವಾಗಿರಿ—ನಿಮ್ಮದು ಒಳ್ಳೇ ಮನಸ್ಸು—ದೇವರೆಂದೂ ನಿಮಗಿಂತಹ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡಲಾರ” ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ಗೊಳಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ಆ ದೇವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾರು? ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಆತನ ಸಂಕಲ್ಪವಾದರೆ ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವುದಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ? ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಂದ ಬೇರೆ ರೈಲಿನಲ್ಲೂ ಕಮಲೆಯ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರಾದ

ವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆಂದು ಸ್ವೇಶನ್ ಮಾಸ್ವರು ಹೇಳಿದರು. ಇದರ ಮೇಲೆ ನಂಬುವಂಥದ್ದೇನಿದೆ? ಆದರೂ ಕೆಲವರು ಸ್ನೇಹಿತರು ರೈಲು ಉಳಿದ ಕಡೆ ಹೋಗಿನೋಡಿ ಬರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಸಲಹೆಕೊಡಲು ಶ್ರೀಧರನು ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲೂ ಕಮಲೆಯಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರೈಲಿನಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನೆಲದಲ್ಲೇ ಹೂತು ಹೋದರೆಂದೂ ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆದು ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಶವಗಳು ದೊರೆತನಂತರ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. “ಹೇಣವನ್ನು ನೋಡುವ ಅದೃಷ್ಟ ಕೂಡ ನನಗಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು. ಇದು ನನಗೆ ತಕ್ಕದಂಡನೆಯೇ—ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಾನೆಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವುದೇ ಉತ್ತಮ,” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶಿವಮಗ್ಗಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಕಮಲೆಯು ಸತ್ತು ಹೋಗಿರಬೇಕೆಂಬ ದುಃಖ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದ ವೆಂಕಮ್ಮನೂ ಮಕ್ಕಳೂ ಎಷ್ಟು ನೊಂದರೆಂಬುದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಈ ಲೇಖನಿಗೆ ಶಕ್ತಿಸಾಲದು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಮಲಗಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು, ತಾಯಿ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, “ಅಮ್ಮಾ, ಕಮಲು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನೈಲಲ್ಲಾ ಅನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಹೊರೆ ನಿನ್ನದು” ಎಂದು ದುಃಖಿಸಿದನು. ಆಗ ವೆಂಕಮ್ಮ, “ಮಗೂ! ನಡೆದದ್ದು ನಡೆಯಿತು. ಇನ್ನು ದುಃಖಿಸುವುದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಮುಂದೆ ಗಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ನೋಡು, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ತಂತಿಕೊಡು” ಎಂದಳು. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಶ್ರೀಧರನೆದ್ದು ತಾಯಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತಂದೆಗೆ ತಂತಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಂದೆಯ ಬರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ, ಶ್ರೀಧರನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ದುಃಖ ವಿಚಾರಿಸಲು ಮನೆಗೆ ಆವರಿವರು ಬರುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಆಗೊಂದು ಜಡ್ಡಾ ಗಾಡಿ ಶ್ರೀಧರನ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಬೇಗ ಬೇಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರು “ಯಜಮಾನರು ಬಂದರು” ಎನಲು, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರುತುಂಬಿ ಎಲ್ಲೋ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದ ಶ್ರೀಧರನಿಗೆ ಮಾತುಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲು ಎಚ್ಚತ್ತು ಆ ಕಡೆ ನೋಡಲು, ಗಾಡಿ ಬಂದು ಇವರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತಿತು. “ಕಮಲು, ಕಮಲು,

ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೂಗಿ ಕೊಂಡರು ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಶ್ರೀಧರನು ಕಮಲೆಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಮೃತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಮಲೆಯೇ ಗಾಡಿಯಿಂದಿಳಿದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಳು!

ಇವರ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಕೇಳಿದ ವೆಂಕಮ್ಮನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆನಂದದಿಂದ ಕೂಡಿದವಳಾಗಿ ಒಂದೇ ಉಸಿರಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಕಮಲುವನ್ನಾಲಂಗಿಸಿ ಕೊಂಡು, “ಕಮಲಾ, ಬದುಕಿ ಬಂದೆಯಾ! ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ—ನೀನು ಸತ್ತೇ ಹೋದೆಯೆಂದೆಣಿಸಿದ್ದೆವಲ್ಲ! ಹೇಗಮ್ಮಾ ಬದುಕಿ ಬಂದೆ!” ಎಂದು ನೂರಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಸುಬ್ಬವೂ ಮಾಲತಿಯೂ, “ಅಮ್ಮಾ!” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಓಡಿ ಬಂದು ತಾಯಿಯನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಧರನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಂಟಾದ ಉದ್ವೇಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, “ಕಮಲಾ” ಎಂದು ಕೂಗಬೇಕೆಂದು ಕೊಂಡನಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖ ಭರದಿಂದ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವರೆಲ್ಲರೂ ಕಮಲುವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಕಮಲು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಜ್ವರದಿಂದ ನರಳುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಬಳಿ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಕೊಂಡು “ಕಣ್ಣಿಡಸ್ಪಾ! ಮುದ್ದುಕಂದ—ಅಮ್ಮ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ—ನೋಡಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ದುಃಖ ಮತ್ತು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಲಾಪಿಸಿದಳು.

ಇದನ್ನು ಕಂಡ ವೆಂಕಮ್ಮನು, “ಕಮಲು! ಮಗು ಇನ್ನು ಬದುಕುವುದು. ಸುಮ್ಮನಿರಮ್ಮಾ! ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮಗು ಬದುಕುವುದೆಂದು ಮನ್ನೆ ಡಾಕ್ಟರರೇ ಹೇಳಿದರು. ಚಿಂತಿಸಬೇಡಮ್ಮಾ—ನೀನು ವಿವತ್ತಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ವಾರಾದೆಯೆಂಬುದೇ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ” ಎನಲು, ಕಮಲೆ “ದೇವರ ದಯೆ ಅತ್ತೇ—ನಾನು ಆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿರಲೇ ಇಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಶ್ರೀಧರನ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. “ನಿಜವೇ ಕಮಲು, ಮೈಲಿನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನೀನು ಹೊರಟೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. “ಹೊರಟಿದ್ದೇನೋ ಅದೇ ರೈಲು—ನಾನು ತರೀಕೆರೆಯಲ್ಲೇ ಇಳಿದುಬಿಟ್ಟಿ” ಎನಲು, “ತರೀಕೆರೆಯಲ್ಲೇ? ಅಲ್ಲೇ ಕಿಳಿಬಿ” ಎಂದು ಶ್ರೀಧರನು ಕೇಳಿದನು.

“ಮೈಸೂರು ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಕಿಲಾಡಿಂತ ಕಾಣುತ್ತೆ—ಶಿವಮುಗ್ಗಿಗೆ ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೊಂದ್ರೆ, ಒರೀಕೆರೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದ ದುಡ್ಡನ್ನು ಜೀಬಿಗಳಿಬಿಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ. ನನ

ಗದು ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ತರೀಕೆರೆ ಸ್ಪೇಷನ್ ದಾಟಿ ಬೀರೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಪೇಷನ್ ಮಾಸ್ತರು ಟೆಕೇಟು ನೋಡಿ, “ತರೀಕೆರೆ ವರೆಗೆ ಟೆಕೇಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೀರೂರಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ” ಎಂದು ಗದರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರು” ಎಂದಳು ಕಮಲೆ.

“ಆಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆ?” ಎಂದು ಶ್ರೀಧರನು ಕೇಳಿದನು.

“ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಬೀರೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದು ಗುರುತಿದ್ದವರಿಂದ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೇರಿದೆ. ಆ ದೀಕ್ಷಿತರ ಹೆಂಡತಿ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯಾಕೆ. ನನ್ನ ಕೈಲುಂಗುರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡೀಂತ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬೇಡಲೇ ಬೇಡವೆಂದು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸಿರಾಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಹಾಗೆಯೇ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಷಣ ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಹಾಗೆ ನಾನಲ್ಲಿ ಇಳಿಯ ದಿದ್ದರೆ ಇಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕಾಣುವ ಭಾಗ್ಯ ದೊರೆಯುತ್ತೀ” ಎಂದಳು ಕಮಲು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ವೆಂಕಮ್ಮನ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. “ಎಲ್ಲಾ ದೈವೇಚ್ಛೆ—ಕಮಲು—ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆಯ ಫಲ ವೃಥಾವಾಗಲಿಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ನಿಸ್ಸನ್ನ ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದು. ನಾಳೆಯೇ ರಾಮದೇವರಿಗೆ ವಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಿಯೇ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ” ಎಂದಳು.

ಆಗ ಶ್ರೀಧರನು, “ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದರೆ ಸಾಲದಮ್ಮಾ. ಕಮಲೆಗೆ ಟೆಕೆಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟನಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ—ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಆತನಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡಬೇಕು” ಎನಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತು ಘೊಲ್ಲೆಂದು ನಕ್ಕರು.

ಜ್ವರದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಗು ಕ್ಷಣಾ ಕಣ್ತೆರೆದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕಿತು.

ರ ಕ್ಷಾ ಬಂಧನ

(ಶ್ರೀ ಹಿರೇಮಲ್ಲಾರ ಈಶ್ವರನ್, ಎಂ. ಎ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ)

‘ಮಗುವಿನ ನಾಮಕರಣ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು, ಪಂಡಿತಜೀ’

‘ಛೇ, ತಾಯೀ, ನೀವೇ ಇಡಬೇಕಮ್ಮ’

‘ಇಲ್ಲ, ಪಂಡಿತಜೀ. ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ನೀವು, ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಭಾಗ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿರಬಹುದು. ನಿಮ್ಮ ನೆನಪು ಕೂಸಿನ ಹೆಸರ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕು ನೋಡಿ’

‘ಹೌದು, ಹೌದು ಜವಹರಲಾಲಜೀ. ನೀವಿಟ್ಟ ಹೆಸರೇ ನಿಜ’

ಲೈಲಿಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಹರು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿಳಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮಗುವಿನ ನಾಮಕರಣದ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತಿರುಗಿ ಅಲಹಾಬಾದಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಪಂಡಿತಜೀಯವರನ್ನು ಸ್ನೇಹದ ಕರೆಯೊಂದು ಲೈಲಿಪುರದ ಈ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ತಂದಿತ್ತು. ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇಮ, ಸ್ನೇಹದ ಬಂಧನ ಇವುಗಳಿಗಿರುವ ನೇಸರ ಕಾಂತಿಯೂ ಕಷ್ಟ ಕಷ್ಟನೆ!

ತೂಗು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ನೆಹರೂ, ಈಚೆಗೆ ಮನೆಯ ಒಡೆಯ ಒಡತಿಯರು, ಅಲ್ಲಿ ಆ ಕಡೆಗೆ ವಿಜಯ ಕುಮಾರ—ಇವರ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಲಾಲಿಯಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹದಿಮೂರು ದಿನ ಪೂರಿಯಾಗಿ ತುಂಬದ ಹೆಂಗೂಸು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ. ಒಮ್ಮೆ ಮೌನ, ಒಮ್ಮೆ ನಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಹಿಂದಿನ ನೆನಪು, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸದೃಶ ಪ್ರಸಂಗ! ಹೂಂ, ಪಂಡಿತಜೀ, ಏಕೆ ಈ ಮೌನ?

ನೆಹರೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಾರಿಜಾತ ಅರಳಿತ್ತು. ಅರಳಿದ ಹೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಂಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯೆಳೆದುಕೊಂಡರು ಅದೊಂದು ಸತ್ಯ ಪ್ರಸಂಗ!

ದೇವ ಲೋಕದಿಂದ ಕಲಹ ಲಂಪಟ ನಾರದರು ಇಳಿದು ಬಂದರು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರೇಮ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಸಂಗ. ಈಗಿಲ್ಲ,

ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾದರೂ ಸತ್ಯಭಾಮಾ, ರುಕ್ಮಿಣಿಯರ ಹೃದಯ ಸಮುದ್ರ. ವಿಚಾರದ ತಾಕಲಾಟದಿಂದ ಉಕ್ಕ ಬೇಕು, ಇಳಿಯ ಬೇಕು.

‘ವಂಡಿತಜೀ’

ಪಾರಿಜಾತ ಹೂ ಗರಗರನೆ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಂದಮಂದವಾದ ಗಾಳಿ ಸೂಸಿ ಸೂಸಿ ಬಂದು ಸುಮದ ಸೌರಭದೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆಯನ್ನಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ರುಕ್ಮಿಣಿಗೆ ಸೊಕ್ಕೇ ಸರಿ. ಜವ್ವನದ ರೂಪು, ಮತ್ತಗಜದ ನಾಡಿ, ವಿಕಸಿತ ಕುಸುಮದ ಬಿಂಕ ಯಾತಕ್ಕೂ ಬೇಡ ಅದೆಲ್ಲ ಮಿಂಚಿನ ಸೆಳಕು, ನೀರ ಬೊಬ್ಬಳಿ ಓ, ಆ ಸವತಿ!

‘ವಂಡಿತಜೀ’

ಒಳ್ಳೆಯವಳು ಕೃಷ್ಣನ ಆ ರಾಣಿ. ದ್ವಾರಕಾವತಿಯ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ ಸಮಸ್ತ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂವನ್ದಿ! ಬಂದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಬಗೆದು ಸತ್ಕರಿಸಿದವಳಿಗೆ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸನ್ಮಾನ ಸಿಗಬೇಕು, ಸಿಗುತ್ತದೆ! ಸತ್ಯ ಭಾಮಾ? ದೇವೀ, ಸತ್ಯಭಾಮಾ?

‘ವಂಡಿತಜೀ’

‘ಓ’

‘ಏನು ವಿಚಾರಮಗ್ನರಾಗಿ ಹೋಗಿದೀರಲ್ಲ! ಮಗಳಿಗೊಂದು ಹೆಸರು ಹೇಳಿ, ಅಪ್ಪ. ಅದೇನು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯ’

‘ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ, ಭಾಯೀ. ಅದನ್ನೇ ಹಸಾದವೆಂದು ಇಡುತ್ತೇವಿ. ಹೇಳಿ ಅಂದರೆ’

‘ಅಮ್ಮಾ, ಹೇಳಲೇ’

‘ಜೀ, ವಂಡಿತಜೀ’

‘ಇಡಿ, ಅಮ್ಮ’

‘ಆಗಲಿ ಬಾಯೀ’

‘ಸತ್ಯಭಾಮಾ’

‘ಓ, ಸತ್ಯಭಾಮಾ’

ನಿಂತ ತೂಟ್ಟೆಲು ತೂಗಿತು. ಎಂಥ ಚಂದ ಹೆಸರು! ಸತ್ಯಭಾಮಾ, ಸತ್ಯಭಾಮಾ, ಕಂದನ ಲಾಲಿ ಮನೆಯ ತುಂಬ ನಿನದಗೊಂಡಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಗಂಧದ ಸೊಂಪು, ಕತ್ತರಿಯ ಕಂಪು, ಪಾರಿಜಾತದ ಪರಿಮಳ ವುಟ್ಟು ಕಂದನ ಕೇಕೆಯಲ್ಲಿ ಏರಿತು, ಮನೆಯನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿತು.

x

x

x

x

ವಿಜಯಕುಮಾರ ಲಾಹೋರ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಗೆ ಓದಲು ಹೋಗುವ ಕಾಲ ಬಂದಿತು. ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಫ್ರಾಂಟಿಯರ್ ಮೇಲಿಗೆ ಊರು ಬಿಡಬೇಕು. ಸತ್ಯಭಾಮೆಗೆ ಅದೊಂದು ದುರ್ದರ ವ್ರಸಂಗ!

ರಾತ್ರಿ ಹಾಸುಗೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವ ಜಡವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳ ಬಂಧನ! ವಿಜಯ ಬಂಧನ ಕಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಾನಲ್ಲ!

‘ಅಣ್ಣಾ . . . ? ನಿನ್ನ ಬಂತೇ?’

ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಕೂಗಿದುದು ವಿಜಯನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಬೇಕಂತಲೆ ಮೌನ ತಳೆದಿದ್ದನಾತ. ವಾಪ! ಕೂಸಿನ ಹೃದಯದ ಸೋದರಿ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಒದರಿ, ಅಣ್ಣನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಆದರೂ ಹೃದಯ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಕಾಲೇಜಿನ ವಸತಿ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ತುಸು ನಿದ್ರಾಭಂಗವಾದರೇನಂತೆ!

‘ಅಣ್ಣಾ, ಏಯ್ ಅಣ್ಣಾ’ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ವಿಜಯನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದಳು; ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಲೆಳಸಿದಳು. ಆಗ ನಿನ್ನ ಬಂದವನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಜಯನು ತುಟಿಯನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದದ್ದೆ ಹಿಡಿದದ್ದು, ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆಯನ್ನಷ್ಟು ನೋಡುವ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸತ್ಯ ಎರಡೂ ಕೈಯಿಂದ ವಿಜಯನ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಿಸಿದಳು.

‘ನಗು ತಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಫಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ ವಿಜಯಕುಮಾರ! ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಳುಕಿ ಬರದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಎಚ್ಚರಾದ ಅಣ್ಣತಂಗಿಯರು ನಡುರಾತ್ರಿಯ ವರೆಗೂ ಮಾತ ನಾಡಿಯೇ ಆಡಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿದ ಆ ದಿನಮಾನ, ತಂಗಿಗ. ಓದು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಆ ನೆನಹ, ಹೋದ ವರುಷ ಅಮೃತಸರದ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿ

ಬಂದದ್ದು, ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸುಂದರ ಸರೋವರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಬಂದ ಸಂಗತಿ—ಒಂದೇ ಎರಡೇ ಎಲ್ಲಾ ನೆನಸಿಕೊಂಡರವರು.

ತಂದೆತಾಯಿಗಳು, ‘ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿರೇ’ ಅಂದರೂ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಅವರು. ವೈಭವಪೂರ್ಣದಿಂದ ಮೆರೆಯುವ ಆ ಮಹಲಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿ ಸರಿದರೂ ಒಬ್ಬರ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು ಕೈಯಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಮಾತ ನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂತಸವನ್ನು ಕಂಡು ಮುಪ್ಪಿನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಹಿಗ್ಗಿ ಹೀರೆಯಕಾಯಿಯಂತಾದರು.

ಕಾವಲುಗಾರರು ದಿನದ ದಣಿವನ್ನು ನಿದ್ರೆಯ ಗೊರಕೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾ ವಿಜಯ, ಸತ್ಯಭಾಮಾ ತಾವೂ ನಿದ್ರೆಹೋದರು.

X X X X

ಲೈಲಪುರದಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನ. ಘನವಾದ ಆ ಸಂವತ್ಸನ್ನು ಆಳುವವರು ಇಬ್ಬರೇ; ಸತ್ಯಭಾಮಾ, ವಿಜಯಾ! ಮುಪ್ಪಿನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಆಸೆಯೆಲ್ಲ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ನಚ್ಚಿನಿಂತಿತ್ತು.

ಅಂತಹ ನಚ್ಚಿನ ಮಗನನ್ನು ಈಗ ಲಾಹೋರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಓದಲು ಕಳುಹಿಸುವ ಸಮಾರಂಭ! ಸರಸವಿರಸ ನೆರೆಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು ಲೈಲ ಪುರದ ನಿಲುದಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಮುವ್ವರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ!

ಫ್ರಾಂಟಿಯರ್ ಮೇಲುಗಾಡಿ ಬಂದಿತು! ಸಿಳ್ಳು ಹಾಕುತ್ತ ಬಂದೇ ಬಂದಿತು. ಕೈಗೊಬ್ಬ, ಕಾಲಿಗೊಬ್ಬರಂತೆ ಬಂದಿದ್ದ ಜವಾನರೆಲ್ಲ ವಿಜಯನ ಗಂಟು ಗದಡಿಗಳನ್ನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಸಿಟ್ಟರು. ವಿಜಯ ಉಗಿಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಯಿತು.

‘ಹುಷಾರಪ್ಪ, ವಿಜಯಾ’

‘ಜೋಕೆಯಿಂದ ಹೋಗಬೇಕು; ಮುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪತ್ರ ಬರೆ’

‘ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರು’

ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ವಿಜಯನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸತ್ಯಭಾಮಾಗೂ ಏನೋ ಜೇಳಬೇಕೆಂದನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲಿಗೆ ಏನನ್ನೋ

ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೃದಯ ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಾತೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು.

‘ಅಣ್ಣಾ, ಏ ಅಣ್ಣಾ, ಗಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊ.’
ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪದೇಶ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ನಕ್ಕರು. ಜವಾನರೂ ನಕ್ಕರು.
ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಗಾರ್ಡ್ ಸಿಕ್ಕು ಹೊಡೆದ.

ಗಾಡಿ ಹೋಯಿತು. ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು.

‘ಅಣ್ಣಾ, ಹೋಗಿ ಬಾ!’

X X X X

ಚಳಿಗಾಲದ ಒಂದು ಸಂಜೆ ಸತ್ಯಳ ತಂದೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಲೆ ಬಂದರು. ಬಂದವರೆ ಕಾಪ್ಪೀರದ ಶಾಲು ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ಹಾಸುಗೆಗೆ ಬರಗಿ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದರು.

‘ಸತ್ಯ’

‘ಓ ಅಪ್ಪ’

‘ಬಾಮ್ಮ. ಬಂದೆಯಾ’

‘ಹೂಂ! ಬಂದೇ’ ಅನ್ನುತ್ತ ಓಡಿಬಂದ ಮಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಪ ಹೇಳತೊಡಗಿ ದರು. ಮಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ತಾಯಿಯೂ ಬಂದರು.

‘ವಿಜಯನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯ ಬಾರದೇ?’

‘ಯಾಕೆ ಅಂತಾದೇನು ಅವಸರವಪ್ಪ! ಅಣ್ಣನ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿನ ಬಾಕಿ ಅಲ್ಲಾ?’

‘ಅವನ ಮುಖ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದಮ್ಮ ನನಗೆ!’

‘ಇದೆಂತ ಮಾತರೀ’ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತ ಮುದಿಕೆಯು ಗಂಡನ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದಳು.

ತಾಯಿಯ ಮೊಗ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ನಡನಡನೆ ನಡುಗಿ ಹೋದಳು.

‘ಅಮ್ಮಾ, ನೈದ್ಯರನ್ನು ಕರಸೋಣವೇ?’

‘ಛೀ, ಹುಚ್ಚಿ. ಏನೋ ಥಂಡಿ. ನದೀ ಕಿನಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಬಂದೆ. ಬಿಡು ಇರಲಿ!’

‘ಮುತ್ತದೇನಪ್ಪ ಅಣ್ಣನು ಕರಸು ಅಂತೀರಲ್ಲ!’

‘ಹೌದು. ವಿಜಯನನ್ನು ಯಾಕೋ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿತು’.

‘ಯಾಕರೀ’

‘ಯಾಕಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ಬೇಕಲ್ಲ. ವಿಜಯಾ ವಿಜಯ ಕುಮಾರ’ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಲೆ ವಿಜಯನ ತಂದೆ ಹಾಸುಗೆ ಹಿಡಿದರು. ವೈದ್ಯರು ಬಂದು ಬೇನೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಡಬಲ್ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಅಂತೆ!

‘ಅಪ್ಪಾ, ಏ, ಅಪ್ಪಾ?’

X X X X

ಲಾಹೋರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊನೆಯ ಘಂಟೆ! ಕೊನೆಯ ಜಾವ! ಜವಾನ ಕಾಲೇಜಿನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊನೆಯ ಜಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಉಮೇದವಾರರ ನೆತ್ತಿಗೆ ಏರಿದ್ದ ರಕ್ತ ಆ ಕ್ಷಣ ಹೌರಾಗಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ಗೆಲುವಿನ ಸಂಭ್ರಮ, ಕೆಲವರ ಮೊಗದ ಮೇಲೆ ನಿರಾಸೆಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರು!

ವಿಜಯಕುಮಾರ ತನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬ ತಂತಿಯ ಕಾಗದವೊಂದನ್ನು ಭಾರವಾದ ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿದ. ‘ಅಣ್ಣಾ, ಅಪ್ಪ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಾ ಅಂದಿದ್ದ. ನಿನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಇತ್ತಲ್ಲ! ನಾನು ತಡೆದು ನೋಡಿದೆ. ಮುಖ್ಯನಲ್ಲಿ ಸೇರಬಾರದ ಬೇನೆಯಂತೆ. ಇವತ್ತೆ ಓಡಿ ಬಾ. ಅಪ್ಪನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನೋಡುವೆಯಂತೆ. ಅಣ್ಣಾ, ನಮ್ಮ ಜೀವದ ತಂತಿ ಓ, ಅಪ್ಪನ ಕಣ್ಣೀರು’

‘ಸತ್ಯಭಾಮಾ? ಸತ್ಯ? ಅಪ್ಪ ಕರೀತಾನೇನು? ಬಂದೇ’.

ಇದೇನು ವಿಜಯಕುಮಾರನಿಗೆ! ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದ ಉಮೇದವಾರರಲ್ಲಿ ಸಹಪಾಠಿಯೊಬ್ಬನ ದುಃಖವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ‘ಪಾಪ’ ಅನ್ನುತ್ತ

ತನ್ನ ತನ್ನ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹೋದರು. ಏನಾದರೂ ದುಃಖವನ್ನು ಹಂಚಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆಯೆ?

X X X X

ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಬದಲಾವಣೆ! ೪೭, ಅಗಸ್ತ್ಯ ಹದಿನಾಲ್ಕರ ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಗೆ ಹಿಂದೂದೇಶ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಕಡಿದೊಗೆದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು! ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾರ್ವಭೌಮನ ರಾಜಧಾನಿ ಲಂಡನ್ ನಗರದ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಅಸ್ತಂಗತನಾಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೇನೆ ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿಯ ಪೂರ್ವ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನೂರ್ಯನ ಉದಯ ವಾಗುವುದು! ಹಹೋ! ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯ ದರಿದ್ರ ಮಕ್ಕಳು ದೇವತ್ವಕ್ಕೇರುವ ಕಾಲ!

ಅದೆಲ್ಲಾ ಸರಿ. ಆದರೆ . . . ? ಹಿಂದೂದೇಶ ಇಬ್ಬಾಗವಾಗಬೇಕಲ್ಲ! ಪುಣ್ಯವಾಹಿನಿಗಳಿಂದ, ತಪೋವನ ಶೋಭಿತ ಗಿರಿವರ್ವತಗಳಿಂದ ರಮಣೀಯತ ವನ್ನಿಸಿದ ಪೂಜ್ಯ ಹಿಂದೂದೇಶ ಅಕೀರ್ಮಿಗೆ ಈಡಾಗಬೇಕಲ್ಲ? ಒಂದು ಹೃದಯ ವನ್ನು ಎರಡು ಹೋಳು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಏನು ಗತಿ? ಆ ಸಿಂಧ ಪಂಜಾಬಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಏನೇನು?

ಅದೇ ಸಂಧಿಕಾಲ! ಜಾತೀಯತೆಯ ಯಜ್ಞಕುಂಡದ ಅಗ್ನಿ ಹೊತ್ತ ಬೇಕು! ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಂತ್ರದ ಹೊಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಡಬೇಕು!

ಹಿಂದೀಯರಿಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಆದೇಶವಿತ್ತರು. ಎಲೋ ಬಿಹಾರಿಗಳೇ, ಬಂಗಾಲಿಗಳೇ ಪಾವನಮಾತೆಯ ನಿಮ್ಮ ಕವಿ ಹೇಳಿದಂತ ಸಸ್ಯ ಸ್ಯಾಮಲೆಯ ಸತ್ ಪುತ್ರರು ನೀವು. ದಯೆಯಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮ ನಿಮ್ಮದಲ್ಲ. ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾಕ ರನ್ನು, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸೋದರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಇಲ್ಲಾ, ನನ್ನ ಜೀವ, ಕೋ, ಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಜಿನ್ನ ಕೊಡ ಹೇಳಿದರಂತೆ. ಇಬ್ರಾಹೀಂ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಅಂದು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನೇ ಬಲಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನಿಮಗೆ ನೆನಪಿದೆಯೇ ಮುಸ್ಲಿಂರೇ? ಒಬ್ಬ ಮಹಮ್ಮದೀಯನಲ್ಲ, ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಇಂದು ಆತ್ಮ ಪಣಿಗಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ! ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಗಂಡಾಂತರವಿದೆ. ಎಚ್ಚರ!

ಅದೇ ತಡ. ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭ! ಲಾಹೋರ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಸತಿ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ವಿಜಯಕುಮಾರ
ಪಿಳಿಪಿಳಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು!

‘ಅಣ್ಣಾ?’

‘ಏ, ಅಣ್ಣಾ? ಲಗೂ ಓಡಿ ಬಾ. ಇಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆಯಬಾರದ್ದೆಲ್ಲ ನಡೆಯ
ತೊಡಗಿದ ಸುದ್ದಿ ಸುಟ್ಟುರೆಗಾಳಿಯಂತೆ ಹಬ್ಬತೊಡಗಿದೆ. ಹಿಂದೂಗಳ ಮನೆಯ
ಲೂಟಿ, ಜೀವಂತ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ತೂರುವ ಸುದ್ದಿ, ಹೆಂಗಳೆ
ಯರ ಅವಮಾನದ ಕತೆ !

ಅನ್ನು ಎದೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಜವಾನರೊಲ್ಲ
ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ಓಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ನಾನೇ ಸೇವಕಿ, ಒಡತಿ. ಯಾವ
ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ವೈಭವ ಸುಟ್ಟುರಿದಿದ್ದೀತು ಹೇಳಬಾರದು. ಓಡಿ ಬಾ ಅಣ್ಣಾ!

ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿನ ಗೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರಿಂದಲೇ
ಇನ್ನೂ ಆಕೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಬಾ ಬೇಗ!’

ಬರುವಂತಿಲ್ಲ ಸೋದರೀ! ಗಾಡಿಗೆ ಗಾಡಿಯೇ ಧ್ವಂಸವಾಗುತ್ತಿದೆ.
ಲಾಹೋರ ಬಿಟ್ಟು ವಿಜಯಕುಮಾರ ಹೊರಡುವುದು ಹಿತವಲ್ಲ ಸತ್ಯಭಾಮಾ!

ತಂಗಾಳಿ ತಂದ ಸುದ್ದಿ! ಸುಂದರ ಪಂಜಾಬ ದೇಶದ ಪಂಚ ನದಿಗಳಿಗೆ
ಮಹಾಪೂರ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಆಗಿತ್ತು ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ದುಃಖ!

X X X X

ಪಶ್ಚಿಮ ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಾರದ ದುಃಖ! ಹಿಂದೂ ಮಹಿಳೆಯ
ರನ್ನು ಬತ್ತಲೆಮಾಡಿ ಕುಣಿಸಿದರಂತೆ! ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬರ್ಚಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಈಡು
ಮಾಡಿದರಂತೆ! ಬಾಣಂತಿಯರನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದು ಸುಟ್ಟಿರಂತೆ! ಆದರೂ . .
. . . . ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ, ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮ ಹೇಳಿದ ದಿವ್ಯ ಧರ್ಮ ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ
ರುವುದಂತೆ! ಸೋಜಿಗ!

ಲೈಲಪುರದ ಗತಿಯೂ ಹಾಗೆ! ಆ ಊರಿನ ಒಂದು ಮನೆಯ
ಗೋಡೆಯೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕೊಡತಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಸಿರಿವಂತರ
ಮನೆ ನೆಲಸಮ. ಹೆಂಗಳಿಗೆ ಅವಮಾನ. ಮಾನ-ಧನ ಎಲ್ಲಾ ಲೂಟಿ!

ಸಂಡಿತ ನೆಹರೂ ನಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಿಂದೂದೇಶದ ಪ್ರಜಾಧಿಪತಿಯ
ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಬಾರದ ಸಂಕಟ!

‘ಓ ನನ್ನ ಭರತದೇಶದ ಹಾನಿ! ಪಂಚ ನದಿಗಳಿಂದ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಿಂದ ನಿನ್ನಿ ಸಿಕೊಂಡ ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಕಾಲು ವೆ ಎಂದು ನಿಂತೀತು?

ಪಂಜಾಬದ ಹಿಂದೀಯರಿಗೆ, ಆ ನಾಡಿನ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ನೆನ್ನದಿ ದೊರೆಯುವತನಕ ನನಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಕೊಲೆ ಈಗಲೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕು ಇಲ್ಲಾ!’ ನೆಹರೂ ಆಗಲೆ ಪಂಜಾಬಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಅವರು ಹೋದಲ್ಲಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಅಳುತ್ತ ಬಂದು ನಿಂತದ್ದೇ ನಿಂತದ್ದು! ಆ ಚಿತ್ರ ನೆಹರೂ ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರರು !

ಪಂಜಾಬವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಲೈಲವುರಕ್ಕೆ ನೆಹರೂ ಭೆಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಕ್ತಾಬಂಧನದ ದಿನ!

ಅಗಸ್ಟ್ ೩೧, ೧೯೪೭! ಲೈಲವುರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಾಬಂಧನ! ಆ ಜಾವ ನೆನೆದರೆ ಎದೆ ನಡುಗಬೇಕು. ಮೈ ಜುಮ್ಮೆನ್ನಬೇಕು. ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದ ಕೋಮಲ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಪಾದದಡಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ತುಳಿಯುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕವಿಯ ಹೃದಯ ಎಂತಾದೀತು?

ಲೈಲವುರದ ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನೆಹರೂರವರ ಕಾರು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಕಂಚಿಕೊಂಪೆಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಲು ತಿಂದು ಬದುಕಿ ಜೀವ ಹಿಡಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ‘ಅಭಯವನ್ನೀಯೋ’ ಎಂದು ಓಡಿಓಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

‘ನಮಗೆ ಮಾನಹಾನಿ ಆಗಿದೆ. ನಾವು ಅಗ್ನಿಕುಂಡ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಆತ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿರಿ ಪಂಡಿತಜೀ.’

‘ಅಣ್ಣಾ, ಹಿಂದೂ ಮಹಿಳೆಗೆ ಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೀಯವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಜೀವ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ; ಇಲ್ಲಾ, ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡಿರಿ.’

‘ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡುಹೋದರು. ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಅವಮಾನ ಗೊಳಿಸಿದರು. ಮುದಿಕೆಯರನ್ನು, ಬಾಣಂತಿಯರನ್ನು ಕಡಿದು ತೂರಿದರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡರು. ನಾವು ಬದುಕಿರಲು ಒಲ್ಲೆವೋ ಒಲ್ಲೆವು! ಪಂಡಿತಜಿಯ ಮೈಗೆ ಮುಳ್ಳು ಬಡಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ದೇಶದ ಹಿರಿತನ ಹೊತ್ತವನೇ ಅತ್ತರೆ, ಇನ್ನಳಿದ ಮಕ್ಕಳ ಗತಿಯೇನು? ಅಂತೆಯೇ ನೆಹರೂ ಅಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ?

ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಹಿಂದೆ ತಂಡೋಪತಂಡನಾಗಿ ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದ ಹಿಂದೂ ಕುಲಪುತ್ರಿಯರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಾಬಂಧನ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೆಹರೂ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದರು.

‘ದೇಶದ ಹಿತಚಿಂತಕನೇ, ಪಂಡಿತಜೀ, ನೀನಮ್ಮ ಸೋದರ. ಈ ರಕ್ತಾ ಬಂಧನ ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಮಾನವಮಾನ ನಿನ್ನದು’ ಎಂದೆನ್ನತ್ತ ನೆಹರೂ ಕೈಗೆ ರಕ್ತಾಬಂಧನ ಕಟ್ಟಿದರು.

ಸತ್ಯಭಾಮಾ ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನಿಂತೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನೆಹರೂ ಒಮ್ಮೆ ಅವಳೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು.

‘ತಂಗೀ . . .’

ಸತ್ಯಭಾಮಾ ‘ಓ’ ಅನ್ನಲೇ ಇಲ್ಲ. ನೆಹರೂ ಒಮ್ಮೆ ನಡುಗಿಹೋದರು ಮತ್ತೆ ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಅವಳು ಮಾತನಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮೌನದಿಂದ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನೆಹರೂ ಕೈಗೆ ರಕ್ತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ನಿಂತಳು; ನೆಹರೂ ಪಾದಕ್ಕೆ ಹಣೆ ಹಚ್ಚಿದಳು.

‘ನಾನು ಸತ್ಯಭಾಮಾ. ನೀನು ಹೆಸರಿಟ್ಟ ಕೂಸು. ಮನೆಮಾರು ಬೆಂಕಿಯ ಪಾಲು. ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಗುಂಡಿಕ್ಕಿಕೊಂದರು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದರು. ನನ್ನ ಪಾಲು’ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೆಹರೂ ವಾದದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಕಂಬನಿ ಒಂದೊಂದೇ ಅವಳ ಜೀವನದ ದುಃಖಗೀತ ವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವು.

‘ಸತ್ಯಭಾಮಾ’

‘ಅಣ್ಣಾ’

ನೆಹರೂ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆನಹಿನ ಗಂಗೆ ಹರಿದುಬಂದಳು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ತಡೆಹಿಡಿದರೂ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೆಹರೂ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೀರು ಬಳಬಳ ಸುರಿಯತೊಡಗಿದವು.

‘ಅಣ್ಣಾ, ಹಿಂದೂ ಕುಲಪುತ್ರಿಯರ ಮಾನದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ರಕ್ತಾ ಬಂಧನ !’

ನೆಹರೂ ಕೈ ಮುಂದೆಮಾಡಿದರು!

ಓ ಆ ದಿನಗಳು

(ಶ್ರೀ. ರಾ. ಶ್ರೀ. ಕಸ್ತೂರಿ, ಕೋಟೆ, ಮುಂಬಯಿ)

ಬಹುದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಅತ್ತಹೋದುದರಿಂದ ಸುಖದುಃಖಗಳ ಮಾತು ಕತೆಯಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತೆವು. ಚಹಾವೂ ಬಂತು. ಹೋಟೆಲಿನ ಹಾಲಿನ ಹುಡಿಯ ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಓಕರಿಕೆ ಬಂದಾಗ ಮನೆಯ ಹಾಲಿನ ಚಹಾ ಎಂದರೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಬರಲಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ನಾನು ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಬಂದವನಾದರೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ ದೂರ. ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದು ಕೈಮುನ್ನೀಡುವ ಧಾಂಭಿಕತನ ದಿಂದಲೂ ಅಷ್ಟೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಚಹಾ ಮಾಡಲೇ ಎಂದು ಕೇಳುವುದು ಅವರ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಮನೆಮಾರುಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಮನೆಯ ನೆನಪು ಎಂದರೆ ಅದೊಂದು ತರದ ಸವಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಮನೆತನದ ಸಂಸರ್ಗ ತುಂಬ ನೆಮ್ಮದಿ ಈಯುತ್ತದೆ. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಹತ್ತಿ ಸರಣಿಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. 'ಮದುವೆ ಮಾಡೋಣ ನಿನಗೆ' ಎಂದಳಾತಾಯಿ. ಮದುವೆ ಎಂಬ ಮಾತೇ ಚೆಂದ, ಅದರೊಳಗೆ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಮಡದಿಯ ಚಿತ್ರ ಬಲು ಚೆಂದ! ಮದುವೆ ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಗೆಲುವಾಗದು? ಅದೂ ತಾರುಣ್ಯದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ತಲೆಯೆತ್ತಿದವರಿಗೆ! ತಾನಾಗಿ ಅದೊಂದು ಮುಗುಳುನಗೆ ಮಿಂಚಿತು ನನ್ನ ಮೊಗದಲ್ಲಿ. ಅದು ಅಲ್ಲೇ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ 'ಒಂದು ಒಳ್ಳೇ ಹೆಣ್ಣಿದೆ, ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಬಿಡೋಣ' ಎಂದವರು ಚಹಾದ ತಟ್ಟೆ ಕೆಳಗಿರಿಸಿದರು. ಚಹಾದೊಂದಿಗೇ ಸಿಗರೇಟು ಬಂದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಒಂದನ್ನೆತ್ತಿ ಕಡ್ಡಿಕೀರಿದೆ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಹೊಯ್ದಾಟ ನಡೆದಿತ್ತು. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಸಿಗುವುದು ಕಡಿನೆ, ಸಿಕ್ಕರೂ ಅದರ ಸದುಪಯೋಗದ ದಾರಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಿಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಬರಿದೇ ಹೋಗಗೊಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನವಷ್ಟೆ, ಅದೂ ಒಲಿದು ಬಂದ ನಾರಿಯ ವಿಚಾರ! ಅದೆಷ್ಟು ಸವಿ ಆ ಸಂದರ್ಭ! ಆದರೆ ಒಂದು ತರದ ಅಧೈರ್ಯವೂ ಬಲಿತಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ನಗ್ನರೂಪು, ನಿರಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೊಡೆದು ಸಹಜವಾಗಿ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಅಣಕವಿರದಷ್ಟೆ ಎಂಬ ಏನುಮಾನವೂ ಜತೆಕೂಡಿತು. ನನ್ನಂತಹ ಒಬ್ಬ ಭಿಕಾರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವೆನೆಂದು

ಮುಂದೆ ಬರುವ ವುಣ್ಯಾತ್ಮನಾರವು ಎಂದು ಸೋಜಿಗಗೊಂಡೆ. ಬಹುಶಃ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಬೆಳ್ಳಗಿರುವುದೆಲ್ಲ ಹಾಲಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಮಿಂಚಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳ್ಳಿರಲು ನಾನೇ ಅವಕಾಶಮಾಡಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಿಂತ, 'ಮಹಾರಾಯ, ಮಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಂಡು, ತಿಳಿದು ಕೊಡು. ನಾನಂತೂ ಭಿಕಾರಿ. ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಕಡೆಗೇಕೇ ಪ್ರಸಂಗ' ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುವೆ ಎಂಬದೊಂದು ತರದ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ, ತನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಮಾತು ಬಾರದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ತಾಯಿ ಮಾತು ಮುಂದರಿಸಿದರು. - 'ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಹುಡುಗಿ, ಈ ವರ್ಷ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಸಿಗೆ ಕೂತಿದ್ದಾಳೆ, ಪರದಕ್ಷಿಣೆಯೂ ಕೊಡುವೆ!' 'ಯಾರಪ್ಪ ಈ ಸಿಂಗಾಡಿ' ಎಂದು ಅವರ ಸಮೀಪದ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥವಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕಾಣ ಬಯಸಿದೆ. ಯಾರೂ ತಿಳಿವಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಸರಿಗಂತೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ಅವರ ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅವಳೂ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮದುವೆಗೆ ಬಳೆದಿದ್ದಳು, ಚೆಲುವೆ. ಅವಳನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡಾಗ ಏಕೋ ಅದೊಂದು ತರವಾಗಿ ನನ್ನೊಲ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದಿತ್ತು. ನನ್ನ ಆಸೆಯೂ ಆಶಯವೂ ಕೂಡಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಬಾಳು ನಿರಾಶೆಯ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿತ್ತೆಂದರಿಂದ ನಾನು ನಿರಾಶಾವಾದಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮರವೆ ನನಗೊಂದು ತರದ ಶಾಂತಿಯನ್ನೀಯುತ್ತಿತ್ತು. ನೋವು ವಾಸಿಯಾಗುವುದು ಈ ಮರವೆಯಿಂದಲೇ ತಾನೆ? ಹಾಗೇ ಆಗದ ಹೋಗದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕನಲುವುದರ ಕಡೆಗೂ ಉದಾಸೀನವೇ ಮೈತಳೆದಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅವಳ ನೆನಪು ಆದರೂ ನಾನದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ತಮಾಶೆಗಾಗಿ ಎನ್ನಲಿ, ಸಹಜವಾಗಿರಲಿ, ಏನೇ ಆಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ? ವಿಚಾರವು ಸಮ್ಮತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ, ಎಂದೇ 'ಯಾರು' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಶೆಯ ವಸ್ತುವಿರಲಿ, ನಿರಾಶೆಯೇ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿ ತಿಳಕೊಳ್ಳುವ ಉತ್ಸುಕತೆ ಸಹಜವೇ. ಆಗದೇ ಹೋಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ! ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ 'ಹಾಗಾಯಿತೇ' ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ಅವರು ಆ ಮಾತು ತೆಗೆದಿದ್ದರೂ ನನಗದು ವಿಶ್ವಸನೀಯವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಕೊಳ್ಳುವ ಉತ್ಸಾಹ ತೋರಿದಾಗ ಅವರಿಗೂ ಆಸೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಕತೆಯನ್ನೇ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದರು. ಅದನರ ತಂಗಿಯ ಕುರಿತು. ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ

ನಂಬದಾದೆ! ಆದರೆ, ಕಾರ್ವೋಡಗಳ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲೂ ಮಿಂಚಿನ ಬೆಳಕು ಚಿಮ್ಮಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಬೆಳಗುವುದಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಹಾಗೆನ್ನಿಸಿತು ನನಗೆ. ಬಹುಶಃ ಇದು ಬಾಳಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುವ ಚುಕ್ಕಿಯೇನೋ ಎಂದು ಕೊಂಡೆ! ಅವರ ಕಡೆಗೆ ದೊಂದು ತರದ ಆದರ ಭಾವ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾರಣಗಳೆರಡು. ನಾವೆಲ್ಲ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರು. ಒಂದೇ ಕಡೆಯವರಾದುದರಿಂದ ಅದೊಂದು ತರದ ಆತ್ಮೀಯತೆ, ಮತ್ತೊಂದು ನನ್ನ ಕಡೆಗವರು ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ವಾತ್ಸಲ್ಯ. ಅವರನ್ನು ಅದೊಂದು ಪೂಜ್ಯತೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವರು ನಮ್ಮವರು ಎಂದು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪರಿಚಯ ಆ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೊಂದು ತರದ ಒಪ್ಪುವಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ನನ್ನ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಆಸ್ಥೆವಹಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತದು ಅವರ ತಂಗಿಯ ಕುರಿತಾದುದರಿಂದ ನಂಟಿಸ್ಥಿಕೆಯ ಕಡೆಗವರ ಒಲಹರಿದುದರಲ್ಲಿ ಸೋಜಿಗವೇನು? ನಾನು ಆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸೋತಿದ್ದೆ. ನೊಬಗಿನ ಕಣಿಯಾಗಿ ಅವಳು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಿದ್ದಳು. ಸೌಂದರ್ಯೋ ಪಾಸಕನಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ್ದೆ. ಎಂತಹ ಪ್ರಕೃತಿಸಿದ್ಧವಾದ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪ! ನೋಗಿನ ಕೈವಾಡವಿರದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉವಾಸಕನಿಗೆ ಅದೊಂದು ತರದ ಹಬ್ಬವೇ! ತಿಳಿಮನಸ್ಸಿನ ಅವಳ ನಡೆನುಡಿಗಳ ಅದೊಂದು ಮೆರುಗು ಮಾರು ಕೊಂಡಿತ್ತು ಎಂದಾದ ಮೇಲೆ ಕನಲಿದ್ದೆ ಆ ಕನಸು ಕಂಡಾಗಲೇ ತೃಪ್ತಿ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮುಗಿದಿತ್ತು ಆ ಕಾಂಡ. ಈಗದು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅದೆಷ್ಟು ಸುಖವೆನ್ನಿಸಿರಬೇಡ! ಆದರೆ ಆ ಹಂಬಲದ ಆಸೆ ನನ್ನ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡಲೆಡೆಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವರ ಮೇಲಣ ಅಭಿಮಾನ, ಮತ್ತೊಂದು ಆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡೆಯಲು ಮನಸ್ಸಾಗದುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದು ನನ್ನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವರದನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೂ, ನಾನೇ ಎಂದಾಗ ನನ್ನ ತೆರೆ ಮನಸ್ಸು ಅವರಿಗೂ ತುಂಬ ಆನಂದ ವನ್ನಿತ್ತಿತು. ತಿಳಿದೂ, ತಿಳಿದೂ ಅದನ್ನೇ ಬಯಸುವರಾದರೆ ನಾನಾದರೂ ಒಲ್ಲಿನೆನ್ನಬೇಕೇಕೆ? 'ಹಾಗೆ ನಿಷ್ಕಾಶಯವಿದ್ದರೆ ಆಗಲಿ, ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು' ಎಂದೆ. ಅವಕ್ಕನುವುಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಹೊರಹೋದರು.

ಎರಡನೆ ಬಾರಿ ಚಹಾ ತಯಾರಿಸ ಹೇಳಿದ ಗೂಢ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೇನೋ! ಈ ಮಾತುಕತೆಯಾಗುವಾಗ ಅವಳು ಒಳಗಿದ್ದಳು. ಎರಡು ಕಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚಹಾ ಹಿಡಿದು ಹೊರಬಂದಳು. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದುದನ್ನು

ಕಂಡು, ಚಹಾ ಅಲ್ಲೇ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಒಳಗೊಂಡಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನಿಲ್ಲದಾಗ 'ಎಲ್ಲಿ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ ಹೊರ ಬಂದಳು. ಮತ್ತೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲೇ ಅಡ್ಡ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಅವಳಾಗಿ ಮಾತು ತೆಗೆಯ ಬೇಕೆಂದು ನಾನ ದೊಂದು ಗೂಢ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುವವನಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ನಾಲವಾರು ನಿಮಿಷಗಳ ಬಳಿಕ 'ಚಹಾ ಆರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ' ಎಂದವಳು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು. 'ಆಂ' ಎಂದು ಭಾವಲೋಕದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದೆ. 'ಕುಡಿಯಿ ರಲ್ಲ, ಆರಿದರೆ ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದವಳು ಮತ್ತೆ ನುಡಿದಳು. 'ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆಂದು ಕೊಡದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಾನಾಗಿ ಕೈಯಿಕ್ಕಿ ಹೇಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ?' ಕೇಳಿದೆ ನಾನು, ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತ.

'ಅದು ನಿಮಗಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದೆ'

'ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರೇ ಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸ ನನ್ನದು. ಇಟ್ಟಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವಲ್ಲ' ಎಂದೆ ಅವಳ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ.

'ಹಾಸಗೊಸ್ಸ' ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಒಂದು ಕಪ್ಪನ್ನೆತ್ತಿ ಕೈಗಿತ್ತಳವಳು. 'ನೀನು' ಕೇಳಿದೆ ನಾನು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಹಾ ಹಾಗೇ ಮುಚ್ಚಿದ ಲಾಗಿತ್ತು.

'ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲು ಕುಡಿದಿದ್ದೇನೆ'

'ನಾನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೊದಲು ಕುಡಿದಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಕಪ್ಪನ್ನು ಕೆಳಗಿರಿ ಸಿದೆ! ಇದಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಎನ್ನಿಸಿರಬೇಕು ಅವಳಿಗೆ. ಹಾಗೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಒದಗಿ ಬಂದುದು ಇದೇ ಮೊದಲು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರುಷ ಗಳಿಂದ ವರಿಚಯವಿದ್ದರೂ ಕಂಡಾಗೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಗೆಯಲ್ಲೇ ನುಡಿದುದಲ್ಲದೆ ಮಾತಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ತುಸು ಲಜ್ಜೆಯೂ ಮೂಡುತ್ತ ಅವಳ ಮೊಗದಲ್ಲಿ. ನನಗಿತ್ತ ಚಹಾ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಮುಂಚ್ಚಿಟ್ಟುದನ್ನು ನನ ಗಿತ್ತಳವಳು. ಮಾತು ಮುಂದರಿಯಿತು. 'ಚಹಾ ಮಾಡಿದುದು ಯಾರು?' ಕೇಳಿದೆ ನಾನು, ಅವಳೇ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ.

'ಮತ್ತಾರು ನಾನೇ.'

'ಛೇ! ಒಂದು ಚಹಾ ಸಹ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಹುಡುಗಿಯರು ಎಂದರೆ '—ನಾನು ಉದ್ಗರ ತೆಗೆದೆ. ಇಂಥ ದೊಂದ ಕೆಣಕುವ ಮಾತೆಂದರೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಯಾವ ಹೆಂಗಸಾದರೂ ರೇಗಿಗೇಳುವುದು ಸಹಜವೇ! ಅವಳೇನೂ ಹೊರತಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

‘ನೀವೇನು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಮಹಾ! ಗಂಟು ಹಾಕುತ್ತೀರಿ? ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನಕಲಿ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಸದಾ ಒಂದು ಮೇಲುಗೈ!’

ಅದೇ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಸೇರಿಸಿ ಮುಂದರಿಯಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗಿ ಸಿಟ್ಟಾದಳೋ ಏನೋ! ಅವಳಿಗಾದರೂ ಏನು ಗೊತ್ತು, ಪ್ರಸಂಗ ವ್ರಣಯ ಪಥಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು.

‘ನನಗೊಂದು ಆನೆಯಿತ್ತು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನೀನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಯೋಗ್ಯ ಹುಡುಗಿ ಇದ್ದೀ ಎಂದು’ ಎಂದು ಮುಖವೆತ್ತಿ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಹುಸಿ ಮುನಿಸಿನ ನಗೆ ಮುಖದಿಂದ ಅವಳೂ ಮೊಗವೆತ್ತಿದಳು. ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ವಾದ ತನ್ನ ಕುರಿತೇ ಬಂದುದರಿಂದ ನಾಚುಗೆಯಿಂದ ಮುಖವೆಲ್ಲ ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಈಗೇನು ಬಂತು-ಅಂತಹ ಕುಂದು? ಎಂದು ಕೇಳುವಂತಿದ್ದವು ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು. ‘ನೀನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೂಡ ಹಂಬಲಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೆ’ ಎಂದಾಗ ಎಂದೂ ಬಾಯಿಬಿಡದ ಈ ಪ್ರಾಣಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಉದ್ವಿಗ್ನ ನಾಗಿ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚು ಮಾತಾಡ ತೊಡಗಿದನಲ್ಲ ಎಂದು ಅವಳು ಸೋಜಿಗ ಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಎದ್ದು ಒಳನಡೆವಾಗ ‘ಕುಳಿರು’ ಎಂದೆ. ಅಬ್ಬ ಏನು ಗಡಸುತನ ಆ ದನಿಯಲ್ಲಿ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಧಿಕಾರ!! ನಗೆಯನ್ನಡಗಿಸಿ, ಸಿಟ್ಟಿನ ಛಾಯೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಅವಳು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ‘ಆದರೆ ಒಂದು ಚಹಾ ಸಹಾ ಮಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಅಡುಗೆ ಮನೆಯ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ನಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ. ನಕ್ಕೂ ಬಿಟ್ಟೆ. ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಹೊಯ್ದಂತಾಯಿತು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಹನಿ ನೀರು ಕೂಡ ಕೂಡಿದವು.

‘ಬೇಡ ನೀವು ನನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗೋದು’ ಎಂದು ಹುಬ್ಬುಗಂಟೆಕ್ಕಿ ಕೊಂಡಳು. ‘ನಾನಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗ್ತೀನೆ? ಒಂದು ರೂಪೋ, ನಡೆಯೋ, ನುಡಿಯೋ? ಅಲ್ಲ, ಮನೆ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಅಷ್ಟು ಮಾಡೀಯ ಎಂದುಕೊಂಡರೆ ಅದೂ ಸೊನ್ನೆಯೇ! ನಿನ್ನನ್ನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಾಳ ಹೊಡೀ ಲೇನು?’ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ. ಇಂಥ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದ ಕಲ್ಪನೆ ಗಿಂತ ಸಹಜಕತೆಯ ಚಿತ್ರವು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಹರಿದಾಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪೀತು. ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯತೊಡಗಿದ್ದಳು. ನನಗೂ ಅವಳನ್ನು ಕಣಕಿ ಆ ಸೊಬಗು

ನೋಡುವುದರಲ್ಲೇ ಸವಿ ಕಂಡಿತ್ತು. ಅದೆಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಳು ಅವಳು ಆಗ!

ಹೊರ ಹೋದ ಅವರು ಆಗ ಒಳ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಗೆಲುವು ಕಂಡಿತು. ಬಹುಶಃ ನನ್ನನ್ನು ಅಂಜಿ ಸುವ ಉದ್ದೇಶದ್ದಿರಬೇಕು. 'ತಡೀ ನಿನಗೆ, ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಇನ್ನು ಇತ್ತ ಬರದಂತ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗ! ಏನು ನಿನ್ನ ಸೊಕ್ಕು' ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು ಆ ನೋಗ. ಅವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಾನೇ ಮಾತಿಗೆ ಮುಂದಾದೆ. 'ನೋಡಿ ತಾಯಿ, ಒಂದು ಲೋಟಿ ನೀರು ಕೊಡು ಎಂದು ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಗಂಟಲು ಒಣಗಿ ಸಿಯೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ, ಇಂಥವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ನನ್ನನು ಉಪವಾಸವಿಟ್ಟೇ ಕೊಂದಾಳು' ಎಂದು ದೂರುತ್ತೆ. ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು, ಇದು ಏನು ಎಂದು. ಆದರೂ 'ಹೌದೋ' ಎಂದು ಗದರಿಸಿದರು ಅವಳನ್ನು. ಎಲ! ಎಂತಹ ಅವಮಾನ. ಹುಣ್ಣಿನಮೇಲೆ ಬರೆಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಒಳಗೊಡಿದಳು. ಅವರೂ ಒಳನಡೆ ದಾಗ, ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕೊಡತುಂಬ ನೀರು ತಂದು ಇದಿರಿಗಿಟ್ಟಳು. 'ಕೊಡ ದಿಂವೆತ್ತಿ ಕುಡಿಯಲೇನು?' ತುಸು ಗಂಭೀರನಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ ನಾನು. ಲೋಟಿ ಬಂದಿತು 'ಬರೀ ನೀರು ಕುಡಿಯಲೇನು?' ರೇಗಿದ್ದೆ ನಾನು. ಅವಳಿಗೆ ಅದೇ ಸಂದರ್ಭವೆನ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಪ್ರಸಂಗದ ತಿಳಿವೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅವಳನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ನಡೆಸುವ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. 'ಬಾಬೂ ಸಾಹೇಬ, ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಕ್ಕರೆನ್ನ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟರೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು ತಮಗೆ ಸಕ್ಕರೆಗೆ ರೇಶನ್ನಿದೆ ಅಂತ' ಎಂದು ಅಣಕಿಸಿದಳು. ನೀರಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಟಿಸಿದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುಟುಕು ನೀರು ಕುಡಿದೆ. ಒಳಗಿಂದ ಈ ನೋಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಕ್ಕ, 'ಬೇಳೆ ಬೇಯಿತು' ಎಂದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಹೊತ್ತಾಯಿತು ಎಂದು ಹೊರಟೆ. ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂದವರು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಹೋಟೆಲ ಕೂಳು ತಿಂದು ಬೇಸತ್ತವನೊಬ್ಬ ನಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಾ ಎಂದರೆ ಅದೆಷ್ಟು ಸಂತಸವಾಗದು? ಅದೂ ಎಂಟಾಣಿ ಉಳಿತಾಯವಲ್ಲವೆ! ಈಗಂತೂ ಹೊಸತಾಗಿ ನೆಟ್ಟ ನೆಂಟಿಸ್ಲಿಕೆ! ಮತ್ತೆ ನಾನು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ ದೂರ 'ಹೂಂ' ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಸ್ನಾನವಾಗ ಬೇಕಲ್ಲ. ಅವಳು ನೀರೆರೆದು ಕೊಟ್ಟಳು ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಳಗಿನ

ಗುಣುಗುಣು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ನಡೆದುದರ ನಿವೇದನೆಯಿರಬೇಕು. ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ಬರುವಾಗ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರೂ ಬಂದರು. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅದೇ ಮಾತು ಮತ್ತೆ ಬಂತು. ನಾನದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಹೇಳಿದೆ. 'ಸಿಗುವುದು ನೂರಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಂಬಳ, ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಓದು ಮುಗಿದಿಲ್ಲ' ಎಂದೆ. 'ನೋಡವು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಯದವರೆಲ್ಲ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆ ಯಾಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಅಣಕಿಸಿ, 'ಒಂದು ಸಂಸಾರ ಎಂತ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿಹೋಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಉವದೇಶಿಸಿದರು. ಹಾಗೇ ಅದೇ ನಿಶ್ಚಯ ವಾಯಿತು. ಅವಳು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತ ಅಲ್ಲೇ ಇದಿರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಪಾಪ, ಸರಿ ಉಂಡಿದ್ದಳೋ ಇಲ್ಲವೋ!

ಯಜಮಾನರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಹೊರನಡೆದರು. ಯಜಮಾನಿ ತಿಯರು ಹಾಗೇ ಅಡ್ಡಾದರು. ಅವಳು ಬಾನುಲಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಟ್ಟು ಏನೋ ಮಾಸಿಕ ವೋರೆಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದಳು. ಬಾನುಲಿಯಲ್ಲಿ ಡಾ| ಕೊಟ್ಟಿಸದ ಪ್ಲೇಟು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. 'ಜಿಂದಗಿ, ಜಿಂದಗಿ, ಜಿಂದಗಿsss...' ಎಂದಹಾಗೆ ಸಿನೇಮಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಪಾಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕಮಲ ದವರ ಡಾ| ಕೊಟ್ಟಿಸ್ ನಡೆದಿತ್ತು. ಸಿನೇಮಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳಾ ದುದರಿಂದ ಹೋಗೋಣ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಶಾಂತಾರಾಮರ ಈ ಅಮರಚಿತ್ರದ ಕತೆ ಕೇಳಿ, ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಿದ್ದರು ಟಿಕೆಟಿಗಾಗಿ ಹಾಗಾಗಿ ಟಿಕೆಟು ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅಂದಹಾಗೆ, ಜತೆಗೆ ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಟಿಕೆಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದಲ್ಲ ಎಂದೆಣಿಸಿ ದಾಗ, ಅವಳನ್ನೇಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬಾರದು ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿತು. ಯಾಕಾಗಲೊಲ್ಲದು ಎಂದು ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಸರಿದು, ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡೆ. 'ಇಸ್ಕೀ' ಎಂದವಳು ಮೂಗು ಮುರಿದಳು. 'ನಡೀ, ಸಿನೇಮಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ' ಎಂದೆ. 'ಸುರುವಾಯ್ತಲ್ಲ ಈಗಲೇ ನಿಮ್ಮದು' ಎಂದು ರಾಗ ಎಳೆದಳು. 'ನೀನು ಬಂದರೆ ಟಿಕೆಟು ಸಿಗುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಟಿಕೆಟು ಸಿಗುವ ಸಂಭವ ಕಡಿಮೆ. ತುಂಬಾ ನುಗ್ಗಾಟವಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗುವುದೆಂದರೂ.... ಮಾತು ಮುಗಿಯಬೇಕಾದರೇ, 'ನಾನಂತೂ ಬರುವವಳಲ್ಲ, ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಬೇರಾ ರನ್ನಾದರೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ' ಎಂದಳವಳು. 'ಬೇರಾರನ್ನೆ? ನಿನ್ನ ಸವತೀನ್ನ!' ಎಂದಾಗ ಅಕ್ಕನೂ ನಕ್ಕರು ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲೇ. ಹಾಗೇ ಹೊರಟವು.

ಡಾ| ಕೊಟ್ಟಿಸರ ಅಮರಕತೆ ಇದಿರಿನ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿ ಮುಂದರಿಯು ತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನಮ್ಮ ನಾಳಿನ ಬಾಳಿನ ಮುನ್ನೋಟವೂ ಮನದ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಮದುವೆಯು ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಸುಬ್ಬರಾಯರು ತಮ್ಮ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಖ್ಯೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿದಾಗ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲ ‘ಪಾರ್ಟಿ ಪಾರ್ಟಿ’ ಎಂದು ಕಿರು ಕುಳಕೊಡತೊಡಗಿದ್ದರೆ, ದೂರದಿಂದ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬ ಬರೆದಿದ್ದ—‘ಏನು ಜಿಪುಣನೋ ಮಹಾರಾಯ ನೀನು, ಕೊನೆಗೊಂದು ಒಣಆಮಂತ್ರಣವಾದರೂ ಬೇಡವೇ?’

ಆದರೆ ನೆನಪಾದಾಗ ಇದಿರಿಗೆ ತೂಗು ಹಾಕಿದ್ದ ಕಾಗದಗಳ ಗೊಂಚೆ ಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೆದರುತ್ತ ಕುಳಿತೆ. ಅದೇ ಕಾರ್ಡು ಕೈಗೆ ಹತ್ತಿತು. ‘ಇದೇನು ನಡೆದದೆ’ ಎಂದು ಅವಳೂ ಬಂದಳು. ‘ನನ್ನ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ’ ಎಂದು ನಾನು ಅಣಕಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೆಟ್ಟಿಗಾರನ ಪತ್ರವದು . . . ‘ಆದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಗಾಳ ಹಾಕಿದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಬೇಟೆಯೇ ಬಿದ್ದಿತು’ ಎಂದು ಅಭಿನಂದಿಸಿದ್ದ. ‘ಇದ್ಯಾಕೆ ನೆನಪಾಯ್ತು’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇದಿರಿಗೆ ಹರಡಿದ್ದ ಕಾಗದ ಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿದು, ಎತ್ತಿ ಓದತೊಡಗಿದಳವಳು. ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೇ ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗೆಯೇ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಗಿದ ನಂತರ, ‘ಅಲ್ಲರೀ ಇದೇನು ಹುಚ್ಚಾಟ ನಡೆಸೀರಿ ನಿಮ್ಮದು, ಅದ್ಯಾವ ಸುಡುಗಾಡ ವೇಪರಿನ ಸಂವಾದಕ ನಿಮ್ಮ ಕತೀನ ಹಾಕ್ಯಾನೋ ನಾ ಕಾಣೆ’ ಎಂದು ನಕ್ಕಳು. ‘ಏಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲವೆ?’ ಕೇಳಿದೆ. ಮುಂಚಿನ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ, ಪ್ರಾಂತೀಯ ಪಂಚಾಯತಿಯಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾವತಿ ಮುನ್ಸಿಯವರ ಹೇಳಿಕೆ ಯನ್ನೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದುತ್ತ, ‘ನೀವು ಗಂಡಸರು, ಯೋಗ್ಯ ಗಂಡಂದಿರಾಗಲು ಬಯಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮಗಿಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯ ಹೆಂಡಂದಿರು ಬೇಕು’ ಎಂದು ಅಣಕಿಸುತ್ತ ಒಳನಡೆದಳು. ‘ಹೆಂಡಂದಿರು ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿ? ಒಬ್ಬಳೊಳಗೇ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕಾನೂನು ಮಾಡಿ ದ್ದೀರಲ್ಲ’ ಎಂದು ನಾನೂ ನಕ್ಕೆ.

